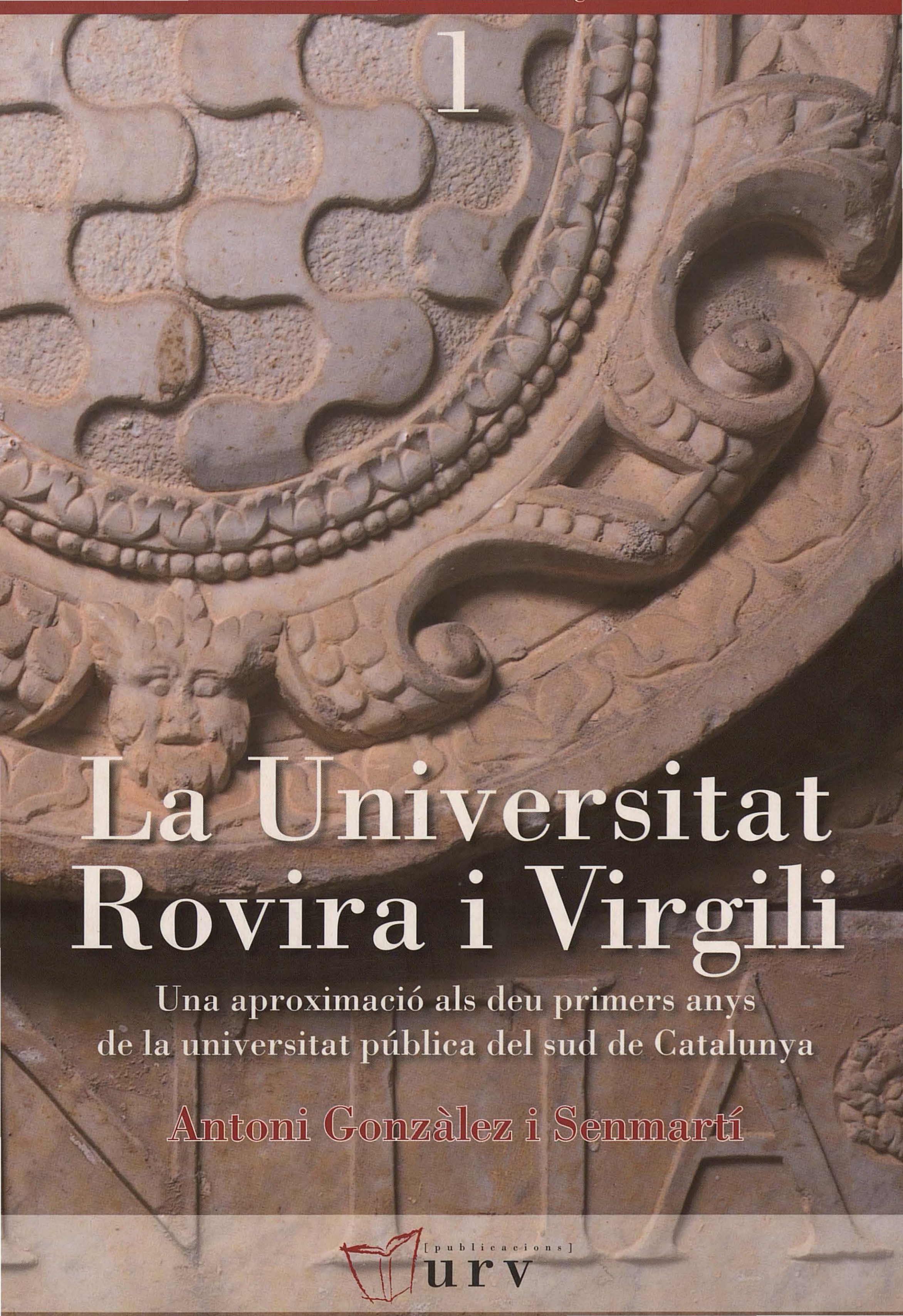

1

La Universitat Rovira i Virgili

Una aproximació als deu primers anys de la universitat pública del sud de Catalunya

Antoni Gonzàlez i Senmartí

[publicacions] urv

La Universitat Rovira i Virgili

Una aproximació als deu primers anys de la universitat pública del sud de Catalunya

[publicacions] urv

2016

La Universitat Rovira i Virgili

Una aproximació als deu primers anys de la universitat pública del sud de Catalunya

Antoni Gonzàlez i Senmartí

Edita
Publicacions URV

1a edició electrònica: abril de 2016
ISBN: 978-84-8424-446-2
Dipòsit Legal: T 679-2016
1a edició en paper: desembre de 2005

Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili:
Av. Catalunya, 35 - 43002 Tarragona
Tel. 977 558 474 · publicacions@urv.cat
www.publicacions.urv.cat

γνῶθι σαυτόν

«Coneix-te a tu mateix»

Plátó. *Protàgoras* 343b

Agraïment
A Anna Maria Bladé i Segarra, responsable de l'Hemeroteca Caixa Tarragona, per la seva constant, pacient i eficaç col·laboració.

Agraïments

A Josep Maria [illegible] i Esquerra, responsable de l'Ensenyament Català [illegible] per la seva [illegible], paciència i [illegible] col·laboració.

Pròleg

Quan preparàvem la celebració dels primers deu anys de funcionament de la Universitat Rovira i Virgili com a institució autònoma, una efemèride rellevant per a la nostra Universitat perquè encara que només fos de forma simbòlica marcava una fita en la nostra història, em va semblar que, entre altres coses, calia elaborar dos estudis que servissin per deixar constància del primer decenni. Un havia d'estar centrat en l'anàlisi de l'impacte de la Universitat sobre el seu territori d'influència i l'altre havia de ser una crònica d'aquest període. Amb el primer, demostràvem l'encert de la creació de la URV. Amb el segon, deixàvem constància de la nostra història.

Documentar el passat, deixar escrit el perquè i el com, explicar el què és una manera de deixar constància del que hem estat, però especialment esdevé un instrument per entendre el que som i una eina necessària per plantejar-nos el futur de manera adequada. Fer una història dels primers deu anys va ser, doncs, una de les fites plantejades al voltant del desè aniversari de la URV.

Va ser relativament complex decidir a qui feia l'encàrrec. A la Universitat tenim excel·lents professors i professores d'història que haurien pogut fer un bon estudi dels primers deu anys. Però jo no buscava només un estudi rigorós i científic de la nostra història, sinó que volia també una certa dosi d'opinió d'alguns dels protagonistes. Em semblava que amb l'oportunitat d'escriure una història viscuda podíem disposar d'un document millor per entendre el que és la URV.

Per això en vaig encarregar la redacció a l'Antoni González Senmartí. Ell havia estat molt implicat en els prolegòmens de la nostra Universitat, va formar part de la Comissió Gestora i del primer equip de govern i, quan li vaig encarregar el treball, no era a l'equip de direcció; per tant, tenia disponibilitat, coneixements i, sobretot, criteri per afrontar el treball que pensava que calia fer. A més, l'Antoni és un home de lletres,

bon escriptor, excel·lent col·leccionista de documents i observador de la realitat, i una persona honesta i crítica. Un magnífic candidat per redactar la història que, segons el meu criteri, calia elaborar.

No estic segur que no li fes una mala passada amb l'encàrrec, perquè tot i que, quan vaig buscar la seva col·laboració, tenia disponibilitat per fer-ho, poc temps després li vaig demanar que s'incorporés a l'equip de govern de la Universitat com a vicerector, cosa que el va privar de temps i el va portar a dedicar-se a la redacció de la història en períodes de lleure, la qual cosa li agraeixo especialment.

Aquesta circumstància ha portat que el llibre no pogués presentar-se públicament durant el desè aniversari, fet que va ser una llàstima en el seu moment, per això de les fites simbòliques, però al mateix temps va permetre completar els deu anys i donar una visió suficient perquè l'estudi tingués prou perspectiva.

Més tard es va produir un altre esdeveniment que n'ha retardat la publicació. En un moment determinat es va decidir encetar les Publicacions URV, una mena d'editorial externalitzada per donar sortida als llibres que es produeixin des de la Universitat. Volíem que el primer llibre de la nova editorial fos simbòlic i, amb l'oportunitat que ho fos la història dels primers anys de la Universitat, ens va semblar que podíem esperar una mica més, ja que la fita dels deu anys estava superada, i encetar així el número 1 de les nostres Publicacions amb la nostra història.

Finalment el llibre i l'editorial han vist la llum, la qual cosa celebro doblement. Primer, és clar, pel llibre, un compromís pendent del qual jo estic molt satisfet, perquè és un document ben fet, rigorós, estricte, sòlid, ben documentat. Acompleix plenament la funció per a la qual va ser encarregat. L'Antoni, perfeccionista també, ha fet un treball excel·lent. Segon, per la posada en marxa efectiva de la nostra editorial, una estructura que farà possible que tant els llibres institucionals com aquest, com els llibres dels nostres professors i professores tinguin sortida professional, una tasca que les universitats han de saber fer i que teníem pendent. Confio que aquest projecte sigui també un èxit.

Jo volia que la història dels primers deu anys tingués una certa dosi d'opinió, que no fos només un relat dels fets, ni només una anàlisi científica del nostre passat. L'opinió del llibre és, evidentment, la de l'Antoni. Encara que fos un encàrrec, ha tingut tota la llibertat, com no podia ser d'altra manera, per manifestar el seu millor criteri. Després de llegir-lo, comparteixo del tot la seva anàlisi i la seva opinió i crec que, efectivament, serà un document especialment útil per entendre què és avui la URV i, sobretot, què pot ser demà.

Tarragona, desembre de 2005

Lluís Arola i Ferrer

Rector de la URV

Els antecedents

La restauració dels estudis universitaris

El maig del 68, juntament amb la Primavera de Praga, la revolta negra i el moviment antimilitarista provocat per la guerra del Vietnam, afectà no solament la vida estudiantil, sinó també la vida política, econòmica i social dels estats del benestar. Malgrat els esforços que realitzà el règim franquista per mantenir el país al marge de qualsevol influència procedent de l'altra banda dels Pirineus, les universitats espanyoles veieren profundament alterada la seva activitat acadèmica i hagueren d'aprendre a coexistir amb les forces de policia, *els grisos*, aquarterades a l'interior dels seus recintes. El resultat fou, seguint el model de París, la creació de noves universitats fora dels centres urbans a fi d'evitar importants concentracions d'estudiants que poguessin posar en perill la pau ciutadana: la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Autònoma de Madrid en són dos exemples. S'introduïa un nou model universitari de tradició anglosaxona: el campus, allunyat del nucli urbà i, conseqüentment, desarrelat del seu context social.

Paral·lelament, la matriculació havia experimentat un important increment en la segona meitat dels anys seixanta en accedir a l'ensenyament universitari estudiants de classes socials a les quals la universitat havia estat tradicionalment vetada. Adquirir cultura ja no era suficient i se sentia la necessitat d'una formació superior que permetés superar-se en l'àmbit personal, i canviar una societat que es considerava injusta en l'àmbit col·lectiu. Per tal de donar resposta a aquesta creixent demanda i afavorir la desmassificació de la universitat, l'any 1969 el Ministerio de Educación y Ciencia promulgà un decret sobre ordenació de col·legis universitaris adscrits, ratificat un any més tard per la *Ley General de Educación y Financiación de la Reforma Educativa*, en el qual es reconeixia la possibilitat de crear col·legis universitaris, en què s'impartís preferentment el primer cicle de l'educació universitària, en aquelles províncies que no tinguessin facultats o escoles tècniques superiors.[1] D'aquesta manera es facilitava l'accés a l'ensenyament superior de les capes socials més desfavorides, però a la vegada es frenava l'allau d'estudiants a les universitats tradicionals de les grans ciutats i la seva conseqüent massificació.

La possibilitat de sumar a l'ensenyament bàsic i mitjà el primer cicle de l'ensenyament superior fou ben acollida per les corporacions locals, que, per decisió pròpia o a instàncies de la societat civil, es llançaren a una aventura de la qual no sabien res o ben poca cosa i que, gairebé sempre, acabà desbordant les seves previsions inicials. Aquestes iniciatives de caràcter local foren la llavor de les universitats que al llarg dels darrers vint anys han estat creades a la majoria de les capitals de província.

1 Cf. *Decreto 452/1969, de 27 de marzo, sobre ordenación de Colegios Universitarios adscritos* (BOE 28 de marzo) i article 74 de la *Ley 14/1970, de 4 de agosto, General de Educación y Financiación de la Reforma Educativa* (BOE 6 de agosto).

De les 12 universitats estatals i 4 de l'Església catòlica que hi havia abans de l'any 1968, es passà a 23 d'estatals i 4 de l'Església catòlica l'any 1975, fins a arribar a les 50 públiques, 13 privades i 6 de l'Església catòlica de l'any 2001.

Tarragona no n'havia de ser l'excepció, sobretot després que l'any 1968 s'haguessin creat ja centres universitaris a Lleida i l'any 1969 a Girona. El 13 d'agost de 1971, al Govern Civil de Tarragona, el governador civil, Antonio Aige Pascual; el president de la Diputació, José Clua Queixalós; l'alcalde de la ciutat, Ricardo Vilar Guix, i el rector de la Universitat de Barcelona, Arturo Caballero López, signaren l'acord de creació d'una *Delegación de Estudios Universitarios de la Facultad de Ciencias en Tarragona* i d'una *Delegación de Estudios Universitarios de la Facultad de Filosofía y Letras en Tarragona*, com a primer pas per a la seva posterior transformació en col·legi universitari.[2] Malgrat que la creació d'aquestes delegacions es fes amb més il·lusió que realisme per part de les autoritats locals, provincials i acadèmiques del moment i no hi manqués tampoc la improvisació —pensem que el 13 d'octubre del mateix any s'inaugurava el primer curs dels nous estudis universitaris a l'antic col·legi de La Salle—,[3] Tarragona recuperava així la seva condició de ciutat universitària que havia assolit quatre-cents anys abans, quan el papa Gregori XIII, a petició del cardenal Gaspar Cervantes de Gaeta, promulgà la butlla apostòlica que aprovava i confirmava la Universitas Generalis Studii Tarraconae, i que havia estat arrabassada a la ciutat com a conseqüència del Decret de Nova Planta.[4]

En aplicació de la *Ley General de Educación y Financiación de la Reforma Educativa*, el curs 1972-1973 l'Escola Normal de Tarragona s'integrà a la Universitat de Barcelona, amb la nova denominació d'Escola Universitària de Professorat d'Educació General Bàsica. Aquest centre tenia una tradició de cent trenta anys a Tarragona i unes noves instal·lacions a Sant Pere Sescelades encara per estrenar. Així mateix, els estudis de peritatge industrial que s'impartien a la Universitat Laboral foren adscrits a la Universitat Politècnica de Barcelona, amb la nova denominació d'Escola Universitària d'Enginyeria Industrial.

Les circumstàncies en què es crearen les delegacions de Ciències i de Filosofia i Lletres determinaren el seu precari funcionament durant els primers anys i exigiren una elevada dosi de voluntarisme per part de professors, alumnes i membres del personal d'administració i serveis. Les autoritats locals s'adonaren ràpidament que les previsions inicials no tenien res a veure amb la realitat, que les despeses s'incrementaven

2 Cf. *Boletín de Información Municipal de la Ciudad de Tarragona*, núm. 16 (julio-agosto de 1971), pp. 14-17.

3 Cf. *Boletín de Información Municipal de la Ciudad de Tarragona*, núm. 17 (septiembre-octubre de 1971), pp. 15-20.

4 Per a més informació sobre la Universitas Generalis Studii Tarraconae, cf. Enric Olivé Serret i Josep M. Prats Batet. *Història dels estudis universitaris a Tarragona: un trajecte de vuit-cents anys*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1998, pp. 31 i ss.

exponencialment i que se'ls feia difícil, si no impossible, mantenir els compromisos assumits. Fins i tot no faltava qui es començava a plantejar si havia estat encertada la decisió presa, ja que veia els centres universitaris com a veritables focus subversius que alteraven la somorta vida ciutadana. Eren els anys de les darreres raneres del franquisme, decidit a morir matant: execucions de Salvador Puig Antich i Heinz Chez l'any 1974, i de cinc militants d'ETA i del FRAP l'any 1975. La Universitat de Barcelona es limitava a pagar un professorat que, en molts casos, es desplaçava des de la Ciutat Comtal en contra de la seva voluntat i que, per tant, aspirava a retornar al més aviat possible al seu lloc de procedència, sense que les autoritats acadèmiques corresponents es preocupessin que les delegacions fossin quelcom més que unes aules a cent quilòmetres de la metròpolis.[5]

L'any 1973 la Facultat de Ciències i la Facultat de Filosofia i Lletres es reestructuraren per decret en múltiples facultats: Biologia, Física, Geologia, Matemàtiques i Química, en el cas de la primera, i Filologia, Filosofia i Ciències de l'Educació i Geografia i Història, en el de la segona.[6] Això afectà seriosament la situació de les delegacions de Tarragona: en el cas de Lletres, passà a dependre de tres facultats, mentre que en el de Ciències es reduí a la de Química. Fou també l'any que es decretà iniciar els cursos acadèmics al mes de gener, de manera que es deixaren les aules universitàries buides durant el darrer trimestre i es reduí el curs a sis mesos; un any de múltiples reformes en l'àmbit educatiu impulsades per l'inefable ministre Julio Rodríguez Martínez.

L'any següent, la primera promoció d'estudiants finalitzà el primer cicle i calgué prendre una decisió transcendental: fer-los anar a Barcelona a cursar el segon cicle o implantar-lo a Tarragona en contra dels acords inicials de creació de les delegacions de Ciències i Filosofia i Lletres, uns acords que feia temps havien quedat en paper mullat. L'opinió de l'alumnat i del professorat era clara: els centres universitaris de Tarragona no havien de ser unes meres aules de pas on es preparessin alumnes per a les facultats de Barcelona, sense possibilitat d'impartir-hi el segon i el tercer cicle ni de crear-hi grups d'investigació, sinó veritables centres superiors de docència, recerca i transferència de coneixements. El delegat de Lletres, el jesuïta Artur Juncosa Carbonell, trobà la solució perquè els alumnes poguessin continuar els seus estudis a Tarragona sense necessitat d'autoritzacions ni permisos: el pla d'estudis vigent, anomenat Pla Maluquer, havia

5 Per a més informació sobre els anys anteriors a la creació de la Universitat Rovira i Virgili, cf. Antoni González Senmartí; «Vida universitària». *Serra d'Or*, any XXIX, núm. 331, 20 d'abril de 1987, pp. 23-26; Rodolf Cortés i Cortés - Antoni González i Senmartí. «Els ensenyaments de Filosofia i Lletres a Tarragona». *Història de la Universitat de Barcelona: I Simposium 1988.* Barcelona: Universitat de Barcelona, 1990, pp. 59-85; A. González Senmartí - Rodolfo Cortés. «Els ensenyaments de Lletres des de la restauració dels estudis universitaris fins a la creació de la Universitat Rovira i Virgili»; *25è Aniversari dels Estudis de Lletres i Química a Tarragona.* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1997, pp. 77-83.

6 Cf. *Decreto 1974/1973, de 12 de julio, sobre reestructuración de Facultades de Filosofía y Letras* (BOE 22 de agosto) i *Decreto 1975/1973, de 26 de julio, sobre reestructuración de las Facultades de Ciencias* (BOE 22 de agosto).

suprimit el concepte de curs i establia que el títol de llicenciat s'obtenia després d'haver superat un nombre determinat d'assignatures. Així, doncs, només calia incrementar el nombre d'assignatures ofertes fins que l'alumne pogués cursar les suficients per obtenir el títol de llicenciat. S'havia trobat la solució per evitar que l'alumnat hagués de completar els seus estudis fora de Tarragona, però continuaven faltant les infraestructures i els mitjans materials necessaris per oferir una docència amb garanties, ja que l'increment de contractes de professorat per atendre la nova oferta docent era assumit sense gaires problemes per la Universitat de Barcelona. Foren anys molt difícils, en els quals l'aportació econòmica de les corporacions locals, que ja havia tocat sostre, amb prou feines cobria el complement per despeses de locomoció que rebia tot el professorat, tant el que es desplaçava des d'un altre municipi com el que residia a Tarragona mateix; els deutes s'acumulaven, ja que en el pressupost de la Universitat de Barcelona no hi figuraven els centres de Tarragona —els contractes de professorat corresponien a les facultats de Barcelona— i, per tant, no s'hi podia comptabilitzar el pagament de cap factura; les mancances es feien cada vegada més paleses —s'organitzaren vagues per protestar pel fred que obligava alumnes i professors a romandre a classe amb abric, bufanda i guants— i calgué recórrer a empreses privades i entitats financeres per demanar-los ajut per pal·liar la falta de material de laboratori i de llibres. De l'acord pres aquell 13 d'agost de 1971 no en quedava res i hom tenia la sensació que les delegacions, extensions o dependències —l'ambigüitat de la situació es reflectia fins i tot en el nom que se'ls anava donant successivament— es trobaven totalment abandonades a la seva sort i condemnades a llanguir fins a la completa extinció, si no es produïa un miracle que ho remeiés. Però així succeí el 15 de desembre de 1977 amb l'elecció d'Antoni M. Badia i Margarit com a rector de la Universitat de Barcelona, fruit de l'eufòria i la il·lusió pel canvi que vivificaven el país i la universitat després de quaranta anys de repressió i obligat silenci.

No obstant això, aquell mateix any s'havia tornat a caure en el mateix error comès l'any 1971. La creixent demanda dels estudis de Medicina, la necessitat de descongestionar la saturada Facultat de Medicina de Barcelona i l'accidental presència de Joan Obiols, catedràtic de Psiquiatria, al Rectorat de la Universitat de Barcelona, car hi era en funcions com a degà més antic, convergiren perquè, a corre-cuita i després d'una conversa telefònica amb el director general de Universidades del Ministerio de Educación y Ciencia, Manuel Cobo del Rosal, s'iniciés la matriculació de primer curs de Medicina a la Secretaria de Química, i es culminessin així les gestions iniciades l'any 1973 pel Col·legi de Metges de Tarragona per a la creació d'una delegació de la Facultat de Medicina que se sumés a les ja existents de Ciències i Filosofia i Lletres. El lloc escollit per impartir-hi la docència fou una aula de la Universitat Laboral sense la més mínima infraestructura. Fins i tot els alumnes arribaren a organitzar rifes per poder adquirir el material mínim per a les classes pràctiques.

També l'any 1977 les escoles d'ajudants tècnics sanitaris passaren a integrar-se per decret a la Universitat com a escoles universitàries d'infermeria.[7] La de Sant Pau i Santa Tecla renuncià a transformar-se per motius de professorat i d'espai i la de l'Hospital Joan XXIII ho féu com a adscrita a la Universitat de Barcelona.

L'equip rectoral encapçalat per Antoni M. Badia i Margarit afrontà des del primer moment la problemàtica dels centres de Química, Filosofia i Lletres, i Medicina de Tarragona i intentà trobar-hi una solució, tant des del punt de vista jurídic, com d'infraestructura i de recursos humans i materials. Així, el 15 de juny de 1978, el Pleno de la Junta Nacional de Universidades informà favorablement sobre la creació d'una facultat de Ciències Químiques i d'una facultat de Filosofia i Lletres a Tarragona i acordà manifestar al Govern i al Parlament de l'Estat espanyol la necessitat d'arbitrar les mesures pressupostàries i d'aportació dels mitjans materials necessaris per crear-les i dotar-les de personal de tot tipus convenients per al seu funcionament.[8] No obstant això, l'acord no es traduí en llei fins a cinc anys després, però serví perquè *de facto* els centres de Química i Filosofia i Lletres fossin considerats a tots els efectes com a facultats, amb representació a la Junta de Govern, i fossin inclosos en els pressupostos de despeses corrents i d'inversions de la Universitat de Barcelona. Per primera vegada els directors d'ambdós centres foren escollits democràticament per les respectives juntes de centre integrades per professors, alumnes i membres del personal d'administració i serveis.

El tema dels estudis de Medicina fou més complex i comportà un enfrontament entre Tarragona i Reus que no s'hauria d'haver produït mai, atès que s'hi barrejaren interessos polítics, socials, econòmics i professionals. La premsa se'n féu ressò a bastament, des de l'abril fins al desembre de 1980, arran de l'acord pres per la Junta de Govern de la Universitat de Barcelona el dia 25 de març. Fou una solució pactada pel president de la Diputació de Tarragona, el reusenc Francesc Cailà, que no dubtà a sacrificar la seva pròpia carrera política per convertir Reus en ciutat universitària, i el vicerector adjunt, Ramon Torrent i Macau, un barceloní que desconeixia la rivalitat entre ambdues ciutats del Camp de Tarragona i les conseqüències que se'n derivarien. La ciutat de Reus rebé la notícia amb desfermada eufòria i decidí constituir la societat Estudis Universitaris Baix Camp, SA per tal d'adquirir, conjuntament amb l'Ajuntament de Reus, l'edifici que havia d'acollir la Facultat de Medicina. Anys després hi col·laboraria econòmicament també la Diputació de Tarragona en les mateixes condicions que acordà amb l'Ajuntament de Tarragona per a l'adquisició de l'edifici de la plaça Imperial Tàrraco. La decisió presa havia de condicionar durant

7 Cf. *Real Decreto 2128/1977, de 23 de julio, sobre integración en la Universidad de las Escuelas de Ayudantes Técnicos Sanitarios como Escuelas Universitarias de Enfermería* (BOE 22 de agosto).

8 Cf. Antoni M. Badia i Margarit; *Llavor de futur: vuit anys al Rectorat de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1989, pp. 146 i ss.

molts anys les relacions de l'Ajuntament de Tarragona amb el Rectorat de la Universitat de Barcelona i, de retruc, amb els centres universitaris de Química i Filosofia i Lletres de Tarragona.

Tanmateix, per dur a terme els plans de la Universitat de Barcelona quant a infraestructures, calia disposar d'espais, i aquest esdevingué un dels principals esculls, com ho seria anys més tard en crear-se la Universitat Rovira i Virgili. Hi havia una aposta clara per una universitat urbana, ja que anys endarrere s'havien refusat algunes ofertes de traslladar els centres de Química i Filosofia i Lletres fora de la ciutat i abandonar els espais de la plaça de la Imperial Tàrraco, propietat aleshores de Caixa Tarragona, que veia com passaven els anys sense recuperar o rendibilitzar la seva forçada inversió, ni poder desallotjar-ne els ocupants a causa de la conjuntura social i política del moment. A la fi, conscients tots que el tema dels espais havia influït en la decisió de traslladar els estudis de Medicina a la veïna ciutat de Reus, l'Ajuntament de Tarragona, presidit per Josep M. Recasens, acordà adquirir a Caixa Tarragona l'edifici de la plaça de la Imperial Tàrraco per cent vint milions de pessetes a pagar en dotze anys, amb la col·laboració de la Diputació, la qual es comprometé a aportar-hi el cinquanta per cent, i el cedí a la Universitat de Barcelona per un període de cinquanta anys prorrogable. S'havia trobat el desllorigador, però la manca de recursos per poder bastir un edifici de nova planta obligà a aprofitar l'existent procurant adequar-lo a una realitat i a unes necessitats consolidades al llarg dels anys. Aquesta solució havia de marcar negativament el futur d'aquests centres, que vint anys després encara no han vist resolts com cal els seus problemes d'espai i d'infraestructures, així com l'economia de la Universitat de Barcelona, primer, i de la Universitat Rovira i Virgili, després, en haver d'esmerçar-hi constantment més diners del compte en el seu manteniment.

Quant als ensenyaments, la Delegació de Química optà per les especialitats de Química Fonamental i Química Tècnica. No obstant això, arribar a aquesta solució no estigué exempt de tensions i dificultats. El curs 1977-1978 es féu càrrec de la direcció del centre el professor Francesc Giralt i Prat, per delegació del degà de la Facultat de Química de la Universitat de Barcelona, el professor José Costa López. Ambdós eren especialistes en Química Tècnica i intentaren singularitzar el centre tarragoní orientant-lo cap a l'enginyeria industrial, en sintonia amb el progressiu desenvolupament de la indústria petroquímica del Camp de Tarragona. L'intent no reeixí, ja que les altres àrees de química consideraren que era una visió reduccionista del que havia de ser una facultat de Química i que es limitaven les possibilitats de desenvolupament del centre. No hi faltaven tampoc els interessos personals i col·lectius d'uns i altres. Si bé s'arribà a una solució de consens, s'havia creat un cisma dins el centre que, amb més o menys èmfasi, es mantindria fins a la creació de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria i que afectaria d'alguna manera el futur dels centres universitaris de Tarragona i Reus.

Pel que fa a Filosofia i Lletres, mancà una política de definició i priorització

de l'oferta docent, ja que es reproduí, a petita escala, la dels centres barcelonins, sense comptar amb la massa crítica i els recursos suficients. A les llicenciatures completes en Filologia Hispànica, Història General i Geografia, Pedagogia, Filologia Catalana, Psicologia i Filologia Anglogermànica se sumaven els primers cicles de Filosofia, Filologia Clàssica i Filologia Romànica. Aquesta manera de fer, que inicialment resultà positiva quant a l'increment del nombre d'assignatures i, conseqüentment, de les places de professorat, s'ha revelat desencertada quan les preferències socials i les polítiques de l'Administració s'han orientat cap a altres àmbits del coneixement.

L'any 1983 fou un any singular per a la universitat espanyola, en general, i per als centres de Química i Filosofia i Lletres de Tarragona, en especial. D'una banda, s'aprovà, després dels intents malreeixits del Govern de la UCD, la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria,* que garantia la democratització dels estudis universitaris mitjançant el reconeixement a les universitats de l'autonomia de govern, de l'autonomia acadèmica, de l'autonomia financera i de la capacitat de seleccionar i promocionar el seu professorat. D'altra banda, a proposta del grup parlamentari Minoria Catalana i amb el suport de tota la resta de grups, el Ple del Congrés i el Senat aprovaren per unanimitat la *Ley 14/1983, de 24 de octubre, de creación de las Facultades de Ciencias Químicas y de Filosofía y Letras en Tarragona,* amb efectes d'1 d'octubre d'aquell mateix any. No obstant això, a causa del moment de transició en què es trobava la Universitat, s'optà per ajornar l'elecció del primer degà fins a l'aprovació dels Estatuts de la Universitat de Barcelona, fet que no es produí fins al desembre de 1985. Precisament aquesta elecció fou molt renyida a la Facultat de Filosofia i Lletres i de conseqüències aleshores imprevisibles. S'hi presentaren dos candidats: el Dr. Luis Miguel Albentosa Sánchez, catedràtic de Geografia, i el Dr. Jordi Jané Carbó, professor titular de Filologia Alemanya, el qual comptava amb el suport de qui havia ocupat la direcció del centre des del juny de 1980, el professor Antoni Gonzàlez Senmartí. No eren únicament dos candidats a un mateix càrrec, sinó que representaven dos models diferents d'universitat amb projectes i programes divergents. Malgrat que els pronòstics semblaven inicialment favorables a l'altre candidat, resultà elegit el Dr. Jordi Jané Carbó, fet que produí un inesperat cisma dins la Facultat i l'animadversió dels qui donaven suport a la candidatura perdedora contra qui havia conduït durant sis anys i mig, amb ampli consens, les regnes del centre. Dissortadament les rivalitats i confrontacions lògiques en un període electoral es mantingueren durant els anys successius, i afectaren no solament la Facultat de Filosofia i Lletres, sinó també el conjunt de centres de Tarragona i Reus fins als inicis de la Universitat Rovira i Virgili.

La publicació dels Estatuts de la Universitat de Barcelona en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* del 19 d'agost de 1985 i, posteriorment, en el *Boletín Oficial del Estado* del dia 30 d'agost afectà profundament els centres universitaris de Tarragona i Reus. La Universitat s'estructurava en divisions, grans unitats de gestió

administrativa i acadèmica descentralitzada que, en el cas de les anomenades divisions territorials, com la dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona, afavorien també la seva autonomia. Amb la implantació de la divisió i la potenciació dels departaments, les facultats i escoles veieren fortament reduïdes les seves competències. El dia 20 de desembre de 1985 les juntes de les facultats de Ciències Químiques i Filosofia i Lletres, de l'Extensió de Medicina i de l'Escola del Professorat d'EGB elegiren, com a primer president de la Divisió VII dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona, el professor Antoni Gonzàlez Senmartí. L'aplicació de la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria* i dels nous Estatuts de la Universitat; el procés de traspassos a la Divisió de les competències que fins aleshores havien correspost als centres, com la convocatòria de places docents; la creació dels departaments i la seva controvertida adscripció d'àrees de coneixement, sobretot les de didàctica;[9] la manca d'espais i d'infraestructura de la Divisió; els interessos i pressions de determinats grups i persones, i l'esmentada animadversió d'un conjunt de professors de Filosofia i Lletres envers el president pel resultat de les eleccions del degà de Filosofia i Lletres, determinaren que, en acabar el seu mandat de tres anys, aquell decidís acceptar una oferta per ocupar un càrrec a l'Administració de la Generalitat de Catalunya i renunciés a presentar-se a la reelecció. La decisió sorprengué la comunitat universitària, fins i tot aquells que constituïen l'oposició, els quals tenien posades les seves esperances en el professor Luis Miguel Albentosa, que havia mort d'un atac de cor en plena Rambla Nova de Tarragona el dia 2 de juny de 1988.

D'antuvi hi hagué tres candidats a president, però ben aviat es retirà el professor Rodolf Cortés i en quedaren només dos: la Dra. Joana Noguera i Arrom, fins aleshores directora de l'Escola de Professorat d'EGB i catedràtica d'escola de Didàctica i Organització Escolar, i el Dr. Estanislau Pastor i Mallol, catedràtic de Psicologia Evolutiva de la Facultat de Filosofia i Lletres. Acompanyaven la primera el Dr. Francesc Díaz, professor titular de Física Aplicada de la Facultat de Ciències Químiques, com a vicepresident, i la Dra. María José Figueras, professora titular de Microbiologia de la Facultat de Medicina, com a secretària. El segon comptava amb la Dra. M. Antònia Ferrer Bosch, professora d'Història Contemporània de la Facultat de Filosofia i Lletres, com a vicepresidenta, i el Dr. Jordi Grifoll Taverna, professor titular d'Enginyeria Química de la Facultat de Ciències Químiques, com a secretari. Les dues candidatures representaven dos blocs i dos objectius perfectament definits: la primera, que finalment resultà la guanyadora, tenia el suport de l'Escola del Professorat d'EGB, de l'Extensió de Medicina —mai no hi havia hagut una presència tan massiva de met-

9 La Junta de Govern de la Universitat de Barcelona, en la sessió extraordinària del dia 9 de juliol de 1986, aprovà els set departaments següents, adscrits a la Divisió VII dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona: Química; Enginyeria Química i Bioquímica; Ciències Mèdiques Bàsiques; Medicina i Cirurgia; Filologia; Geografia, Història i Filosofia, i Educació i Psicologia.

ges en un acte acadèmic com en el d'aquestes votacions— i d'una part de les facultats de Ciències Químiques i de Filosofia i Lletres; la segona tenia al seu favor l'altra part de les facultats de Ciències Químiques i de Filosofia i Lletres i la reduïda representació de les noves escoles d'Estudis Empresarials i d'Enologia. La victòria assolida per la candidatura encapçalada per la Dra. Joana Noguera no fou tant l'expressió d'una confiança en el seu programa, com la d'una desconfiança i animadversió envers el Departament d'Enginyeria Química i Bioquímica i el seu director, Francesc Giralt Prat, que donaven suport a la candidatura del Dr. Estanislau Pastor.

El rector de la Universitat de Barcelona, el Dr. Josep M. Bricall, el qual havia succeït en el càrrec el Dr. Antoni M. Badia i Margarit, establí una política de creació de nous ensenyaments en les divisions territorials consistent a potenciar ensenyaments de cicle curt, de caràcter eminentment professionalitzador, específics o, si més no, diferenciats dels seus homònims de Barcelona. El resultat fou la implantació de la diplomatura en Estudis Empresarials i del graduat en Enologia, el primer títol propi que aprovà la Universitat en aplicació de la nova Llei universitària. Malgrat que la implantació de nous ensenyaments no implicava necessàriament la creació de nous centres, s'optà per dotar la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona de dos nous centres: l'Escola d'Estudis Empresarials a Reus, una vella aspiració, gairebé centenària d'aquesta ciutat, i l'Escola d'Enologia a Tarragona, la primera d'aquesta naturalesa a l'Estat espanyol.[10] Per primera vegada la implantació de nous ensenyaments anava acompanyada d'un pressupost per bastir i equipar els corresponents edificis, per dotar-los de les plantilles de personal docent i d'administració i serveis necessaris i per assegurar-ne el funcionament. Tant en un cas com en l'altre, hi hagué la col·laboració decidida dels ajuntaments de Reus i Tarragona: el primer es comprometé a proporcionar les instal·lacions que, amb caràcter provisional, acollirien els Estudis Empresarials, i el segon cedí a la Universitat de Barcelona l'antic convent de les monges clarisses que havia adquirit uns anys abans.

El curs 1990-1991 s'inicià a Tarragona la diplomatura d'Informàtica amb dues especialitats —Informàtica de Gestió i Informàtica de Sistemes— i es creà la corresponent Escola d'Informàtica, adscrita a la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona,[11] la qual s'ubicà provisionalment en un edifici annex a l'Escola del Professorat d'EGB que havia estat construït per a residència universitària, però que mai no havia arribat a utilitzar-se com a tal i que es trobava en un estat d'abandonament total. Curiosament, uns anys abans, el mateix edifici havia estat descartat per instal·lar-

10 Cf. Decret 203/1988, d'1 d'agost, de creació, a la Universitat de Barcelona, d'una escola universitària d'estudis empresarials amb seu a Reus (DOGC 24 d'agost); Decret 202/1988, d'1 d'agost, de creació, a la Universitat de Barcelona, de l'Escola d'Enologia amb seu a Tarragona (DOGC 24 d'agost).

11 Cf. Decret 95/1991, de 22 d'abril, pel qual es crea l'Escola Universitària d'Informàtica a Tarragona integrada a la Universitat de Barcelona (DOGC 17 de maig).

hi els estudis de Medicina. El curs següent s'integrà a la Divisió l'Escola Universitària d'Infermeria Joan XXIII, que estava ja adscrita a la Universitat de Barcelona.[12] Així es donava resposta a un acord pres pel Consell de Divisió l'any 1987, reiterat novament el 22 de desembre del 1988, i a una sol·licitud acordada per l'Ajuntament de Tarragona en el Consell Plenari del dia 13 d'octubre de 1988.

12 Si bé la Junta de Govern de la Universitat de Barcelona, en la sessió ordinària del dia 16 de març de 1990, aprovà la integració de l'Escola d'Infermeria Joan XXIII de Tarragona a la Universitat de Barcelona i ratificà novament aquest acord en la sessió ordinària del dia 7 de març de 1991, no s'arribà a publicar mai el corresponent decret d'integració.

La quarta universitat de Catalunya

Amb efecte d'1 de febrer de 1985 foren traspassats finalment a la Generalitat de Catalunya els serveis de l'Administració de l'Estat en matèria d'universitats,[13] quatre anys després que ho havien estat els de l'educació general bàsica i del batxillerat. Es complia així l'article 15 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que reconeix que «és de competència plena de la Generalitat la regulació i administració de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats». Catalunya disposava en aquell moment de tres universitats, dues a Barcelona —la Universitat de Barcelona i la Universitat Politècnica de Catalunya— i una altra a Cerdanyola del Vallès —la Universitat Autònoma de Barcelona—, a pocs quilòmetres de la Ciutat Comtal. Cadascuna tenia centres repartits per la resta de capitals i principals ciutats catalanes. El nombre total d'estudiants universitaris matriculats a les universitats catalanes el curs 1984-1985 era de 121.185, un 18,93% més que cinc cursos abans, i les previsions apuntaven a un fort increment en els anys successius, com així fou. El curs 1986-1987 el nombre era de 136.016, un 12,24% més que tan sols dos anys abans.[14] La situació havia esdevingut insostenible, ja que s'havia arribat a un nivell de massificació que impedia oferir qualsevol ensenyament de qualitat.

El 23 de juny de 1987, en una compareixença davant la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya, el rector Josep M. Bricall manifestà: «Jo, quan he sentit que la Universitat Autònoma de Barcelona diu que no vol créixer més, jo li demano al Conseller que comenci a pensar en la creació de la quarta universitat de Catalunya, perquè jo no vull créixer més enllà de 80.000 estudiants; perquè 80.000 estudiants és una xifra que jo no ensenyo mai a ningú perquè em fa molta vergonya. 80.000 estudiants van més enllà de les possibilitats de gestió normal d'una d'Universitat. Per tant, sàpiguen que a partir de 80.000 estudiants la universitat de Barcelona tancarà les portes, i els que quedin fora no serà culpa nostra; això sí que vull dir-ho molt clarament, i estic disposat a agafar les conseqüències que calguin, però és evident que si les perspectives que hi ha per al conjunt de l'Estat les projectem en un 10% a la nostra Universitat, que aproximadament sol ser així —800.000 al conjunt de l'Estat, 80.000 a Barcelona; sol ser així—, bé, jo puc pensar que dintre de quatre anys la nostra universitat pot ser que tingui 120.000 estudiants, i això no té cap sentit, no té absolutament cap sentit. De manera que, la quarta universitat, vagin-se'n fent la idea, perquè això ja és al caure; és a dir, pot ser que sigui un problema d'un any o dos anys, però això es fa inevitable.

13 Cf. *Real Decreto 305/1985, de 6 de febrero, sobre traspaso de servicios de la Administración del Estado a la Generalidad de Cataluña en materia de Universidades* (BOE núm. 62 - 74 de 13 a 27 de marzo).

14 Fonts estadístiques: *Anuario El País* 1982, p. 105; 1989, p. 136.

15 Cf. *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, sèrie C, núm. 149, II legislatura, setè període, dimarts, 23 de juny de 1987, pp. 2045 i s.

[sic]»[15] I com afegia el Dr. Josep M. Bricall en àmbits més reduïts, calia que fos una universitat al bell mig de la ciutat de Barcelona perquè solucionés la massificació de la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials de la Universitat de Barcelona, ja que els alumnes feien mans i mànigues per matricular-se en aquesta universitat en lloc de fer-ho al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona. No va errar en els seus vaticinis, perquè tres anys més tard el Parlament de Catalunya creava per llei la quarta universitat de Catalunya a la ciutat de Barcelona, malgrat les reiterades declaracions del conseller Josep Laporte, que havia afirmat, una vegada i una altra, que la quarta universitat de Catalunya estava condicionada a l'obtenció de fons del Ministeri d'Educació i Ciència, i a l'estudi i anàlisi de les múltiples propostes per situar-la a la rodalia de Barcelona o en altres indrets de Catalunya.

Ja fossin les contundents paraules del rector Bricall pronunciades davant la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya, o la imperiosa realitat que exigia afrontar la creixent demanda d'estudiants que volien accedir a la Universitat, el conseller Joan Guitart plantejà el tema, per primera vegada, al Consell Executiu de Catalunya al setembre de 1987.

En el nou Govern que es constituí al juliol de 1988 arran de les eleccions autonòmiques al Parlament de Catalunya celebrades al mes de maig, Josep Laporte substituí Joan Guitart al capdavant del Departament d'Ensenyament. En la primera reunió del Consell Interuniversitari de Catalunya, que presidí el dia 26 de setembre de 1988, proposà la creació d'un grup de treball perquè presentés una proposta de criteris per a l'elaboració de la programació universitària de Catalunya. En formaren part Abel Mariné i Font, director general d'Universitats, que la presidia; Manuel Martí Recober, pel Departament d'Ensenyament; Ramon Pla i Arxé, per la Universitat de Barcelona; Julià Cufí i Sobregrau, per la Universitat Autònoma de Barcelona; Jaume Pagés i Fita, per la Universitat Politècnica de Catalunya, i Helena Ferrer i Mallol, secretària del Consell Interuniversitari de Catalunya, que actuava també com a secretària del grup de treball. Els criteris proposats foren aprovats pel Consell Interuniversitari de Catalunya en la reunió del 24 de juliol de 1989. S'hi desenvolupaven dues alternatives que en cap cas no eren excloents: «L'alternativa A comporta la creació d'una Universitat amb un campus situat dintre del conjunt de comarques format pel Maresme, el Barcelonès i el Baix Llobregat. L'alternativa B comporta la creació de les Universitats de Girona, Lleida i Tarragona/Reus amb els centres actualment existents en aquestes ciutats i la creació d'altres».[16] Respecte als centres no integrats en els campus de Barcelona o del Vallès, proposava potenciar-los amb els criteris següents: «1) Evitar centres aïllats i afavorir, per tant, l'agrupament dels cen-

16 Cf. «Proposta de criteris per a la programació universitària de Catalunya». *Consell Interuniversitari de Catalunya: Butlletí Informatiu*, núm. IV, juny de 1990. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, p. 65.

tres universitaris. En aquest cas, són preferents els nuclis ja existents a Girona, Lleida i Tarragona/Reus. 2) Evitar les duplicacions innecessàries i afavorir les especialitats que no poden cursar-se a Barcelona o al Vallès i que singularitzin els ensenyaments de cada centre».[17] En el cas de l'alternativa B, que era la que afectava directament els centres universitaris del Camp de Tarragona, la proposta es concretava en els termes següents: «1) Crear un centre de Dret a Tarragona/Reus amb 500 places a primer curs. 2) Crear els estudis de Ciències Socials i de la Comunicació a Tarragona amb 421 places. 3) Crear un centre de Traducció i Interpretació a Tarragona amb 150 places. 4) Augmentar en 400 places la capacitat dels centres d'Estudis Empresarials de Girona, Lleida i Reus. 5) Preveure 450 places a Tarragona de graduats socials quan aquests estudis s'integrin».[18] No cal dir que la notícia, pel que feia a l'alternativa A, fou molt ben rebuda a les comarques del Baix Llobregat i del Maresme, ambdues amb terrenys vinculats a la Universitat de Barcelona, als quals calia trobar un ús que, si era universitari, hi anava com l'anell al dit.[19] Endemés, aquesta alternativa tenia l'aquiescència del Departament de Política Territorial i Obres Públiques, que, no obstant això, en un principi havia apostat pel Camp de Tarragona, atesa la seva condició de segon pol de desenvolupament socioeconòmic de Catalunya. L'opció tarragonina comportava problemes polítics i acadèmics, malgrat que tenia el suport dels alcaldes de Tarragona i Reus. D'una banda, no solucionava la greu massificació de la Divisió de Ciències Jurídiques, Econòmiques i Socials de la Universitat de Barcelona i, d'altra banda, accentuava el problema de l'Estudi General de Girona, que, a diferència de l'Estudi General de Lleida i dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona, reclamava amb insistència la seva conversió en universitat. La seva situació acadèmica —només s'hi impartien ensenyaments de cicle curt o els tres primers anys d'ensenyaments de cicle llarg— i de dependència respecte a la Universitat Autònoma de Barcelona era molt diferent de la que tenien els altres dos nuclis universitaris respecte a la Universitat de Barcelona, sobretot des que aquests havien esdevingut divisions territorials amb un alt nivell d'autonomia. En una reunió conjunta de l'equip rectoral i dels presidents de divisió de la Universitat de Barcelona, entre els quals hi havia el president de Lleida i la presidenta del Camp de Tarragona, feta el dia 19 de juliol de 1989, per parlar de la quarta universitat, s'adoptà «el criteri de donar suport a la creació de la quarta universitat a la ciutat de Barcelona o rodalia, si bé es preveia

17 Cf. *Ibidem*, p. 64.

18 Cf. *Ibidem*, p. 57.

19 La Universitat de Barcelona havia adquirit, mitjançant un conveni amb la Corporació Metropolitana de Barcelona i la Diputació de Barcelona, el 44,44% indivís d'uns terrenys pertanyents a l'entitat Tèxtils Bertran Serra SA, situats entre Sant Boi i Santa Coloma de Cervelló, per tres-cents milions de pessetes, adquisició aprovada per la Junta de Govern del dia 19 de novembre de 1985. D'altra banda, el fundador dels Laboratoris Cusí havia constituït la Fundació Montcelimar, el patrimoni de la qual eren unes deu hectàrees de terreny a Montgat. En l'escriptura fundacional es preveia que aquesta fundació passés a la Universitat de Barcelona.

que existirien fortes pressions polítiques a favor de la segona opció».[20] Les divisions territorials no semblava que tinguessin pressa per independitzar-se de la Universitat de Barcelona, ja que se sentien còmodes sota el paraigua d'aquesta institució centenària.

En qualsevol cas, era clar que calia crear una nova universitat a Catalunya per donar resposta a la creixent demanda universitària, tal com havien fet les Corts espanyoles amb la Universitat Carlos III de Madrid. Es tractava de la primera universitat creada per una llei del Parlament de Catalunya a proposta del Govern, car les tres existents havien estat assumides per la Generalitat de Catalunya com a resultat dels traspassos dels serveis de l'Administració de l'Estat en matèria d'universitats. Finalment, el 25 de setembre de 1989, el Consell Executiu de la Generalitat decidí crear la quarta universitat a l'àrea metropolitana de Barcelona, comesa que fou confiada al degà de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona, Enric Argullol i Murgadas, amb l'assessorament del professor Andreu Mas-Colell, aleshores catedràtic de Teoria Econòmica de la Universitat de Harvard.[21] La seva habilitat i destresa determinaren que es modifiqués completament el projecte inicial, si bé és cert que comptaren amb la complicitat del conseller Josep Laporte i del mateix president de la Generalitat. Els criteris per elaborar la programació universitària de Catalunya proposats pel grup de treball —«la creació d'una quarta Universitat que agrupi inicialment centres de Dret, Econòmiques, Estudis Empresarials, Ciències de la Informació [...] i una EUTI. També podria acollir l'Escola Social de Barcelona quan es produeixi el seu traspàs» —,[22] foren ràpidament oblidats. El discurs era tot un altre, car «no es tractava de fer una mera repetició del que ja existia, sinó que s'havia d'aprofitar l'ocasió per crear una universitat amb uns plantejaments nous i ambiciosos per assolir una docència i una recerca d'excel·lència i emmarcada en una voluntat de rigor i de qualitat en totes les seves manifestacions. Aquest hipotètic disseny d'universitat només tindria sentit i viabilitat si es feia a Barcelona».[23] Es fixaren grups i aules de vuitanta alumnes i el primer curs s'inicià amb tres-cents setze estudiants de Dret i Ciències Econòmiques i Empresarials. S'estava molt lluny dels 19.600 alumnes que havia d'acollir la quarta universitat i s'optava obertament per una universitat pública d'elit que reprenia el model urbà abandonat a la fi dels seixanta.

La decisió presa no contribuïa a l'equilibri territorial de Catalunya ni a satisfer les aspiracions universitàries de les ciutats de Girona, Lleida, Tarragona i Reus, els

20 Cf. *Full informatiu. Junta de Govern. Universitat de Barcelona*, núm. 67, 19 d'octubre de 1989, p. 1.

21 Cf. Marc Permanyer. *La Pompeu Fabra. La construcció d'una Universitat.* Barcelona: Quaderns Crema, 2001.

22 Cf. «Proposta de criteris per a la programació universitària de Catalunya». *Consell Interuniversitari de Catalunya: Butlletí Informatiu*, núm. IV. juny de 1990. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, p. 51.

23 Cf. Marc Permanyer; *La Pompeu Fabra. La construcció d'una Universitat*, Barcelona: Quaderns Crema, 2001, p. 18.

alcaldes de les quals, malgrat que militaven en partits diferents, coincidien a manifestar el seu absolut desacord amb el resultat final. Calia una solució immediata que apaivagués els ànims, i es trobà en la mateixa llei de creació de la quarta universitat de Catalunya, que es batejà amb el nom de Pompeu Fabra, el més il·lustre filòleg català, malgrat que acabés essent l'única universitat pública del Principat, a excepció de la Universitat Politècnica de Catalunya, que no impartís la llicenciatura en Filologia Catalana. A la Llei 11/90, de 18 de juny de 1990, de creació de la Universitat Pompeu Fabra, s'inclogué, durant el tràmit parlamentari, una disposició addicional única en la qual es deia que «dins el marc de la Programació Universitària elaborada pel Consell Interuniversitari de Catalunya i aprovada igualment pel Consell Executiu, aquest presentarà al Parlament de Catalunya en el termini de tres anys un projecte de creació de noves universitats a Catalunya».[24] S'havia posat, de retruc, la primera pedra de les universitats de Lleida, Girona i Rovira i Virgili, i s'havia fixat l'horitzó temporal en el qual esdevindrien una realitat.

24 Cf. Llei 11/90, de 18 de juny de 1990, de creació de la Universitat Pompeu Fabra (DOGC 22 de juny).

La creació de la Universitat Rovira i Virgili

Quan, el 25 de setembre de 1989, el Consell Executiu de la Generalitat optà per crear la quarta universitat a l'àrea metropolitana de Barcelona, paral·lelament decidí emprendre altres accions destinades a expandir i reordenar el mapa universitari de Catalunya. No es tractava ara de crear la cinquena universitat de Catalunya, sinó de donar una resposta conjunta i simultània als tres nuclis universitaris situats fora de la conurbació barcelonina. Endemés, calia fer-ho sense entretenir-se gaire, perquè la solució presa havia creat un fort descontentament social i polític, fins i tot entre els mateixos membres de Convergència i Unió, que veien com, una vegada més, s'acabaven imposant els interessos del cap i casal, i també perquè la situació universitària de Catalunya així ho exigia. La resposta no podia ser altra que la transformació dels nuclis universitaris existents en universitats *de iure*, després que s'hagués renunciat a reestructurar el mapa universitari de Catalunya en una única universitat amb diversos campus distribuïts per tot el territori, seguint l'exemple del País Basc.

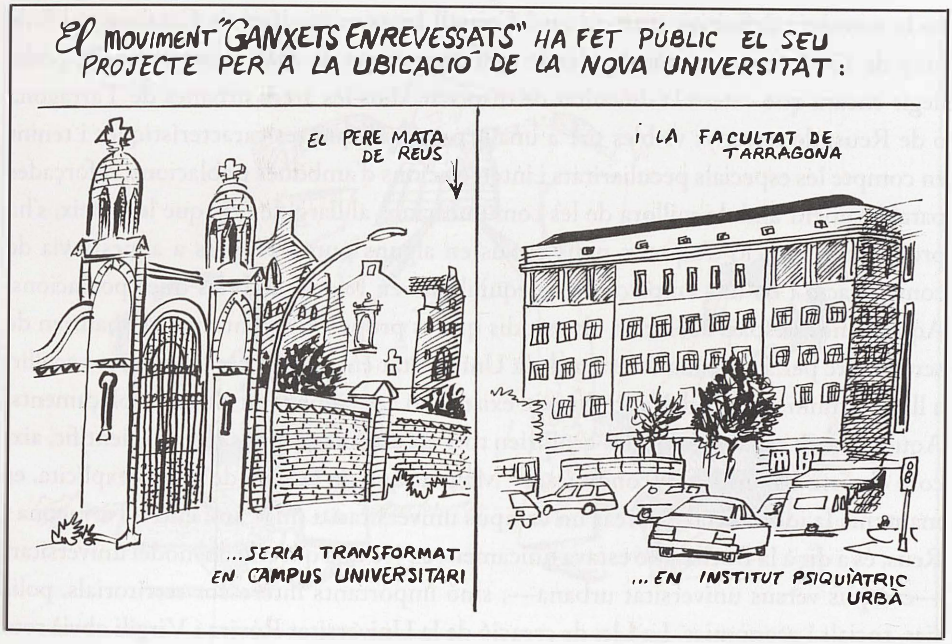
El dia 9 de maig de 1990 es constituí, a la Delegació de Tarragona del Departament d'Ensenyament, la Comissió Coordinadora dels Centres Universitaris de Tarragona i Reus, presidida pel director general d'Universitats, i integrada pel secretari del Consell Interuniversitari de Catalunya, el delegat territorial d'Ensenyament, el cap del Servei de Planificació i Programació Universitària, un membre representant de la Universitat de Barcelona, un membre representant de la Universitat Politècnica de Catalunya, el director de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica, un membre representant del Consell Social de la Universitat de Barcelona, un membre representant del Consell Social de la Universitat Politècnica de Catalunya, l'alcalde de l'Ajuntament de Tarragona, l'alcalde de l'Ajuntament de Reus i la presidenta i la vicegerent dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona. El seu objectiu era plantejar la forma de creació de la Universitat de Tarragona-Reus, així com fer l'inventari dels recursos humans i materials existents i de les inversions previstes en el pla quadriennal d'inversions universitàries. No obstant això, no quedava encara clar quan es faria efectiva la creació, condicionada als plans d'actuació i a les disponibilitats pressupostàries. Però aquesta singladura anà acompanyada de constants polèmiques que es prolongaren, fins i tot, durant els primers anys de vida de la Universitat Rovira i Virgili. Es reobriren les ferides provocades pel trasllat dels estudis de Medicina de Tarragona a Reus, quan tot just començaven a tancar-se; es revifaren els enfrontaments entre ambdues ciutats a través dels consistoris, els partits polítics, les institucions civils i les associacions; afloraren novament les dissensions dins la comunitat universitària, que visqué mesos de pertorbació i inquietud, i, una vegada més, la premsa se'n féu ressò a bastament un dia sí i l'altre també. En més d'una ocasió hi hagué d'intervenir el mateix president de la Generalitat per posar pau i tranquil·litzar els ànims exaltats d'estudiants, professors i

ciutadans. Hom no pot oblidar que el conseller d'Ensenyament era precisament Josep Laporte i Salas, fill de Reus i molt vinculat a la seva ciutat natal, que havia abandonat de jove.

El primer motiu de polèmica fou la ubicació dels centres de la futura universitat. Només uns dies després de la reunió de la Comissió Coordinadora dels Centres Universitaris de Tarragona i Reus, el conseller Josep Laporte aprofità la seva presència en l'acte de clausura del congrés de l'AEDEM a Reus per confirmar que el campus de la nova universitat se situaria entre Tarragona i Reus i que, amb alguna excepció com Medicina, acolliria progressivament tots els ensenyaments.[25] L'emplaçament elegit era la Boella, a la carretera entre Tarragona i Reus, a cavall entre ambdós municipis. Malgrat que inicialment la proposta comptés amb l'aquiescència de tots dos alcaldes, s'havia destapat la caixa dels trons i el retruny no es féu esperar. Durant els mesos següents es feren tota mena de propostes com traslladar Humanitats a l'Institut Pere Mata o ubicar la nova universitat a Santes Creus o a Salou. En una conferència organitzada pel Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem d'Oliver el dia 21 de juny de 1990, la presidenta de la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona defensà un model mixt que fes compatible el manteniment dels centres existents en el seu emplaçament i la cerca d'una nova ubicació per als futurs ensenyaments. Com era d'esperar, aquesta solució salomònica no va satisfer els assistents a l'acte, que reclamaren la creació d'un front comú per defensar el caràcter urbà de la nova universitat i la seva ubicació a Tarragona, ja fos al Quarter General Contreras (conegut com les Casernes), ja fos a la Savinosa. Aquest moviment ciutadà es traduiria mesos després en la creació de la Fundació Estudis Universitaris Ciutat de Tarragona. La petició de quinze entitats ciutadanes i les mocions del PSC i del PP obligaren l'alcalde a manifestar-se obertament a favor d'una universitat urbana situada a Tarragona. També ho féu per unanimitat el consistori tarragoní el dia 23 de juliol de 1990, la qual cosa motivà que, cinc dies després, fos el consistori de Reus el que demanés que la nova universitat se situés a Reus i, fins i tot, oferís diversos edificis de propietat pública perquè s'hi instal·lés. L'11 de desembre, el conseller d'Ensenyament declarà a Reus, amb motiu de la presentació d'un llibre, que alguns centres universitaris romandrien al mateix lloc, que esperava que durant l'any 1991 se'n trobés un altre que fos del grat de tots per ubicar-hi els nous ensenyaments, que considerava necessari crear un parc tecnològic prop del complex petroquímic i que estava previst que la nova universitat iniciés les seves activitats el curs 1992-1993.[26] Tot just un dia després, la comunitat universitària, que fins aleshores s'havia mantingut al marge de la controvèrsia, féu sentir la seva veu mitjançant un document signat per 32 professors, en el qual invitaven tot el col·lectiu

25 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 6 de juny de 1990, p. 15.

26 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 12 de desembre de 1990, p. 3.

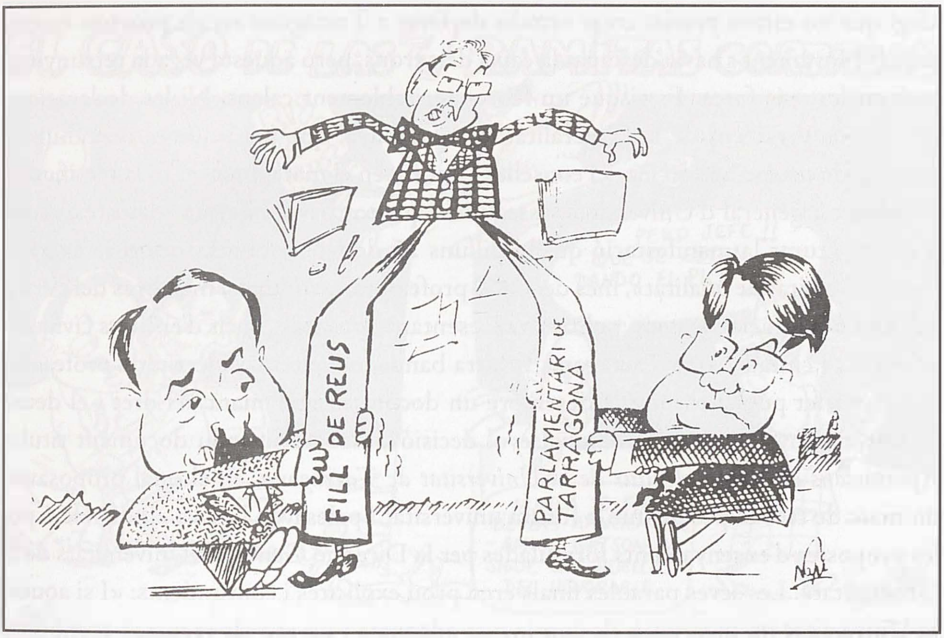

Diari de Tarragona, divendres 13 de juliol de 1990.

universitari a debatre en assemblea el futur de la Universitat de Tarragona i reclamaven «el dret i el deure d'ésser almenys copartícips de qualsevol decisió».[27] Si bé les manifestacions sobre l'emplaçament de la futura universitat no cessaven en la premsa local i l'alcalde de Reus continuava defensant la construcció d'un campus, la qüestió es revifà a mitjan maig arran de la filtració, per part dels socialistes, d'un esborrany de la memòria de creació de la nova universitat on continuava apareixent el terme campus. La intervenció de l'alcalde de Tarragona i les esmenes presentades per la mateixa Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona donaren com a resultat que, en la memòria definitiva aprovada pel Consell Interuniversitari de Catalunya el 5 de juny de 1991, se substituís el polèmic mot *campus* pel de *nous espais*, si bé s'hi podia llegir encara que «atesa la dificultat de disposar, dins les àrees urbanes de Tarragona o de Reus, de terrenys viables per a una actuació d'aquestes característiques i tenint en compte les especials peculiaritats i interrelacions d'ambdues poblacions, reforçades paral·lelament amb la millora de les comunicacions al llarg de l'eix que les uneix, s'ha proposat la creació d'aquests nous espais en alguns punts propers a aquesta via de comunicació i en uns emplaçaments equilibrats en relació amb les dues poblacions. Aquests nous espais acollirien els estudis que es proposen a continuació i haurien de ser el marc per a l'expansió futura de la Universitat en aquesta àrea, i fins i tot acollir, a llarg termini, alguns dels estudis que existeixen actualment en altres emplaçaments. Aquests nous espais «centrals» acollirien tots els estudis de tipus tècnic i científic, així com els estudis jurídics i econòmics».[28] Malgrat que no es deia de forma explícita, es mantenia la idea inicial de crear un campus universitari a mig camí entre Tarragona i Reus, és a dir a la Boella. No estava únicament en joc una qüestió de model universitari —campus versus universitat urbana—, sinó importants interessos territorials, polítics, socials i econòmics. La Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili obvià tota al·lusió a la seva ubicació, ja que no li corresponia referir-s'hi, i deixà el problema sense resoldre en mans de la Comissió Gestora, que se'l trobà sobre la taula d'entrada. No cal dir que fou un dels temes als quals hagué de dedicar més hores i que més maldecaps li comportà, fins a ser causa del deteriorament de les relacions entre el president de la Comissió Gestora i el comissionat per a Universitats i Recerca, el qual se sentí traït en ser definitivament rebutjada la seva opció d'un campus enfront del model urbà que sempre havia defensat la comunitat universitària.

27 Els signants del manifest foren els professors següents: Cristina Andreu, Enric R. Anton, Lluís Arola, Carme Borbonès, Eudald Carbonell, Misericòrdia Carles, Francesc Castells, Dolors Collellmir, Rodolfo Cortés, Coral Cuadrada, Azael Fabregat, Joan Manuel Ferré, Vicent Ferreres, José María Fernández, Saturnino Gimeno, Francesc Giralt, Antoni Gonzàlez Senmartí, Ángel P. González, Jordi Jané, Joan Martí, Magda Medir, Enric Olivé, Estanislau Pastor, Robert Rallo, Salvador Rovira, Elisabeth Russell, Josep Maria Sabaté, Montserrat Sanmartí, Manel Sanromà, Teresa Segués, Antonio Terceño i Maite Turell.

28 Cf. *Memòria de creació de la Universitat Rovira i Virgili*, pp. 214 i s.

Diari de Tarragona, dimecres 11 de juliol de 1990.

El segon motiu de controvèrsia foren els ensenyaments. En finalitzar, el dia 12 de febrer de 1991, la reunió de la Comissió Coordinadora dels Centres Universitaris de Tarragona i Reus, el Dr. Josep Guitart, director general d'Universitats, que havia substituït el Dr. Abel Mariné, declarà que la nova universitat tindria els nous ensenyaments d'Enginyeria Química Superior, Econòmiques i Enginyeria Tècnica Química, però que, d'altra banda, desapareixerien algunes especialitats de Filologia i d'alguna altra titulació d'humanitats i que Història se centraria en l'especialitat de Ciències de l'Antiguitat i Edat Mitjana.[29] El secretari del Consell Interuniversitari afegí que no estava previst crear estudis de Dret a Tarragona en els pròxims quatre anys.[30] Novament s'havia destapat la caixa dels trons, però aquesta vegada retrunyiren amb molta més força. Es visqué un febrer veritablement calent. Ni les declaracions del mateix president de la Generalitat de Catalunya, que negà que es disminuís el nombre de titulacions, ni les del conseller Laporte en el mateix sentit, ni la rectificació del director general d'Universitats assegurant que tot havia estat un malentès, aconseguiren aturar la manifestació que el dilluns 25 de febrer reuní, sota el lema «Per una Universitat de qualitat», més de 3.000 professors, estudiants, membres del personal d'administració i serveis, polítics, representants sindicals, socis d'entitats cíviques, botiguers i ciutadans de Tarragona. D'altra banda, el mateix col·lectiu de professors que havia fet públic el mes de desembre un document reclamant «el dret i el deure d'ésser almenys copartícips de qualsevol decisió», elaborà un nou document titulat *Aportacions al debat pel futur de la Universitat de Tarragona*, en el qual proposaven un marc de treball per definir la futura universitat i palesaven la seva «indignació per les propostes d'ensenyaments formulades per la Direcció General d'Universitats de la Generalitat». Les seves paraules finals eren prou explícites i contundents: «I si aquesta Universitat no incorpora els continguts adequats i no rep els recursos econòmics necessaris, fóra molt millor no plantejar-se la seva creació i no tornar a repetir l'acte de voluntarisme del 1971, quan s'iniciaren els actuals estudis universitaris de Tarragona sense el finançament suficient.» En la reunió de la Comissió Coordinadora dels Centres Universitaris de Tarragona i Reus feta a Tarragona el 21 de març de 1991, el director general d'Universitats afirmà que no solament es mantindrien els ensenyaments que s'impartien, sinó que s'implantaria a Tarragona la Facultat de Dret.[31] Així ho reflectí en línies generals la Memòria de creació de la *Universitat Tarragona-Reus*, ja que, en el cas dels ensenyaments de Lletres, Magisteri i Enginyeria Tècnica Industrial,

29 Segons *La Vanguardia* del dimarts 19 de febrer de 1991, p. 21, els estudis que desapareixien eren Filologia Catalana, Filologia Anglesa, primer cicle de Filologia Clàssica, primer cicle de Filosofia, Ciències de l'Educació i Psicologia. Els nous ensenyaments previstos eren Econòmiques, Psicopedagogia i el segon cicle d'Enginyeria Química. No obstant això, també es preveia la supressió de Geografia i d'Antropologia Social.

30 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 13 de febrer de 1991, p. 9.

31 Cf. *Diari de Tarragona*, divendres 22 de març de 1991, p. 4.

Diari de Tarragona, dimarts 26 de febrer de 1991.

continuava fent esment de les titulacions en vies d'extinció i ometia tota referència a les noves titulacions aprovades pel Govern que substituïen les vigents. Aquesta fou també una altra de les tasques difícils que hagué d'afrontar de bon començament la Comissió Gestora: definir els ensenyaments de la Facultat de Lletres i alguns de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, i de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria.

El tercer contenciós fou de caràcter més acadèmic i intern; tot i així la premsa se'n féu també ressò. La Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona s'estructurava en set departaments, els quals responien a uns criteris determinats: eren departaments grans, constituïts per més d'una àrea de coneixement, i amb docència a primer, segon i tercer cicle. En la definitiva Memòria de creació de la Universitat Tarragona-Reus el nombre de departaments previstos era de quinze, nombre que no semblava excessiu, però incloïa departaments que només tenien docència en ensenyaments de cicle curt, malgrat que en la mateixa memòria es deia: «Caldria evitar que hi hagués departaments que només impartissin docències en carreres de cicle curt, atès que això dificultaria aquesta funció que comentem [tercer cicle]».[32] Això motivà la queixa dels professors de les àrees d'Enginyeria Química, Estadística i Investigació Operativa, i Tecnologia dels Aliments, que hi veien interessos de l'equip de la Presidència de la Divisió VII i de la Universitat Politècnica de Catalunya. Les protestes arribaren novament al conseller d'Ensenyament i al director general d'Universitats i foren replicades durament per la presidenta de la Divisió en un escrit publicat al *Diari de Tarragona*.[33] Com en els casos anteriors, el tema quedà pendent que el resolgués la Comissió Gestora. Així, doncs, la Memòria acabà essent un mer tràmit administratiu que serví per encendre els ànims d'universitaris, polítics i ciutadans de Tarragona i Reus, però que no tingué cap utilitat pràctica posterior. El veritable disseny de la Universitat Rovira i Virgili correspongué a la Comissió Gestora en la seva primera etapa i al Claustre constituent en el procés d'elaboració dels Estatuts.

Influït per l'encara recent procés de creació de la Universitat Pompeu Fabra, el dia 4 de març de 1991 el Departament d'Ensenyament publicà el Decret de creació de l'Oficina per a la Promoció de la Universitat de Tarragona-Reus, la qual era una rèplica aigualida de l'Oficina per a la Promoció de la Universitat Nova de Catalunya (OPUNC), constituïda vuit mesos abans de l'inici de les activitats acadèmiques de la Universitat Pompeu Fabra i dirigida pel professor Enric Argullol en qualitat de comissionat. Però mentre la Universitat Pompeu Fabra es creava *ex nihilo*, la Universitat Rovira i Virgili era el resultat d'un procés iniciat feia ja vint anys. Disposava de tota una estructura i organització interna, enfortides arran de la constitució de la Divisió dels

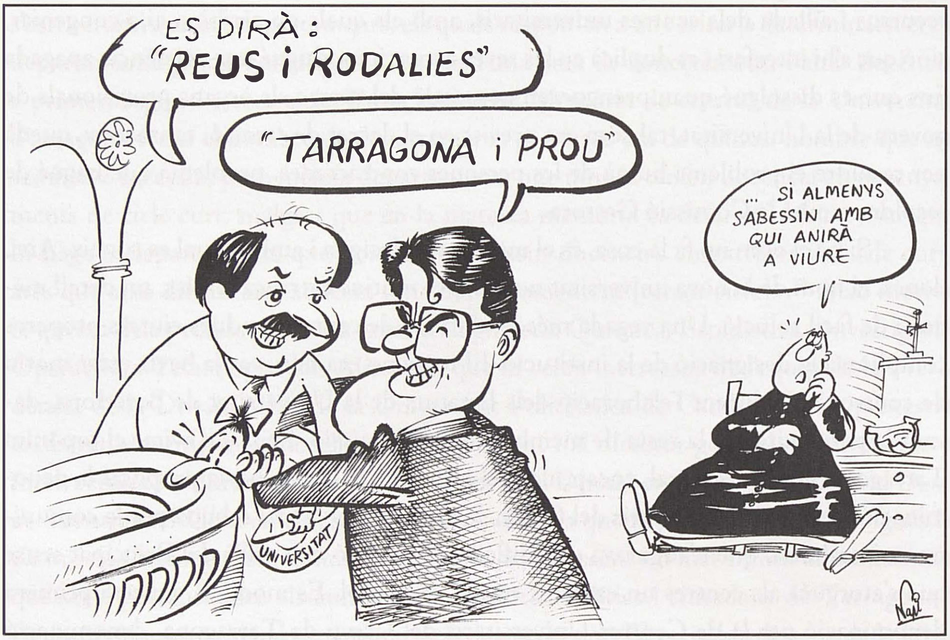
32 Cf. *Memòria de creació de la Universitat Tarragona-Reus*, 1991, p. 182.

33 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 2 de juliol de 1991, p. 10.

Centres Universitaris del Camp de Tarragona; d'uns òrgans de govern elegits democràticament, i d'uns recursos humans i materials que no es podien negligir. L'Oficina, les funcions de la qual eren estudiar i proposar actuacions, com també gestionar els assumptes que se li encomanessin en relació amb la creació i la implantació de la Universitat de Tarragona i Reus,[34] s'instal·là en un pis al carrer del Comte de Rius i en fou nomenat director el senyor Pere Poblet. El fet que es creés per decret i depengués del Departament d'Ensenyament motivaren la desconfiança dels òrgans de govern i de gestió existents a Tarragona, que la consideraren una imposició forana. Mancada de recursos i aïllada dels centres universitaris, amb els quals no arribà mai a congeniar, sinó que s'hi interferí i es duplicà en les seves actuacions, dugué una existència apagada fins que es dissolgué quan prengueren possessió del càrrec els òrgans provisionals de govern de la Universitat, tal com era previst en el decret de creació; tanmateix, quedà per resoldre el problema humà de les persones contractades, problema que hagué de resoldre també la Comissió Gestora.

Si bé el nom no fa la cosa, és el mot que la designa i amb el qual es coneix. Així, doncs, el nom de la nova universitat no era, per motius extraacadèmics, un detall menor i de fàcil solució. Una vegada més la ubicació de centres en dues ciutats properes complicava la designació de la institució. El tema no era nou, car ja havia estat motiu de controvèrsia durant l'elaboració dels Estatuts de la Universitat de Barcelona, davant la perplexitat de la resta de membres de la Comissió. Per tal d'evitar el topònim Tarragona, l'equip rectoral, encapçalat pel Dr. Antoni Badia, havia proposat la denominació Centres Universitaris del Camp, la qual fou molt mal rebuda per la comunitat universitària, que n'augurava una difícil comprensió més enllà del Principat sense que s'atorgués als centres un caràcter rural i camperol. Es modificà aquesta primera denominació per la de Centres Universitaris del Camp de Tarragona, denominació que acabà imposant-se, però no sense l'oposició dels representants de Medicina de Reus, que presentaren una esmena defensant la salomònica i indefinida denominació Tarragona-Reus, com si en lloc d'uns centres universitaris es tractés d'una línia de transport entre dues ciutats. Sis anys més tard es repetia la història, però aquesta vegada es començava per la referència a les dues ciutats unides per un guionet, excloent d'entrada la resta de ciutats de les comarques meridionals de Catalunya. La comunitat universitària proposà altres denominacions: Universitat de Tarragona (vetada de bell antuvi); Universitat Tarraconense i Universitat del Sud de Catalunya. I una vegada més planà sobre la nova universitat l'ombra de la Pompeu Fabra —llàstima que no continués planant en molts altres temes cabdals—, o tal vegada la de la Ramon Llull, i el Govern trobà la solució batejant la nova universitat amb el nom d'un insigne per-

34 Cf. Decret 31/1991, de 18 de febrer, de creació de l'Oficina per a la Promoció de la Universitat de Tarragona-Reus (DOGC 4 de març).

Diari de Tarragona, divendres 13 de desembre de 1991.

sonatge de les comarques meridionals de Catalunya. No fou tampoc una elecció fàcil, ja que s'hagué de trobar un personatge amb el qual s'hi poguessin sentir identificats tots els pobles i ciutats. L'escollit fou Antoni Rovira i Virgili, «escriptor, historiador i polític, un dels més importants teoritzadors i divulgadors de la causa nacional de Catalunya, president que fou del Parlament de Catalunya i exemple de civisme, treball i estima pels valors del nostre poble».[35] La decisió l'anuncià el mateix president de la Generalitat el dia 1 d'octubre de 1991, després que el Consell Executiu del dia abans donés llum verda a la creació de la Universitat Rovira i Virgili.[36]

El Grup Socialista presentà una esmena al Parlament per modificar la denominació proposada per «Universitat Tarraconense», l'Agrupació Parlamentària d'Esquerra Republicana de Catalunya en formulà una altra per afegir «Tarraconense» entre «Universitat» i «Rovira i Virgili» i el Grup d'Iniciativa per Catalunya en proposà una altra per afegir al títol de la llei «Tarraconensis» entre «Universitat» i «Rovira i Virgili».[37] Totes elles foren retirades en el transcurs del debat del Projecte de llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili en la sessió plenària, ja que, com manifestà el Sr. Ignasi Riera en la mateixa línia que ho havien fet els altres ponents que l'havien precedit en l'ús de la paraula, «el dia que la Universitat, en l'exercici de la seva autonomia, vulgui decidir-se a canviar el nom, suposem que podrà plantejar-ho, podrà fer-ho i podrà fer-ho després d'haver aconseguit un consens que potser en aquests moments no havíem aconseguit».[38] El mateix conseller Josep Laporte, en declaracions als mitjans de comunicació fetes el mateix dia, afirmava que «la Universitat Rovira i Virgili podrà canviar-se de nom tants cops com vulgui».[39] El temps demostrà que això no seria així, ja que quan el Claustre de la Universitat Rovira i Virgili aprovà, el 27 de maig de 1994, incloure a l'article 1 dels seus Estatuts el paràgraf «Per tal d'identificar millor l'àmbit geogràfic en què s'insereix, la Universitat Rovira i Virgili s'identificarà a més a més amb el nom d'Universitat de Tarragona», la proposta d'addició fou refusada per la Generalitat de Catalunya i el contenciós es resolgué en una reunió al Palau de la Generalitat presidida pel mateix Jordi Pujol. Però d'aquesta qüestió ja se'n parlarà en el seu moment.

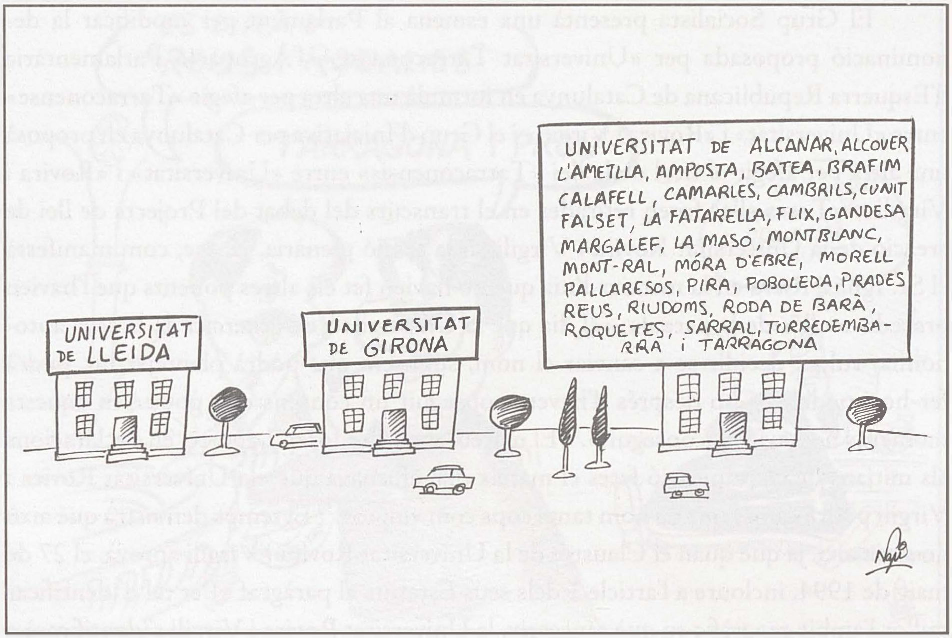
35 Cf. Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili, *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, núm. 333, 31 de desembre de 1991, p. 23728; *etiam infra* pp. 44 i ss.

36 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 2 d'octubre de 1991, p. 3; *Nou Diari*, dimecres 2 d'octubre de 1991, p. 5.

37 Cf. *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, núm. 324, III legislatura, vuitè període. Barcelona, 7 de desembre de 1991, pp. 22801 i s.

38 Cf. *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, sèrie P, núm. 114, III legislatura, vuitè període, dijous, 12 de desembre de 1991, p. 5888.

39 Cf. *Nou Diari*, divendres 13 de desembre de 1991, p. 3. També *Nou Diari*, diumenge 15 de desembre de 1991, p. 10: «Aquesta és una qüestió sobre la qual podrà decidir la universitat quan estigui constituïda i fent ús de la seva autonomia. La Rovira i Virgili es podrà canviar de nom tots els cops que vulgui.»

Diari de Tarragona, dijous 19 de desembre de 1991.

La Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili fou finalment aprovada pel Parlament de Catalunya, sense unanimitat i amb nocturnitat, car era un quart d'una de la nit del tot just iniciat 13 de desembre, dia de Santa Llúcia, patrona de la vista, si bé l'aprovació consta oficialment del dia 12 de desembre.[40] En la votació final, a petició dels diputats Joan M. Abelló, del Grup Socialista, i Ignasi Riera, del Grup Parlamentari d'Iniciativa per Catalunya, les esmenes dels quals havien estat rebutjades anteriorment (per 23 vots a favor, 56 en contra i dues abstencions, i 25 vots a favor, 56 en contra i cap abstenció, respectivament), es votaren, d'una banda, els articles 2, 4 i 6 conjuntament[41] i, d'altra banda, la resta d'articles i disposicions, així com el títol i exposició de motius. Mentre en la primera votació el resultat fou de 59 vots a favor, cap en contra i 22 abstencions, en la segona s'aconseguí la unanimitat.[42] En el tràmit parlamentari s'hi havia inclòs, entre altres esmenes transaccionals, una referència explícita a les Terres de l'Ebre, fins aleshores silenciades, però no s'havia aconseguit resoldre la deficiència més greu: l'absoluta indefinició sobre el finançament de la universitat de les comarques meridionals de Catalunya.

La susdita Llei, juntament amb les de creació de les universitats de Lleida i Girona, fou publicada en el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* el dia 31 de desembre, darrer dia d'un any 1991 que s'inicià amb la guerra del Golf i finalitzà amb la Conferència de Pau per al Pròxim Orient, la desaparició de l'URSS i el naixement de la Unió Europea. El *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* la publicà el dia 15 de gener de 1992[43] i entrà en vigor l'endemà mateix, d'acord amb la seva disposició final tercera. És una llei que conté una exposició de motius, vuit articles, tres disposicions addicionals, una disposició transitòria única i tres disposicions finals. A excepció de l'article primer, el de creació de la Universitat, la resta fa referència al seu procés de constitució fins a l'aprovació dels Estatuts.

40 Cf. *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya*, núm. 333, III legislatura, vuitè període, 31 de desembre de 1991, pp. 23727 i ss.

41 Els articles 2, 4 i 6 corresponen, respectivament, als d'estructura inicial, òrgans de govern provisionals i Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili.

42 Cf. *Diari de Sessions del Parlament de Catalunya*, sèrie P, núm. 114, III legislatura, vuitè període, dijous 12 de desembre de 1991, p. 5892.

43 Cf. Llei 36/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 15 de gener), pp. 206 i ss.

d'agost, de Reforma Universitària, per la Llei de Catalunya 26/1984, del 19 de desembre, de Coordinació Universitària i de Creació de Consells Socials, per aquesta Llei, per les normes que les desenvolupen i pels seus estatuts.

Article 2
Estructura

La Universitat de Girona consta inicialment dels centres següents:

a) Facultat de Ciències de l'Educació.
b) Facultat de Lletres.
c) Facultat de Ciències Experimentals i de la Salut.
d) Facultat de Ciències Jurídico-Econòmiques.
e) Escola Politècnica Superior.

Article 3
Règim de funcionament

Mentre no s'aprovin els Estatuts de la Universitat de Girona, el Departament d'Ensenyament té, respecte a aquesta, les competències que la Llei Orgànica 11/1983, del 25 d'agost, de Reforma Universitària, atribueix a les universitats, sens perjudici que els òrgans creats per aquesta Llei puguin exercir les funcions específiques que se'ls assignen.

Article 4
Òrgans de govern provisionals

Als efectes del que estableix l'article 3, es creen els òrgans de govern provisionals següents:

a) La Comissió Gestora, que assumeix les funcions de govern necessàries per a l'organització i l'endegament de la Universitat i el desenvolupament de les seves activitats acadèmiques.

b) El Consell Econòmic, que assumeix les funcions econòmiques i pressupostàries que l'ordenament confereix al Consell Social de la Universitat.

c) El Claustre provisional, que és l'òrgan de participació en el govern de la Universitat dels centres, dels departaments i dels diversos estaments que els componen, de la manera que sigui establerta per reglament. Aquest reglament ha d'ésser consultat amb la Comissió Gestora i aprovat pel Departament d'Ensenyament.

Article 5
La Comissió Gestora

—1 La Comissió Gestora és integrada per un president, tres vice-presidents, un gerent i entre sis i deu vocals. La Universitat de Girona pot tenir un secretari general, que ha d'ésser nomenat d'entre els membres de la Comissió Gestora. Els vice-presidents i els vocals poden ésser assistits per adjunts.

—2 El President, que ha d'ésser catedràtic d'universitat, és nomenat pel President de la Generalitat a proposta del Conseller d'Ensenyament.

—3 Als efectes de l'administració universitària, el President de la Comissió Gestora té la condició de rector.

—4 Els vice-presidents i els vocals, que han d'ésser professors d'universitat, són nomenats pel Conseller d'Ensenyament. Els vice-presidents són nomenats un cop escoltats els directors dels centres universitaris afectats per la creació de la Universitat.

—5 El Gerent és nomenat pel Conseller d'Ensenyament, a proposta del President de la Comissió Gestora, i no pot exercir funcions docents.

Article 6
El Consell Econòmic

—1 El Consell Econòmic és integrat pel President i fins a vint-i-quatre vocals.

—2 El President és nomenat pel President de la Generalitat.

—3 Als efectes de l'administració universitària, el President del Consell Econòmic té la condició de president del Consell Social.

—4 Són vocals:

a) El Secretari General del Departament d'Ensenyament, o la persona en qui delegui.
b) El Director General d'Universitats, o la persona en qui delegui.
c) El Director General de Pressupostos i Tresor, o la persona en qui delegui.
d) El President i dos membres de la Comissió Gestora, designats per la mateixa Comissió.
e) El Gerent de la Universitat de Girona.
f) Un representant de l'Ajuntament de Girona, un representant de la Diputació de Girona, un representant del Consell Comarcal del Gironès i un representant designat pels altres consells comarcals de l'actual circumscripció de Girona.
g) Tres persones elegides directament pel Parlament de Catalunya per majoria absoluta dels diputats que formen la Cambra.
h) Fins a quatre persones designades pel Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del Conseller d'Ensenyament, en representació dels interessos socials.
i) Fins a sis membres de la comunitat universitària, elegits pel Claustre provisional.

Article 7

En el marc de l'autonomia universitària, la Universitat de Girona i els seus centres, instituts i departaments poden establir convenis i acords de col·laboració amb altres centres de recerca, amb altres universitats i amb llurs unitats estructurals.

Article 8

La Universitat ha d'assumir la titularitat dels béns de domini públic de la Generalitat de Catalunya que siguin afectats al compliment de les seves funcions. L'assumpció de la titularitat dels béns inicialment afectats s'ha de fer efectiva una vegada constituït el Consell Econòmic.

Disposicions addicionals

Primera

—1 Es faculta el Govern de la Generalitat de Catalunya per a fer les actuacions oportunes per a la integració en la Universitat de Girona de tots els centres i serveis universitaris de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya ubicats a la ciutat de Girona.

—2 Aquesta integració dels centres s'ha de fer per decret i ha de preveure el traspàs dels immobles, les instal·lacions i tots els mitjans humans i materials assignats o pertanyents a cadascun dels centres o serveis. S'han de respectar els drets que posseeixin, en el moment de la integració a la Universitat de Girona, el personal adscrit a aquests centres i serveis i els estudiants, sens perjudici dels drets que corresponguin, d'acord amb la Constitució i les lleis que la desenvolupen.

Segona

Es faculta el Govern de la Generalitat de Catalunya per a fer les actuacions oportunes per a la integració en la Universitat de Girona de l'Escola Universitària d'Infermeria de Girona, adscrita a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Disposició transitòria única

Dins el termini de dos anys, a comptar des de la vigència d'aquesta Llei, la Universitat ha d'elegir el Claustre Universitari constituent, el qual ha d'escollir rector i, a continuació, elaborar els estatuts de la Universitat en el termini d'un any des de la constitució del Claustre. Si en aquest termini els estatuts no són sotmesos a l'aprovació del Govern de la Generalitat de Catalunya, aquest n'ha d'establir uns de provisionals.

Disposicions finals

Primera

En el termini de tres mesos a comptar des de la publicació d'aquesta Llei, el Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del Conseller d'Ensenyament, ha de determinar l'altra normativa singular reguladora de l'activitat de la Universitat fins a l'aprovació dels estatuts.

Segona

S'autoritzen el Govern de la Generalitat de Catalunya i els Consellers d'Ensenyament i d'Economia i Finances, en l'àmbit de llurs atribucions, perquè dictin les mesures necessàries per a desenvolupar i aplicar aquesta Llei.

Tercera

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.*

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertoqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 30 de desembre de 1991

Jordi Pujol
President de la Generalitat de Catalunya

Josep Laporte i Salas
Conseller d'Ensenyament

(92.009.092)

LLEI
36/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat Rovira i Virgili.

El president
de la Generalitat de Catalunya

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del

Rei i d'acord amb el que estableix l'article 33.2 de l'Estatut d'autonomia, promulgo la següent

LLEI

L'anàlisi dels aspectes històrics, demogràfics, socials i econòmics, juntament amb l'estudi de les demandes de titulació, de les necessitats dels diversos sectors econòmics, socials i culturals, contrastats amb la realitat universitària actual, ha portat el Govern de Catalunya a emprendre un conjunt d'accions destinades a expandir i reordenar el mapa universitari de Catalunya.

D'aquestes actuacions ha sorgit el propòsit de modificar l'estructura universitària catalana mitjançant la creació de noves universitats, una de les quals ha d'ésser la Universitat Rovira i Virgili.

Ultra atendre les demandes actuals i futures pel que fa a estudis universitaris, tant a l'àrea geogràfica pròxima com en el conjunt de Catalunya, la Universitat Rovira i Virgili ha de tenir vocació de continuïtat amb una presència universitària a les comarques tarragonines i de les Terres de l'Ebre que es remunta als segles XVI i XVII, suprimida per la força després de la Guerra de Successió i recuperada ara fa vint anys.

La nova Universitat Rovira i Virgili recull també l'esforç, el treball i la voluntat de la comunitat universitària tarragonina, especialment a través dels diferents centres creats a partir del 1971, i la seva creació ha d'actuar com a motor del progrès cultural, del científic i del tècnic a les comarques meridionals de Catalunya i de manera més específica a les ciutats on s'ubiquen els seus centres.

Per això, la Universitat Rovira i Virgili ha d'integrar i ordenar els diversos ensenyaments universitaris que actualment s'imparteixen en les comarques meridionals i els de nova creació que han de servir de base per al desenvolupament d'una universitat nova amb personalitat pròpia.

Els objectius que es persegueixen són, entre d'altres, la millora de l'organització territorial i de la qualitat i les potencialitats del servei públic de l'ensenyament superior per facilitar l'exercici del dret a l'educació establert a l'article 27.5 de la Constitució Espanyola, i l'augment i la millor estructuració de l'oferta de places en el conjunt de Catalunya.

El Govern de la Generalitat de Catalunya, en la seva sessió del 25 de setembre de 1989, aprovà la proposta de Programació Universitària de Catalunya. En virtut d'aquest acord calia prendre entre d'altres, la decisió d'incrementar l'oferta, en especial, en els nuclis amb presència d'estudis universitaris.

D'altra banda, aquesta creació es fa d'acord amb la Disposició Addicional Única de la Llei de creació de la Universitat Pompeu Fabra, que establia que, dins el termini de tres anys, el Govern havia de presentar un projecte de creació de noves universitats al Parlament de Catalunya.

Amb la denominació de la Universitat es vol honorar la memòria de l'il·lustre català Antoni Rovira i Virgili, escriptor, historiador i polític, un dels més importants teoritzadors i divulgadors de la causa nacional de Catalunya, President que fou del Parlament de Catalunya i exemple de civisme, treball i estima pels valors del nostre poble.

Article 1
Creació

Es crea la Universitat Rovira i Virgili, la qual es regeix per la Llei Orgànica 11/1983, de 25 d'agost, de Reforma Universitària, per la Llei de Catalunya 26/1984, del 19 de desembre, de Coordinació Universitària i de Creació de Consells Socials, per aquesta Llei, per les normes que les desenvolupen i pels seus estatuts.

Article 2
Estructura

La Universitat Rovira i Virgili consta inicialment dels centres següents:

a) Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia.

b) Facultat de Lletres.

c) Facultat de Química.

d) Facultat de Medicina i Ciències de la Salut.

e) Facultat de Ciències Jurídiques.

f) Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials.

g) Escola Tècnica Superior d'Enginyeria.

h) Escola Universitària d'Infermeria.

i) Escola d'Enologia.

Article 3
Règim de funcionament

Mentre no s'aprovin els Estatuts de la Universitat Rovira i Virgili, el Departament d'Ensenyament té, respecte a aquesta, les competències que la Llei Orgànica 11/1983, del 25 d'agost, de Reforma Universitària, atribueix a les universitats, sens perjudici que els òrgans creats per aquesta Llei puguin exercir les funcions específiques que se'ls assignen.

Article 4
Òrgans de govern provisionals

Als efectes del que estableix l'article 3, es creen els òrgans de govern provisionals següents:

a) La Comissió Gestora, que assumeix les funcions de govern necessàries per a l'organització i l'endegament de la Universitat i el desenvolupament de les seves activitats acadèmiques.

b) El Consell Econòmic, que assumeix les funcions econòmiques i pressupostàries que l'ordenament confereix al Consell Social de la Universitat.

c) El Claustre provisional, que és l'òrgan de participació en el govern de la Universitat dels centres, dels departaments i dels diversos estaments que els componen, de la manera que sigui establerta per reglament. Aquest reglament ha d'ésser consultat amb la Comissió Gestora i aprovat pel Departament d'Ensenyament.

Article 5
La Comissió Gestora

—1 La Comissió Gestora és integrada per un president, tres vice-presidents, un gerent i entre sis i deu vocals. La Universitat Rovira i Virgili pot tenir un secretari general, que ha d'ésser nomenat d'entre els membres de la Comissió Gestora. Els vice-presidents i els vocals poden ésser assistits per adjunts.

—2 El President, que ha d'ésser catedràtic d'universitat, és nomenat pel President de la Generalitat a proposta del Conseller d'Ensenyament.

—3 Als efectes de l'administració universitària, el President de la Comissió Gestora té la condició de rector.

—4 Els vice-presidents i els vocals, que han d'ésser professors d'universitat, són nomenats pel Conseller d'Ensenyament. Els vice-presidents són nomenats un cop escoltats els directors dels centres universitaris afectats per la creació de la Universitat.

—5 El Gerent és nomenat pel Conseller d'Ensenyament, a proposta del President de la Comissió Gestora, i no pot exercir funcions docents.

Article 6
El Consell Econòmic

—1 El Consell Econòmic és integrat pel President i fins a vint-i-vuit vocals.

—2 El President és nomenat pel President de la Generalitat.

—3 Als efectes de l'administració universitària, el President del Consell Econòmic té la condició de president del Consell Social.

—4 Són vocals:

a) El Secretari General del Departament d'Ensenyament, o la persona en qui delegui.

b) El Director General d'Universitats, o la persona en qui delegui.

c) El Director General de Pressupostos i Tresor, o la persona en qui delegui.

d) El President i dos membres de la Comissió Gestora, designats per la mateixa Comissió.

e) El Gerent de la Universitat Rovira i Virgili.

f) Un representant de l'Ajuntament de Tarragona, un representant de l'Ajuntament de Reus, un representant de l'Ajuntament de Tortosa, un representant de la Diputació de Tarragona, un representant del Consell Comarcal del Tarragonès, un representant del Consell Comarcal del Baix Camp, un representant del Consell Comarcal del Baix Ebre i un representant designat pels altres consells comarcals de l'actual circumscripció de Tarragona.

g) Tres persones elegides directament pel Parlament de Catalunya per majoria absoluta dels diputats que formen la Cambra.

h) Fins a quatre persones designades pel Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del Conseller d'Ensenyament, en representació dels interessos socials.

i) Fins a sis membres de la comunitat universitària, elegits pel Claustre provisional.

Article 7

En el marc de l'autonomia universitària, la Universitat Rovira i Virgili i els seus centres, instituts i departaments poden establir convenis i acords de col·laboració amb altres centres de recerca, amb altres universitats i amb llurs unitats estructurals.

Article 8

La Universitat ha d'assumir la titularitat dels béns de domini públic de la Generalitat de Catalunya que siguin afectats al compliment de les seves funcions. L'assumpció de la titularitat dels béns inicialment afectats s'ha de fer efectiva una vegada constituït el Consell Econòmic.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

—1 Es faculta el Govern de la Generalitat de Catalunya per a fer les actuacions oportunes per a la integració en la Universitat Rovira i Virgili de tots els centres i serveis universitaris de la Universitat de Barcelona ubicats a les ciutats de Tarragona i de Reus.

—2 Aquesta integració dels centres s'ha de fer per decret i ha de preveure el traspàs dels immobles, les instal·lacions i tots els mitjans humans i materials assignats o pertanyents a cadascun dels centres o serveis. S'han de respectar els drets que posseeixin, en el moment de la integració a la Universitat Rovira i Virgili, el personal adscrit a aquests centres i serveis i els estudiants, sens perjudici dels drets que corresponguin, d'acord amb la Constitució i les lleis que la desenvolupen.

Segona

—1 Es faculta el Govern de la Generalitat de Catalunya per a fer les actuacions oportunes per a la integració en la Universitat Rovira i Virgili de les Escoles Universitàries d'Infermeria Joan XXIII i de Graduats Socials de Tarragona, adscrites a la Universitat de Barcelona, i de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial del Complex Educatiu de Tarragona, adscrita a la Universitat Politècnica de Catalunya.

—2 En la integració de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial del Complex Educatiu de Tarragona, hom s'ha d'atenir a allò que disposa el número 8 de la Disposició Addicional Quinzena de la Llei 30/1984, del 2 d'agost, de Mesures per a la Reforma de la Funció Pública, en la redacció que li dóna l'article 1 de la Llei 23/1988, del 28 de juliol.

Tercera

Es faculta el Govern de la Generalitat de Catalunya per a fer les actuacions oportunes per a l'adscripció a la Universitat Rovira i Virgili de les Escoles Universitàries d'Infermeria Verge de la Cinta de Tortosa i de Treball Social de Tarragona, adscrites a la Universitat de Barcelona.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA ÚNICA

Dins el termini de dos anys, a comptar des de la vigència d'aquesta Llei, la Universitat ha d'elegir el Claustre Universitari constituent, el qual ha d'escollir rector i, a continuació, elaborar els estatuts de la Universitat en el termini d'un any des de la constitució del Claustre. Si en aquest termini els estatuts no són sotmesos a l'aprovació del Govern de la Generalitat de Catalunya, aquest n'ha d'establir uns de provisionals.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

En el termini de tres mesos a comptar des de la publicació d'aquesta Llei, el Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del Conseller d'Ensenyament, ha de determinar l'altra normativa singular reguladora de l'activitat de la Universitat fins a l'aprovació dels estatuts.

Segona

S'autoritzen el Govern de la Generalitat de Catalunya i els Consellers d'Ensenyament i d'Economia i Finances, en l'àmbit de llurs atribucions, perquè dictin les mesures necessàries per a desenvolupar i aplicar aquesta Llei.

Tercera

Aquesta Llei entrarà en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.*

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertoqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 30 de desembre de 1991

JORDI PUJOL
President de la Generalitat de Catalunya

JOSEP LAPORTE I SALAS
Conseller d'Ensenyament

(92.009.094)

*

DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT

DECRET

283/1991, d'11 de desembre, pel qual es transformen en centres experimentals de règim especial els instituts d'ensenyament secundari Badalona-7, de Badalona, i Vallès, de Sabadell.

La Llei 8/1983, de 18 d'abril, de centres docents experimentals (DOGC núm. 322, de 22.4.1983) defineix els centres experimentals de règim especial (CERE) com a centres dedicats específicament a la investigació i l'experimentació educatives, com a projecte global del centre.

El Decret 214/1985, de 6 de juny (DOGC núm. 573, de 9.8.1985), sobre regulació dels centres experimentals, estableix els requisits que han de complir els programes experimentals que han de posar en pràctica els CERE.

Els instituts d'ensenyament secundari Badalona-7, de Badalona, i Vallès, de Sabadell, varen ser creats pel Decret 234/1985, de 6 d'agost (DOGC núm. 583, de 2.9.1985), i per l'Ordre de 7 d'agost de 1985 (DOGC núm. 587, de 13.9.1985), per la qual es resol la convocatòria d'ampliació de centres experimentals del 1r cicle d'ensenyament secundari per al curs 1985-86, van ser classificats com a centres experimentals de règim ordinari (CERO).

Vist el funcionament dels centres esmentats com a CERO, i atès que és necessari prosseguir l'experimentació endegada, és convenient classificar els IES Badalona-7 i Vallès com a centres experimentals de règim especial (CERE), atesa la seva dedicació específica a la innovació i l'experimentació educatives.

En conseqüència, a proposta del conseller d'Ensenyament, amb l'informe del Consell Escolar de Catalunya, i amb l'acord previ del Govern,

DECRETO:

Article 1

Es transformen en centres experimentals de règim especial l'institut d'ensenyament secundari Badalona-7, de Badalona, amb codi 08042019, i l'institut d'ensenyament secundari Vallès, de Sabadell, amb codi 08042019, creats pel Decret 234/1985, de 6 d'agost, per un període de 5 anys i amb efectes des del curs 1990-91.

Article 2

En els centres es duran a terme programes experimentals de recerca en noves metodologies i organització en els aspectes següents:

Acció tutorial.
Formació en els centres.
Models organitzatius i de gestió.
Orientació professional i transició.
Projecte curricular.

Article 3

El Departament d'Ensenyament, com a entitat tutelar, establirà la temporització, el desplegament i les prioritats dels programes experimentals que es duguin a terme en els centres.

Article 4

Els aspectes organitzatius i funcionals, la provisió de personal i els mòduls s'adequaran al que

La constitució dels òrgans de govern provisionals

Immediatament després de les vacances de Nadal, el conseller Josep Laporte inicià les consultes preceptives amb els directors dels centres universitaris afectats per la creació de la Universitat Rovira i Virgili per al nomenament dels vicepresidents de la Comissió Gestora. Aquest requisit havia estat fruit d'una esmena transaccional a una esmena de l'agrupació parlamentària d'Esquerra Republicana aprovada pel Parlament en sessió plenària. No obstant això, sembla que alguns degans i directors defugiren fer propostes concretes fins a conèixer el nom del president. El seu nomenament corresponia al president de la Generalitat de Catalunya a proposta del conseller d'Ensenyament. Hi havia expectativa per saber qui seria finalment l'elegit, ja que, a diferència de les universitats de Lleida i Girona, on es donava per descomptat que els presidents serien les persones que des de feia anys hi havien estat al capdavant, a la Universitat Rovira i Virgili no era gens clar, si bé les possibilitats semblaven centrar-se únicament en dos catedràtics d'universitat. Mentre el nom d'un d'ells havia estat difós pels mitjans de comunicació des del mateix dia que el Govern de la Generalitat havia aprovat el Projecte de llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili,[44] el nom de l'altre no havia transcendit de forma oberta els àmbits universitaris. Es tractava del professor Joan Martí i Castell, catedràtic de Filologia Catalana, nascut a Tarragona, i que s'havia incorporat a la Facultat de Filosofia i Lletres el curs 1988-1989 per ocupar la càtedra que havia deixat vacant el professor Jaume Vidal i Alcover, i del professor Francesc Giralt i Prat, nascut a Barcelona, i que s'havia incorporat a la Delegació de Química el curs 1977-1978 per fer-se càrrec de la direcció del centre; dues persones amb una concepció distinta de la Universitat i amb un estil i una manera de fer força diferents. Una vegada més les opinions dins la comunitat universitària estaven dividides i, d'alguna manera, es reproduïa, amplificada, la situació viscuda tres anys abans arran de l'elecció de la professora Joana Noguera com a presidenta de la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona. També en el si de Convergència i Unió hi havia divergència d'opinions respecte a un candidat i l'altre, de manera que els seus respectius valedors pretenien influir decisivament en la proposta que el conseller Laporte havia de fer al president de la Generalitat per al nomenament. Passaven els dies i cada vegada urgia més prendre una decisió, ja que la demora afectava també les altres dues universitats, car era voluntat del Departament d'Ensenyament que el procés de posada en marxa de les tres noves universitats es fes de forma simultània. Es pensà en la possibilitat d'un tercer candidat, però la idea no arribà a quallar, ja que en una conversa telefònica entre el conseller Josep Laporte i el professor Francesc Giralt aquest li manifestà el

44 Cf. *Nou Diari*, dimarts 1 d'octubre de 1991, p. 8; diumenge 12 de gener de 1992, p.7; dimarts 14 de gener de 1992, p.6.

seu desig de no continuar essent candidat, la qual cosa resolgué definitivament a favor de l'altre aspirant la disjuntiva existent fins aleshores. El *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* del dia 6 de març publicà el Decret, signat pel president de la Generalitat i pel conseller d'Ensenyament en data 17 de febrer, de nomenament del senyor Joan Martí i Castell com a president de la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili.[45] El mateix dia el conseller Josep Laporte signà la resolució de nomenament dels vicepresidents de la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili, que aparegué en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* del dia 11 de març.[46] Els nomenats eren el professor Antoni Gonzàlez i Senmartí, que d'aquesta manera es reincorporava a la Universitat després de tres anys d'absència; el professor Lluís Arola i Ferrer, director de l'Escola d'Enologia, i el professor Andreu Pujol i del Pozo, associat mèdic de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus. Per tal de mantenir l'equilibri entre les dues ciutats universitàries, la presidència del Consell Econòmic recaigué en el senyor Francesc Cabré i Masdeu, president de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Reus i membre fins aleshores del Consell Social de la Universitat de Barcelona en representació de les cambres catalanes.[47] La presa de possessió del president i vicepresidents de la Comissió Gestora i del president del Consell Econòmic es féu en un acte senzill i íntim, presidit pel conseller, al despatx de la Presidència de l'extinta Divisió, el capvespre del dia 12 de març de 1992. Tot just el dia abans uns cinc-cents estudiants de la Facultat de Lletres s'havien manifestat pels carrers de Tarragona en contra d'una hipotètica implantació de la llicenciatura d'Humanitats i de la supressió de titulacions, i exigint que es garantís l'expedició dels títols de Filologia. Per la seva banda, els alumnes de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut reclamaven també que, a tots els que havien iniciat els seus estudis a la Universitat de Barcelona, el títol els fos expedit per aquesta universitat en lloc de ser-ho per la nova Universitat Rovira i Virgili.

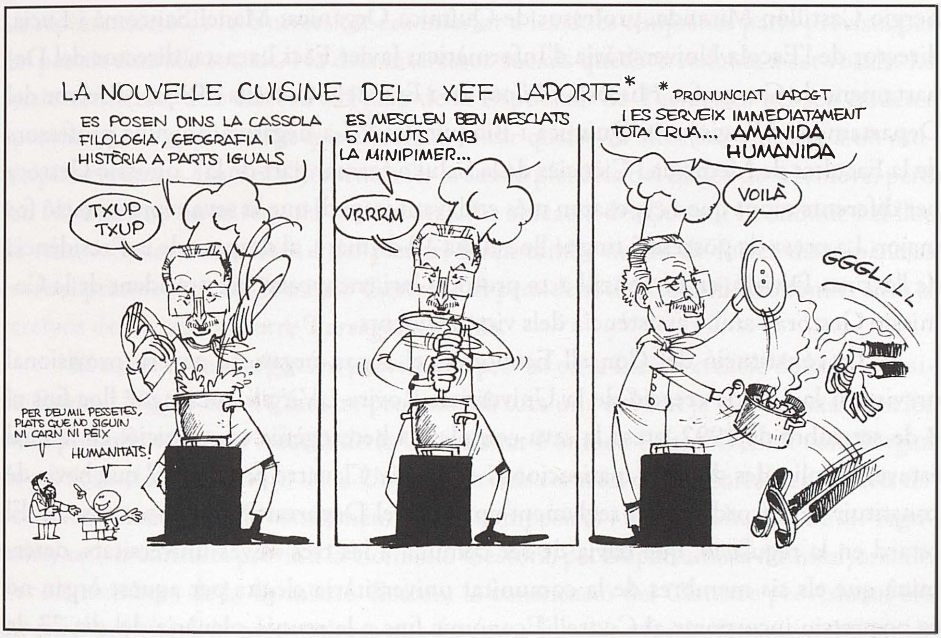
Segons la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili, la Comissió Gestora la integraven, a més a més del president i dels vicepresidents, entre sis i deu vocals nomenats pel conseller d'Ensenyament. Aquest optà per no cobrir d'entrada totes les vocalies possibles i decidí nomenar només vuit persones amb l'assessorament del director general d'Universitats, del vicepresident de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica[48] i d'alguna altra persona de la seva confiança.

45 Cf. Decret 43/1992, de 17 de febrer, de nomenament del senyor Joan Martí i Castell com a president de la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 6 de març), pp. 1473 i s.

46 Cf. Resolució, de 17 de febrer de 1992, de nomenament dels vicepresidents de la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 11 de març), p. 1540.

47 Cf. Decret 45/1992, de 17 de febrer, de nomenament del senyor Francesc Cabré i Masdeu com a president del Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 6 de març), p. 1468.

48 El vicepresident de la Comissió Interdepartamental de Recerca i Innovació Tecnològica era el Dr. Abel Mariné i Font, que amb anterioritat havia estat secretari del Consell Interuniversitari de Catalunya i director general d'Universitats.

Nou Diari, dimarts 10 de març de 1992.

Es procurà que hi hagués una representació de la majoria de centres i àmbits de coneixement, així com de diversa ideologia universitària, a fi de cercar un consens que permetés superar situacions pretèrites. Aquest fou el motiu pel qual no s'inclogué cap membre de l'equip de la Presidència de la Divisió en la Comissió Gestora. Els vocals nomenats foren els següents: Antoni Terceño i Gómez, director de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials; Xavier Maixé i Altés, director de l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial; Xavier Rius i Ferrús, degà de la Facultat de Química; Carme Borbonès i Brescó, cap d'estudis de Filosofia i Ciències de l'Educació; Sergio Castillón Miranda, professor de Química Orgànica; Manel Sanromà i Lucia, director de l'Escola Universitària d'Informàtica; Javier Faci Lacasta, director del Departament de Geografia, Història i Filosofia, i Francesc Castells i Piqué, director del Departament d'Enginyeria Química i Bioquímica.[49] La negativa d'alguns professors de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut a formar part de la Comissió Gestora per diferents raons que s'exposaran més endavant impedí que la seva representació fos major. La presa de possessió tingué lloc el dia 19 de març, al despatx de la Presidència de l'extinta Divisió, en un senzill acte protocol·lari encapçalat pel president de la Comissió Gestora i amb l'assistència dels vicepresidents.

La constitució del Consell Econòmic, el segon òrgan de govern provisional previst en la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili, no tingué lloc fins al 8 de setembre de 1992, atesa la seva complexa i heterogènia composició, en la qual estaven implicades diverses institucions i el mateix Claustre provisional que havia de constituir-se d'acord amb el reglament aprovat pel Departament d'Ensenyament. El retard en la regulació, que havia de ser comuna a les tres noves universitats, determinà que els sis membres de la comunitat universitària elegits per aquest òrgan no es poguessin incorporar al Consell Econòmic fins a la reunió plenària del dia 23 de desembre de 1992.[50] En formaven part, a més a més del president, tres representants de l'Administració de la Generalitat de Catalunya —el secretari general del Departament d'Ensenyament, o la persona que delegués; el director general d'Universitats, o la persona que delegués, i el director general de Pressupostos i Tresor, o la persona que delegués—; el president i dos membres de la Comissió Gestora, designats per la mateixa Comissió; el gerent de la Universitat Rovira i Virgili; vuit representants d'ens locals de les comarques tarragonines —un representant de l'Ajuntament de Tarragona, un representant de l'Ajuntament de Reus, un representant de l'Ajuntament de Tortosa, un representant de la Diputació de Tarragona, un representant del Consell Comarcal del Tarragonès, un representant del Consell Comarcal del Baix Camp, un

49 Cf. Resolució de 3 de març de 1992, de nomenament de vocals de la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 13 de març), p. 1588.

50 Cf. Ordre de 28 de setembre de 1992, per la qual es regula el claustre provisional de les universitats de Lleida, de Girona i Rovira i Virgili (DOGC 7 d'octubre), pp. 5814 i s.

representant del Consell Comarcal del Baix Ebre i un representant designat pels altres consells comarcals de l'actual circumscripció de Tarragona—; tres persones elegides directament per Parlament de Catalunya per majoria absoluta dels diputats que formen la cambra; fins a quatre persones designades pel Govern de la Generalitat de Catalunya, a proposta del conseller d'Ensenyament, en representació dels interessos socials, i sis membres de la comunitat universitària, elegits pel Claustre provisional.[51] En total el Consell Econòmic estava integrat per vint-i-nou persones, entre les quals predominaven els representants de l'Administració i de la política local tarragonina. La representació de la Universitat era inferior a les dues cinquenes parts prevista per llei per als consells socials, i la dels interessos socials quedava reduïda a set vocals. La sessió constitutiva se celebrà al Palau de la Diputació de Tarragona pel seu caràcter «provincial» i supralocal, ja que es volgué evitar qualsevol altre lloc vinculat a un municipi determinat. Encara s'hi tornà a fer la sessió plenària del dia 21 de setembre, però fou l'última que no es féu a la Universitat. La ubicació del Consell Econòmic i el lloc de reunió de les comissions i del plenari foren també motiu de fortes discrepàncies entre el president de la Comissió Gestora i el president del Consell Econòmic, amb el rerefons de la rivalitat entre Tarragona i Reus.

El tercer òrgan de govern provisional previst en la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili era el Claustre provisional, tota una novetat ja que no estava inclòs en la precedent Llei de creació de la Universitat Pompeu Fabra. Definit com l'òrgan de participació en el govern de la Universitat dels centres, dels departaments i dels diversos estaments que els componen, la seva composició i funcions havien de ser regulades, amb la consulta prèvia a la Comissió Gestora, pel Departament d'Ensenyament. Per als membres de la Comissió Gestora la constitució del Claustre provisional era un tema prioritari, ja que, malgrat que les seves funcions fossin fonamentalment de consulta i assessorament, era un òrgan de representació directa de la comunitat universitària al qual podien sotmetre a consideració la seva política de configuració de la Universitat Rovira i Virgili, un òrgan en el qual estaven representats tots els estaments universitaris, a diferència de la Comissió Gestora, de la qual havien estat exclosos l'alumnat i el personal d'administració i serveis, si bé havien estat invitats a

51 Els membres del Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili foren els següents: Francesc Cabré i Masdeu, president; Josep Grifoll i Guasch; Josep Guitart i Duran, substituït per Ramon Pla i Arxé; Alfons Ortuño i Salazar, substituït per Georgina Arderiu i Munill; Joan Martí i Castell; Antoni Gonzàlez i Senmartí; Lluís Arola i Ferrer; Joan Lacorte i Quintillà, substituït per Sílvia Montserrat Sancho i Roca quan aquesta fou nomenada gerent; Josep M. Musté i Folch; Misericòrdia Vallès i Freixa; Joan Josep Malràs i Pascual; Àngels Gonzàlez i Estremad, substituïda per Carles Magrinyà i Miracle; Joan Manel Carrera i Pedrol; Joan Piñol i Folch; Adolf Barreno i Rovira, substituït per Joan Chavarria i Altadill; Francesc Trillas i Rafecas; Tomàs Barberà i Monné; Pere Lloret i Carbó; Macià Mallol i Soler; Ignacio Manzanedo del Rivero; Josep Maria Freixes i Cavallé; Enric Vendrell i Duran; Matias Vives i March; Albert Coronas i Salcedo; Azael Fabregat i Llagostera; Ángel Pío González Soto; José V. Pedregal Gil; Josep Hernández i Escandell, i Sílvia Montserrat Sancho Roca, substituïda per José Luis Valdivieso Álvarez quan aquella fou nomenada gerent.

assistir-hi, com a vocals adjunts amb veu i sense vot, un representant de l'alumnat, que participà en algunes reunions, i un representant del personal d'administració i serveis, que declinà fer-ho si no era amb tots els drets. En suma, es tractava d'un òrgan de representació que, d'alguna manera, compensava la manca de participació directa de la comunitat universitària en la designació legítima dels membres de la Comissió Gestora per l'Administració de la Generalitat de Catalunya. Preocupada la Comissió Gestora perquè es retardava amb excés la constitució del Claustre provisional, la qual cosa feia encara més difícil la seva actuació, en la sessió ordinària del dia 23 de juny acordà crear, mentre no es pogués reunir aquell, una comissió de coordinació integrada pels membres de la Comissió Gestora, un professor i un alumne representants de cadascun dels ensenyaments i cinc membres del personal d'administració i serveis. Convocada aquesta comissió el dia 5 d'octubre, el president i vicepresidents hi informaren de les activitats realitzades des que prengueren possessió dels seus càrrecs i escoltaren els suggeriments i propostes que els feren els assistents. Fou la primera presa de contacte formal entre la Comissió Gestora i una representació conjunta de tots els estaments de la comunitat universitària, però també la darrera reunió de la Comissió de Coordinació, ja que dos dies després, el 7 d'octubre de 1992, el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* publicava finalment l'ordre que regulava el Claustre provisional.[52] No hagueren de passar gaires dies perquè la Comissió Gestora aprovés la seva normativa de desenvolupament, el reglament per a l'elecció de representants del personal acadèmic i del personal d'administració i serveis al Claustre provisional, el calendari d'eleccions i la composició de la Junta Electoral.[53] La Normativa electoral d'estudiants, proposada per aquest mateix col·lectiu, fou aprovada en una sessió posterior, el dia 2 de novembre.[54] Completat tot el procés electoral, el Claustre provisional es constituí finalment el dia 11 de desembre amb una important participació: gairebé un 90% del total de claustrals. S'hi elegiren els representants de la comunitat universitària al Consell Econòmic i es designà la comissió encarregada d'elaborar un reglament propi de funcionament. S'havia fet un pas important en el funcionament normal de la Universitat i en la relació de la Comissió Gestora amb la comunitat universitària. El següent pas, que també es volia fer al més aviat possible, era dissoldre'l i substituir-lo pel Claustre constituent.

52 Cf. Ordre de 28 de setembre de 1992, per la qual es regula el claustre provisional de les universitats de Lleida, Girona i Rovira i Virgili (DOGC 7 d'octubre), pp. 5814 i s.

53 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 1, 30 de novembre de 1992, pp. 17 i ss. La composició del Claustre provisional, aprovada per la Comissió Gestora, fou la següent: 1. El president de la Comissió Gestora, que el presidirà. 2. Els tres vicepresidents, el gerent i els vocals de la Comissió Gestora. 3. Els degans i directors corresponents als centres dels quals consta aquesta universitat. 4. Una representació del personal acadèmic, fins a un total de 60 professors. 5. Una representació dels alumnes, fins a un total de 30. 6. Una representació del personal d'administració i serveis, fins a un total de 10.

54 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 2, 15 de febrer de 1993, pp. 11 i ss.

Uns començaments difícils

El govern de la nova universitat

Tan bon punt el president i els vicepresidents hagueren pres possessió dels seus càrrecs, decidiren posar-se a la feina, ja que calia estructurar i organitzar la nova universitat, que havia d'iniciar les seves activitats acadèmiques el curs 1992-1993, i només faltaven sis mesos. Però, si la feina a fer era molta i s'havia de fer en molt poc temps, els mitjans de què es disposava eren inexistents. No hi havia recursos humans ni materials, ni cap espai per poder treballar mentre no s'integressin i adscrivissin a la Universitat Rovira i Virgili els centres dependents de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya, d'acord amb les disposicions addicionals de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili. Així, doncs, urgia la publicació del decret que fes efectius els traspassos de béns i personal a la nova institució, però aquest tràmit s'allargà més del compte i el decret no aparegué en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* fins al dia 1 de juliol de 1992. Sortosament, la bona disposició de la Universitat de Barcelona envers la Comissió Gestora permeté superar aquest atzucac: li cedí els espais de la Presidència de la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona —un despatx per al president i dos despatxos per als tres vicepresidents— i posà a la seva disposició el personal d'administració i serveis de la Divisió per a les tasques administratives i de suport als òrgans de govern. Aquesta era tota la infraestructura disponible. El mateix president del Consell Econòmic manifestà al *Diari de Tarragona* el 22 de març de 1992, deu dies després de prendre possessió del seu càrrec, que encara no tenia despatx universitari, «Ni yo ni los vice-presidentes».[55] Al mes de juny es prengué a contracor, ja que no es volia abandonar l'àmbit universitari, la decisió d'instal·lar provisionalment —provisionalitat que s'allargà durant dos anys i mig fins que finalitzaren les obres de rehabilitació de l'antic Escorxador com a seu del Rectorat— els òrgans de govern en un pis del carrer del Comte de Rius que havia estat la seu de la desapareguda Oficina per a la Promoció de la Universitat de Tarragona-Reus (com que el pis estava situat tot just damunt d'una botiga de joguines anomenada a tot tren, corregué la brama que la Comissió Gestora tenia «un pis a tot tren»). S'hi reservà un despatx per al president del Consell Econòmic, que no ocupà mai, ja que continuà utilitzant el de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Reus, on lluïa un rètol que indicava la seu del Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili, malgrat que s'havia acordat ubicar-la a Tarragona, juntament amb la resta d'òrgans de govern de la Universitat. Fou un episodi més en les desavinences entre el president de la Comissió Gestora i el president del Consell Econòmic.

El dia 25 de març de 1992 es féu la primera reunió de la Comissió Gestora. S'hi aprovà un primer organigrama de funcionament, però quedà palès que el pes de

55 Cf. *Diari de Tarragona*, diumenge 22 de març de 1992, p. 20.

la gestió tan sols podia recaure en el president i en els vicepresidents, ja que els vocals de la Comissió Gestora, a excepció d'un de sol, tenien altres responsabilitats com a degans i directors de centre o departament que només els permetrien col·laborar en qüestions puntuals i concretes, com l'accés d'estudiants a la Universitat o la creació dels serveis cientificotècnics. Així, doncs, el Dr. Lluís Arola i Ferrer hagué d'assumir la responsabilitat de centres, ensenyaments, professorat i estudiants; el Dr. Antoni Gonzàlez Senmartí, la d'economia, administració, infraestructures i secretaria general, i el Dr. Andreu Pujol del Pozo, la de recerca i projecció exterior. El Dr. Joan Martí Castell es reservà les funcions de representació de la Universitat i totes les altres competències que li havien estat conferides per decret com a president de la Comissió Gestora.[56] Tota la responsabilitat de la gestió de la nova universitat corresponia, doncs, a quatre persones, de les quals una compartia la dedicació universitària amb les seves obligacions professionals a l'Hospital Joan XXIII.

L'actitud de la comunitat universitària envers la nova universitat i la Comissió Gestora era variada i diversa, però no reflectia gairebé mai la realitat. Els que se sentien atrets per les possibilitats que oferia l'acabada de crear Universitat Rovira i Virgili frisaven perquè no s'anava tan de pressa com hauria estat el seu desig, sense adonar-se que, mentre no s'aprovessin els Estatuts, hi havia per llei una tutela de l'Administració que frenava en molts casos les decisions i el ritme d'actuació acordats per la Comissió Gestora, o que la manca de recursos humans i materials no permetien anar més de pressa, si no es volia córrer el risc d'hipotecar el futur amb decisions precipitades. Endemés, no es pot oblidar que calia harmonitzar tres col·lectius molt diferents i heterogenis des del punt de vista de la seva procedència, de la seva capacitació docent i investigadora i de la seva dinàmica de funcionament, i calia fer-ho sense imposicions ni recels mutus. El nombre més important de centres i recursos procedia de la Universitat de Barcelona, però alguns centres havien vist modificada per llei la seva estructura i composició. L'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB havia estat transformada en Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia en sumar-s'hi els ensenyaments de Pedagogia i Psicologia, els quals havien estat segregats de la Facultat de Filosofia i Lletres, rebatejada ara com a Facultat de Lletres. L'Escola Universitària d'Estudis Empresarials havia assolit la categoria de Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, i l'Escola Universitària d'Enginyeria Industrial, adscrita a la Universitat Politècnica de Catalunya, desapareixia com a tal per integrar-se en la nova Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, juntament amb Informàtica i Enginyeria Química, que procedien de la Universitat de Barcelona. Per últim, l'Escola Universitària de Graduats Socials, la titularitat de la qual havia estat assumida per la Gene-

56 Cf. Decret 77/1992, de 23 de març, de regulació de les competències dels òrgans de govern provisionals de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 10 d'abril), pp. 2229 i s.

ralitat de Catalunya a partir del seu traspàs des del Ministeri de Treball i Seguretat Social, passava a constituir la Facultat de Ciències Jurídiques juntament amb el nou ensenyament de Dret. No fou una tasca fàcil, sinó que requerí l'adopció de mesures transitòries, una bona dosi de comprensió i, en alguns casos, decisions difícils, però acabà donant els fruits desitjats: la plena integració de tots els col·lectius en una única comunitat universitària sense marginacions ni exclusions. A títol d'exemple, només cal esmentar el punt tercer de l'acord signat per la Gerència de la Universitat Rovira i Virgili i la secció sindical de CCOO, el 20 de juliol de 1992, en què «al PAS integrat que prové de la Escola d'Enginyers Tècnics i Graduats Socials se'ls equipararà amb el PAS que prové de la U.B. laboral o funcionari segons procedeixi i amb caràcter retroactiu de 1-7-92.[sic]»

Però tampoc no faltaven els qui s'oposaven al canvi perquè consideraven que deixar de pertànyer a la Universitat de Barcelona per incorporar-se a una universitat perifèrica de nova creació, sense tradició ni prestigi, era un pas enrere i una pèrdua de categoria. Destacaren en aquest sentit els professors i estudiants de la Facultat de Medicina de Reus. Arran d'un debat sobre les perspectives de futur de la Facultat de Medicina, fet el dia 3 de desembre de 1991, en el qual participaren, entre d'altres, el conseller d'Ensenyament, Josep Laporte, i el rector de la Universitat de Barcelona, Josep M. Bricall, es palesà la preocupació i incertesa dels assistents sobre el futur del centre en integrar-se a la Universitat Rovira i Virgili, i el seu convenciment que el canvi comportaria una pèrdua de categoria. La vicedegana Verònica Piera comentà en acabar l'acte que «sense el prestigi que dóna el nom de la UB existeix un alt grau d'inseguretat professional i acadèmica»,[57] opinió no coincident amb la del rector de la Universitat de Barcelona, que al llarg del debat havia manifestat que «heu d'aprofitar l'oportunitat que se us presenta, i si fracassa, serà bàsicament culpa vostra». Les reticències dels estudiants es reiteraren pocs dies després en una assemblea, fet que obligà el conseller Josep Laporte a demanar tranquil·litat i a afirmar que «donem tot el suport a la Facultat de Reus perquè sigui de primer ordre».[58]

L'altre motiu de descontentament i malfiança era que els vocals de la Comissió Gestora i, sobretot, el president i els vicepresidents no haguessin estat elegits per la mateixa comunitat universitària sinó nomenats per l'Administració. Això feia témer que els òrgans de govern de la Universitat Rovira i Virgili fossin un mer instrument del Govern de la Generalitat de Catalunya i, en última instància, de Convergència i Unió, que d'aquesta manera controlava la nova universitat. Especialment tensa fou la reunió que el dia 15 de juny de 1992 mantingueren el president i el vicepresident d'Afers Acadèmics i Professorat amb el degà de Medicina i els directors dels departaments de

57 Cf. *Nou Diari*, dimecres 4 de desembre de 1991, p.10; *Diari de Tarragona*, 4 de desembre de 1991, p.15.

58 Cf. *Nou Diari*, dissabte 14 de desembre de 1991, p. 11, i diumenge 15 de desembre de 1991, p. 12.

Ciències Mèdiques Bàsiques i de Medicina i Cirurgia per tractar el tema de la plantilla docent, ja que es qüestionà el caràcter democràtic de la Comissió Gestora en haver estat nomenada a dit i se l'acusà de ser executora de la política d'un determinat partit. Les relacions institucionals amb la Facultat de Medicina sempre foren distants i fredes durant aquesta primera etapa i també al llarg del període constituent, com hom podrà veure en altres qüestions que seran tractades en el seu moment. Però el cas més significatiu fou la iniciativa de caràcter personal —ja que la Facultat de Medicina com a òrgan acadèmic se'n mantingué al marge— duta a terme pel catedràtic de Toxicologia del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques, Josep Lluís Domingo, el qual adreçà una carta a catedràtics i titulars de la Universitat Rovira i Virgili convocant-los a una reunió el divendres 19 de juny de 1992, a les 11 del matí, a l'aula 3102 de la Facultat de Lletres «per tractar diversos i importants problemes que la creació de la *Rovira i Virgili* ha creat».[59] La carta contenia dures acusacions contra la Universitat Rovira i Virgili: «Em va saber molt greu la creació de l'anomenada *Universitat Rovira i Virgili* ja que l'experiència ens indica clarament que d'aquests tipus de universitats no hi cal esperar gaire. A més a més, com a Professor de la Universitat de Barcelona, intuia que personalment aniríem cap a una Universitat de segona o tercera categoria.[sic]» També criticava la designació a dit de la Comissió Gestora: «Durant aquestes setmanes he assistit entre impàvid i atònit al festival «digital» de nomenaments de càrrecs i decisions personals que s'han anat fent, com si d'una universitat privada, finançada en fons particulars, es tractés», procediment que qualificava d'antidemocràtic, i acabava qüestionant la vàlua dels vicepresidents que «no són objectivament un model per excel·lència de currículum universitari», al mateix temps que s'abstenia de fer cap judici sobre el president perquè li era desconegut, «encara que no deixa d'ésser casual que sigui -com el de Girona- professor de català». La finalitat que perseguia era reunir el nombre suficient de signatures per sol·licitar la convocatòria del Consell de la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona, exigir la dimissió de la Comissió Gestora i ressuscitar així la Divisió VII presidida per la professora Joana Noguera. En la reunió, a la qual assistiren uns 30 professors, la secretària de la Divisió VII manifestà que «la División en ningún momento ha querido quedar al margen de la creación de la Junta Gestora, sino que se ha mantenido a la espera de lo que pedían sus representantes. Por este motivo, si el colectivo de profesores pide que se reúna el claustro, así se hará».[60] L'autor de la iniciativa no s'abstingué d'afirmar que el que es pretenia amb el nomenament «a dit » dels diferents càrrecs directius de la Universitat Rovira i Virgili era crear la Universitat de Convergència i Unió, acusació àmpliament

59 Cf. *Nou Diari*, dimarts 16 de juny de 1992, p. 16; dijous 18 de juny de 1992, p. 16; *Diari de Tarragona*, dimarts 16 de juny de 1992, p. 15; dissabte 20 de juny de 1992, p. 5.

60 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 20 de juny de 1992, p. 5.

atribuïda també a la Universitat Pompeu Fabra, però en aquest cas sense cap mena de fonament, com demostrarien els fets. Sortosament, el seny s'imposà entre els universitaris i el nostàlgic intent d'involucionisme no prosperà. Amb la publicació del Decret d'integració i adscripció a la Universitat Rovira i Virgili de diferents centres dependents de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya es posava fi definitivament a una etapa passada i se n'iniciava una de nova sense retorn possible.

Tampoc no fou més favorable l'actitud inicial dels sindicats envers la nova universitat i la seva Comissió Gestora, malgrat les reunions mantingudes entre ambdues parts. La primera trobada del president amb els representants intercomarcals de CCOO es desenvolupà en un clima de notable tibantor i al mes de juny aparegué el primer número del *Butlletí de la Secció Sindical de CCOO de la URV* amb el títol «Rumia i Vigila», en clara al·lusió jocosa a la denominació de la Universitat. Pocs mesos després, amb motiu de la primera inauguració de curs presidida pel president de la Generalitat de Catalunya, el *Diari de Tarragona* filtrava l'esborrany del primer pressupost dels serveis centrals de la Universitat Rovira i Virgili, amb tot luxe de detalls sobre els sous i complements dels òrgans de govern, del gerent i dels principals càrrecs administratius. La notícia es cloïa amb la referència a un comunicat fet públic el dia abans per la secció sindical de CCOO de la Universitat Rovira i Virgili en el qual, sota el títol *Inici de curs: reflexions sense roba acadèmica*, lamentava que encara es mantingués la situació de provisionalitat que s'arrossegava des de feia mesos. Demanava una vegada més uns òrgans rectors i de representació funcionals, independents i participatius, i reclamava a la Generalitat que retornés a la Universitat el seu bé més preuat, l'autonomia, a fi d'evitar pressions del poder polític en la vida acadèmica.[61] Tal vegada aquesta actitud inicial de CCOO s'accentuava pel contenciós que aquesta organització sindical mantenia amb el Departament d'Ensenyament pel traspàs del professorat de la Universitat de Barcelona a la Universitat Rovira i Virgili, en el qual no tenia res a veure la Comissió Gestora. Novament aquesta universitat patí de retop els efectes d'una decisió presa en funció de problemàtiques alienes, ja que s'optà per resoldre de forma homogènia situacions que eren radicalment diferents. El professorat ja havia plantejat la qüestió amb anterioritat a l'aprovació de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili i els sindicats l'havien recollit. Prenent com a exemple el procediment seguit en la creació de la Universitat Jaume I de Castelló, en què el professorat pogué optar per romandre a la Universitat de València, a la qual pertanyien fins aleshores els centres castellonencs, o adscriure's voluntàriament a la nova universitat, es reclamava un tracte similar en el cas dels centres universitaris del Camp de Tarragona pertanyents a la Universitat de Barcelona. La negativa de Convergència i Unió a través

61 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 8 d'octubre de 1992, p. 3.

del seu portaveu d'assumptes universitaris al Parlament de Catalunya fou rotunda des del primer moment, amb el pretext que calia evitar una fugida massiva de professorat cap a la Universitat de Barcelona, la qual cosa provocaria una descapitalització i una pèrdua de qualitat de la nova universitat.[62] Certament l'argument podia ser vàlid per a alguna altra de les tres universitats en procés de creació pel Parlament de Catalunya, però no ho era en absolut per a la Universitat Rovira i Virgili, com es demostrà en el nombre de recursos presentats, que tan sols arribà als 21, un 9,17% del total de funcionaris dels cossos docents universitaris. Cal afegir que alguns dels professors que presentaren el recurs ho feren més per exercir un dret que per interès a retornar a les aules barcelonines. S'hauria pogut evitar un contenciós inútil, si no s'hagués volgut solucionar de forma generalitzada una problemàtica que era específica de cada universitat, però es rebutjà de bell antuvi aquesta possibilitat i s'optà pel sistema que menys beneficiava la nostra Universitat. Més de tres anys després, el 26 de setembre de 1995, la Secció Quarta de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya desestimà el recurs atenent a la potestat de l'Administració autonòmica catalana de crear i coordinar universitats dins el seu territori. Prevalgué el precedent de la Universitat de Las Palmas de Gran Canaria en lloc del de la Universitat Jaume I de Castelló.

Finalment, hom no pot oblidar les pressions locals que hagué de superar la Comissió Gestora de la nova universitat. A les ja tradicionals aspiracions de Tarragona i Reus d'incrementar el seu pes en el context universitari, s'hi sumaren el desig de Tortosa de tenir nous ensenyaments superiors i les propostes d'altres municipis per assolir també rang universitari. A priori qualsevol oferiment era estimable, sempre que fos sense condicions ni bescanvis, ja que la Universitat Rovira i Virgili havia de ser totalment lliure per prendre les seves decisions i no podia permetre que ningú se'n volgués apropiar, ni que fos amb la millor intenció.

En aquestes circumstàncies, l'actuació de la Comissió Gestora no es feia gens fàcil, malgrat que el seu únic objectiu fos construir una universitat per al futur, de qualitat i plenament inserida en les comarques meridionals de Catalunya. Sense oblidar que la seva actuació estava condicionada per la tutela que per llei li corresponia exercir al Departament d'Ensenyament, sempre defensà amb total independència les propostes que considerà més adients per a la Universitat Rovira i Virgili. Només cal recordar el tema del campus, en què acabà prevalent l'opció d'una universitat urbana, defensada per la comunitat universitària, per sobre de la que proposava l'Administració. La seva actitud fou sempre la de diàleg amb tots els col·lectius de la comunitat universitària, fins i tot a través de fórmules imaginatives quan la legislació no permetia fer-ho d'altra manera, i maldà perquè la seva gestió fos democràtica, participativa i transparent. Des

62 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 12 de desembre de 1991, p. 4; *Nou Diari*, dimarts 12 de desembre de 1991, p. 9.

del primer moment manifestà la seva decidida voluntat d'escurçar, tant com fos possible, els terminis previstos per la Llei, sempre que l'Administració ho facilités mitjançant la promulgació de la normativa exigida. Aquesta afirmació, reiterada manta vegada en diverses ocasions, s'acomplí en tots els casos. El termini de dos anys per a l'elecció del Claustre constituent es reduí a quinze mesos i el període d'elaboració dels Estatuts, fixat en un any, tampoc no s'esgotà. Fins i tot la Comissió Gestora rebé més d'un retret per anar massa de pressa a prendre decisions i executar els acords!

El decret de «traspassos»

De bell antuvi es considerà prioritària i urgent la publicació del decret que, en compliment de les disposicions addicionals de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili, integrés a la nova universitat tots els centres i serveis universitaris de la Universitat de Barcelona ubicats a les ciutats de Tarragona i Reus, així com les escoles universitàries d'Infermeria Joan XXIII i de Graduats Socials de Tarragona, adscrites a la Universitat de Barcelona, i l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial, adscrita a la Universitat Politècnica de Catalunya, i que, finalment, hi adscrigués les escoles universitàries d'Infermeria Verge de la Cinta de Tortosa i de Treball Social de Tarragona, ja que, mentre no es publiqués el susdit decret, la nova universitat no superava la virtualitat del *Diari Oficial de la Generalitat*. Però aquesta tramitació no estava lliure de dificultats, car requeria l'audiència prèvia del Consell Social de la Universitat de Barcelona, del Departament de Sanitat i Seguretat Social, i de l'Arquebisbat de Tarragona. Així, doncs, malgrat les reiterades i constants peticions adreçades al conseller d'Ensenyament per la Comissió Gestora, el susdit decret no aparegué publicat fins al dia 1 de juliol de 1992.[63] Havien transcorregut més de sis mesos des que el Parlament de Catalunya havia aprovat la creació de la Universitat Rovira i Virgili. Ultra la integració i l'adscripció de centres, el Decret incloïa els traspassos de personal docent i d'administració i serveis quantificats, així com de béns immobles, instal·lacions i mitjans materials, i la subrogació de convenis, contractes de serveis i concessions administratives, amb validesa des de l'endemà de la seva publicació. No obstant això, a efectes acadèmics, ajornava la seva entrada en vigor fins a l'inici del curs 1992-1993. Si bé representava un important avenç en el procés de constitució de la Universitat Rovira i Virgili, deixava encara pendent de resoldre un tema cabdal, sobre el qual l'únic que feia era posar com a data límit de resolució el 31 de desembre de 1992: la valoració dels traspassos aprovats en el susdit decret i, conseqüentment, les corresponents transferències de crèdit i l'assignació de nous recursos necessaris per a la posada en marxa de la universitat de les comarques meridionals de Catalunya. Cal remarcar que, per exigència de la Universitat de Barcelona, les noves universitats restaren al marge de tot aquest procés, que es negocià directament entre el Departament d'Ensenyament i les universitats afectades per les segregacions de centres.

La Comissió Gestora, després de sol·licitar un informe jurídic sobre el decret esmentat, acordà, en la sessió ordinària del dia 1 d'octubre, acceptar amb algunes excepcions i limitacions els traspassos realitzats.[64] Endemés, en l'acord tramès a la Di-

63 Cf. Decret 132/1992, de 22 de juny, pel qual s'integren i s'adscriuen a la Universitat Rovira i Virgili diferents centres dependents de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya (DOGC 1 de juliol), pp. 3922 i ss.

64 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 1, 30 de novembre de 1992, pp. 14 i ss.

recció General d'Universitats es deixava clarament palesa l'existència de nombroses errades en els annexos, entre les quals destacaven l'absència de 38 professors en la relació de personal docent traspassat de la Universitat de Barcelona, concretament des de les inicials *Bof-* fins a *Cav-*, i la repetició del personal docent de l'Escola Universitària d'Infermeria Joan XXIII en els annexos 1 i 3. No menys preocupant era l'atribució de la propietat dels immobles corresponents a l'Escola d'Estudis Empresarials i a la Facultat de Medicina de Reus, cedits en ús a la Universitat de Barcelona, a l'Ajuntament de Tarragona! Per tot això, demanava que es publiqués immediatament la corresponent correcció d'errades. No cal dir que l'acord sorprengué el Departament d'Ensenyament, ja que s'hi qüestionava també la legalitat i el contingut d'alguns punts. Però encara sorprengué més a tothom la impugnació del Decret per part de la Universitat de Barcelona, qüestionant la segregació de l'Escola d'Enologia i la seva integració a la Universitat Rovira i Virgili. El rector Josep M. Bricall havia manifestat sempre un especial interès per l'ensenyament d'Enologia, el primer ensenyament propi que instaurà la Universitat de Barcelona, i per l'Escola d'Enologia, que havia estat creada durant el seu mandat. Finalment, en les converses entre la Universitat de Barcelona i el Departament d'Ensenyament per a la valoració dels traspassos fets a la nova universitat, s'arribà a un acord entre ambdues parts que deixava sense efecte la inesperada impugnació. Tot plegat havia estat tan sols un rampell del rector, afectat per la pèrdua de la nina dels seus ulls o una decisió meditada per obtenir altres contrapartides?

Pel que fa a la correcció d'errades sol·licitada, aquesta no fou publicada i s'hagué d'esperar fins al 21 de febrer de 1996, gairebé quatre anys després, perquè aparegués en el *Diari Oficial de la Generalitat* un nou decret[65] de modificació del decret anterior en què no solament s'incloïa la correcció d'errades sol·licitada, sinó també la modificació de l'apartat 2 de l'article 6 i la derogació de l'apartat 1 de la disposició transitòria en compliment de la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que declarava la nul·litat d'ambdós preceptes, la modificació de l'apartat 3 de l'article 7 i la derogació de l'apartat 4 de l'article 7. Precisament les excepcions adduïdes per la Comissió Gestora en el seu moment coincidien amb les derogacions incloses en el nou decret: el traspàs del personal docent del cos de mestres de taller i el termini de cinc anys per al personal docent amb contracte laboral indefinit de l'Escola Universitària de Graduats Socials per assolir la condició de funcionari en algun dels cossos docents universitaris. No obstant això, cal recordar que al setembre del 1995 la Universitat Rovira i Virgili havia pres ja la decisió de normalitzar aquesta situació mitjançant la rescissió del contracte i la corresponent indemnització de tots aquells professors que no havien optat per assolir la condició de funcionaris en algun dels cossos docents universitaris previs-

65 Cf. Decret 49/1996, de 6 de febrer, de modificació del Decret 132/1992, de 22 de juny, pel qual s'integren i s'adscriuen a la Universitat Rovira i Virgili diferents centres dependents de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya (DOGC 21 de febrer), pp. 1488 i ss.

tos a la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria*. Una vegada més, s'adoptava, després de més de tres anys, la solució que havia estat proposada en el moment de la integració de l'Escola de Graduats Socials de Tarragona a la Universitat Rovira i Virgili, però que havia estat refusada per la Direcció General d'Universitats. Només una professora recorregué contra la decisió per la via judicial i obtingué una sentència favorable que obligà la Universitat Rovira i Virgili a readmetre-la en el mateix lloc de treball i en les mateixes condicions laborals.

Atès que, d'una banda, no es coneixia la valoració dels traspassos efectuats —el Decret només incloïa el cost aproximat del personal docent i d'administració i serveis traspassat— i, per tant, no es podien acordar les corresponents transferències de crèdit, però, d'altra banda, calia disposar de recursos econòmics per posar en marxa la nova universitat, el director general d'Universitats comunicà, al mes de maig, que la Universitat Rovira i Virgili disposaria d'un crèdit extraordinari de 100 milions de pessetes l'any 1992, consolidables fins a 200 milions de pessetes l'any 1993, per a la creació de la nova estructura dels serveis centrals. No cal dir que la quantitat s'endevinava totalment insuficient per a l'estructura i l'organització de tots els serveis administratius i de suport de la nova universitat: rectorat; vicerectorats; gerència; serveis de recursos humans, d'economia, de gestió de la recerca, d'atenció a la comunitat universitària, d'informàtica, de biblioteca, cientificotècnics, etc. La decisió, però, fou inapel·lable i s'hagué d'elaborar un primer pressupost explicitant les despeses corresponents a aquesta subvenció, que fou aprovat per la Comissió Gestora en la sessió ordinària del dia 10 de juny de 1992, alhora que reiterava el seu desacord amb la quantitat pressupostada. Sortosament, en aquell moment la Universitat de Barcelona encara continuava fent-se càrrec de tots els serveis generals, però hi havia l'amenaça real que deixaria de fer-ho a partir de l'1 d'octubre. Fou tot just en aquesta data que el conseller d'Ensenyament resolgué que els ingressos en concepte de preus de matrícula i altres taxes administratives corresponents al curs 1992-1993 fossin recaptats íntegrament per la Universitat Rovira i Virgili i que se li concedís una subvenció de 237.450.000 pessetes per a atencions extraordinàries.[66] Això representà un veritable baló d'oxigen per encarar el darrer trimestre de l'any i exigí l'elaboració d'un nou pressupost per a aquest període en substitució de l'anterior. D'aquesta manera, els ingressos de 100 milions previstos en el primer pressupost passaven a ser en aquest de 1.230, incloses les subvencions per a nous estudis, malgrat que calia tenir present que els ingressos per prestació de serveis recaptats durant el quart trimestre s'havien d'aplicar a tot un curs. No obstant això, s'ignorava encara la valoració concreta de les transferències previstes en el Decret i l'assignació anual que correspondria a la Universitat Rovira i

66 Cf. Resolució, d'1 d'octubre de 1992, en la qual s'estableixen les dotacions econòmiques que en una primera fase s'han de transferir a la Universitat Rovira i Virgili. Universitat Rovira i Virgili. Comissió Gestora. Presidència. Registre d'entrada núm. 936.

Virgili. Fou el 9 de març de 1993 que el director general d'Universitats comunicà per escrit l'import total, degudament desglossat per conceptes, de la subvenció assignada a la Universitat Rovira i Virgili per a l'any 1993: 2.737.433.910 pessetes. De bell antuvi, la quantitat no semblava suficient per poder desenvolupar una universitat de qualitat, malgrat que ja s'intuís una xifra aproximada arran de converses anteriors, car havia estat consignada a partir de la valoració dels traspassos de personal docent i d'administració i serveis, de l'assignació de 200 milions compromesa inicialment, de les subvencions per a nous estudis i de la inclusió d'una partida de 200 milions per a noves actuacions, però no s'havia fet una valoració correcta ni de les despeses de funcionament ni dels serveis directes i indirectes que els centres universitaris de Tarragona i Reus rebien de la Universitat de Barcelona o de la Generalitat de Catalunya, els quals hauria d'assumir a partir d'ara la nova universitat. No obstant això, s'analitzaren acuradament els imports corresponents a cada concepte de la subvenció assignada i s'arribà a la conclusió que hi havia diferències substancials en la valoració del personal traspassat que incidien de forma negativa en la subvenció nominativa. La resposta de la Universitat Rovira i Virgili no es féu esperar, i el mateix 30 de març s'adreçà un escrit al Dr. Ramon Pla i Arxé, nomenat recentment director general d'Universitats en substitució del Dr. Josep Guitart i Duran, fent-li avinent la total disconformitat amb la subvenció adjudicada, ja que s'havia constatat que els recursos assignats per a personal eren inferiors a les obligacions contretes transferides. S'iniciava un contenciós amb el Comissionat per a Universitats i Recerca que es perllongaria fins al desembre de 1994 i que afectaria negativament l'elaboració i l'aprovació dels pressupostos dels anys 1993 i 1994.

Hi hagué múltiples reunions entre els tècnics del Comissionat per a Universitats i Recerca i els de la Universitat Rovira i Virgili, es comprovaren una vegada i una altra les dades utilitzades per uns i altres, es mantingué un constant intercanvi epistolar entre el director general i el vicerector d'Estatuts i Economia, en el qual s'anaven introduint noves proves i argumentacions, i, finalment, la qüestió arribà al mateix Consell Econòmic. La gota que féu vessar el got fou l'escrit del director general d'Universitats, de 17 de març de 1994, en què manifestava que els 200 milions de pessetes compromesos per finançar la constitució dels serveis centrals tenien també com a finalitat finançar possibles diferències de valoració dels traspassos (?) i que, atès que la Universitat Rovira i Virgili estava en un terme mitjà en comparació amb les altres universitats públiques catalanes respecte al paràmetre «recursos públics transferits per alumne», la Direcció General d'Universitats considerava definitiu i suficient l'import de recursos transferits per al finançament dels traspassos. Per acabar d'adobar-ho, en un fax adreçat pel comissionat per a Universitats i Recerca al president del Consell Econòmic, al juny del mateix any, es reconeixia explícitament que dels 200 milions de pessetes per a la creació de la nova estructura de serveis centrals

només 18.755.000 pessetes havien estat destinats a aquest objectiu, ja que la resta havia servit per finançar les desviacions en el finançament dels traspassos. L'argument adduït pel director general d'Universitats estava totalment mancat de fonament, ja que l'escrit del seu antecessor en què atorgava els 200 milions per a la creació de la nova estructura de serveis centrals era molt anterior a la publicació del Decret de traspassos i, per tant, difícilment podia destinar-se també aquesta quantitat al finançament d'uns hipotètics errors en la seva valoració. Endemés, representava un clar greuge comparatiu respecte a les altres dues universitats creades simultàniament, a les quals s'havia lliurat la mateixa quantitat per al mateix objectiu, però amb resultats diferents. La Universitat Rovira i Virgili considerà que havia quedat ja prou demostrada la seva tesi sobre una valoració incorrecta dels traspassos de personal, quantificable mínimament en 181.245.000 pessetes, consolidables en els pressupostos de 1993, 1994 i següents. Així, doncs, decidí portar el tema al Consell Econòmic per obtenir-ne l'aprovació per incloure la susdita quantitat en la liquidació del pressupost de 1993 i en el pressupost de 1994. En la reunió plenària del Consell Econòmic del dia 26 de juliol de 1994, a proposta de la seva Comissió Econòmica i amb el vot en contra del gerent del Comissionat per a Universitats i Recerca i del director general d'Universitats, es prengueren els següents acords:

«1) Que es faci constar a la liquidació del pressupost de la Universitat per a 1993 l'existència d'una quantitat de 181,2 milions de pessetes pendents de transferència des de la Generalitat, resultat de l'error constatat en les valoracions per capítol 1 del Decret de traspassos inicials a la Universitat.

2) Que es faci la mateixa prevenció al pressupost de la Universitat per a 1994, considerant com a deute aquesta quantitat pendent.

3) Ratificar la relació de plantilles annexes a la proposta de pressupost per a 1994, per a la seva tramesa al Comissionat d'Universitats i Recerca.

4) Continuar amb l'intent de trobar, amb l'Administració de la Generalitat, les millors solucions al problema financer que genera, a la Universitat, l'error de valoracions de personal dels traspassos inicials a la Universitat.»[67]

A partir d'aquest moment, el gerent del Comissionat per a Universitats i Recerca decidí assumir personalment el tema i trobar-hi una solució abans que finalitzés el període constitucional i es creés el Consell Social. Ara el nou argument esgrimit per justificar que el deute reclamat no era tal eren els majors ingressos per prestació de serveis recaptats que compensaven la diferència en la valoració del personal traspassat, un argument absolutament inacceptable a posteriori. Es tornaren a fer com-

67 Cf. *Memòria 1992-1995*. Tarragona: Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili, 1995, p. 47.

provacions, verificacions i càlculs, i els resultats eren diferents en funció dels criteris que s'utilitzaven. Finalment, el gerent del Comissionat per a Universitats i Recerca i el vicerector d'Estatuts i Economia acordaren, després d'una maratoniana sessió de treball el dia 29 de desembre de 1994, que el Comissionat per a Universitats i Recerca inclouria en la subvenció per a la Universitat Rovira i Virgili de l'any 1995 la quantitat de 67.500.000 pessetes en concepte de millora de la qualitat docent, consolidables en 135 milions en la subvenció de l'any 1996 i posteriors, i ambdues parts es comprometien a donar per tancada qualsevulla diferència que es pogués detectar en el futur derivada de la creació de la Universitat Rovira i Virgili i de la integració a l'esmentada Universitat dels centres dependents de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya. Certament la quantitat reconeguda no eren els 181.245.000 pessetes que reclamava la Universitat Rovira i Virgili ni li eren acceptades tampoc les diferències corresponents als anys 1993 i 1994, però, com en tota negociació, es tractava d'arribar a un punt d'acord acceptable per a ambdues bandes: la Universitat Rovira i Virgili cedia en les seves justes pretensions, però aconseguia incrementar la subvenció anual en 135 milions, revisables anualment en funció de l'increment corresponent, de manera que l'any 2001 s'havien ja convertit en 146 milions. L'acord fou ratificat pel comissionat per a Universitats i Recerca i pel rector de la Universitat Rovira i Virgili i celebrat pel Consell Econòmic en la seva darrera sessió del dia 6 d'abril de 1995.

Cercant espais

La manca d'espais havia estat, des dels seus inicis, el veritable cavall de batalla dels centres universitaris de Tarragona i Reus, mancança que la Memòria de creació de la Universitat Rovira i Virgili no resolgué per als centres existents ni preveié per als de nova creació. L'únic immoble la propietat del qual es traspassà a la Universitat Rovira i Virgili fou el de l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB. La resta d'immobles ocupats pels centres universitaris havien estat, en el seu dia, cedits en ús a la Universitat de Barcelona, però continuaven essent propietat de l'Ajuntament de Tarragona o de l'Ajuntament de Reus. La Facultat de Química i la Facultat de Lletres ocupaven els edificis de l'antic Col·legi La Salle, reformats una vegada i una altra per tal d'aprofitar-ne fins a l'últim racó i convertits en una nova versió del laberint minoic. Havien estat adquirits inicialment per la Caixa d'Estalvis Provincial de Tarragona i posteriorment venuts, per 120.313.410 pessetes, a pagar en dotze anualitats, a l'Ajuntament de Tarragona, que el 30 de març de 1982 els cedí en ús a la Universitat de Barcelona per un període de cinquanta anys, prorrogable. Cal recalcar que el 50% del cost de l'adquisició fou subvencionat per la Diputació de Tarragona.

La Facultat de Medicina estava encabida en un antic magatzem de fruita seca condicionat a corre-cuita per la Universitat de Barcelona per a la docència i la recerca, en espera de poder disposar del nou edifici que s'havia de bastir tot just al costat, al solar dels antics cinemes Cosmos, inicialment destinat a acollir l'Escola d'Estudis Empresarials.[68] Era propietat de l'Ajuntament de Reus, el qual l'havia adquirit, també amb la col·laboració de la Diputació de Tarragona, i l'havia cedit en ús a la Universitat de Barcelona.

L'Escola d'Informàtica estava rellogada, de forma provisional, a l'edifici annex a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, construït per a residència d'estudiants, però mai equipat per complir aquesta funció, ja que el final de les obres coincidí amb el canvi d'hàbits dels estudiants dels anys setanta.

La situació de l'Escola d'Estudis Empresarials encara era pitjor. Estava ubicada en un veritable eixam de mòduls prefabricats al bell mig de la ciutat de Reus, sense acabar de trobar el seu emplaçament definitiu: de la plaça de la Patacada havia passat, sobre el paper, al carrer del Nou Vapor, i ara semblava que el seu futur anava lligat a la rehabilitació i ampliació del Col·legi de la Sagrada Família (SAFA), a la carretera de Montblanc. Tampoc no seria aquesta la seva destinació definitiva, perquè, de forma inesperada, l'estiu de 1993, s'optà per Mas Vila de Barberà, a l'autovia de Bellissens.

L'Escola d'Enologia, emplaçada a l'antic convent de les clarisses, propietat de l'Ajuntament de Tarragona i cedit en ús a la Universitat de Barcelona, constituïa la

68 Cf. *Nou Diari*, dimecres 2 d'octubre de 1991, p. 13; *Diari de Tarragona*, dimecres 25 de desembre de 1991, p. 11.

veritable joia de la corona, no per les seves dimensions, sinó per la rehabilitació i adequació dutes a terme pels arquitectes Paloma Bardají i Carles Teixidor, que havien aconseguit transformar l'antic recinte de clausura en un centre funcional, modern i d'estètica acurada. Encara s'hi deixava sentir l'olor de pintura quan passà a formar part del patrimoni de la nova universitat, car la seva inauguració es remuntava al novembre de 1990. Però si l'edifici dedicat bàsicament a la docència constituïa un veritable referent del que havien de ser tots els altres centres, no es podia dir el mateix del Mas dels Frares, on s'havia d'instal·lar el celler experimental que encara estava per començar, malgrat la seva importància per a un ensenyament d'aquesta naturalesa. Precisament un dels primers acords que prengué la Comissió Gestora en matèria d'inversions, tot just en la seva tercera sessió ordinària del dia 29 d'abril de 1992, fou la d'encarregar a l'Oficina Tècnica d'Inversions el projecte d'execució de les obres del susdit celler, les quals tardaren dos anys a acabar-se.[69]

L'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial ocupava un dels edificis del complex educatiu de Tarragona, l'antiga Universitat Laboral, i gaudia dels laboratoris, tallers i altres serveis comuns; l'Escola Universitària d'Infermeria Joan XXIII compartia amb altres serveis sociosanitaris un edifici propietat de l'Institut Català de la Salut, dins el recinte hospitalari, i, per últim, l'Escola Universitària de Graduats Socials de Tarragona estava als baixos i al soterrani d'un bloc de pisos de l'avinguda de Roma, pel qual el Departament d'Ensenyament pagava un lloguer anual de 24 milions de pessetes. Cap d'aquestes escoles no s'integrava a la Universitat Rovira i Virgili amb un mínim patrimoni immobiliari, sinó que totes tres n'estaven totalment mancades. Així, doncs, els espais, els béns immobles i les instal·lacions de la nova universitat de les comarques meridionals de Catalunya eren totalment deficients, quan no inexistents.

D'altra banda, la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili establia inicialment l'existència de nous centres —Facultat de Ciències Jurídiques, Escola Tècnica Superior d'Enginyeria i Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia—, sense que enlloc no es preveiés el seu futur emplaçament. Ni tan sols es disposava d'espais per al Rectorat i els serveis administratius centrals. Des que s'anuncià que la nova universitat tindria estudis de Dret, l'Ajuntament de Tarragona proposà emplaçar-los a l'antic Escorxador Municipal, un edifici modernista en desús de l'arquitecte Josep M. Pujol. Però l'edifici era del tot insuficient per acollir una facultat de Ciències Jurídiques, sobretot si havia d'incloure també l'ensenyament de Graduats Socials. A més a més, la seva arquitectura modernista i el seu emplaçament al costat de les muralles romanes de Tarragona el feien idoni com a seu del Rectorat, del Consell Social i dels serveis administratius centrals. Així ho acordà, de bon començament, l'equip de govern de la recentment creada Universitat Rovira i Virgili i ho proposà a l'alcalde Joan Miquel

69 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 0, setembre de 1992, p. 9.

Nadal, que també veié la proposta amb molts bons ulls: «A mi em faria molta il·lusió que el rector prengués una decisió en aquest sentit.»[70] El projecte esdevingué molt més ambiciós, ja que s'hi afegí posteriorment l'enderroc del Col·legi Jaume I i la construcció, en el seu lloc, d'una gran plaça que havia d'ennoblir l'edifici del Rectorat, així com la de la nova Facultat de Lletres al llarg del carrer Llorer, dues obres que per diversos motius no s'han executat durant els primers deu anys. La primera, que implica també la construcció d'un aparcament subterrani, està previst que s'iniciï ben aviat, i la segona, desestimada amb el pas dels anys i substituïda per un nou projecte d'ampliació dels serveis administratius centrals, resta pendent del finançament corresponent, dins el pla plurianual d'inversions.[71]

S'havia trobat un emplaçament idoni per als òrgans de govern i per als serveis administratius de la Universitat, però ara calia cercar una ubicació per a la nova Facultat de Ciències Jurídiques i, amb caràcter urgent, un lloc per impartir el primer curs de l'ensenyament de Dret que havia d'iniciar-se a l'octubre següent. S'havia vestit un sant —encara que les obres de rehabilitació i condicionament de l'antic Escorxador es perllongarien més del previst, en executar-se per fases, i no finalitzarien fins a l'acabament de 1994—, però se n'havia despullat un altre i ara calia posar remei a la situació creada. Es consideraren diverses possibilitats, però cap no reeixí d'entrada: el Seminari Diocesà, la fàbrica de la Chartreuse i les casernes de l'avinguda de Catalunya. La primera opció semblava la idònia per les seves dimensions i pel seu emplaçament al costat de l'Escorxador. No obstant això, des d'un principi l'Arquebisbat expressà les seves reserves a la cessió del Seminari i la Casa dels Canonges per a ús universitari, al·legant que «els locals que desitja la Universitat els usem nosaltres i hi tenim previst fer més coses».[72] Després de nombroses converses i cartes entre l'arquebisbe i el president de la Comissió Gestora, el Consell Arxidiocesà ratificà el projecte de fer al Seminari una residència de capellans. Haurien de passar nou anys perquè l'Arquebisbat canviés d'idea i acceptés llogar a la Universitat una part del Seminari per a la ubicació de l'ensenyament de Publicitat i Relacions Públiques. Quant a l'antiga fàbrica de la Chartreuse, adquirida pel Departament de Governació per situar-hi la seva delegació a Tarragona i la caserna dels mossos d'esquadra, si bé romania en un estat de total abandonament i deteriorament progressiu, la resposta tampoc no fou positiva. Anys després fou traspassada al Departament d'Ensenyament per tal que fos la seu de l'Escola d'Idiomes, però el projecte tampoc no quallà i finalment fou cobejada per

70 Cf. *Nou Diari*, dimarts 10 de març de 1992, p. 11.

71 La construcció de l'aparcament s'inicià finalment l'estiu del 2002, però la constitució rocosa del terreny i altres entrebancs no permeten predir quan s'acabarà. Quant al nou edifici per a l'ampliació dels serveis administratius centrals, la manca de recursos econòmics i la disponibilitat de l'edifici de la Facultat d'Enologia, després que aquesta es traslladés al campus de Sescelades, aconsellaren desistir-ne sense renunciar als drets de sostre edificable en un altre indret del municipi.

72 Cf. *Nou Diari*, dimarts 20 de maig de 1992, p. 4.

l'Ajuntament de Tarragona, amb la intenció de donar-li un ús cultural, tot i que en aquests moments encara resta en desús com a resultat de l'estira-i-arronsa entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament. El tema de les casernes de l'avinguda de Catalunya no era nou, ja que havia estat reivindicat un any abans pel Col·lectiu pro-Universitat de Tarragona, format per vint-i-sis entitats ciutadanes. El president de la Comissió Gestora s'adreçà al governador militar per demanar-li informació sobre el possible trasllat de les tropes i el consegüent desallotjament de les casernes esmentades i perquè l'autoritzés a encarregar un estudi arquitectònic dels susdits edificis. El general en cap de l'Estat Major, Carlos Ruiz Ballesteros, respongué al governador militar de Tarragona, en data 26 de novembre de 1992, que «no hay inconveniente en que se facilite el acceso, al Acuartelamiento General Contreras, al personal perteneciente a la Comisión Gestora de la Universidad Rovira i Virgili, a fin de que realicen estudios arquitectónicos. Significo a V.S. que debe hacerse constar al Presidente de dicha Gestora que, de momento, no existen órdenes de traslado de la Unidad alojada en el Acuartelamiento».[73] Sortosament, els canvis en l'escena política espanyola que s'esdevingueren a partir de les eleccions legislatives de juny de 1993, en les quals el PSOE perdé la majoria absoluta i hagué de cercar el suport de CiU, contribuïren a accelerar els tràmits per al desallotjament del Quarter General Contreras i la consegüent cessió de terrenys a la Universitat Rovira i Virgili. El dia 15 de novembre de 1994, a l'Ajuntament de Tarragona, l'Excel·lentíssim. Sr. Eduardo Vila Patiño, director gerent de la Gerència d'Infraestructura de la Defensa; l'Honorable Sr. Josep Laporte Salas, comissionat per a Universitats i Recerca del Govern de la Generalitat de Catalunya, i l'Il·lustríssim. Sr. Joan Miquel Nadal Malé, alcalde de l'Ajuntament de Tarragona, signaren un conveni pel qual es feia «la cessió gratuïta de sòl al Comissionat d'Universitats i Investigació per a l'emplaçament d'edificis de la Universitat Rovira i Virgili [...] En contrapartida per la cessió del sòl i les construccions existents sobre aquest, el Pla assenyalarà dins de la Unitat d'Actuació Urbanística, dos terrenys edificables de superfícies de 1.350 m^2 i 5.010 m^2 respectivament, amb un sostre edificable en cadascú d'ells de 12.650 m^2 i 27.350 m^2, respectivament [...] A la zona d'equipaments per a Universitat s'admetrà un sostre màxim edificable sobre rasant de 40.000 m^2, per a edificis d'ús docent i serveis auxiliars universitaris [...] L'equipament públic docent serà de cessió obligatòria i gratuïta al Comissionat d'Universitats i Investigació i el destinarà a la Universitat de Rovira i Virgili [...] L'Ajuntament es reserva per a la seva propietat les palmeres que es troben dins del recinte dels quarters a la zona destinada a equipament docent i estacionaments per a la Universitat, per reubicar-les a la ciutat.[74] [...] La Gerència

73 Cf. Registre de la Universitat Rovira i Virgili. Comissió Gestora. Presidència. Entrada 4 de desembre de 1992, núm. 1211.

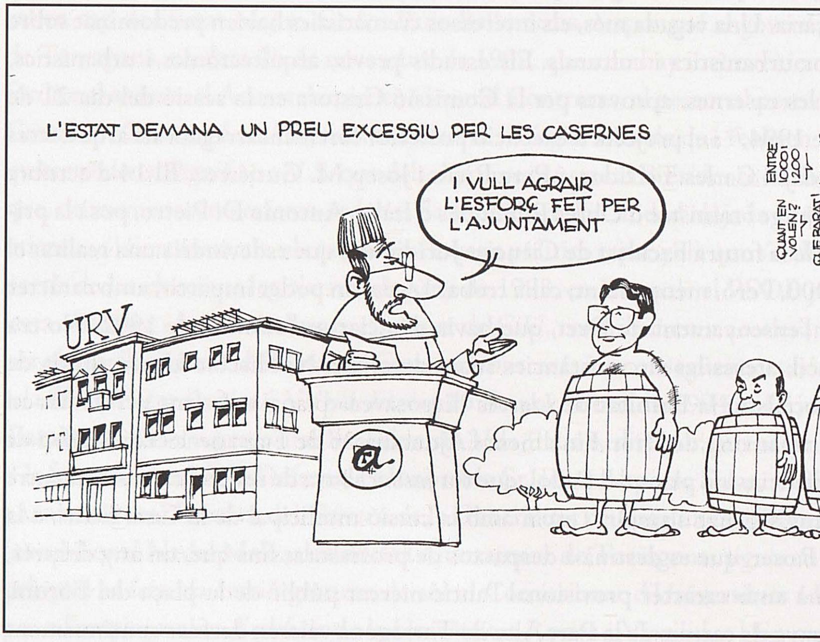
74 Les palmeres en qüestió acabarien sent reubicades a la plaça de la Generalitat.

d'Infraestructura de la Defensa disposarà d'un termini de sis mesos comptats des de l'aprovació definitiva del Pla General per deixar lliures d'ocupants, béns i equips els terrenys objecte de cessió exceptuant els sòls en els que es troba la residència d'oficials que es mantindrà en el seu actual emplaçament fins al seu trasllat per part del Ministeri de Defensa [sic]».[75] A la pràctica, les casernes de l'avinguda de Catalunya es convertien en 80.000 m^2 edificables, que es repartien a parts iguals la Universitat Rovira i Virgili i el Ministeri de Defensa, la primera per ubicar-hi inicialment la Facultat de Ciències Jurídiques, i la segona per construir-hi blocs de pisos per vendre, d'onze plantes d'alçària. Una vegada més, els interessos crematístics havien predominat sobre els interessos urbanístics i culturals. Els estudis previs, arquitectònics i urbanístics, de l'àrea de les casernes, aprovats per la Comissió Gestora en la sessió del dia 21 de desembre de 1994,[76] i el projecte d'execució posterior foren encarregats als arquitectes Paloma Bardají i Carles Teixidor, i Pere Riera i Josep M. Gutiérrez. El 14 d'octubre de 1996, l'exjutge i ministre d'Obres Públiques d'Itàlia, Antonio Di Pietro, posà la primera pedra de la futura Facultat de Ciències Jurídiques, que esdevindria una realitat el gener del 2000. Però, mentrestant, calia trobar l'espai on poder impartir, amb caràcter provisional, l'ensenyament de Dret, que havia d'iniciar-se l'octubre de 1992. No era una feina fàcil, ateses les circumstàncies suara descrites. Ni l'Escola Universitària de Graduats Socials ni la Facultat de Lletres disposaven d'espai suficient per acollir ni tan sols el primer curs de Dret. Finalment l'Ajuntament de Tarragona cedí l'edifici de l'antiga Audiència, a la plaça del Pallol, que totjust acabava de rehabilitar com a centre cultural. L'any següent s'amplià l'espai amb la cessió municipal de la Casa Sefus, a la baixada del Roser, que es destinà a despatxos de professorat fins que, un any després, es condicionà amb caràcter provisional l'antic mercat públic de la plaça del Fòrum. Durant sis anys els carrers de la Part Alta de Tarragona veieren desfilar contínuament estudiants i professors que anaven i venien de la plaça del Pallol a la plaça del Fòrum i viceversa.

L'altre centre nou previst a la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili era l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, la qual havia d'integrar l'antiga Escola Universitària d'Informàtica, ubicada provisionalment a l'edifici annex a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, a Sant Pere Sescelades; l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial, adscrita fins aleshores a la Universitat Politècnica de Catalunya i situada al Complex Educatiu de Tarragona, a la carretera de Salou, i el nou ensenyament d'Enginyeria Química, sorgit a partir de l'especialitat de Química Industrial de la Facultat de Química, a la plaça de la Imperial Tàrraco.

75 Cf. Conveni entre la Gerència d'Infrastructura de la Defensa, la Generalitat de Catalunya i l'Excel·lentíssim Ajuntament de Tarragona, a Tarragona, a 15 de novembre de 1994.

76 Cf. Acord 2/44, de 20 i 21 de desembre de 1994, pel qual s'aprova l'estudi de la zona universitària de les casernes. *Full Oficial*, any III, núm. 10, juliol de 1995, p. 68.

Nou Diari, divendres 18 de maig de 1994.

Era obvi que, si es volia que aquest nou centre tingués una veritable entitat i no fos una mera juxtaposició dels tres elements anteriors, calia que gaudís des del principi d'una unitat espacial. Però on? D'acord amb els responsables del nou centre, es prengué una decisió arriscada, que reeixí gràcies a la bona predisposició de totes les parts. Durant l'estiu s'adequà l'edifici que ocupava l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica Industrial al Complex Educatiu de Tarragona, amb la conformitat prèvia del Departament d'Ensenyament, i s'ocupà una esplanada que hi havia davant de l'edifici, cara a mar, amb una veritable munió de mòduls prefabricats —2.800 m^2 el primer any, que s'ampliaren el segon fins als 4.000 m^2 — i un aparcament per a vehicles. Malgrat el caràcter provisional de les instal·lacions, professorat, alumnat i personal d'administració i serveis hi romandrien per espai de nou anys, fins a l'octubre del 2001, en què es traslladarien definitivament a Sant Pere Sescelades. Mentrestant el centre inicial s'havia dividit en dos: l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria i l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química.[77]

Finalment, la creació de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia implicava la unificació en un mateix espai dels ensenyaments de Mestre, els quals s'impartien a l'Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB, a Sant Pere Sescelades; de Pedagogia, i de Psicologia, que fins aleshores formaven part de la Facultat de Filosofia i Lletres, reduïda ara només a Facultat de Lletres, a la plaça de la Imperial Tàrraco. En la primera sessió de la Comissió Gestora, del dia 25 de març de 1992, es proposà ja l'elaboració d'un programa de necessitats a fi de redactar el projecte executiu i iniciar les obres de rehabilitació i millora dels edificis existents a Sant Pere Sescelades, amb l'objectiu que l'antiga Escola Universitària de Formació del Professorat d'EGB i l'edifici annex fossin la seu de la nova Facultat.[78] La realització durant el curs 1992-1993 de les susdites obres, finançades amb càrrec al Comissionat per a Universitats i Recerca, a la subvenció atorgada per la Diputació Provincial de Tarragona i al pressupost RAM de la mateixa Universitat Rovira i Virgili, permeté recuperar 1.600 m^2 per a despatxos i seminaris a l'edifici annex, i reformar, adequar i construir diversos espais comuns, aules i laboratoris a l'edifici principal. A l'inici del curs següent, la unitat de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia era ja una realitat, i professors i alumnes dels diversos ensenyaments adscrits a aquest centre compartien uns mateixos espais comuns. Els espais alliberats pels ensenyaments de Pedagogia i Psicologia i pel professorat d'Enginyeria Química, que es traslladà al Complex Educatiu de Tarragona, foren ocupats per les facultats de Lletres i Química, que veieren millorar momentàniament la seva insostenible situació de manca d'espai.

77 Cf. Decret 287/1995, d'11 d'octubre, pel qual es crea l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química a la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 3 de novembre).

78 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 0, setembre de 1992, p. 3.

Només els òrgans de govern d'àmbit general, els serveis administratius centrals, la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials i l'Escola d'Enologia tenien resolta o en vies de solució la seva ubicació immediata. La resta de centres, o bé es trobaven en espais o mòduls prefabricats provisionals —Facultat de Ciències Jurídiques i Escola Tècnica Superior d'Enginyeria—, o bé en edificis obsolets i inadequats per a la realització d'una docència i una recerca de qualitat —Facultat de Lletres, Facultat de Química, Escola Universitària d'Infermeria. Així mateix, quedaven sense definir altres serveis universitaris com ara instal·lacions esportives, residències per a estudiants i professors visitants, menjadors universitaris, etc. Calia, doncs, trobar els espais adients per ubicar-los.

Pel que fa a la Facultat de Lletres, en un primer moment s'optà per traslladar-la al centre històric de Tarragona, en una part de l'espai ocupat pel Col·legi Jaume I, enfront de l'edifici del Rectorat i al llarg del carrer del Llorer. S'encarregà l'estudi inicial a l'arquitecte Lluís Cantallops, però es topà amb dues dificultats: d'una banda, el desallotjament del Col·legi Jaume I anava lligat a la construcció del nou Col·legi Saavedra, el projecte del qual tot just s'acabava de confiar a l'arquitecte Xavier Romaní; d'altra banda, el sostre edificable era insuficient per atendre totes les necessitats de la Facultat de Lletres. Se cercaren altres espais pròxims que poguessin compensar aquesta escassetat, a fi d'allotjar-hi departaments o serveis, a l'estil de la Universitat de Londres. Una vegada més calgué recórrer a l'Arquebisbat, el qual es mostrà ara molt més receptiu per tal com no es tractava dels seus vaixells insígnia: el Seminari Diocesà o la Casa dels Canonges. Oferí l'antiga casa de la Pia Almoina o casa rectoral, enfront de la Catedral; la Casa de la Cambreria o Casa Balcells, tot just contigua a la Seu, i el Col·legi Sant Josep Obrer. La primera opció era de dimensions insuficients per si sola i exigia la incorporació de la finca de la cantonada de la plaça dels Cabrits; la segona incloïa llogaters que calia desnonar i no era aquesta la intenció de la Universitat; i la tercera era l'única viable per les seves característiques i dimensions, però exigia el tancament de l'escola. La cessió de les casernes acabaria resolent el problema, ja que l'espai cedit permet localitzar en un mateix indret la Facultat de Ciències Jurídiques i la Facultat de Lletres. Dissortadament, aquest tema resta pendent de solució i tot fa pensar que encara caldrà esperar alguns anys perquè es faci realitat.[79]

Tanmateix, darrere el problema de la manca d'espais i de la indefinició sobre la ubicació dels nous centres creats i dels que es trobaven en instal·lacions provisionals o

79 El conveni pel qual l'Ajuntament de Tarragona es compromet a finançar la nova Facultat de Lletres amb el compromís que la Generalitat de Catalunya li retorni les quantitats avançades a partir de l'any 2007, en quatre anualitats, i la Universitat Rovira i Virgili prioritzi en el pla d'inversions 2007-2012 la Facultat de Lletres ha estat aprovat pels òrgans de govern de les respectives institucions. Només falta que l'Ajuntament de Tarragona tramiti la corresponent pòlissa de crèdit.

obsoletes, continuava latent i sense solució la veritable qüestió de fons que s'arrossegava des que es va decidir crear la universitat de les comarques meridionals de Catalunya, que ja havia provocat prou rebombori social, polític i acadèmic, i que s'havia obviat en el moment de l'aprovació de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili: campus *versus* universitat urbana. Era clar que el Departament d'Ensenyament era favorable a la construcció d'un campus a mig camí entre Tarragona i Reus, concretament a la Boella, una finca rústica de propietat privada, d'unes 88 hectàrees, al peu de l'autovia que uneix ambdues ciutats, just a cavall entre un municipi i l'altre, però molt pròxima a l'aeroport de Reus i, per tant, amenaçada des del punt de vista ambiental pel futur desenvolupament d'aquest aeroport. L'opció d'un campus era ben vista també pels municipis dels voltants, els quals aspiraven a acollir-lo en el seu territori i així convertir-lo en un element de dinamització econòmica i social del municipi. No faltaren ofertes de Constantí, l'Hospitalet de l'Infant, Salou, Valls, Vila-seca (la Pineda) i Tarragona. Fins i tot, el president de la Diputació de Tarragona, Josep Mariné, brindà la possibilitat que la institució provincial adquirís el Parc Samà, al terme municipal de Cambrils, a peu d'autopista, i el cedís a la Universitat per ubicar-hi el seu campus, però el seu oferiment, mai formulat per escrit, fou refusat. No obstant això, calia tenir en compte tot un seguit de consideracions històriques i socioculturals que no es podien negligir a l'hora de prendre una decisió d'aquesta naturalesa. En primer lloc, la Universitat Rovira i Virgili no havia estat creada *ex nihilo*, sinó a partir d'una realitat existent, resultat d'un procés de consolidació i increment progressiu de les activitats acadèmiques, investigadores i de transferència de coneixement desenvolupades al llarg de vint anys. En segon lloc, l'existència de dos nuclis importants de població a pocs quilòmetres de distància —Tarragona i Reus— havia determinat que s'ubiquessin progressivament centres universitaris al bell mig d'una ciutat i l'altra, la qual cosa havia afavorit la seva inserció en el context social, alhora que contribuïa de forma palesa al desenvolupament social, econòmic i cultural d'ambdós nuclis urbans. L'opció per un model de campus, en el qual s'instal·lessin tots els centres i serveis de la Universitat sense cap excepció, representava fer *tabula rasa* de tot el que s'havia dut a terme fins al moment i iniciar, a partir de zero, un nou procés que inevitablement allargaria durant molt més temps la situació de precarietat de la Universitat i que comportaria un elevat increment de les inversions necessàries i un notable perjudici social, ja que la connexió entre universitat i societat, imprescindible per a alguns centres, esdevindria molt més difícil en trobar-se l'una i l'altra separades físicament. Ni treure la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut del bell mig de Reus, ni l'Escola d'Enologia del convent de les clarisses, que tot just acabava de ser rehabilitat, semblava factible sense provocar un daltabaix de conseqüències socials imprevisibles. Així, doncs, la qüestió semblava circumscriure's a l'emplaçament de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, de la Facultat de Química i dels serveis annexos a aquests centres, inclosa la seva possible ex-

pansió futura com a resultat de la creació de nous ensenyaments vinculats a aquests àmbits o de serveis i instituts científics i tecnològics que s'hi relacionessin. Quant a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de Reus i a la Facultat de Ciències Jurídiques de Tarragona, tampoc no era políticament assumible ni socialment recomanable traslladar-les a un mateix espai fora de les ciutats afectades. La Comissió Gestora, en la reunió del dia 19 de juny de 1992, acordà ubicar les facultats de Lletres i Ciències Jurídiques en zones urbanes de Tarragona, i l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria i la Facultat de Química en una zona periurbana d'aquesta ciutat, d'una extensió aproximada de deu a quinze hectàrees.[80] S'iniciava així una dura batalla amb el Departament d'Ensenyament, d'incalculables conseqüències, ja que cal no oblidar que el capítol corresponent a inversions continuava en mans de l'Administració de la Generalitat i que no fou transferit a la Universitat fins anys després de l'aprovació dels Estatuts i de la constitució del Consell Social. Calia, doncs, carregar-se de raó i fer-ho amb arguments tècnics objectius que dissipessin qualsevol ombra de subjectivisme o localisme. No faltaren les propostes de terrenys dins el terme municipal de Tarragona: Camp Clar i la Budallera foren les primeres. Més tard s'hi sumarien el PP-2, al nord de l'Hospital Joan XXIII, llindant amb la ronda urbana i amb la terrassa mitjana del Francolí; el PP-20, a l'extrem nord-est de la ciutat, entre la carretera de Barcelona i la ronda urbana, davant les instal·lacions del Club Gimnàstic; i l'illa entre la carretera de València, l'autovia de Reus, el vial que les uneix i l'eix transversal, d'unes deu hectàrees, terrenys ocupats per finques rústiques privades, algunes en explotació agrícola i hortofructícola. L'Ajuntament encara afegí com a possibles alternatives, en una carta adreçada per l'alcalde al president de la Comissió Gestora el 30 de setembre de 1992, la zona de Camp Clar i la de l'antiga Universitat Laboral i, finalment, el 10 de maig de 1993, pel mateix procediment, posà a disposició de la Universitat trenta hectàrees a Sant Pere Sescelades. La Comissió Gestora, en la sessió del dia 13 d'octubre, acordà constituir una comissió delegada que elaborés, en un breu termini, un informe sobre el model d'universitat que calia adoptar, amb l'objectiu que fos assumit per la Comissió Gestora i posteriorment presentat al conseller d'Ensenyament.[81] Només sis dies després, el 19 d'octubre, la Comissió Gestora aprovà l'informe de la comissió delegada, en el qual s'optava per una universitat urbana situada a Tarragona i Reus i per l'emplaçament de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, de la Facultat de Química i dels seus serveis annexos, als terrenys de la Budallera, de propietat privada, al llevant, al nord de la ronda urbana. Així mateix, s'acordà encarregar a un equip d'urbanistes externs a la Universitat una valoració tècnica dels diferents espais proposats. No cal

80 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 0, setembre de 1992, p. 23.

81 Cf. *Full Oficial*, any I núm. 1, 30 de novembre de 1992, p. 13. La comissió delegada fou integrada pels professors Antoni Gonzàlez Senmartí, president per delegació; Lluís Arola Ferrer, Xavier Rius Ferrús, Manel Sanromà Lucia, tots ells membres de la Comissió Gestora, i Francesc Giralt Prat, director en funcions de l'ETSE.

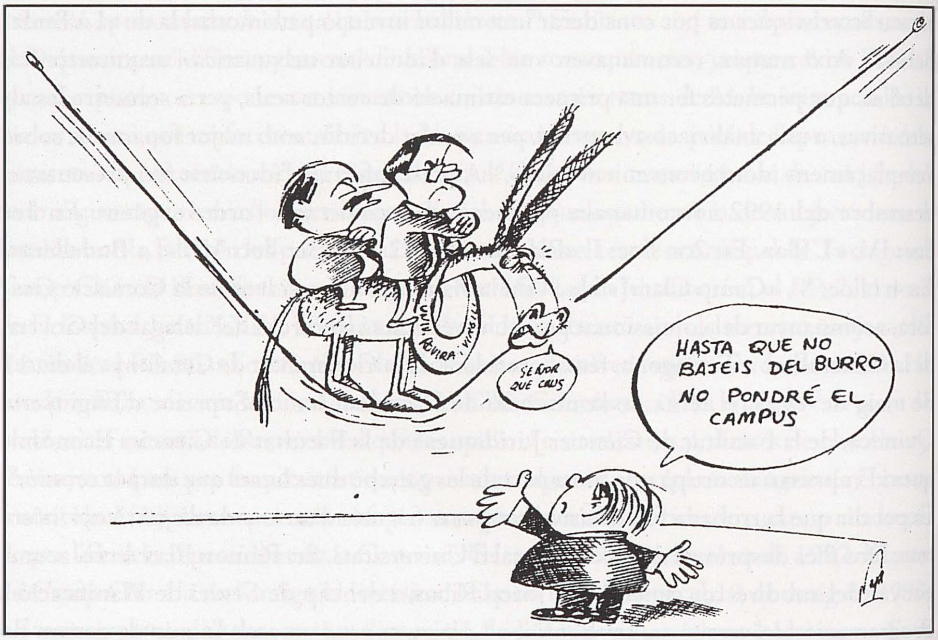
dir que l'acord pres per la Comissió Gestora no agradà ni a l'alcalde de Reus, Josep Abelló, ni al conseller Josep Laporte, amb qui es mantindrien constants reunions per trobar una solució definitiva. L'encàrrec tècnic recaigué en els arquitectes Paloma Bardají i Carles Teixidor, els quals presentaren, abans de finalitzar el mateix mes d'octubre, un informe sobre les alternatives d'ubicació d'ambdós centres, en el qual destacaven l'emplaçament de la Budallera per «la seva bona Accesibilitat, fins i tot des de l'estació del ferrocarril, i la seva Qualitat ambiental actual i futura, ateses les Incidències externes previsibles, molt més favorables, que les de l'entorn del «Camp Clar»». Per aquestes característiques es pot considerar una millor inversió patrimonial la de «La Budallera».[82] Així mateix, recomanaven «un test d'idoneitat urbanística i arquitectònica, detallat, que permetés fer una primera estimació de costos reals, per a sotmetre les alternatives, a una anàlisi: cost-benefici, per a poder decidir, amb major fonament, sobre l'emplaçament idoni i convenient [sic]».[83] Aquest informe d'idoneïtat fou presentat el desembre del 1992 i recomanava «prendre en consideració l'ordre següent: En 1er lloc: IV, «L'Illa». En 2on lloc: I, «Pla Parcial nº 2». En 3er lloc: VI, «La Budallera». En 4rt lloc; V, «Camp Clar»[sic]».[84] En la visita que el president de la Comissió Gestora, acompanyat del comissionat per a Universitats i Recerca i del delegat del Govern de la Generalitat a Tarragona, féu al president de la Generalitat de Catalunya el dia 11 de maig de 1993, el tema de la ubicació de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química, de la Facultat de Ciències Jurídiques i de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials ocupà una bona part de les gairebé dues hores que durà la reunió.[85] Es pot dir que la trobada fou decisiva per posar fi a més d'un any de disjuntives i incertesa. Dos dies després, el director general d'Universitats, Sr. Ramon Pla i Arxè, acompanyat del subdirector general, Sr. Josep Ribas, i del cap de Servei de Planificació i Programació Universitària, Sr. Santiago Lacruz, es reunien amb l'equip de govern de la Universitat Rovira i Virgili, a Tarragona, per tractar, entre d'altres qüestions, la dels espais. Dues setmanes més tard, el dia 3 de juny, el director general d'Universitats, el director general d'Urbanisme de la Generalitat, el responsable de l'Oficina d'Inversions Universitàries i el delegat territorial d'Urbanisme de la Generalitat a Tarragona, acompanyats del president, el vicepresident d'Economia i Administració, el degà de la Facultat de Química i el director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, visitaren els espais de Sant Pere Sescelades, ja que, després d'haver pres en consideració les va-

82 Cf. Bardají i Teixidor. *Informe sobre alternatives d'ubicació de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria i de la Facultat de Química, de la Universitat «Rovira i Virgili»*, octubre de 1992, p. 38.

83 Cf. *ibidem*, p. 40.

84 Cf. Bardají i Teixidor. *Informe sobre l'idoneitat dels emplaçaments considerats per a l'implantació de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, i de la Facultat de Química, de la Universitat «Rovira i Virgili»*, octubre de 1992, p. 33.

85 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 6, desembre de 1993, p. 3.

Diari de Tarragona, diumenge 14 de març de 1993.

loracions tècniques de les alternatives possibles i l'opinió dels futurs usuaris, l'equip de govern de la Universitat havia conclòs que aquest era el lloc més adient perquè s'hi instal·lessin els susdits centres, juntament amb els serveis que hi estaven més relacionats.[86] Amb posterioritat, el desembre de 1998, la Junta de Govern acordaria que també s'hi ubiqués la Facultat d'Enologia. La notícia que l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili havien arribat a un acord per ubicar el campus cientificotecnològic a Sant Pere Sescelades es filtrà a la premsa i la reacció en contra de Reus no es féu esperar.[87] L'Ajuntament de Reus qüestionà públicament l'autoritat del rector per prendre aquesta decisió i el president de la Cambra de Comerç, a la vegada president del Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili, manifestà que «de confirmarse la noticia será un hecho histórico lamentable para los que creemos en un campus abierto y de futuro».[88] Finalment, el conseller Josep Laporte anuncià oficialment a Reus, el dia 23 de juny, amb motiu de la presentació oficial del Centre de Documentació Europea, instal·lat a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, que la Generalitat havia optat pel model urbà i que no hi hauria «ni campus general ni campus tecnològic».[89] Era el desenllaç d'un procés dur i agre, en què els interessos personals i polítics, les retractacions i, fins i tot, les traïcions sembla que no n'estigueren absents. Potser el motiu de tot aquest enrenou caldria cercar-lo en el fet que, una vegada més, s'havia intentat solucionar políticament un tema universitari prescindint del col·lectiu directament implicat, el qual, a diferència de la Universitat Pompeu Fabra, era una realitat, amb una existència de més de vint anys.

De manera sorprenent, però, el Comissionat per a Universitats i Recerca, al mateix temps que donava per tancat un tema que feia tres anys que pertorbava la vida universitària i les relacions de veïnatge entre Tarragona i Reus, obria nous interrogants en manifestar que la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials podria no traslladar-se a l'antic Col·legi de la Sagrada Família, tal com era previst: el projecte executiu que s'havia encarregat als arquitectes Anton M. Pàmies i Pau Pérez estava pràcticament enllestit, la Comissió Gestora havia acceptat en la seva darrera reunió la cessió de terrenys per part de l'Ajuntament de Reus[90] i fins i tot s'havien iniciat els tràmits necessaris per dessacralitzar l'antiga capella, destinada a acollir la futura biblioteca de la Facultat. Les alternatives que es posaren sobre la taula eren a l'avinguda de Marià Fortuny (a continuació del Club Natació Reus Ploms) i a la carretera de Bellissens, concretament als terrenys del Mas Vila de Barberà. Aquesta segona opció

86 Cf. *Full Oficial*, any III, núm. 7, gener de 1994, p. 4.

87 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 19 de juny de 1993, p. 4; *Nou Diari*, dissabte 19 de juny de 1993, pp. 1 i 3.

88 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 22 de juny de 1993, p. 14; *Nou Diari*, dimarts 22 de juny de 1993, p. 11.

89 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 24 de juny de 1993, pp. 1, 16 i 17; *Nou Diari*, dijous 24 de juny de 1993, pp. 1, 3 i 9.

90 Cf. *Full Oficial*, any III, núm. 7, gener de 1994, p. 85.

fou la que prioritzaren els informes tècnics i, en especial, el Departament de Política Territorial i Obres Públiques, el qual preveia el desenvolupament urbanístic d'aquesta zona mitjançant la realització d'un seguit d'infraestructures inexistents fins a hores d'ara, com un baixador. Es tractava, en definitiva, d'una zona de dotze hectàrees, propietat majoritàriament de l'Institut Català del Sòl, en la confluència de la carretera de Bellissens amb la via del tren, de les quals inicialment només se n'utilitzarien dues per a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials i el seu aparcament, i la resta es deixaria en reserva per a futurs centres i instal·lacions universitàries. El projecte inicial d'urbanització preveia la possible ubicació de fins a cinc centres docents, diversos serveis tècnics i serveis comuns i un aparcament per a sis-centes places, un veritable campus que deu anys després continua acollint únicament la facultat esmentada, juntament amb el mas recuperat com a deganat. S'havia hagut de compensar, d'alguna manera, la ciutat de Reus per la decisió de situar els centres cientificotecnològics al terme municipal de Tarragona.[91]

El projecte de Sant Pere Sescelades es confià immediatament a l'arquitecte Manuel Brunet, però el Pla especial d'equipaments de la zona universitària no seria aprovat per la Comissió d'Urbanisme fins al 14 d'octubre de 1998. Havien transcorregut més de cinc anys des que es prengué la decisió d'ubicar el campus cientificotecnològic a Sant Pere Sescelades. El pla general de l'any 1973 havia reconegut jurídicament una situació *de facto*, en declarar Zona Educacional un espai comprès entre la carretera de Lleida i el turó de Sant Pere i Sant Pau, on s'havien instal·lat ja el Col·legi La Salle i l'Escola de Formació del Professorat d'EGB. No obstant això, en la revisió del pla general de l'any 1981 es dissenyà un eix viari per connectar el barri de Sant Pere i Sant Pau amb la nacional 240, anomenat primerament avinguda del Cap de Salou i, posteriorment, dels Països Catalans, a banda i banda del qual es desenvolupava una àmplia zona d'habitatges, coneguda com a PP-3. La proposta era concentrar a ponent de l'avinguda totes les cessions obligatòries d'equipaments del PP-3 i cedir-les a la Universitat Rovira i Virgili per al campus cientificotecnològic. En total eren 74.658 m^2 que es completarien amb l'adquisició o expropiació d'altres finques. El desacord sorgí en el manteniment d'una zona d'habitatges, a primera línia de l'avinguda, que obligava a situar els centres universitaris perpendicularment a la susdita via, en lloc de fer-ho paral·lelament, i deixava la Universitat en un segon pla, amagada darrere d'edificis d'habitatges. Una vegada més els poders públics es mostraven gasius respecte a la Universitat i sense suficient visió de futur, i els criteris del director general d'Urbanisme acabaren imposant-se als del rector de la Universitat Rovira i Virgili, després d'una

91 Amb la implantació de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura el curs 2005-2006 i el possible trasllat de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut al campus de Bellissens es preveu que el panorama canviï substancialment. Hauran hagut de passar més de deu anys, però l'aposta feta pel malaguanyat professor Josep Laporte haurà reeixit.

tensa i violenta reunió a Tarragona. Posteriorment, la Universitat hi adquirí tres finques, amb una superfície total de 17.088 m^2, i n'expropià dues més, amb una superfície total de 4.928 m^2. El conseller de presidència, Xavier Trias, fou l'encarregat de posar la primera pedra del campus cientificotecnològic de Sescelades, el dia 9 d'octubre de 1996. Quant als accessos a la Zona Educacional, un tema no menor, si hom pensa que s'hi concentraran prop de deu mil persones, les previsions no s'han acomplert en absolut: ni el nou vial des de la carretera de Valls, passat l'edifici de la Creu Roja, antiga fàbrica Loste, ni el perllongament del carrer de Sant Antoni M. Claret amb un pas elevat per damunt de l'autovia de circumval·lació anunciats per l'alcalde Joan Miquel Nadal i el tinent d'alcalde d'urbanisme Àngel Fernández són una realitat tangible, ni sembla que ho hagin de ser a curt termini.[92]

El dia 22 de desembre de 1993, el comissionat per a Universitats i Recerca i el rector de la Universitat, amb l'assistència del director general d'Universitats i el director de l'Oficina Tècnica d'Inversions, presentaren les maquetes dels nous centres de Tarragona —Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química i Facultat de Química— i de Reus —Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials—, i el 14 de febrer de 1994 la Comissió Gestora aprovà els programes de necessitats de cadascun dels centres, degudament especificades i quantificades a partir de la proposta de dimensionament dels espais adscrits als ensenyaments de la Universitat Rovira i Virgili, presentada per l'equip redactor del Pla general d'ubicacions.

A començaments de l'any 1994, preveient ja la possible cessió de les casernes de l'avinguda de Catalunya, la Comissió Gestora aprovà una proposta inicial d'ubicacions a Tarragona de la Universitat Rovira i Virgili que girava a l'entorn de tres nuclis: *a*) Part Alta de Tarragona, reservada al Rectorat, Facultat de Lletres i àrea cultural; *b*) Casernes, destinades a les facultats de Ciències Jurídiques i de Ciències de l'Educació i Psicologia, Escola d'Infermeria i àrea de serveis (esportius i menjadors), i c) Sant Pere Sescelades, reservat a la Facultat de Química i a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria. L'acord es comunicà a la premsa el dia 4 de febrer.[93] El Pla general d'ubicacions de la Universitat Rovira i Virgili, elaborat per Paloma Bardají i Carles Teixidor, amb la col·laboració dels arquitectes Xavier Estorach i Josep Sala, fou aprovat per la Comissió Gestora en la sessió ordinària del dia 20 de desembre de 1994. Passades les vacances de Nadal, s'inaugurà, a les Voltes del Pallol, una exposició titulada «La Universitat del 2000», en què es mostraven als ciutadans de les comarques meridionals de Tarragona les futures ubicacions de la seva universitat a Tarragona i Reus.[94] Limitacions urbanístiques i servituds pròpies dels edificis històrics obligarien quatre anys més tard

92 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 19 de juny de 1993, p. 4; *El Punt*, dimarts 18 de gener de 2000, p. 3.

93 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 5 de febrer de 1994, p. 3.

94 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 19 de gener de 1995, p. 12.

a redefinir algunes propostes que s'hi feien, sobretot les que afectaven el centre històric de Tarragona. No obstant això, d'antuvi s'iniciaren converses amb Caixa de Catalunya per tal d'adquirir Ca l'Agapito, a la plaça del Pallol, a fi de fer viable el susdit pla. La Comissió Gestora n'acordà l'adquisició en la sessió ordinària del dia 20 de juny de 1994, tan bon punt l'esmentada entitat d'estalvis acceptà assumir-ne el finançament, en tres anualitats, mitjançant el corresponent conveni de col·laboració.[95] Dissortadament el projecte d'unificar la Casa Sefus, la casa contigua de la baixada del Roser, les Voltes del Pallol i Ca l'Agapito, no reeixí per motius arqueològics i patrimonials, i la Universitat Rovira i Virgili abandonà el projecte inicial d'ubicar-hi la Biblioteca General i els serveis centrals de Biblioteca i d'Informàtica, i acabà cedint-ne la propietat a l'Ajuntament de Tarragona.

El dia 4 de març de 1994 s'inauguraren els nous edificis de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut; tot un esdeveniment, car era la primera obra nova que es lliurava a la Universitat Rovira i Virgili. Disposaven d'una magnífica biblioteca, sala de graus i d'actes, despatxos, laboratoris i altres instal·lacions pròpies dels ensenyaments de l'àrea de la salut. Tot plegat, els nous edificis representaven un important increment d'espai per al centre i una notable millora de la qualitat dels serveis, però al mateix temps comportaven una nova demanda que calia satisfer: la rehabilitació de l'antic edifici del carrer de Sant Llorenç, construït a corre-cuita l'estiu de l'any 1981, per tal d'adequar-lo a les noves necessitats funcionals. La comesa es confià a l'arquitecte Lluís Cantallops, que dugué a terme el projecte i l'execució de la planta primera durant l'any 1997, ja que s'havia previst fer la rehabilitació per fases perquè el centre no podia prescindir de l'ús de tot l'edifici. Per diversos motius, el projecte no tingué la continuïtat esperada i quedà interromput. Finalment, se'n féu càrrec l'arquitecte Ramon Aloguín, cap del Servei de Recursos Materials de la Universitat Rovira i Virgili, el qual inicià l'any 2002 la rehabilitació successiva de les plantes tercera, segona i baixa.[96]

A les acaballes d'aquell mateix any, en un acte solemne celebrat a la sala d'actes de l'antiga Audiència, l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili signaren un protocol d'acords per a la implantació territorial de la Universitat al municipi de Tarragona. En aquest protocol l'Ajuntament es comprometia al següent: posar a disposició de la Universitat terrenys al Pla parcial 3 i a la zona alta de Sant Pere Sescelades; cedir gratuïtament l'antic Escorxador, la Torre de Sefus, les Voltes del Pallol, l'antiga Audiència, juntament amb la Torre dels Advocats, l'antic Mercat del Fòrum i l'antic convent de les clarisses; desafectar i cedir gratuïtament el Col·legi Jaume I; realitzar les gestions per posar a disposició de la Universitat les casernes de l'avinguda

95 Cf. *Full Oficial*, any III, núm. 9, novembre de 1994, p. 205.

96 A hores d'ara la susdita rehabilitació és ja una realitat.

97 Protocol d'acords entre l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili per a la seva implantació al Municipi de Tarragona, Tarragona 2 de desembre de 1994, p. 11.

de Catalunya i «efectuar les modificacions necessàries per tal que els usos que anteriorment s'han esmentat puguin ser implantats i establerts amb els paràmetres edificatoris corresponents».[97] Per la seva banda, en compensació d'aquestes cessions, la Universitat Rovira i Virgili assumia el compromís de lliurar, per mòduls autònoms, a l'Ajuntament de Tarragona les dependències de la plaça de la Imperial Tàrraco a mesura que quedessin lliures. La clàusula quarta preveia que, «en cas que el rectorat i els altres òrgans de govern de la Universitat Rovira i Virgili que es troben actualment ubicats, de manera provisional o definitiva, al terme municipal de Tarragona, es traslladin fora del mateix, quedaran a partir d'aquell moment automàticament sense efectes les obligacions i compromisos assolits per aquest Ajuntament en el present conveni, i tots aquells que en execució del mateix s'hagin adoptat, amb la restitució i recuperació pel Municipi dels immobles entregats en l'estat que es trobin, sense dret a cap tipus d'indemnització; i si és procedent, amb l'alteració de l'ordenació urbanística modificada[sic].»[98] L'alcalde de Tarragona consolidava, amb caràcter definitiu, l'apartat 2 de l'article 1 dels Estatuts de la Universitat Rovira i Virgili —«La seu de la Universitat Rovira i Virgili és la ciutat de Tarragona [...]» —, la qual cosa representava per a la ciutat un valor afegit tant econòmic com social, i s'assegurava la recuperació i lliure disposició, a partir del juliol de 2001, de l'edifici de la plaça de la Imperial Tàrraco. Per la seva banda, la Universitat disposava finalment dels espais necessaris per fer realitat el seu projecte d'una universitat urbana. No obstant això, aquest protocol fou modificat parcialment per un de nou signat al gener del 2000. Ara era la Universitat la que lliurava a l'Ajuntament de Tarragona l'antiga Audiència i la Casa Sefus, i li cedia els projectes de rehabilitació i els terrenys adjacents de la seva propietat a la baixada del Roser, a canvi de 14.827.627 pessetes a pagar en cinc anys. Així mateix, la Universitat cedia gratuïtament a l'Ajuntament Ca l'Agapito per 25.954.645 pessetes com a compensació pels projectes i treballs realitzats a la finca. Finalment, es comprometia, en el termini d'un any a partir del moment que la Facultat de Química iniciés les seves activitats al nou edifici, a lliurar-li «la part de l'edifici situat a la plaça Imperial Tàrraco (edifici 1), on actualment es troba ubicada la referida Facultat, acordant conjuntament amb l'Ajuntament les modificacions convenients d'accessos i instal·lacions perquè puguin seguir amb normalitat les activitats de la Facultat de Lletres, que ocuparà en la seva totalitat els edificis 2, 3, 4 i 5 de les instal·lacions actuals».[99] L'Ajuntament, per la seva banda, es comprometia a tramitar amb la màxima urgència el Pla especial corresponent al Col·legi Jaume I, a assumir la construcció de l'aparcament sota la plaça prevista davant el Rectorat, a cedir gratuïtament un solar de 800 m^2 per a l'ampliació

98 Cf. *ibidem*, pp. 12 i s.

99 Cf. Protocol d'acords entre l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili per a la seva consolidació territorial al Municipi de Tarragona, Tarragona 17 de gener de 2000, pp. 5 i s.

dels serveis administratius centrals i a afavorir el tractament fiscal de la Universitat mitjançant bonificacions i beneficis previstos legalment. Quedava palesa, una vegada més, la voluntat de col·laboració entre ambdues institucions.

Però no tots els projectes tingueren un desenllaç feliç, ja que també n'hi hagué algun que no aconseguí el suport necessari de les institucions i es quedà pel camí malgrat els esforços esmerçats i les opinions a favor de més d'un col·laborador assidu de la premsa local. A l'inici dels anys vuitanta l'aleshores president de la Diputació de Tarragona, Josep Gomis, convocà un concurs d'idees per recuperar la Savinosa, abandonada des de feia anys, però el premi quedà desert. L'any 1987 proposà al rector de la Universitat de Barcelona la recuperació d'aquest espai per a finalitats universitàries: formació continuada; universitat d'estiu dels Països Catalans; centre de congressos, simposis, jornades, exposicions, etc. No cal dir que l'oferiment fou molt ben rebut per part de la Universitat, sobretot tenint en compte que el finançament l'assumiria la Diputació de Tarragona i que la Universitat es faria càrrec de la seva gestió posterior. S'encarregà l'estudi previ als arquitectes Paloma Bardají i Carles Teixidor, els quals proposaren la conservació dels edificis existents, al mateix temps que recollien amb escreix els objectius previstos. Es redactà el decret d'encàrrec del projecte definitiu, però l'atzar impedí que s'arribés a signar i que es fes efectiu. Josep Gomis deixà la presidència de la Diputació per assumir el càrrec de conseller de Governació. El seu successor, Joan M. Pujals, tenia altres projectes per a la Savinosa, si bé no arribaren a quallar. Tampoc Josep Mariné ha aconseguit posar-se d'acord amb l'alcalde per rehabilitar la zona o conservar-la com a espai natural. Han passat gairebé catorze anys i tot continua igual per a vergonya de les institucions responsables. La Universitat perdé un indret excepcional per a la seva projecció exterior i la ciutat no ha recuperat la utilització d'un espai cedit amb finalitats socials.[100]

100 L'elecció de Joan Aregio com a president de la Diputació de Tarragona ha permès recuperar la vella idea de convertir la Savinosa en un centre de recerca, d'innovació i d'intercanvi cultural de la Mediterrània.

Nous ensenyaments i nous plans d'estudis

La Memòria de creació de la Universitat Tarragona-Reus preveia dos nous ensenyaments en una teòrica Facultat de Ciències Jurídiques i Econòmiques —la llicenciatura en Dret i la llicenciatura en Administració i Direcció d'Empreses— i l'ensenyament d'Enginyeria Química a la nova Escola Tècnica Superior d'Enginyeria. La llicenciatura en Dret era el resultat de negociacions polítiques dutes a terme per l'alcalde de Tarragona i, per tant, quelcom que la ciutat sentia com a seu. Cal recordar que fins i tot li cercà un espai, l'antic Escorxador Municipal, que després esdevingué la seu del Rectorat. La llicenciatura en Administració i Direcció d'Empreses justificava la transformació de la fins aleshores Escola d'Estudis Empresarials, ubicada a Reus des de feia quatre anys, en Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. Per tant, el projecte d'una sola facultat que reunís tots els ensenyaments de ciències socials no anà més enllà de les bones intencions plasmades en un paper, i la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili els estructurà en dos centres: la Facultat de Ciències Jurídiques i la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, l'una a Tarragona i l'altra a Reus, malgrat que raons objectives aconsellessin tot just el contrari. Era voluntat que els nous ensenyaments s'iniciessin el curs 1992-1993, el primer de la nova universitat, però calia elaborar els plans d'estudis dels nous ensenyaments i trametre'ls al Consejo de Universidades perquè els homologués, i quedaven pocs mesos per superar tots els tràmits preceptius.

Se cercaren fórmules adequades a cada cas, ja que la situació no era la mateixa per a tots. Mentre que en els ensenyaments d'Administració i Direcció d'Empreses i d'Enginyeria Química es disposava d'una massa crítica suficient per assumir la tasca d'elaboració dels respectius plans d'estudis, no era així en la llicenciatura de Dret. En aquest cas s'apostà per confiar el projecte a un grup de professors titulars de la Universitat de Barcelona que assumiren l'encàrrec amb extraordinària il·lusió i encomiable dedicació. L'elecció no estigué exempta d'entrebancs, ja que, amb anterioritat, el responsable de l'Oficina per a la Promoció de la Universitat de Tarragona-Reus havia contactat amb professors de la Universitat Autònoma de Barcelona, i alguns catedràtics de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona havien pensat en altres persones per gestionar la nova Facultat de Ciències Jurídiques de Tarragona. La Comissió Gestora, en la seva segona sessió de treball del dia 9 d'abril de 1992, acordà designar coordinador de la Facultat de Ciències Jurídiques el professor Jaume Vernet i Llobet, aleshores titular de Dret Constitucional de la Universitat de Barcelona, i constituir la Comissió Gestora responsable de posar en marxa la nova facultat fins a l'elecció

101 La Comissió Gestora estava integrada pels membres següents: coordinador, Jaume Vernet Llobet; vocals: Antoni Pigrau Solé, M. Encarnació Ricart Martí, Antoni Mirambell Abancó, Manuel Díaz Muyor, Javier Sánchez Icart i Ponç Mascaró Forcada.

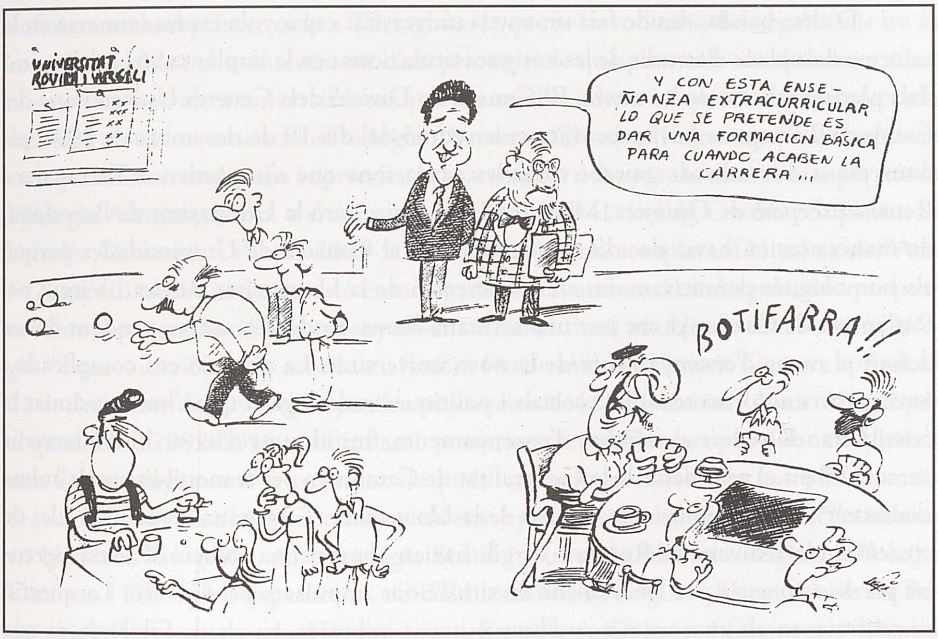
dels seus òrgans de govern.[101] No era una tasca fàcil, ja que calia fer compatible en un mateix centre la diplomatura de Graduat Social, els professors i estudiants de la qual eren majoria, amb la incipient llicenciatura de Dret, sense imposicions per part dels uns ni dels altres i amb la participació i la col·laboració de tots. El mateix dia s'aprovà el nou pla d'estudis de Relacions Laborals, el qual havia de substituir, a partir del curs següent, el de Graduat Social, i la segona quinzena de maig el pla d'estudis de Dret, el qual incloïa, com a matèria obligatòria d'universitat, Dret del Medi Ambient, amb l'objectiu de singularitzar i definir l'orientació futura de la nova Facultat de Ciències Jurídiques de les comarques meridionals de Catalunya.

L'elaboració del pla d'estudis de l'ensenyament d'Administració i Direcció d'Empreses es confià a la Comissió Gestora de la nova Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, encapçalada per qui havia estat fins aleshores director de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials, el professor Antoni Terceño Gómez.[102] S'aprovà el mateix dia que el de l'ensenyament de Dret i també s'acordà implantar, a partir del curs següent, el nou pla d'estudis de la diplomatura de Ciències Empresarials. Malgrat que ambdós centres es trobaven separats físicament, l'un a Tarragona i l'altre a Reus, es pot dir que les seves vides corrien paral·leles: ambdós iniciaven una nova llicenciatura amb un nombre màxim de 100 places a primer curs i reformaven els plans d'estudis de les seves diplomatures d'acord amb les noves directrius publicades en sengles reials decrets, amb una oferta, en cada cas, de 350 places a primer curs.

Pel que fa a l'ensenyament d'Enginyeria Química, la situació inicial era diferent. D'una banda, el reial decret que havia d'establir el títol universitari oficial d'Enginyer Químic i les directrius generals pròpies dels plans d'estudis conduents a la seva obtenció encara no havia estat publicat pel Ministeri d'Educació i Ciència.[103] D'altra banda, el Consell Interuniversitari de Catalunya havia acordat ajornar la seva implantació a les universitats catalanes fins al curs 1993-1994, a fi de determinar en quines es cursaria i evitar així repeticions innecessàries, ja que era un ensenyament cobejat per totes les universitats barcelonines, a excepció de la Pompeu Fabra. Atès que el tema no afectava la Universitat Rovira i Virgili, car en la Memòria de creació de la Universitat Tarragona-Reus estava previst que s'implantés a la nova universitat com un dels ensenyaments estratègics en funció del seu context industrial, en un primer moment es decidí, amb l'aquiescència del Departament d'Ensenyament, iniciar-lo el curs 1992-1993 com a

102 La Comissió Gestora estigué inicialment integrada pels membres següents: coordinador, Antoni Terceño Gómez; vocals: Jaume Gil Aluja, Ricard Monclús Guitart, Misericòrdia Carles Lavila, Ramon M. Borrut Ribes, Manuel Díaz Muyor i Jordi Sardà Pons. Posteriorment se'n modificà la composició pel que fa als vocals, que passaren a ser els següents: Dídac Ramírez Sarrión, Jaume Gil Aluja, Fernando Casado Juan, Jordi Espasa Arana i Misericòrdia Carles Lavila.

103 El *Real Decreto 923/1992, de 17 de julio, por el cual se establece el título universitario oficial de Ingeniero Químico y las directrices generales propias de los planes de estudios conducentes a su obtención* fou publicat en el BOE de 27 d'agost de 1992.

Diari de Tarragona, diumenge 22 d'octubre de 1995.

ensenyament propi. L'existència d'un grup consolidat de professors i investigadors, agrupats en el Departament d'Enginyeria Química i Bioquímica i responsables, des de feia anys, de l'especialitat de Química Industrial que s'impartia a la Facultat de Química, explica que fos sotmès immediatament a l'aprovació de la Comissió Gestora el corresponent pla d'estudis. No obstant això, s'optà finalment per ajornar-ne la implantació fins al curs 1993-1994 davant la possibilitat que aquest ensenyament acabés essent de cinc anys i això comportés greus perjudicis als estudiants que haguessin iniciat els seus estudis en un pla de quatre anys no homologat.

D'altra banda, des de feia un any la universitat espanyola estava immersa en la reforma dels plans d'estudis de les antigues titulacions i en la implantació i l'elaboració dels plans d'estudis de les noves. El Consell de Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona havia aprovat, en la reunió del dia 19 de desembre de 1991, els nous plans d'estudis de gairebé totes les titulacions que s'impartien a Tarragona i Reus, a excepció de Química, Medicina i Enologia, però la Universitat de Barcelona, de manera cauta, havia decidit no tramitar-los al Consejo de Universidades perquè els homologués definitivament, atesa la creació de la Universitat Rovira i Virgili pel Parlament de Catalunya tot just una setmana abans. Endemés, estava pendent de ser definit el mapa d'ensenyaments de la nova universitat. La situació era complicada i havia provocat fortes reaccions socials i polítiques cada vegada que s'havia insinuat la possibilitat de reduir el nombre d'ensenyaments, fins al punt d'haver-hi d'intervenir personalment el president de la Generalitat de Catalunya per tranquil·litzar els ànims exaltats.[104] Ni la Memòria de creació de la Universitat Tarragona-Reus ni la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili havien aportat una solució al tema, agreujat per la reforma i per l'increment de titulacions impulsats pel Govern. La qüestió se centrava en els ensenyaments d'humanitats i, sobretot, en els de Filologia, ja que el nombre de llicenciatures en aquestes disciplines s'havia multiplicat de tal manera que mantenir la mateixa oferta que abans resultava només viable per a les macrouniversitats com la Complutense de Madrid. L'especialitat de Filologia Anglogermànica havia donat pas a les llicenciatures de Filologia Anglesa i de Filologia Alemanya, i la de Romàniques a les llicenciatures de Filologia Catalana, Filologia Francesa, Filologia Gallega, Filologia Hispànica, Filologia Italiana, Filologia Portuguesa i Filologia Romànica. Ni el nombre d'alumnes ni els recursos humans permetien a les universitats mitjanes i petites oferir la totalitat o la majoria de les noves titulacions de Filologia. La Comissió Gestora no volgué precipitar-se i decidí ajornar qualsevol decisió sobre aquest punt fins al curs següent. Així, doncs, el dia 9 d'abril de 1992, acordà aprovar els nous plans d'estudis d'aquells ensenyaments la continuïtat dels quals no oferia cap

104 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 20 de febrer de 1991, p. 8; dijous 21 de febrer de 1991, p. 8; dimarts 26 de febrer de 1991, pp. 10 i 11.

dubte —Mestre en les especialitats d'Infantil, Primària, Educació Especial, Música i Educació Física; les llicenciatures en Psicologia,[105] Geografia, Antropologia Social i Cultural[106] i Química, i les diplomatures en Informàtica de Gestió, Informàtica de Sistemes, Ciències Empresarials, Relacions Laborals i Infermeria— i mantenir un curs més els plans d'estudis vigents de la resta d'ensenyaments —les llicenciatures en Pedagogia, Filologia, Història, i Medicina i Cirurgia; l'Enginyeria Tècnica Industrial: Màquines elèctriques i Electrònica industrial, i el Graduat en Enologia. Així mateix, s'acordà no implantar els ensenyaments de Filosofia i Història de l'Art, dels quals s'oferia només el primer cicle a Tarragona, ja que la introducció del segon cicle no es considerà viable i el manteniment d'un primer cicle que permetés als alumnes cursar el segon en una altra universitat tampoc no semblà adient. Aquesta decisió afectaria més tard els ensenyaments de Filologia Alemanya, Clàssica i Francesa, que es trobaven en les mateixes condicions i correrien la mateixa sort. Anys més tard es recuperaria la Filologia Alemanya, com a ensenyament propi, amb el títol de Graduat Superior en Estudis Alemanys, i el curs 2001-2002 la llicenciatura completa d'Història de l'Art. Es constituí també una comissió encarregada de fer, amb caràcter urgent, una proposta sobre la programació dels ensenyaments d'humanitats a la Universitat Rovira i Virgili,[107] que no arribà a cap acord satisfactori. Finalment, la Comissió Gestora aprovà, el 21 de desembre de 1992, el mapa d'ensenyaments de la Universitat Rovira i Virgili per al quadrienni 1992-1996, ratificat amb posterioritat pel Claustre provisional. A més a més dels ensenyaments ja assumits, els quals havien implantat el seu nou pla d'estudis el curs 1992-1993, s'hi determinaven els ensenyaments d'humanitats —llicenciatures en Història, Geografia, Antropologia Social i Cultural, Filologia Anglesa, Filologia Catalana i Filologia Hispànica—, els d'Educació i Psicologia —llicenciatures en Pedagogia i Psicologia—, els d'Enginyeria —Enginyeria Química i Enginyeria Tècnica Industrial en Electrònica, en Electricitat, en Química i en Mecànica—,[108] i els de Ciències de la Salut —llicenciatura en Medicina i Cirurgia i diplomatura en Fisioteràpia—, que oferiria la universitat pública de les comarques meridionals de Catalunya a partir del curs 1993-1994. S'hi preveien també dos ensenyaments més —una llicenciatura en Bioquímica i una Enginyeria Tècnica Agrícola en Indústries Agràries i Alimen-

105 Posteriorment, en una sessió extraordinària de la Comissió Gestora, s'acordà ajornar la implantació del nou pla d'estudis de la llicenciatura en Psicologia, ja que podia afectar altres ensenyaments de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia ja existents —Pedagogia— o sol·licitats —Psicopedagogia i Educació Social.

106 Posteriorment, en una sessió extraordinària de la Comissió Gestora, s'acordà també ajornar la implantació dels nous plans d'estudis de Geografia i Antropologia Social i Cultural, ja que es considerà necessari fer una memòria conjunta de tots els ensenyaments de Lletres abans de decidir quins podien i havien de ser oferts.

107 La Comissió, aprovada per la Comissió Gestora en la sessió ordinària del dia 10 de juny de 1992, estava integrada per professors representants dels departaments de Geografia, d'Història i Filosofia i de Filologia i pels Drs. Lluís Arola Ferrer, Javier Faci Lacasta i Antoni Gonzàlez Senmartí com a representants de la Comissió Gestora.

108 Per diversos motius aquest ensenyament no s'implantaria fins al curs 2003-2004.

tàries—, pendents, però, en ambdós casos, del resultat de les negociacions amb la Direcció General d'Universitats. La primera no esdevingué una realitat fins al curs 1995-1996 i la segona tot just un curs abans. S'elaboraren els nous plans d'estudis de tots els ensenyaments que encara es trobaven pendents de fer-ho i es trameteren al Consejo de Universidades per a l'homologació definitiva. En iniciar-se el curs 1993-1994, tot just un any i mig després d'haver començat les seves activitats, la Universitat Rovira Virgili oferia un total de 28 ensenyaments —9 diplomatures, 5 enginyeries tècniques, 12 llicenciatures, 1 enginyeria i 1 graduat—, tots ells, a excepció de l'ensenyament propi d'Enologia, amb el pla d'estudis homologat d'acord amb les noves directrius establertes pel Govern. Havia estat una tasca dura i feixuga que havia exigit la col·laboració i l'esforç de tots els implicats, que havia requerit en alguns casos l'aportació de recursos extraordinaris per assumir les exigències dels nous plans d'estudis i que havia obligat a reciclar i recol·locar professorat que havia quedat privat de les matèries que impartia en els primers cicles d'uns ensenyaments que no havien estat considerats viables dins la nova estructura universitària.

Sense solució de continuïtat

La Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona tenia una estructura i una organització consolidades que facilitaven el desenvolupament de les seves activitats acadèmiques, investigadores i culturals, així com uns serveis de suport integrats en els de la Universitat de Barcelona. La creació de la Universitat Rovira i Virgili significava la fi d'aquesta estructura i organització i la substitució per una altra de nova que calia definir i establir; representava el traspàs d'uns serveis mancats de la infraestructura necessària per continuar complint les seves funcions, ja que quedaven desconnectats dels serveis centrals ubicats a cent quilòmetres i no disposaven del programari bàsic, i exigia la dotació de recursos imprescindibles perquè continuessin funcionant correctament. Era fonamental que no hi hagués cap solució de continuïtat entre una situació i l'altra, que les activitats universitàries continuessin desenvolupant-se amb tota normalitat i que els membres de la comunitat universitària no es veiessin afectats per la paralització de cap servei.

Hi havia centres que la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili no modificava o, si ho feia, aquesta modificació no afectava substancialment la seva estructura i organització internes —Facultat de Lletres, Facultat de Química, Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, Escola Universitària d'Infermeria i Escola d'Enologia—, mentre que en altres casos els centres previstos eren el resultat de transformacions, ampliacions o fusions d'antics centres —Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, Facultat de Ciències Jurídiques, Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials i Escola Tècnica Superior d'Enginyeria. En el cas dels primers, es prorrogà el mandat dels seus òrgans de govern col·legiats i unipersonals fins a l'establiment d'una normativa reguladora, a fi d'assegurar el desenvolupament normal de les seves activitats acadèmiques. En el cas dels segons, es designà un coordinador i es constituí una comissió gestora que impulsés el procés de constitució del nou centre. Deixant de banda la Facultat de Ciències Jurídiques i la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, ja que n'hem parlat a bastament a l'apartat anterior,[109] la coordinació de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria es confià al professor Francesc Giralt Prat, catedràtic d'Enginyeria Química, i la de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, a la professora Carme Borbonès Brescó, titular de Didàctica i Organització Escolar i vocal de la Comissió Gestora.[110] Això no obstant, una vegada més es procurà que la situa-

109 Cf. *supra* pp. 87 i 88.

110 La Comissió Gestora de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria estigué integrada pels membres següents: coordinador, Francesc Giralt Prat; vocals: Francesc Castells Piqué, Francesc Xavier Grau Vidal, Javier Maixé Altés, Josep M. Jornet Domènech, Manel Sanromà Lucia i Xavier Correig Blanchart.

La Comissió Gestora de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia estigué integrada pels membres següents: coordinadora, Carme Borbonès Brescó; vocals: Ángel Pío González Soto, Estanislau Pastor Mallol, Misericòrdia Camps Llauradó, Saturnino Gimeno Martín, Lluïsa Girondo Pérez i Enric Anton Grau.

ció de transitorietat fos al màxim de breu possible. La Comissió Gestora aprovà, l'1 d'octubre de 1992, una normativa per a la constitució de les juntes de centres en la qual s'establia un calendari que fixava com a límit per a l'elecció de degà o director de centre el 15 de desembre. A l'inici del 1993 havien pres possessió dels seus càrrecs tots els nou elegits.

Dins l'àmbit acadèmic s'acordà suprimir els caps d'estudis i els consells d'estudis que preveien els Estatuts de la Universitat de Barcelona i substituir-los per comissions acadèmiques presidides per un vicedegà o vicedirector, una representació del professorat dels departaments amb docència als ensenyaments que en depenien, una representació dels estudiants matriculats a cada ensenyament i el cap de la secretaria del centre. D'aquesta manera es pretenia aconseguir una major vinculació dels ensenyaments amb els centres, alhora que es potenciava el seu paper d'organització, coordinació i control.

Si el manteniment del funcionament normal dels centres era indispensable per al correcte desenvolupament de les activitats docents, no ho era menys el dels departaments per al de les activitats investigadores i també docents, ja que són les unitats bàsiques que agrupen tots els professors d'una mateixa àrea de coneixement o d'àrees afins. Així, doncs, la Comissió Gestora, en la sessió del dia 16 de juliol de 1992, acordà que els set departaments i les dues unitats docents que hi havia a la Divisió VII de la Universitat de Barcelona continuessin desenvolupant, amb caràcter provisional, les funcions que exercien i, per tant, es prorrogués el mandat dels seus òrgans de govern col·legiats i unipersonals fins que, amb l'acord previ del Claustre provisional, la Comissió Gestora determinés el nombre i denominació dels departaments de la Universitat Rovira i Virgili i la normativa per a la seva constitució.[111] Però la incorporació a la Universitat Rovira i Virgili d'ensenyaments que no corresponien a la Divisió VII dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona i la creació de nous ensenyaments implicava l'existència de noves àrees de coneixement que, en molts casos, difícilment podien incorporar-se als departaments existents. Consegüentment, la Comissió Gestora acordà també la constitució, amb caràcter provisional, de dues noves unitats docents: l'una de Ciències Jurídiques i l'altra d'Enginyeria. Abans de finalitzar l'any 1992, la unitat d'Enginyeria i el Departament d'Enginyeria Química i Bioquímica es reestructurarien, per motius funcionals, en tres noves unitats docents: Enginyeria Electrònica i Informàtica, Enginyeria Química i Electromecànica, i Bioquímica. Finalment, a co-

111 Els departaments existents en aquell moment eren els que havien estat creats per la Junta de Govern de la Universitat de Barcelona, en la sessió extraordinària del dia 9 de juliol de 1986, i que havien estat adscrits a la Divisió VII dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona: Química; Enginyeria Química i Bioquímica; Ciències Mèdiques Bàsiques; Medicina i Cirurgia; Filologia; Geografia, Història i Filosofia; Educació, i Psicologia. No obstant això, com a resultat de la implantació de l'ensenyament d'Estudis Empresarials i de la integració de l'Escola d'Infermeria, la Divisió VII tenia també dues unitats docents —una de Ciències Empresarials i una altra d'Infermeria— que a la pràctica funcionaven com a departaments.

mençaments de l'any 1993, s'emprengué la creació i denominació dels departaments de la Universitat Rovira i Virgili, una de les qüestions que més controvèrsia suscità. L'ingent nombre d'àrees de coneixement i el reduït nombre de professors adscrits a cadascuna d'elles obligava a crear departaments que agrupessin més d'una àrea de coneixement i un nombre raonable de professors. La polèmica sorgí sobretot per les àrees de didàctiques especials. Es revifava així un vell debat que ja s'havia plantejat quan es van constituir els departaments de la Divisió dels Centres Universitaris del Camp de Tarragona, l'any 1986. En aquella ocasió la solució fou agrupar totes les àrees d'educació, psicologia i didàctiques especials en un sol departament, però aquesta vegada l'opció triada era la d'adscriure cadascuna de les didàctiques especials al mateix departament que l'àrea de la seva ciència, excloent tota possibilitat de formar un únic departament de didàctiques especials. No semblava indicat constituir un departament integrat únicament per àrees de coneixement vinculades a ensenyaments de primer cicle, malgrat que es donés l'excepció amb el d'Infermeria. Certament, les àrees d'infermeria es podien haver incorporat als departaments de Ciències Mèdiques Bàsiques o de Medicina i Cirurgia, però la diferent ubicació geogràfica de Medicina i Infermeria, l'una a Reus i l'altra a Tarragona, desaconsellaren aquesta opció. També hi hagué desacord en la integració de l'àrea de Física Aplicada al Departament de Química i en la no-constitució d'un departament de Física Aplicada i d'àrees afins. La petició de dividir el Departament de Filologies Romàniques en un de Filologia Catalana i Clàssica i un altre de Filologies Romàniques, si bé no fou acceptada de moment, ho seria un any després, però amb la supressió de tota referència a la Filologia Clàssica, malgrat que inicialment així s'havia proposat; les àrees de Filologia Grega i Filologia Llatina estaven integrades en el nou departament, gràcies a la intervenció directa del rector i, a la vegada, catedràtic de Filologia Catalana. Amb l'acord previ del Claustre provisional, segons establia el Decret de regulació de competències dels òrgans de govern provisionals de la Universitat Rovira i Virgili,[112] la Comissió Gestora aprovà, en la sessió del dia 18 de març de 1993, els disset departaments següents: Història i Geografia, Filosofia i Antropologia Social, Filologies Romàniques, Filologies Anglogermàniques, Pedagogia, Psicologia, Química, Bioquímica i Biotecnologia, Enginyeria Electrònica, Enginyeria Química, Enginyeria Informàtica, Enginyeria Elèctrica i Mecànica, Ciències Mèdiques Bàsiques, Medicina i Cirurgia, Infermeria, Gestió d'Empreses i Economia, i Dret. Gairebé deu anys després el nombre de departaments no s'ha modificat substancialment, ja que ha passat dels disset inicials a vint —s'han desdoblat els departaments de Filologies Romàniques, Química, Gestió d'Empreses

112 Cf. Decret 77/1992, de 23 de març, de regulació de competències dels òrgans de govern provisionals de la Universitat Rovira i Virgili: «Aprovar la creació, modificació, supressió i denominació dels departaments amb l'acord previ del Claustre provisional, d'acord amb la legislació vigent» (DOGC 10 d'abril, p. 2229, article 1.1).

i Economia— i s'ha constituït la Unitat Predepartamental de Comunicació Audiovisual i Publicitat i Periodisme arran de la implantació de la llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques.[113]

També en l'àmbit docent tingué lloc, el dia 14 de maig de 1993, la signatura dels convenis hospitalaris amb l'Institut Català de la Salut, SAGESSA i l'Institut Pere Mata de Reus, que s'estaven negociant des de l'any 1988 sense èxit. Es reconeixia d'aquesta manera el caràcter universitari de l'Hospital Joan XXIII de Tarragona, de l'Hospital Sant Joan de Reus i de l'Institut Pere Mata, i s'establia el marc general per a la convocatòria de places vinculades entre aquestes institucions i la Universitat Rovira i Virgili, així com per a la creació d'unitats docents als centres hospitalaris, la qual cosa havia de contribuir a millorar la docència i la investigació en l'àmbit sanitari de les comarques tarragonines.

Però, sobretot, era necessari que la posada en marxa de la nova universitat no afectés negativament la vida acadèmica ni lesionés els legítims interessos dels membres de la comunitat universitària. Calia, doncs, mantenir en aquesta primera etapa les convocatòries de places de cossos docents universitaris d'acord amb la periodització habitual establerta per la Universitat de Barcelona. Així, la Comissió Gestora acordà, en la sessió ordinària del 16 de juliol de 1992, convocar tres places de catedràtic d'universitat, quatre de titular d'universitat, dues de catedràtic d'escola universitària i setze de titular d'escola universitària. S'aprovaren les normatives per a la contractació de professors associats i ajudants, així com per a la renovació dels contractes vigents i per al nomenament de professorat interí, les normatives provisionals de permisos acadèmics i anys sabàtics, i les normatives d'elaboració del Pla d'ordenació acadèmica per al curs 1992-1993 i de gestió acadèmica, abans de les vacances d'estiu, tan sols quatre mesos després de la constitució de la Comissió Gestora. Es constituïren també comissions delegades per facilitar la gestió diària en els diferents àmbits.[114]

Com ja ha estat indicat anteriorment, la nova universitat estava totalment mancada de recursos humans i d'infraestructures per assumir les tasques corresponents als serveis centrals. Amb aquest objectiu s'aprovà un primer catàleg de llocs de treball integrat per 33 places, 5 de lliure elecció i 28 a cobrir mitjançant concurs de mèrits entre els funcionaris traspassats. Amb previsió de futur i amb la finalitat de disposar d'un personal qualificat que contribuís de forma decisiva a assolir la universitat de qualitat desitjada, no s'hi havien inclòs noves places del grup D corresponents a auxiliars administratius. Els representants sindicals s'hi manifestaren en desacord i aconseguiren en

113 Per acord del Claustre del 20 de desembre de 1996 el Departament d'Enginyeria Electrònica passà a denominar-se Departament d'Enginyeria Electrònica, Elèctrica i Automàtica i, conseqüentment, el Departament d'Enginyeria Elèctrica i Mecànica modificà el seu nom en Departament de Mecànica. Així mateix, el Claustre del 29 de novembre de 1999 aprovà el canvi de nom del Departament d'Enginyeria Informàtica pel d'Enginyeria Informàtica i Matemàtiques.

114 Cf. *Full Oficial*, any I, núm. 0, setembre de 1992, *passim*.

negociacions posteriors que la Comissió Gestora modifiqués la seva decisió i acceptés que les places inicialment previstes per a administratius amb un nivell 14 poguessin ser ocupades també per auxiliars administratius amb idèntic nivell.[115] No obstant això, deu anys després el mateix sindicat CCOO plantejaria al candidat a rector, durant la campanya electoral, la requalificació de les places de nivell D en places de nivell C.

L'altre tema a resoldre amb caràcter urgent era el de les infraestructures, en especial les informàtiques, ja que afectaven la gestió acadèmica, investigadora, econòmica, de personal i de biblioteques de la nova universitat. L'actitud de col·laboració palesada per la Universitat de Barcelona a través del seu rector i del seu gerent permeté que l'activitat continués amb tota normalitat i que la prestació dels serveis no s'interrompés en cap moment. No obstant això, calia dotar-se d'una infraestructura pròpia, ja que la dependència de la Universitat de Barcelona no es podia perllongar més del que fos estrictament necessari. Es confià l'estudi, planificació, implementació i formació del personal per informatitzar la Universitat Rovira i Virgili a l'antiga Escola d'Informàtica, integrada ara en l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, mitjançant la signatura d'un contracte de prestació de serveis, però la solució proposada no reeixí. Tampoc no tingué èxit l'adjudicació de l'elaboració de les nòmines del personal a una empresa externa i ben aviat aquesta tasca hagué de ser assumida pel Servei de Personal de la mateixa universitat. Més difícil resultà l'elecció del sistema informàtic de gestió de biblioteques. En el moment dels traspassos el sistema era el Figaro, desenvolupat per la Universitat de Barcelona i diferent d'aquell pel qual havien apostat la Generalitat de Catalunya; les universitats Pompeu Fabra, Autònoma de Barcelona, Politècnica de Catalunya, Ramon Llull i Jaume I de Castelló; l'Escola de Biblioteconomia de Barcelona, i l'Institut del Teatre. No faltaren les pressions per mantenir el sistema vigent, però finalment s'optà pel VTLS (Virginian Technology Library System), sistema que acabà adoptant fins i tot la Universitat de Barcelona. L'opció havia estat encertada. Quant a la gestió acadèmica, s'acordà mantenir el sistema Mega, que utilitzava la Universitat de Barcelona, i per a la gestió de la recerca s'adoptà el programa GREC, propietat també de la Universitat de Barcelona. L'escull principal sorgí amb la informatització de la gestió econòmica. El sistema de la Universitat de Barcelona no s'adequava a les necessitats de la nostra Universitat. Després de diversos informes i estudis, semblà que el sistema de la Universitat de les Illes Balears era el més adient. S'arribà a un acord amb l'empresa propietària del programa, però aquesta féu fallida abans d'implementar-lo totalment. Finalment, es responsabilitzà de la seva aplicació i manteniment una nova empresa, però havien passat ja dos anys durant els quals la gestió del pressupost s'havia hagut de fer amb mètodes més propis d'èpoques pretèrites que de les acaballes del segle XX.

115 Cf. *ibidem*, p. 28.

Aquesta primera etapa culminà amb la creació del Servei de Recursos Científics i de la Unitat d'Audiovisuals. S'havia aconseguit trencar el cordó umbilical que unia els centres de Tarragona i Reus amb la Universitat de Barcelona, sense que en cap moment se'n ressentís l'activitat pròpia de la institució. No és estrany que hom recordi aquell primer any de vida de la Universitat Rovira i Virgili com una època de gran dinamisme i activitat desenfrenada en què calia prendre constantment decisions compromeses que afectaven la configuració de la nova universitat. Deu anys després, aquesta etapa forma ja part del passat, car l'aprovació dels Estatuts de la Universitat Rovira i Virgili fixà un nou marc legal que modificà la seva estructura i organització. Quant als sistemes i programes informàtics, les decisions preses deu anys enrere s'emmarquen en la protohistòria de la societat de la informació.

La imatge externa de la Universitat Rovira i Virgili

Des de bon començament, hi hagué una voluntat ferma per part dels membres de la Comissió Gestora que la Universitat Rovira i Virgili no fos una universitat perifèrica en el sentit pejoratiu de la paraula, un centre d'ensenyament superior de primer i segon cicle, sense uns grups de recerca consolidats i uns centres de referència plenament reconeguts. No era una tasca fàcil, sobretot si hom tenia en compte que calia partir gairebé de zero, que s'havia perdut l'aixopluc de la denominació «Universitat de Barcelona», però calia presentar-se en societat i fer-se un nom en l'àmbit acadèmic, cultural i científic de dins i fora del nostre país i, per fer-ho, es comptava —i no era poc!— amb un valuós capital humà, una experiència docent i investigadora acumulada al llarg de més de vint anys i una il·lusió sense límits.

Calia, doncs, començar per donar-se a conèixer i calia, per tant, una representació simbòlica de la nostra Universitat, un escut, i també una plasmació gràfica, amb un disseny especial, que reproduís i identifiqués arreu la marca de la nostra institució, un emblema o logotip. Per al primer, es recuperà l'escut de la ciutat de Tarragona, que, juntament amb l'escut reial i el del cardenal Cervantes, lluïa des de l'any 1572 al frontispici de l'edifici de la Universitas Tarraconensis, ara conservat a la capella de Santa Tecla la Vella.[116] S'hi incorporà també a la part superior el plafó amb el cap de lleó, quatre cintes ondulants acabades amb una mena de flor de lis, i un doble llaç que, al frontispici, simulava subjectar l'escut de la ciutat, però que ara quedava truncat per la inscripció «UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI» inserida entre el lleó i l'escut de la ciutat. Vorejant la part inferior de l'escut oblong s'hi adjuntà la inscripció llatina que hi havia al fris del frontispici: «SAPIENTIA ÆDIFICAVIT SIBI DOMUM», del *Llibre dels Proverbis*, 9,1. Posteriorment, a proposta d'alguns experts en heràldica, s'hi introduïren alguns canvis tendents a simplificar-lo. Se suprimiren el lleó, les cintes ondulants i el doble llaç, així com les línies rectes que emmarcaven tant el conjunt com l'escut de la ciutat per la part superior i els laterals, i es modificà la inscripció inferior. Es conservà únicament l'escut oblong de la ciutat de Tarragona format pels quatre pals en ona, envoltat per una inscripció superior en la qual es llegeix «UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI» i una altra d'inferior amb el lema «SAPIENTIAE LIBERI LIBERTATI SAPIENTES», traducció llatina de les paraules amb què el president de la Comissió Gestora clogué el seu discurs d'obertura del primer curs acadèmic de la Universitat Rovira i Virgili.

Pel que fa a l'emblema, l'elecció era més compromesa. O es convocava un concurs d'idees i es feia la selecció mitjançant un jurat constituït per experts de reconegut

116 Cf. Sofia Mata de la Cruz. «Les inscripcions i els escuts del frontispici de la Universitat de Tarragona (1572): testimonis de la seva fundació.» Dins: Enric Olivé Serret i Josep M. Prats Batet. *Història dels estudis universitaris a Tarragona: un trajecte de vuit-cents anys*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1998, apèndix pp. 149-152.

prestigi o es confiava la realització a un artista de renom, amb tots els riscos que implicava un encàrrec d'aquesta mena. S'optà per aquesta segona possibilitat i l'artista elegit fou Antoni Tàpies, el qual acceptà la comesa de forma generosa i altruista, ja que regalà a la Universitat l'original realitzat. Es tracta d'una *a* de grans dimensions, en color sanguina, la primera lletra de l'alfabet, el símbol del principi, del principi prometedor de la Universitat Rovira i Virgili, i d'una omega molt petita dessota, en negre, la darrera lletra de l'alfabet grec, el símbol de la fi, d'una fi molt llunyana i, per tant, gairebé imperceptible de la nostra Universitat. A l'interior de la lletra *a*, i en negre, destaquen la *T* de Tarragona i la creu que es repeteix una vegada i una altra en l'obra d'Antoni Tàpies, la creu símbol de la cruïlla «on es troben moltes coses que semblen oposades —l'esperit i la matèria, el cos i l'ànima, el dalt i el baix, les coordenades de l'espai...—, de la lluita constant entre la tesi i l'antítesi en la qual estem sempre».[117] Malgrat algunes interpretacions malicioses que volgueren relacionar les lletres *a* i *t* amb les inicials del nom i cognom de l'artista, el logotip esdevingué des del primer moment l'element identificador de la institució en qualsevol activitat dins i fora del seu àmbit. La Comissió Gestora féu constar per escrit el seu agraïment a l'autor i acordà conferir-li, en reconeixement a la seva desinteressada aportació, la deferència de ser el primer doctor honoris causa investit per la Universitat Rovira i Virgili.

El 25 de març de 1994, a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències Jurídiques, a l'antiga Audiència, amb el fons d'un llenç de carreus romans de l'antic Fòrum provincial, centre religiós i administratiu de la *Hispania citerior*, fou investit doctor honoris causa Antoni Tàpies i Puig. L'apadrinà el professor Antoni Gonzàlez Senmartí, vicerector d'Estatuts i Economia, després que declinessin la invitació el director del Departament d'Història i Geografia i la responsable de l'àrea d'Història de l'Art, en protesta per la decisió presa pel Claustre de la Universitat de no incloure en el mapa d'ensenyaments la llicenciatura d'Història de l'Art. El discurs del primer doctor honoris causa de la Universitat Rovira i Virgili versà sobre les creus, les ics i altres contradiccions, prenent com a punt de referència els fragments 8 i 89 d'Heràclit. Havia estat, sens dubte, un acte de justícia que calia repetir amb dues persones que també havien contribuït de forma decisiva al desenvolupament dels centres universitaris del Camp de Tarragona abans que s'integressin a la nova Universitat Rovira i Virgili i que hi havien tingut una especial vinculació: Antoni M. Badia i Margarit, rector de la Universitat de Barcelona des de l'any 1978 fins a l'any 1986, i Josep M. Bricall i Masip, rector de la Universitat de Barcelona des de l'any 1986 fins a l'any 1994. El primer fou investit doctor honoris causa el dia 29 d'abril de 1994, apadrinat per la professora Margarida Aritzeta i Abad, directora del Departament de Filologia Catalana, i la seva oració acadèmica versà sobre la preocupació per la llengua entre els segles XV i

117 Cf. «Tàpies», *Presència*, 19-25 de juliol de 1992, p. 10.

XVI. El segon l'apadrinà el professor Miquel Caminal i Badia, secretari general de la Universitat Rovira i Virgili, i rebé públicament aquesta distinció el dia 13 de maig de 1994, en un solemne acte acadèmic en el transcurs del qual dissertà sobre dos aspectes —els baixos tipus d'interès i l'estat del benestar— d'un procés que contribuí a una raonable estabilitat i a un creixement envejable en el món occidental entre el 1945 i el 1969, però que el 1994 estava ja en crisi.

Quant a la presentació en societat de la nova universitat, s'elegí la inauguració del primer curs acadèmic 1992-1993, presidida pel Molt Honorable Senyor Jordi Pujol i Soley, president de la Generalitat de Catalunya, per dur a terme tot un seguit d'actes culturals que vinculessin la Universitat amb la societat, per complir així des del primer moment el mandat del Parlament de Catalunya «d'actuar com a motor del progrés cultural, científic i tècnic a les comarques meridionals de Catalunya i de manera més específica a les ciutats on s'ubiquen els seus centres».[118] Un recital de Victòria dels Àngels al Teatre Fortuny de Reus; un concert de Lluís Llach i Els Pets a la plaça de Toros de Tarragona, que no arribà a celebrar-se per les fortes pluges que caigueren sobre la ciutat tot just abans que comencés i que obligaren a suspendre'l; un concert de la Coral Universitària a la Catedral de Tarragona, preludi de molts altres que s'oferirien al llarg dels anys en aquest incomparable espai hieràtic, i la representació de l'òpera *Soirée Offenbach* per l'Aula de Cant Carmen Bustamante, a la Sala d'Actes de Caixa Tarragona, simbolitzaren l'inici de les activitats de la nova Universitat Rovira i Virgili, una universitat amb vocació docent, de recerca, d'innovació i de transferència del coneixement, però també de foment i difusió de la cultura a fi de contribuir a la formació integral de les persones.

D'altra banda, els 8.036 alumnes de primer i segon cicle que es matricularen en el primer curs acadèmic reberen una carpeta amb la guia de l'estudiant i l'agenda del curs, i una altra per conservar-hi els apunts, ambdues amb l'escut imprès de la Universitat Rovira i Virgili, escut que seria substituït el curs següent pel logotip realitzat per Antoni Tàpies. Aquesta actuació fou possible gràcies a la decidida col·laboració inicial de Caixa Tarragona, que n'assumí el cost. Així, doncs, des del primer curs esdevingué habitual, a les ciutats i comarques tarragonines i als mitjans de transport públics que les uneixen, la imatge de nois i noies amb la carpeta sota el braç, lluint l'emblema de la Universitat Rovira i Virgili, un emblema ja familiar i identificable arreu de les comarques meridionals de Catalunya.

Tanmateix, calia traspassar el propi àmbit d'influència i projectar-se a la resta de Catalunya, als Països Catalans, a l'Estat espanyol, a Europa i a Amèrica Llatina. El repte no era fàcil per a una universitat nova, de dimensions reduïdes, situada fora

118 Cf. Preàmbul de la Llei 36/1991, de 30 de desembre, de creació de la Universitat Rovira i Virgili (DOGC 15 de gener, p. 207).

de la conurbació barcelonina i sense el pes i la tradició de les tres grans universitats catalanes aplegades a Barcelona i la seva rodalia immediata. S'optà per intentar establir alguna fórmula de col·laboració entre les noves universitats catalanes i les de característiques similars dels Països Catalans a fi d'afavorir els efectes sinergètics. Es convocaren els dies 19 i 20 de març de 1993, a Tarragona, unes primeres jornades de treball de les universitats de les Illes Balears, Girona, Lleida, Perpinyà, Pompeu Fabra i Rovira i Virgili. Hi assistiren representants del personal acadèmic i del personal d'administració i serveis, i es constituïren diferents grups de treball en àrees acadèmiques i administratives considerades prioritàries. La reunió finalitzà amb un acord marc multilateral de col·laboració entre les universitats assistents, en el qual es considerava «necessari establir canals de comunicació que permetin millorar i augmentar l'intercanvi del coneixement científic, tècnic, de gestió i cultural i l'aprofitament de cabals i mitjans personals i materials de les institucions».[119] Així mateix, es manifestava de forma explícita la conveniència d'ampliar el susdit acord a totes les universitats de l'àmbit català, valencià i balear. De les vuit clàusules incloses, cal destacar la tercera, consagrada a afavorir els intercanvis dels respectius estudiants, professors i personal d'administració i serveis a fi d'intercanviar experiències docents i de gestió i treballar en programes específics de recerca. A més a més, per tal que els acords presos esdevinguessin una realitat i no es quedessin en bones intencions plasmades en un nou document, les universitats signatàries es comprometien a aportar tres milions de pessetes anuals per satisfer les despeses derivades d'aplicar aquests acords. Acabava de néixer el programa DRAC, vigent encara, i s'havien posat els fonaments del futur Institut Joan Lluís Vives, que constituirien l'any següent a Morella, un 28 d'octubre de 1994, tretze universitats del Principat de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià. Aquelles jornades de treball convocades per la Universitat Rovira i Virgili a les portes de la primavera de l'any 1993 havien estat la llavor d'una xarxa d'universitats que s'ampliaria posteriorment fins a les vint, incloent-hi les de la Catalunya Nord i Andorra, amb l'objectiu de coordinar la docència, la recerca i les activitats culturals i de potenciar la llengua pròpia.

També es donaren els primers passos a escala internacional. Fruit de la primera reunió de rectors d'universitats de Cuba i Espanya, celebrada a l'Havana el juliol de 1993, la Universitat Rovira i Virgili signà un conveni marc de col·laboració amb la Universidad de Oriente de Santiago de Cuba. Professors de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials es desplaçaren a aquesta universitat per impartir diversos seminaris i cursos. Així mateix, havia estat signat, a proposta de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia, un conveni de col·laboració amb la Universitat de

119 Cf. Acord marc multilateral de col·laboració entre les universitats Rovira i Virgili, de Girona, de Lleida, de Perpinyà i de les Illes Balears, subscrit a Tarragona, 20 de març de 1993.

Porto Velho, capital de l'estat de Rondònia, al Brasil, pel qual, en primer lloc el rector i el vicerector de centres i departaments, i amb posterioritat professors d'arqueologia i de llengua espanyola, s'hi desplaçaren en diverses ocasions per tal d'aportar-hi els seus coneixements i formar professors de llengua espanyola, atesa la seva condició de segona llengua oficial de Brasil. S'iniciava així una política de projecció exterior de la Universitat Rovira i Virgili en els àmbits nacional i internacional que es consolidaria a través dels deu anys d'història de la institució.

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

El període constituent

L'elecció del Claustre Universitari constituent i del primer rector

En la sessió ordinària del dia 18 de març de 1993, la Comissió Gestora aprovà la composició i normativa d'elecció dels membres del Claustre constituent, d'acord amb l'article 1 del Decret 77/1992, de 23 de març, de regulació de les competències dels òrgans de govern provisionals de la Universitat Rovira i Virgili, i acordà proposar-les al Govern de la Generalitat per a la seva ratificació. Una vegada complert el tràmit preceptiu i publicat el Decret 11/1993, de 6 d'abril, de ratificació de la composició i normativa d'elecció del Claustre constituent de la Universitat Rovira i Virgili, la Comissió Gestora procedí, en la sessió del dia 26 d'abril, a l'aprovació de la normativa, reglament, calendari, distribució d'escons i cens electoral per a l'elecció del Claustre constituent i de rector, així com a la designació de la Junta Electoral.[120] Es fixà el 14 de juny per a la constitució del Claustre constituent i per a l'elecció de rector, set mesos abans del termini establert per la llei. El procés electoral es desenvolupà amb tota normalitat i la participació de la comunitat universitària en l'elecció dels seus respectius representants al Claustre constituent fou diversa, segons els col·lectius. L'alt índex de participació del personal d'administració i serveis, amb un 87,91%, contrastà amb l'extraordinàriament baix de l'alumnat, amb un 11,92%. La del professorat fou d'un 57,53%. En qualsevol cas, no faltaven l'interès i la il·lusió per participar en l'elaboració dels primers Estatuts de la nova institució.

Pel que fa a l'elecció de rector, es presentà un sol candidat, el professor Joan Martí i Castell, president de la Comissió Gestora, amb un programa encapçalat amb el lema «Per una Universitat científica, autònoma, democràtica, catalana i universal, concebuda com a servei públic de tota la societat». El Claustre, amb una elevada assistència de membres, 107 d'un total de 118 (90,67%), es constituí, tal com era previst, el dilluns 14 de juny, a l'Aula Magna de les Facultats de Química i Lletres, i elegí, com a primer rector de la Universitat Rovira Virgili, l'únic candidat al càrrec, amb 73 vots favorables (68,22%), 21 en contra (19,63%), 13 en blanc (12,15%) i cap nul. En la mateixa sessió, s'escollí la ponència encarregada d'elaborar l'avantprojecte d'Estatuts, la principal i gairebé única comesa que havia de dur a terme el Claustre en el termini màxim d'un any, segons la disposició transitòria única de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili. A més a més, en aquest cas tampoc no era intenció de la Comissió Gestora exhaurir el termini fixat, de la mateixa manera que no ho havia estat en la constitució del Claustre constituent. La ponència aprovada estava formada per l'equip rectoral —rector, vicerectors, secretari general i gerent—, un representant

120 La Junta Electoral estava formada pels membres següents: Lluís Arola Ferrer, president; Antoni Gonzàlez Senmartí, secretari; dos professors, Antoni Pigrau Soler i Lluís Torres Gosálvez; dos estudiants, José Pedregal Gil i Àngel Rabanal Fuentes; i dos membres del personal d'administració i serveis, Juan Antonio Taboada González i José Luis Valdivieso Álvarez.

dels estudiants i un representant del personal d'administració i serveis, elegits per i entre els membres del corresponent col·lectiu. Posteriorment, a proposta del rector, s'hi afegiren també dos professors: el degà de la Facultat de Medicina, que no assistí a les reunions de treball, i el director del Departament d'Enginyeria Informàtica, que seria substituït més tard pel director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria. El mateix dia, el Claustre aprovà la proposta del nou rector de crear una comissió de claustrals que, a partir de l'avantprojecte redactat per la susdita ponència, elaborés el projecte d'Estatuts que seria sotmès a la discussió i aprovació del plenari del Claustre constituent. Aquesta comissió estava formada per la ponència redactora de l'avantprojecte, 14 professors claustrals —3 de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, 3 de la Facultat de Lletres, 2 de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia i 1 de cadascun dels altres centres, d'acord amb el nombre de professors censats a cadascun dels centres de la Universitat Rovira i Virgili—, 9 estudiants claustrals —un per centre— i tres representants claustrals del personal d'administració i serveis.

També s'aprofità aquesta primera sessió del Claustre constituent per elegir els membres de la comissió prevista a l'article 43.2 de la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria*, responsable de valorar les reclamacions dels candidats a places de funcionari dels cossos docents universitaris contra les resolucions de les comissions encarregades de resoldre els concursos per a la seva provisió. Malgrat que l'elecció era per quatre anys, l'exigència legal de ser elegits per una majoria de les tres cinquenes parts del Claustre, en votació secreta, ha impedit la seva preceptiva renovació en successius claustres i, vuit anys després, continuen exercint encara la seva responsabilitat, que finalitzarà ineluctablement amb l'aprovació dels nous Estatuts imposats per la nova *Ley Orgánica de Universidades*.[121] Per últim, no s'obvià tampoc un aspecte de procediment, però necessari per al bon funcionament del Claustre: la constitució d'una comissió específica per a l'elaboració d'un projecte de reglament de funcionament del Claustre constituent, exigida, a més a més, per l'article 5 del Decret 111/1993, de 6 d'abril, de ratificació de la composició i normativa d'elecció del Claustre constituent de la Universitat Rovira i Virgili.[122]

121 Els membres elegits foren els catedràtics d'universitat següents: Dr. Francesc Castells Piqué (Escola Tècnica Superior d'Enginyeria), Dra. Virginia Cádiz Deleito (Facultat de Química), Dr. Joan Prat Carós (Facultat de Lletres), Dr. Estanislau Pastor Mallol (Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia), Dr. Jordi Mallol Miron (Facultat de Medicina i Ciències de la Salut) i Dr. Joan F. Alcina Rovira (Facultat de Lletres).

122 La comissió específica per a l'elaboració d'un projecte de reglament de funcionament del Claustre constituent quedà formada pel rector o persona en qui delegués, que en seria el president, el secretari general de la Universitat, tres professors —Jaume Vernet Llobet, F. Xavier Grau Vidal i Carme Borbonès Brescó—, dos estudiants —José V. Pedregal Gil i Isabel Estradé Panadés—, i un membre del personal d'administració i serveis —José M. Sánchez Fernández.

Un nou desacord entre institucions

Érem a les portes de l'estiu, gairebé s'havia acabat el primer curs acadèmic, els deures havien estat ja fets, o almenys així ens ho crèiem, i era arribada l'hora de recuperar forces per escometre la tasca d'elaboració dels Estatuts en tornar de les merescudes vacances. La remor de les crítiques reusenques per la definitiva ubicació del campus cientificotecnològic s'anava esmorteint i les aigües tornaven a mare. El nou rector prengué possessió del seu càrrec, a Tarragona, en presència del comissionat per a Universitats i Recerca, el dia 7 de juliol, després que hagués estat publicat el decret del seu nomenament, al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, el dia 28 de juny. Mes, d'improvís, es produí una situació inesperada, fruit d'una interpretació ingènua però raonable de la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili, que havia de tensar encara més les relacions amb el Comissionat per a Universitats i Recerca. Els membres de la Comissió Gestora havien considerat que, amb l'elecció del Claustre constituent i de rector, s'iniciava una nova etapa, en la qual la Comissió Gestora havia de jugar un paper diferent, més semblant al d'una junta de govern reduïda. A més a més, malgrat que el nomenament dels membres de la Comissió Gestora correspongués per llei al comissionat per a Universitats i Recerca, no era desraonat pensar que aquests li fossin proposats pel rector i, a la vegada, president de la Comissió Gestora. Així, doncs, per tal de facilitar el procés de canvi, tots els membres de la Comissió Gestora acordaren, en la sessió del dia 7 de juny, renunciar a la seva condició de membres de la susdita comissió, tan bon punt s'hagués constituït el Claustre constituent i hagués estat elegit el rector. La decisió no agradà al comissionat per a Universitats i Recerca, que es negà a acceptar la proposta del rector d'ampliar el nombre de vocals a deu, per tal que ho fossin tots els degans i directors de centre i el secretari general, i manifestà que la seva intenció era aplicar el mateix criteri que en el cas de la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat de Lleida, i que, posteriorment, tenia intenció d'aplicar en el de la Universitat de Girona; és a dir, que continuessin els mateixos vocals que ja ho eren abans, excepte aquells que manifestessin explícitament que no volien continuar, així com els mateixos vicepresidents. En una reunió celebrada el 15 de juliol, el comissionat per a Universitats i Recerca no s'abstingué de recordar-li al rector que la presidència de la Comissió Gestora podia ser ocupada per una persona diferent del rector, si bé afegí, tot seguit, que la seva voluntat era que ho continués essent la mateixa persona que ho havia estat fins aleshores, la qual coincidia amb la del rector elegit pel Claustre constituent. D'altra banda, argumentà que el fet que fossin vocals els degans i directors de centre volia dir que la Comissió Gestora esdevenia una Junta de Govern en contra de l'esperit de la Llei (?). Finalment, recordà que el Dr. Enric Argullol i el Dr. Jaume Porta li havien fet la mateixa petició i que a tots dos no els l'havia acceptada. Malgrat els esforços del rector per argumentar la seva proposta, el comissionat respongué que la seva

decisió, en aquest tema, estava presa i que no estava disposat a transigir, per tal d'evitar les posteriors queixes de la Universitat Pompeu Fabra i de la Universitat de Lleida. Novament, en determinades qüestions, que no en totes, havia de prevaler el principi de la uniformitat. L'acord final fou que el president i els vicepresidents continuarien essent els mateixos i que el nombre de vocals podria ampliar-se fins a deu, però amb la condició que només ho fossin els degans i directors de set centres. L'endemà, el rector comunicà al Claustre constituent, reunit en sessió extraordinària, l'acord a què havia arribat amb el comissionat per a Universitats i Recerca, malgrat que, amb anterioritat, ja ho havia fet als degans, directors de centre, directors de departament, directors de serveis, i alumnes i personal d'administració i serveis claustrals. Finalment, anuncià que els vocals de la Comissió Gestora proposats serien els professors següents: Carme Borbonès i Brescó, Xavier Rius i Ferrús, Antoni Terceño i Gómez, Josep Oliveras i Samitier, Jaume Vernet i Llobet, Josep Guasch i Torres, Josep Anton Ferré i Vidal, Manel Sanromà i Lucia, Miquel Caminal i Badia, que tindria també cura de la Secretaria General, i Joan M. Llobet i Mallafré, si bé aquest últim renuncià, amb posterioritat, al seu nomenament que havia estat fet sense consultar-li-ho, ja que es trobava absent, i ni tan sols arribà a prendre possessió del seu càrrec. Per tal de pal·liar l'efecte negatiu que la decisió havia provocat en els membres claustrals i, sobretot, en els representants de l'Escola d'Infermeria, que passava a ser l'únic centre sense representació en la Comissió Gestora, el rector, d'acord amb la legislació establerta i en exercici de les seves competències, decidí designar vocals adjunts els professors Josep Maria Tomas i Ferrer, degà de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, el qual renuncià al susdit nomenament, i Carme Vives i Relats, directora de l'Escola d'Infermeria, així com vicepresidenta adjunta de Recerca i Serveis, la professora Carmen Claver Cabrero. Pocs mesos després, seria també anomenat vicepresident adjunt de Docència i Accés el professor Azael Fabregat Llangostera. En la mateixa sessió, el rector feu públic el relleu de qui havia estat fins aleshores gerent, Joan Lacorte Quintillà, per qui ocupava el càrrec de vicegerent, Sílvia Montserrat Sancho Roca. D'aquesta manera, es posà fi a aquest nou contenciós amb el Comissionat per a Universitats i Recerca, que, sens dubte, contribuí a deteriorar encara més unes relacions ja malmeses. Els nous membres de la Comissió Gestora prengueren possessió del seu càrrec el dia 15 de setembre, en un senzill acte exempt de tot protocol.

L'elaboració dels Estatuts

La ponència encarregada d'elaborar l'avantprojecte d'Estatuts es constituí el dia 21 de setembre. La tasca de coordinació i de ponent correspongué al vicerector d'Estatuts i Economia. El primer tema que es posà sobre la taula fou el dels òrgans col·legiats d'àmbit general —el Claustre i la Junta de Govern— i es constatà que no hi havia acord sobre la condició de membres nats dels directors de departament. Certament, la qüestió no era intranscendent, ja que podia implicar la multiplicació exagerada de departaments i l'augment desmesurat de membres dels susdits òrgans de govern fins a convertir-los en inoperants, o la preeminència en la presa de decisions d'unes àrees sobre les altres. Es prengueren en consideració múltiples i diverses propostes al llarg de tot el procés, però cap no acabava de ser prou satisfactòria. Si bé, pel que fa al Claustre, finalment es trobà el desllorigador, no fou així quant a la Junta de Govern, que exigí, en la sessió plenària del Claustre, un recés de deu minuts i una votació nominal i secreta, malgrat que havia estat consensuada, a darrera hora, entre la ponència i els defensors de les esmenes acceptades per la Comissió d'Estatuts, una proposta transaccional que requeria, fins i tot, una disposició addicional. El temps s'encarregà de demostrar que el text aprovat no havia estat encertat, ja que en dues ocasions es proposà al Claustre reformar-lo, però no s'assolí la majoria absoluta de vots necessària per fer-ho. Però, sempre queda el consol que pot haver estat útil a més d'un professor de Dret, com a exemple en negatiu, en les seves magistrals classes teòriques. Les reunions es perllongaren al llarg de tot el primer quadrimestre, amb una periodicitat quinzenal. Després de deu sessions de treball, el dia 23 de febrer, la ponència presentà l'avantprojecte d'Estatuts als membres de la Comissió d'Estatuts que havien estat elegits en la sessió del Claustre constituent del dia 4 de febrer.[123] Una setmana abans, el text de la ponència, un text articulat amb 193 articles, 6 disposicions addicionals, 10 disposicions transitòries i una disposició final, havia estat ja tramès a tots els membres claustrals perquè en donessin la màxima difusió possible entre els seus respectius col·lectius i presentessin a la Secretaria General de la Universitat, abans del dia 10 de març, les esmenes i propostes alternatives a l'avantprojecte d'Estatuts elaborat per la ponència. No obstant això, la

123 La Comissió d'Estatuts estigué formada pels membres de la ponència —Joan Martí Castell, Lluís Arola Ferrer, Antoni Gonzàlez Senmartí, Andreu Pujol del Pozo, Carmen Claver Cabrero, Azael Fabregat Llangostera, Miquel Caminal Badia, Sílvia M. Sancho Roca, Josep M. Tomas Ferré, Josep Anton Ferré Vidal, Juan Antonio Taboada González i Pere Rubio Alonso—, catorze professors —Jordi Grifoll Taverna, Manel Sanromà Lucia, Josep M. Jornet Domènech, Dolors Comas d'Argemir i Cendra, Santiago Roquer Soler, Joana Zaragoza Gras, Carme Borbonès Brescó, Ángel Pío González Soto, Verònica Piera Lluch, Josep Guasch Torres, Rosa Caballol Lorenzo, Antoni Terceño Gómez, Gemma Queral Casanova i Antoni Pigrau Soler—, tres membres del personal d'administració i serveis —Ramon Guerrero Grueso, José M. Sánchez Fernández i José Luis González Ugarte— i set estudiants —Isabel Estradé Panadés, Jordi Bonet Vigil, Josep V. Pedregal Gil, Eduard Boada Aragonés, Josep M. Jové Ribalta, Sandra Paixà Matas i Marta Trayner Güixens. Faltaven els representants dels estudiants claustrals de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials i de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria.

seva feina encara no havia acabat, ja que li quedava redactar el projecte aprovat per la Comissió d'Estatuts, juntament amb les esmenes i propostes alternatives acceptades, i trametre a tots els claustrals aquesta documentació. A més a més, fins a l'últim moment, li correspongué la difícil labor de transaccionar possibles textos alternatius entre els diferents esmenants.

El nombre total d'esmenes presentades pels diferents col·lectius universitaris fou de 540. No obstant això, 54 articles, 3 disposicions addicionals, 6 disposicions transitòries i la disposició final eren assumits en la seva redacció inicial per la comunitat universitària. D'altra banda, només sis articles —el de les àrees temàtiques als quals es vinculaven els departaments als únics efectes d'adscripció de les àrees de coneixement i de representació a la Junta de Govern, que acabà desapareixent; la composició del Claustre; la composició de la Junta de Govern; la composició del Consell de Departament; la composició de la Junta de Centre, i la Comissió d'Avaluació del Personal Acadèmic— semblaven ser especialment conflictius, ja que cadascun d'ells reunia més de 10 esmenes. La Comissió d'Estatuts, reunida durant vuit dies del mes d'abril, en sessions maratonianes de matí i tarda a l'Escola d'Enologia, realitzà un veritable esforç per arribar a un text que tingués el màxim consens: 221 esmenes foren assumides íntegrament o a través d'un text transaccional i 88 esmenes foren retirades pels mateixos esmenants. Únicament 25 esmenes obtingueren el suport necessari —el 20% de vots dels membres de la Comissió o la unanimitat dels representants del personal d'administració i serveis per als temes relacionats directament amb aquest col·lectiu— per poder ser debatudes en la sessió plenària del Claustre. No obstant això, hi hagué també un element negatiu al llarg de tot aquest procés: l'exclusió voluntària i deliberada dels representants de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, que tan sols feren acte de presència un matí, abans d'iniciar-se la sessió de treball, pactaren amb el rector i el vicerector de Centres i Departaments la representació de les institucions sanitàries, prevista per llei, en la Junta de Govern, i abandonaren la sala, davant de la perplexitat de la resta de membres de la Comissió. El projecte que sorgí de l'enriquidor i constructiu debat sostingut per tots els membres de la Comissió d'Estatuts incorporava 5 articles, 2 disposicions addicionals i 2 disposicions transitòries de nova factura, i oferia 85 articles amb un nou redactat, fruit de l'assumpció de les esmenes presentades o d'un text transaccional. Certament, no és la nostra intenció reproduir, ara i aquí, les esmenes presentades a cadascun dels articles, però sí recordar les que corresponien a dos articles concrets. Pel que fa al primer, tot just l'article 1, s'hi proposaren dues esmenes orientades a modificar o ampliar l'actual denominació de la Universitat. El professor Santiago Roquer Soler defensà substituir el nom d'Universitat Rovira i Virgili pel d'Universitat Tarraconense, al mateix temps que suggeria reservar el nom de l'insigne polític i historiador tarragoní per a la fundació universitària prevista a la disposició addicional primera. D'altra banda, el professor Jordi Grifoll Taverna proposà afegir

«Per tal d'identificar millor l'àmbit geogràfic en què s'insereix, la Universitat Rovira i Virgili s'identificarà a més a més amb el nom d'Universitat de Tarragona.» Aquesta darrera proposta fou assumida per la Comissió d'Estatuts i incorporada al text com a apartat 2 de l'article 1. Novament, les institucions i ciutadans de Reus se sentiren traïts i posaren el crit al cel. Fins i tot l'Ajuntament de Reus aprovà, en sessió plenària, una declaració institucional que defensava la denominació oficial d'Universitat Rovira i Virgili com a únic nom de la institució i considerava innecessari afegir-hi el d'Universitat de Tarragona, ja que això significava «trair l'esperit fundacional que va inspirar la llei de creació de la Universitat», al mateix temps que es palesava el temor que existís «una voluntat implícita de centralització de l'activitat de la Universitat Rovira i Virgili a la ciutat de Tarragona».[124] Els arguments del vicerector i ponent dels Estatuts en el sentit que la denominació Tarragona feia referència a una realitat supramunicipal foren titllats per un professor i historiador reusenc de sofismes. Els mitjans de comunicació, com era d'esperar, se'n feren ressò a bastament en el moment de la seva aprovació pel plenari del Claustre constituent i recolliren les opinions de notables ciutadans del món polític, social i acadèmic de Reus, entre els quals figuraven el president i un vocal del Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili, sobre aquesta decisió que, segons ells, anava en contra de la voluntat del Parlament de Catalunya.[125] Encara que pugui semblar increïble, el tema acabaria essent resolt pel mateix president de la Generalitat de Catalunya.

Quant al segon, en aquest cas l'article 7, en el qual es definia la llengua catalana com a llengua pròpia de la Universitat Rovira i Virgili, les esmenes presentades anaven en direccions totalment oposades. Les unes proposaven endurir el text i les altres aigualir-lo amb referències explícites a la llengua oficial de l'Estat. La Comissió d'Estatuts optà per mantenir el text proposat, ja que era el mateix de l'article 2 del Decret 303/1993, de 9 de desembre, d'aprovació de les normes provisionals de funcionament de la Universitat Rovira i Virgili. Si hi havia un text que havia estat sotmès a la consideració del Claustre provisional tot just un any abans, havia estat aprovat per la Comissió Gestora i havia estat publicat, amb rang de decret, al *Diari Oficial de la Generalitat* recentment, semblava lògic mantenir-lo i així ho decidí la ponència d'Estatuts. També en aquest cas el tema transcendí l'àmbit universitari i intervingué en la seva redacció final el Gabinet Jurídic Central de la Generalitat.

El plenari del Claustre constituent es reuní el dia 25 de maig, en sessió de matí i tarda, i el dia 27 de maig, en sessió de matí, amb l'assistència de 93 claustrals, d'un total teòric de 118. Prèviament, s'havia sol·licitat un informe tècnic sobre els aspectes

124 Cf. *Nou Diari*, dissabte 28 de maig de 1994, p. 9.

125 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 26 de maig de 1994, pp. 1 i 3; divendres 27 de maig de 1994, pp. 1 i 14; *Nou Diari*, dijous 26 de maig de 1994, pp. 1, 3 i 10; divendres 27 de maig de 1994, pp. 1 i 3; dissabte 29 de maig de 1994, p. 18; *etiam Memòria 1992-1995*, Consell Econòmic, Universitat Rovira i Virgili, 1995, pp. 122 i 123.

Nou Diari, divendres 27 de maig de 1994.

administratius i econòmics dels Estatuts als professors Joaquim Ferret Jacas i Martí Parellada Sabata. El Claustre modificà la redacció de 36 articles, fruit de l'assumpció d'esmenes prèviament acceptades per la Comissió, d'esmenes tècniques o d'un text transaccional; se suprimiren el qüestionat article 12 sobre la vinculació dels departaments a àrees temàtiques i una disposició addicional, i s'hi incorporaren dues disposicions addicionals i una disposició transitòria noves. Així doncs, el text sotmès a l'aprovació del Claustre constituent, mitjançant votació nominal i secreta, constava de 196 articles, 9 disposicions addicionals, 12 disposicions transitòries i 1 disposició final.

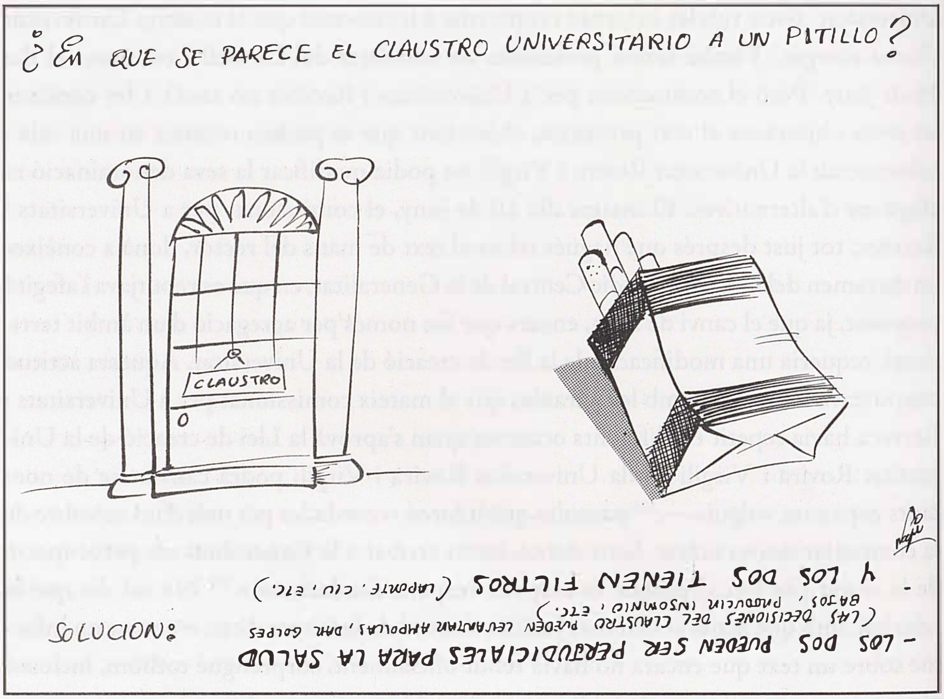
Els resultats foren els següents: 58 vots afirmatius, 10 negatius, 12 en blanc i 1 nul. A les dues del migdia d'un 27 de maig de 1994, divendres, la Universitat Rovira i Virgili culminava el procés constituent amb l'aprovació dels seus primers Estatuts, la carta magna que havia de regir la Universitat Rovira i Virgili en el futur, i obria les portes d'una nova etapa en què havia d'assumir totes les competències que la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria* atorgava a les universitats. S'havien aprovat uns estatuts no reglamentistes, però tampoc excessivament generalistes, ja que en aquest últim cas servirien de molt poc. Posats a destacar els aspectes més rellevants d'aquests Estatuts, potser caldria esmentar l'equilibri aconseguit en les competències atribuïdes als departaments i als centres; la descentralització de funcions, mitjançant la delegació de competències, en aquests dos òrgans acadèmics bàsics; la inclusió del Consell Rectoral dins dels òrgans col·legiats de govern d'àmbit general; la definició i classificació dels serveis universitaris; el reconeixement estatutari de la Comissió de Política Lingüística, aprovada per la Comissió Gestora amb anterioritat; la consolidació del càrrec de síndic de greuges, creat per la Comissió Gestora, el 24 de gener de 1994, i ocupat inicialment pel senyor Matias Vives March, membre del Consell Econòmic; el reconeixement explícit del dret dels estudiants a la propietat intel·lectual i industrial de tots els seus treballs; la substitució dels ajudants de primer cicle per becaris de recerca propis de la Universitat; l'avaluació de l'activitat del personal acadèmic i del personal d'administració i serveis, i el compromís de sotmetre la gestió pressupostària i patrimonial a l'auditoria tant comptable com de gestió d'una de les empreses auditores acreditades. Sens dubte, foren els millors Estatuts que es podien fer en aquell moment, tot just dos anys després d'haver-se creat la Universitat Rovira i Virgili, sense el temps suficient per haver consolidat encara la nova Universitat ni haver pogut reflexionar suficientment sobre el model d'universitat a desenvolupar. Certament, han estat una eina útil per al govern de la institució durant aquests anys, però ha arribat l'hora de revisar-los i adequar-los a la realitat actual, tenint en compte l'experiència acumulada, el grau de maduresa assolit i els objectius fixats.

Més enllà de la llei

Tan bon punt els Estatuts foren aprovats i revisats tècnicament i lingüística, foren lliurats pel rector en persona al comissionat per a Universitats i Recerca, per tal que, d'acord amb la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria,* fossin elevats al Govern de la Generalitat de Catalunya per a la seva aprovació, publicats al *Diari Oficial de la Generalitat* i al *Boletín Oficial del Estado,* i entressin en vigor, com més aviat millor, amb la finalitat d'iniciar el seu procés d'implantació que conduís al normal funcionament de la Universitat, sense tuteles externes i conforme a les normes que la mateixa Universitat s'havia atorgat. També serien presentats als membres del Consell Econòmic, el dia 15 de juny. Però el comissionat per a Universitats i Recerca no tardà a fer conèixer les seves objeccions al text presentat, objeccions que es podien resumir en una sola i substancial: la Universitat Rovira i Virgili no podia modificar la seva denominació ni afegir-ne d'alternatives. El mateix dia 10 de juny, el comissionat per a Universitats i Recerca, tot just després que hagués rebut el text de mans del rector, donà a conèixer un dictamen del Gabinet Jurídic Central de la Generalitat, en què es rebutjava l'afegitó proposat, ja que el canvi de nom, encara que fos només per agregació d'un àmbit territorial, requeria una modificació de la llei de creació de la Universitat. Aquesta actitud contrastava fortament amb les paraules que el mateix comissionat per a Universitats i Recerca havia repetit en diferents ocasions quan s'aprovà la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili —«la Universitat Rovira i Virgili podrà canviar-se de nom tants cops com vulgui»—,[126] paraules que li foren recordades per més d'un membre de la comunitat universitària. Sens dubte, havia arribat a la Generalitat «la preocupació de la ciutat [de Reus] perquè és respecti l'esperit fundacional».[127] No cal dir que la celeritat amb què actuà el Gabinet Jurídic Central de la Generalitat, emetent un informe sobre un text que encara no havia rebut oficialment, sorprengué tothom, inclosos alguns destacats militants de CDC, que ho qualificaren d'inaudit.

De fet, l'informe era de l'1 de juny, deu dies abans que el rector lliurés oficialment els Estatuts al comissionat per a Universitats i Recerca! Però, si algú creia que la qüestió estava resolta, anava errat de mig a mig. Lluny d'apaivagar-se els ànims, s'encengueren encara més i es revifà l'enfrontament entre «pelacanyes» i «ganxets». Primer foren 130 entitats reusenques les que es van reunir a l'Ajuntament per demanar que la Generalitat de Catalunya fixés un pla que «tot i respectant l'autonomia universitària, prengui les decisions resolutives sobre els aspectes institucionals, ubicació dels centres educatius pendents de seu definitiva, creació i localització dels nous ensenyaments i sobre els criteris de radicació dels òrgans de govern i dels serveis admi-

126 Cf. *Nou Diari,* divendres 13 de desembre de 1991, p. 3; *Nou Diari,* diumenge 15 de desembre de 1991, p. 10.
127 Cf. *Nou Diari,* dissabte 28 de maig de 1994, p. 9.

Diari de Tarragona, divendres 17 de juny de 1994.

nistratius i auxiliars de la Universitat».[128] La resposta de les entitats tarragonines no es féu esperar, ni tampoc els partits polítics desaprofitaren l'ocasió per llençar-se retrets mutus, com si encara no hagués finalitzat la campanya de les eleccions europees. Josep Laporte, comissionat per a Universitats i Recerca, esdevingué el blanc de totes les crítiques i acusacions. L'agrupació local del PSC demanà el seu cessament perquè era «una persona dèbil, amb excessives pressions i amb dependències per a desenvolupar el seu treball»,[129] la Intercomarcal de CDC li donà el seu suport públic[130] i un membre del Consell Nacional de CDC, Pere Grau, posà el seu càrrec a disposició del partit, després de demanar també la dimissió del comissionat per a Universitats i Recerca «per ésser jutge i part».[131] El mateix Jordi Pujol hagué de sortir en defensa de Josep Laporte, i declarà que ningú no podia demanar la seva dimissió «pel sol fet de ser de Reus».[132] Malgrat que tothom invocava l'autonomia universitària, el tema havia esdevingut polític, i s'acabà barrejant amb la reivindicació de Tarragona com a capital i, fins i tot, com a segona capital de Catalunya. Més de 200 entitats i 6.000 persones s'adheriren al manifest en favor de la Universitat de Tarragona, sota el lema «Universitat de Tarragona, ja». El dimecres 6 de juliol, un miler de persones amb enganxines i samarretes al·lusives es congregà al bell mig de la Rambla, en un ambient distès i festiu, per reivindicar el nom d'Universitat de Tarragona. S'hi sumaren també les quatre colles castelleres, que aixecaren quatre pilars i desplegaren sengles pancartes, on es podia llegir «Universitat / de / Tarragona / i prou». S'entrevistaren per separat amb el president de la Generalitat els portaveus dels partits a l'Ajuntament de Reus i l'alcalde de Tarragona. D'aquesta darrera reunió, transcendí als mitjans de comunicació que Jordi Pujol s'entrevistaria amb el rector abans de prendre una decisió respecte al nom de la Universitat. Mentrestant, l'Agrupació de Juristes Tarragonins féu públic un dictamen que arribava a conclusions totalment oposades a les del Gabinet Jurídic Central de la Generalitat, en posar de manifest que la redacció del polèmic article «está plenamente ajustado al derecho y no vulnera ninguna de las normas legales invocadas, puesto que se ha redactado con plena conformidad de éstas y bajo el principio fundamental de la autonomía universitaria que las leyes reguladoras otorgan a la Universitat y a sus órganos rectores».[133] Així mateix, per tal de reafirmar la vocació universitària de Tarragona, el divendres 15 de juliol s'inaugurà, al Museu de la Romanitat, una exposició sobre *La Universitat a Tarragona, segles XVI-XX*. Aquell mateix dia, de manera inesperada, el rector convocà el Claustre constituent el dijous següent, 21 de juliol,

128 Cf. *Nou Diari*, dimarts 14 de juny de 1994, p. 19.

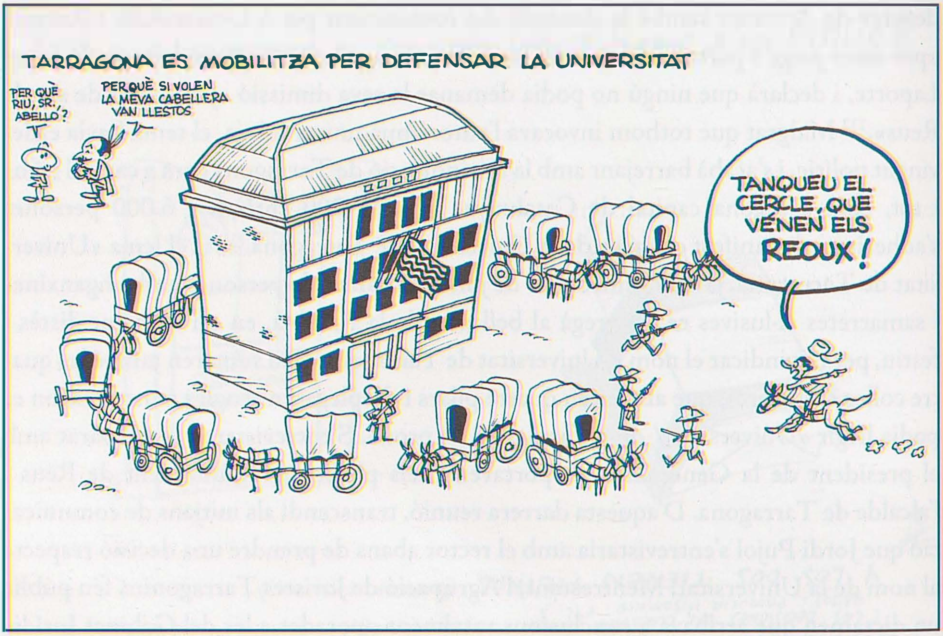
129 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 15 de juny de 1994, p. 5.

130 Cf. *Nou Diari*, divendres 17 de juny de 1994, p. 6.

131 Cf. *Nou Diari*, dijous 30 de juny de 1994, p. 3.

132 Cf. *Nou Diari*, dijous 14 de juliol de 1994, p. 5.

133 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 14 de juliol de 1994, p. 4.

Nou Diari, dilluns 24 de juny de 1994.

sense ordre del dia, per analitzar l'informe global emès pel Gabinet Jurídic Central de la Generalitat i conèixer-ne l'opinió dels claustrals. La convocatòria, qualificada d'il·legal per alguns claustrals, despertà inicialment els recels d'altres, que ja s'havien reunit amb el rector dies abans i que temien que els demanés un xec en blanc per negociar amb Jordi Pujol, però que, en el fons, només servís per transigir amb ell. Hi assistiren 65 claustrals, que no arribaren a cap acord concret, ja que, mentre uns eren partidaris de recórrer la decisió del Govern de la Generalitat al Tribunal Constitucional, altres preferien deixar-ho córrer, atès que consideraven que ja no era un problema universitari, sinó polític. D'alguna manera el rector deixà ja entreveure com acabaria l'assumpte en reconèixer que, d'acord amb l'informe del Gabinet Jurídic Central, l'afegitó no s'ajustava a la legalitat i que caldria aconseguir que s'acceptés una fórmula que permetés localitzar la Universitat Rovira i Virgili. La qüestió es resolgué el dia següent, divendres 22 de juliol, al Palau de la Generalitat, en una reunió presidida pel mateix Jordi Pujol, i amb assistència del comissionat per a Universitats i Recerca, del rector, del conseller d'Ensenyament, del president de la Diputació de Tarragona i del delegat del Govern de la Generalitat a Tarragona —aquests quatre darrers sembla que ja s'havien reunit el dilluns abans per tal de trobar una solució—, en la qual s'acordà substituir el text de l'apartat 2 de l'article 1 pel següent: «La seu de la Universitat Rovira i Virgili és la ciutat de Tarragona, sens perjudici de l'extensió de les seves activitats a altres àmbits territorials. Els centres i els òrgans de la Universitat Rovira i Virgili podran identificar-se amb el nom de la ciutat on estan ubicats. En aquest sentit, en el moment de l'aprovació dels Estatuts els centres i òrgans que integren la Universitat Rovira i Virgili són els següents: Òrgans de govern, Tarragona. Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de Tarragona. Facultat de Lletres de Tarragona. Facultat de Química de Tarragona. Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de Reus. Facultat de Ciències Jurídiques de Tarragona. Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials de Reus. Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Tarragona. Escola Universitària d'Infermeria de Tarragona. Escola d'Enologia de Tarragona. Escola Universitària d'Infermeria Verge de la Cinta de Tortosa (centre adscrit). Escola Universitària de Treball Social de Tarragona (centre adscrit).» La solució, com tota solució de compromís, deixà sense resoldre, una vegada més, el problema de fons i fou rebuda de forma diferent per uns i altres. Mentre que la reacció de l'Ajuntament de Reus era de satisfacció continguda, ja que no deixava de veure-hi una voluntat centralitzadora de la Universitat a la ciutat de Tarragona, la comissió permanent de les entitats tarragonines manifestava una ràbia també continguda, a l'espera de l'entrevista amb Jordi Pujol, el dilluns 25 de juliol; el grup municipal socialista llançava dures crítiques contra Joan Martí, Joan Miquel Nadal i CiU; l'oposició a l'Ajuntament de Tarragona valorava negativament l'acord, però acabava pactant una declaració institucional innòcua, inútil i supèrflua; els claustrals divergien en la seva valoració; UDC expressava públi-

Diari de Tarragona, divendres 22 de juliol de 1994.

cament el seu malestar per haver estat marginada de la reunió amb el president de la Generalitat, i l'equip de govern de l'Ajuntament de Tarragona, de Convergència i Unió, es mostrava satisfet. L'alcalde de Tarragona s'apressà a anunciar que havia signat un decret en el qual s'indicava que, en tots els estaments municipals, s'anomenaria la URV com a Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, i que, en tots els documents que es referissin a la Universitat, s'incorporaria el susdit afegitó. A més a més, a partir d'aquell moment, inclogué, en tots els acords i convenis signats entre ambdues institucions, la següent clàusula de salvaguarda: «En cas que el rectorat i altres òrgans de govern d'àmbit general de la Universitat que es troben actualment ubicats al terme de Tarragona es traslladin fora del mateix, quedaran a partir d'aquest moment sense efectes les obligacions i compromisos assolits per aquest Ajuntament per tots els convenis i protocols d'acords signats entre ambdues parts, i totes aquelles actuacions que en execució dels mateixos s'hagin adoptat, amb la restitució i recuperació pel municipi de tot allò que s'hagi lliurat, tant si es tracta d'immobles com de quantitats líquides, sense dret a cap tipus d'indemnització o reversió de béns a favor de la Universitat, i, si és procedent, amb l'alteració de l'ordenació urbanística modificada.» D'aquesta manera, la ciutat de Tarragona s'assegurava que els òrgans de govern ubicats al seu municipi hi restessin de forma definitiva i que qualsevol proposta de modificació de l'*statu quo* resultés a la pràctica inviable. En definitiva, no es tractava d'altra cosa que d'obtenir *de facto* el que no havia estat reconegut *de iure*. Quant a les entitats tarragonines, la seva entrevista amb el president de la Generalitat, el dia 25 de juliol, només un dia abans que el Consell Executiu aprovés els Estatuts, tan sols serví per descarregar, una vegada més, totes les culpes en el comissionat per a Universitats i Recerca, convertit d'aquesta manera en boc expiatori de tot l'afer, ja que la decisió estava presa des del divendres i no hi havia res a fer, com reconegué la mateixa coordinadora d'entitats. L'endemà, no podia ser d'altra manera, el president de la Generalitat s'entrevistà amb la coordinadora d'entitats de Reus per tractar del nou Pla Territorial i, de passada, reclamar més centres d'estudis universitaris per a la ciutat.[134] El mateix dia, el Consell Econòmic de la Universitat Rovira i Virgili feia públic un comunicat en què justificava el seu silenci en tot el procés i reclamava de la societat i de les institucions l'acceptació de les decisions de la Generalitat, així com l'acabament de les diferències territorials, «almenys en allò que pertoca a la Universitat».[135] Les paraules del president de la Generalitat, en la roda de premsa posterior a la reunió del Consell Executiu, resumien, clar i ras, el resultat de tot aquest procés: «A efectes legals, l'única Universitat que existeix és la Rovira i Virgili. Una altra cosa és que en el llenguatge col·loquial cadascú l'anomeni o identifiqui com vulgui. Ara bé, que quedi clar que l'únic plantejament legal que existeix és el de la URV.»[136]

134 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 27 de juliol de 1994, p. 12.

135 Cf. *Memòria 1992-1995*, Consell Econòmic, Universitat Rovira i Virgili, 1995, p.121.

136 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 28 de juliol de 1994, p. 14.

A més a més de l'informe del Gabinet Jurídic Central, del qual es tenien tan sols referències verbals, el Servei d'Assessorament Jurídic de la Subdirecció General de Coordinació de la Gerència del Comissionat per a Universitats i Recerca n'emeté un altre, tramès pel gerent del Comissionat per a Universitats i Recerca al rector, el dia 5 de juliol, en el qual es proposaven 9 esmenes de legalitat i 5 d'oportunitat. Pel que fa a l'article 1.2, es limitava a remetre's a les consideracions efectuades pel Gabinet Jurídic Central.

Sorprenentment, una de les esmenes de legalitat feia referència a l'article sobre la llengua catalana com a llengua pròpia de la Universitat Rovira i Virgili, article que aigualien amb l'afegitó, políticament correcte, de «sens perjudici dels drets lingüístics que es derivin de l'Estatut d'autonomia de Catalunya». Sis mesos després d'haver estat aprovat i publicat en el *Diari Oficial de la Generalitat* el mateix text sense el susdit afegitó, les coses havien canviat, però, com ja és habitual, per a pitjor.

Una altra esmena incorporada, de caràcter eminentment tècnic, afectà l'apartat 2 de l'article 12, referit a la pertinença d'una mateixa àrea de coneixement a dos departaments diferents. El resultat fou un text substancialment diferent i repetitiu del de l'article 13. Però, en qualsevol cas, aquesta era una qüestió menor, comparada amb les anteriors, i en la qual no pagava la pena esmerçar-hi massa temps.

També foren modificats els percentatges de representació de l'alumnat i del personal d'administració i serveis al Claustre, ja que, segons el susdit informe, en incloure el personal investigador entre el personal acadèmic, no es complia l'article 15.2 de la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria*, que exigia que, com a mínim, les tres cinquenes parts dels membres del Claustre fossin professors. D'ofici, es rebaixà el percentatge de l'alumnat i del personal d'administració i serveis en un 1%, amb la qual cosa quedà en el 26% i el 12% respectivament.

Finalment, se suprimí un article, perquè no s'adeia amb l'article 41.1 de la Llei 30/1992, de règim jurídic de les administracions públiques, s'introduïren sengles modificacions de redacció als articles 6.12 i 191.1 i s'aconseguí mantenir sense cap canvi la redacció dels articles 162.1 i 163.

Quant a les esmenes d'oportunitat, s'acceptà la substitució de «es regirà» per «es regeix», a l'article 2, i es reparà una errada en la referència a un article. Les altres tres esmenes d'oportunitat proposades no passaren de la mera proposta i foren desestimades. Hom tingué la sensació que la majoria de les esmenes només havia estat formulada per vestir la negativa a reconèixer el dret a identificar també la Universitat Rovira i Virgili amb el nom d'Universitat de Tarragona, a efectes de facilitar-ne la localització geogràfica.

Les modificacions pactades o imposades foren incorporades al text aprovat pel Claustre constituent sense que aquest hi pogués dir ja res més. El Decret d'aprovació, signat pel president de la Generalitat de Catalunya, en data 26 de juliol, aparegué pu-

blicat, en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, el dia 7 de setembre de 1994 i, en versió castellana, com és preceptiu, en el *Boletín Oficial del Estado*, el 18 d'octubre. Sens dubte, el Govern de la Generalitat de Catalunya s'havia excedit en les competències que li havien estat atribuïdes per la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria*, la qual li conferia l'aprovació dels Estatuts, «si se ajustan a lo establecido en la presente Ley», però no d'altres que anessin més enllà de garantir la seva legalitat i que, en conseqüència, vulneressin l'autonomia de les universitats reconeguda a l'article 27 de la Constitució espanyola. Així mateix, la *Ley Orgánica de Universidades* no concedeix als governs de les comunitats autònomes cap altra competència que l'aprovació dels estatuts elaborats per les universitats «previo su control de legalidad». Finalment, cal recordar que la Sentència del Tribunal Constitucional 55/1989, de 23 de febrer, en el seu fonament jurídic 4, assenyala que: «Ahora bien, de acuerdo con el art. 12.1 de la L.R.U., los Estatutos habrán de ser aprobados «si se ajustan a lo establecido en la presente Ley». Ello significa —como la repetida STC 26/1987 declara— que el control que la Junta de Galicia ha de llevar a cabo es un control de legalidad: no cabe, pues, un control de oportunidad o conveniencia, ni siquiera de carácter meramente técnico dirigido a perfeccionar la redacción de la norma estatutaria. Por otra parte, los Estatutos aunque tengan su norma habilitante en la L.R.U., no son, en realidad, normas dictadas en su desarrollo; son reglamentos autónomos en los que plasma la potestad de autoordenación de la Universidad en los términos que permite la ley.» Certament, una vegada més, una qüestió interna de la Universitat havia estat traslladada al terreny polític, i havia estat resolta per polítics i amb criteris polítics, sense tenir en compte l'opinió manifesta del Claustre, el màxim òrgan de representació de la comunitat universitària.

De la majoria d'edat a la crisi

La immediata aplicació dels Estatuts

En l'obertura del curs acadèmic 1994-1995, la lliçó inaugural del qual fou confiada a la professora Carmina Virgili, després que l'haguessin precedit en aquesta comesa, en anys anteriors, l'escriptor Manuel Vázquez Montalbán i el professor José Luis López Aranguren, el rector manifestà: «Hem de saber insistir-nos que, malgrat que tinguem els Estatuts aprovats, la feina és a mig fer, ja que cal verificar llur bondat en una aplicació adequada [...]. Aquest curs acadèmic estarà especialment marcat pels processos electorals que ens hem imposat amb les disposicions estatutàries.»[137] I així fou. El primer acord que prengué la Comissió Gestora, en reprendre la seva activitat, fou l'aprovació del calendari d'aplicació dels Estatuts, que, com ja era d'esperar, preveia un escurçament dràstic dels terminis previstos en les seves disposicions transitòries. L'objectiu era enllestir, en la pràctica, tot el procés durant el primer quadrimestre del curs 1994-1995, car hi havia un desig incontenible de posar fi, definitivament, a l'etapa de provisionalitat i tutela, que es considerava ja superada amb l'aprovació dels Estatuts, i d'assumir la plena responsabilitat dels actes i decisions mitjançant la constitució dels òrgans col·legiats i l'elecció dels òrgans unipersonals estatutàriament establerts.

En la següent sessió de la Comissió Gestora, quinze dies després, el 24 d'octubre, es donà llum verda al projecte de Normativa general d'elecció dels òrgans de govern de la Universitat Rovira i Virgili, prevista a l'article 189.3 dels Estatuts, que hauria d'aprovar encara el Claustre constituent, en la seva darrera reunió del dia 11 de novembre. En els 55 articles de què consta, s'hi regulen tots els aspectes referents a l'elecció dels òrgans col·legiats i unipersonals de govern de la Universitat. Ha estat una eina útil en els continus processos electorals que s'han realitzat durant aquests anys, a la qual només s'han introduït lleugeres modificacions en la seva redacció, justificades sempre per l'experiència adquirida en la seva aplicació. En la mateixa sessió del dia 24 d'octubre, es designaren els representants de la comunitat universitària a la Junta Electoral prevista a l'article 192 dels Estatuts.[138]

El calendari fixat no permetia la més mínima concessió al ritme desenfrenat que s'havia imposat la mateixa comunitat universitària. El 23 de novembre, la Comissió Gestora aprovà els reglaments dels centres i dels departaments de la Universitat Rovira i Virgili, el cens electoral i la distribució d'escons al Claustre Universitari. El 15 de desembre se celebraren les eleccions de representants dels diferents col·lectius

137 Cf. *Memòria Curs Acadèmic 1993-94*, pp. 13 i 16 i *Inauguració del curs acadèmic 1994-1995: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1996, pp. 30 i 35.

138 La Junta Electoral estava formada pel rector o vicerector en qui delegués, que n'era el president —posteriorment la presidència seria confiada a un professor/a dels cossos docents universitaris designat per la Junta de Govern—, dos professors —Antoni Pigrau i Joan Josep Pujadas—, dos membres del personal d'administració i serveis —Jordi de Bofarull i Zoé Magí—, dos alumnes —Lluís Fondevila i Olga Gibert— i el secretari general de la Universitat, que actuava com a secretari de la Junta.

universitaris al Claustre, juntes de centre i consells de departament, i el dia 12 de gener de 1995 prengueren possessió dels seus càrrecs tots els degans, directors de centre i directors de departament elegits pels seus respectius òrgans col·legiats, prèviament constituïts.[139]

Paral·lelament, s'havia iniciat el procés d'elecció de rector, la qual havia de fer efectiva el Claustre Universitari, en la seva sessió de constitució, el dia 27 de gener de 1995. Quan finalitzà el termini de presentació de candidatures, només se n'havia presentat, com era d'esperar, una de sola, la del rector i president de la Comissió Gestora, Joan Martí i Castell. El seu programa per al primer mandat postconstituent constava d'un preàmbul i catorze punts, i incloïa també els membres de l'equip de govern. Com a novetat remarcable, l'equip de govern proposat incorporava, a més a més de set vicerectors, el nombre màxim permès pels Estatuts, la gerent i el secretari general, un assessor del rector per a la política financera i un assessor del rector per a la política cultural. La presència d'aquests dos assessors semblava no tant una solució a la impossibilitat de superar el nombre de set vicerectors, com una sortida a la necessitat d'incloure, en el Consell Rectoral, representants de dos centres encara joves —la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials i la Facultat de Ciències Jurídiques— i, per tant, amb fortes limitacions per aportar persones vàlides dedicades a temps complet a les tasques del Rectorat, però amb pes suficient per no deixar-les al marge de la política rectoral. L'equip de govern proposat era el següent: Joan Martí i Castell, rector; Sílvia Montserrat Sancho i Roca, gerent; Estanislau Pastor i Mallol, secretari general; Lluís Arola i Ferrer, vicerector de Centres i Departaments i coordinador general; Azael Fabregat i Llangostera, vicerector d'Economia; Josep Guasch i Torres, vicerector d'Infraestructures; Josep M. Olivé i Plana, vicerector de Relacions Exteriors; Carme Borbonès Brescó, vicerectora d'Estudiants i Extensió Universitària;

139 Els degans i directors de centre i departament elegits foren els següents: Ángel Pío González Soto, degà de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia; Joan Josep Pujadas Muñoz, degà de la Facultat de Lletres; Rosa Caballol Lorenzo, degana de la Facultat de Química; Lluís Masana Marín, degà de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut; Jaume Vernet Llobet, degà de la Facultat de Ciències Jurídiques; Antonio Terceño Gómez, degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials; Josep Anton Ferré Vidal, director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria; Carme Vives Relats, directora de l'Escola d'Infermeria; Albert Mas Barón, director de l'Escola d'Enologia; Vicent Ferreres Pavia, director del Departament de Pedagogia; José Eugenio García-Albea Ristol, director del Departament de Psicologia; Jordi Lamarca Margalef, director del Departament de Filologia Anglogermànica; Margarida Aritzeta Abad, directora del Departament de Filologia Catalana; Esther Forgas Berdet, directora del Departament de Filologies Romàniques; Joan Prat Carós, director del Departament d'Antropologia Social i Filosofia; Francisco-Javier Faci Lacasta, director del Departament d'Història i Geografia; Albert Bordons de Porrata-Doria, director del Departament de Bioquímica i Biotecnologia; Sergio Castillón Miranda, director del Departament de Química; Josep Guarro Artigas, director del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques; Albert Martínez Vea, director del Departament de Medicina i Cirurgia; Pere del Pozo Carrascosa, director del Departament de Dret; Martí Oliva Furés, director del Departament de Gestió d'Empreses i Economia; Francesc Xavier Grau Vidal, director del Departament d'Enginyeria Elèctrica i Mecànica; Xavier Correig Blanchar, director del Departament d'Enginyeria Electrònica; Eduard Montseny Masip, director del Departament d'Enginyeria Informàtica; Jaume Giralt Marcè, director del Departament d'Enginyeria Química, i Virtudes Rodero Sánchez, directora del Departament d'Infermeria.

Carmen Claver Cabrero, vicerectora de Recerca; Josep Oliveras i Samitier, vicerector de Docència i Innovació Pedagògica; Antoni Terceño i Gómez, assessor del rector per a la política financera, i Miquel Caminal i Badia, assessor del rector per a la política cultural. Posteriorment, a començaments de l'any 1997, de forma inesperada i sobtada, Carmen Claver Cabrero seria substituïda per Xavier Rius i Ferrús, i Azael Fabregat i Llangostera deixaria el seu lloc a Josep Anton Ferré i Vidal. Poc abans, en assumir Josep M. Olivé i Plana el càrrec de degà de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, el seu lloc l'ocupà Antoni Pigrau i Solé. Tot plegat, aquests canvis acabarien comportant una redistribució de funcions entre alguns vicerectors. Després d'una campanya electoral del 21 al 26 de gener, el dia 27, tal com era previst, es constituí el Claustre Universitari, amb l'assistència de 134 claustrals d'un total de 144 membres de dret (93,06%), i fou elegit rector l'únic candidat que havia estat proclamat com a tal per la Junta Electoral, el catedràtic de Filologia Catalana Joan Martí i Castell, per 94 vots a favor (70,15%), 25 vots en contra (18,65%) i 15 vots en blanc (11,19%). Els resultats aconseguits havien estat lleugerament millors que un any i mig abans, ja que els vots a favor s'havien incrementat en un 2% i els vots en contra i en blanc havien disminuït en un 1% respectivament. El divendres 10 de febrer aparegué publicat en el *Diari Oficial de la Generalitat* el corresponent decret de nomenament i, tot just passat el cap de setmana, el dilluns 13 de febrer, s'efectuà l'acte de presa de possessió. La impossibilitat del comissionat per a Universitats i Recerca de traslladar-se a Tarragona, ja que estava ingressat en un centre hospitalari per motius de salut, obligà que, en contra del que havia estat habitual en anteriors ocasions, en què aquest acte administratiu s'havia realitzat a la mateixa Universitat, aquesta vegada es fes al Palau de la Generalitat —cal recordar que el Comissionat per a Universitats i Recerca estava adscrit al Departament de la Presidència—, en presència de la secretària general adjunta del Departament de la Presidència, Glòria Riera, que en donà fe, car el secretari general, Joaquim Pujol, també estava malalt; del gerent del Comissionat per a Universitats i Recerca, Josep Grifoll; del director general d'Universitats, Ramon Pla; del director general de Recerca, Joan Albaigés, i dels membres de l'equip rectoral sortint, ja que els membres del nou equip rectoral prengueren possessió, l'endemà, a Tarragona. No obstant això, aquell mateix dia, el *Diari de Tarragona* encapçalava l'esperada informació de la presa de possessió del rector, el dia abans, a Barcelona, amb dues breus frases: «Deslucida toma de posesión de Martí como rector de la URV» i «La causa fue la ausencia de altos cargos del Govern», aquesta última com a justificació del qualificatiu inclòs en la primera. Ni una ni altra asseveració eren certes, però, sense haver-ho pretès l'informador, havien estat com el prenunci de l'inesperat i trist final del mandat, que només feia unes hores que havia començat.

El dia 5 d'abril, dins del termini estatutàriament establert, es constituí la Junta de Govern, formada per 59 membres. Si no s'havia fet abans, havia estat perquè calia,

prèviament, dur a terme les eleccions de representants dels diferents col·lectius universitaris a aquest òrgan. Aquestes havien estat convocades immediatament després de la presa de possessió del rector, i una vegada iniciat el període lectiu corresponent al segon quadrimestre. La Comissió Gestora n'havia fixat el calendari, que finalitzava el dia 27 de març, en la seva sessió del 16 de febrer, sessió en la qual aprovà també la convocatòria d'eleccions de representants de l'alumnat de tercer cicle a les comissions estatutàries de Recerca i d'Estudiants, i la distribució dels 25 representants del professorat i dels 15 representants de l'alumnat a la Junta de Govern. La constitució de la Junta de Govern de la Universitat Rovira i Virgili, l'òrgan ordinari de govern de la Universitat, marcava una veritable fita en la història de la institució, no tant pel fet de ser la primera, com per posar fi, de forma definitiva, a la Comissió Gestora que durant tres anys havia regit els destins de la Universitat Rovira i Virgili. Potser per emfasitzar aquest canvi, el *Full Oficial*, que s'havia publicat ininterrompudament des dels inicis, canvià també, de manera visible, el seu format i la seva presentació. Certament, havia començat una nova etapa.

La constitució del Consell Social

Dels tres òrgans de govern provisionals previstos a la Llei de creació de la Universitat Rovira i Virgili —la Comissió Gestora, el Claustre provisional i el Consell Econòmic—, una vegada substituïts els dos primers pels respectius òrgans de govern establerts a la *Ley Orgánica de Reforma Universitaria* —la Junta de Govern i el Claustre Universitari—, només quedava per posar al dia el tercer, el Consell Econòmic, que assumia les funcions econòmiques i pressupostàries que la llei conferia al Consell Social. Calia, doncs, procedir a la constitució del Consell Social, d'acord amb la Llei de coordinació universitària i de creació de consells socials. El procés havia de ser forçosament llarg, ja que les tres cinquenes parts dels seus membres havien de ser elegides en representació dels interessos socials de Catalunya —dos designats directament per les organitzacions sindicals de treballadors constituïdes legalment, que haguessin obtingut un nombre més gran de representants en les darreres eleccions sindicals, d'acord amb els resultats oficials; dos designats directament per les organitzacions empresarials legalment constituïdes, de més implantació; un en representació de l'Institut d'Estudis Catalans; un en representació dels ens territorials en què es troben situats els centres de la Universitat; un en representació dels col·legis professionals de Catalunya, d'acord amb els estudis fets en la Universitat respectiva; un en representació de les cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya que tinguin centres universitaris a l'àrea d'influència respectiva; cinc elegits directament pel Parlament de Catalunya, per majoria absoluta dels diputats que formen la Cambra, i cinc designats pel Consell Executiu, a proposta de la persona titular del departament competent en matèria d'universitats—, i, a més a més, els tràmits no eren senzills. La substitució del Consell Econòmic pel Consell Social no es limitava a un mer canvi de nom, ja que la presència dels representants de les administracions autonòmica i local disminuïa substancialment en favor de la dels representants dels agents socials. No obstant això, la clau del futur Consell Social estava en la persona que fos nomenada president pel Consell Executiu, a proposta del titular del departament competent en matèria d'universitats. No semblava oportú que ho fos novament Francesc Cabré i Masdeu, ateses les difícils relacions que hi havia hagut amb el rector al llarg de tres anys, relacions que en algun moment havien esdevingut tenses i que havien donat a la societat una imatge de divisió entre la comunitat universitària i l'òrgan de participació de la societat en la Universitat. Només cal recordar la decisió del president d'ubicar la seu del Consell Econòmic al quart pis del carrer Boule, núm. 4, propietat de la Cambra de Comerç, Indústria i Navegació de Reus, després d'haver-se negat a ocupar el despatx que se li havia reservat en el mateix lloc que als òrgans de govern de la Universitat; la designació personal de Joan Josep Sardà, secretari de la Cambra, com a secretari del Consell Econòmic; les seves manifestacions públiques en el sentit que, ja que no

s'havia pres la decisió de fer un campus, la Universitat Rovira i Virgili no seria una bona universitat, i la seva pública actitud respecte a l'afegitó a l'article 1 dels Estatuts, aprovat pel Claustre constituent. La situació havia esdevingut gairebé insostenible, ja que ni personalment ni institucional hi havia entre el rector i el president del Consell Econòmic la confiança i l'entesa imprescindibles per tirar endavant, de forma conjunta, un projecte universitari. En el llibre *La Cambra de Comerç de Reus: impulsora de la formació i l'economia*, publicat tres anys després per la mateixa institució, encara s'hi pot llegir: «Si s'afegeix que quan es va crear una càtedra o un nou ensenyament es varen fer poques consultes, que els actes programats per la Universitat d'Estiu del 96 i del 97 es varen celebrar tots a la capital, que en la instal·lació de l'escola de pràctiques jurídiques a la capital del Baix Camp, per part de la URV, va haver-hi controvèrsia i s'hagué de rectificar, en publicar la direcció de la Universitat unes notes en les quals es demanava que el [sic] regidors de l'Ajuntament de Reus es desdiguessin de certes manifestacions, que no es reconegués l'esforç de la ciutat de Reus, que va cedir l'edifici de la Facultat de Medicina, el qual fou comprat amb diners procedents d'una subscripció popular en què la Cambra va intervenir, que Reus també va aportar els terrenys d'Econòmiques, el Mas Vila de Barberà, seu del deganat d'aquesta facultat, així com els ajuts de tot tipus, inclosos els pecuniaris, per endegar el funcionament inicial de la Universitat, veiem clarament que Reus fou una ciutat discriminada.»[140] Així doncs, es feia necessari un relleu en la presidència del nou Consell Social, si bé el tema no era fàcil, ja que calia trobar algú que no fos de Tarragona, ja que, si era així, la ciutat de Reus hi veuria una centralització de la Universitat Rovira i Virgili a la capital de la *Hispania Citerior*. D'altra banda, des de l'octubre de 1994, Francesc Cabré formava part del patronat de la Fundació de la Universitat Oberta de Catalunya, en representació del Consell de Cambres Catalanes. Malgrat que la seva presència en els òrgans de govern d'ambdues universitats no era objecte d'incompatibilitat, com s'havia demostrat en els més de sis mesos que havia compatibilitzat una i altra responsabilitat, tampoc no semblava raonable perllongar aquesta situació. Des del Rectorat de la Universitat es féu arribar a diversos membres del Govern de la Generalitat la forta preocupació que hi havia pel nomenament del president del Consell Social i el desig evident que l'elecció recaigués en una altra persona diferent de la que havia presidit el Consell Econòmic. El nomenament de Joan Albaigés com a comissionat per a Universitats i Recerca, el 22 de febrer de 1995, tal vegada contribuí al relleu desitjat. La persona elegida fou Josep Maria Freixes i Cavallé, empresari vallenc interessat pels temes de qualitat, el qual ja havia estat membre del Consell Econòmic, designat pel Govern de la Generalitat. Així, doncs, era una persona ja coneguda en els àmbits universitaris i

140 Cf. *La Cambra de Comerç de Reus: impulsora de la formació i l'economia*, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Reus. Reus, 1998, pp. 76 i s.

coneixedora de la problemàtica de la Universitat Rovira i Virgili, que es caracteritzava per la seva bonhomia i el seu esperit conciliador i afable. Ocuparia el càrrec de president, sense solució de continuïtat, fins a la inauguració del curs 2001-2002, en què, visiblement emocionat, anuncià que el deixava per motius de salut. La Junta de Govern, en reconeixement a la seva abnegada dedicació i a la seva identificació amb els projectes de la Universitat Rovira i Virgili durant deu anys, acordà atorgar-li la medalla de la Universitat, la qual li fou lliurada en el mateix acte de presa de possessió del seu successor, Josep Gomis i Martí. Durant el seu mandat afrontà la reforma del Consell Social imposada per la Llei dels consells socials de les universitats públiques de Catalunya, que reduïa el nombre total de membres a 25 i incrementava les seves competències.[141] Quant a les altres dues cinquenes parts dels membres del Consell Social, elegits per la Junta de Govern d'entre els seus membres, l'elecció es realitzà en la primera reunió, el dia 3 d'abril. Calgué esperar fins al dia 29 de setembre de 1995 perquè el Consell Social pogués constituir-se, al Paranimf de la Universitat Rovira i Virgili, sota la presidència de Josep Maria Freixes i Cavallé i la presidència honorària de Joan Albaigés i Riera, comissionat per a Universitats i Recerca.[142] En la primera sessió ordinària, celebrada tot just dotze dies després, es ratificaria el nomenament del professor Jordi Gavaldà i Casado com a secretari executiu del Consell Social. Ara sí, la Universitat Rovira i Virgili havia assolit la majoria d'edat.

141 Cf. Llei 16/1998, de 28 de desembre, dels consells socials de les universitats públiques de Catalunya (DOGC 5 de gener de 1999).

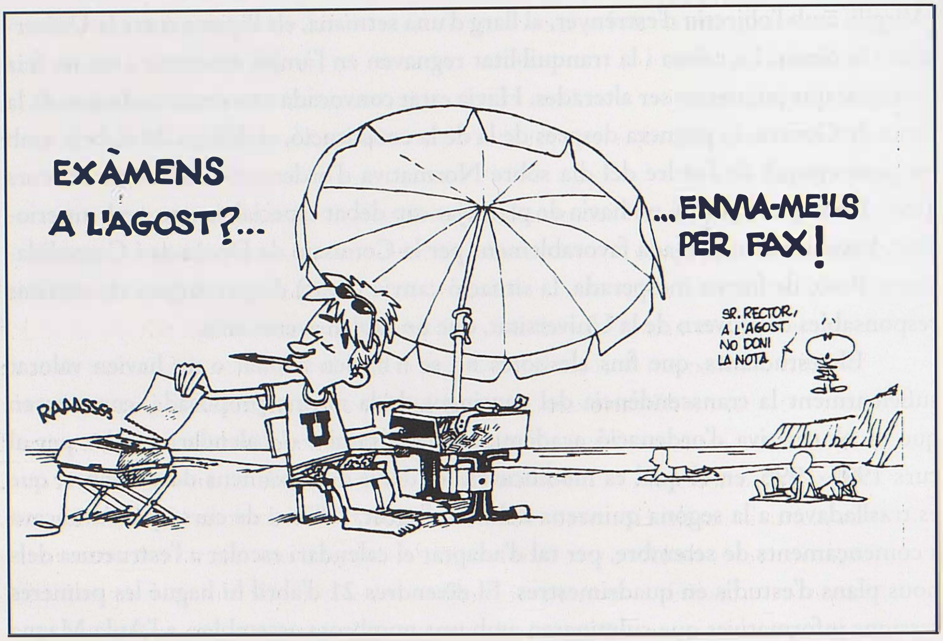
142 El primer Consell Social estigué va estar format pels membres següents: Josep M. Freixes i Cavallé, president; Joan Martí i Castell, rector, Estanislau Pastor i Mallol, secretari general, i Manuel Molina i Clavero, gerent,, tots tres membres nats; Lluís Arola i Ferrer, Azael Fabregat i Llangostera, Josep M. Olivé i Plana, Josep Anton Ferré i Vidal, Jaume Vernet Llobet, José Luis Valdivieso Álvarez, Francisco Javier Blázquez i García, Óscar Humberto Burcet Rayo i Joan López i Blaya, representants de la Junta de Govern; Josep M. Barberà i Estivill i Matias Vives i March, representants d'organitzacions sindicals; Jordi Franqués i Alsina i Francesc Marsal i Cavallé, representants d'organitzacions empresarials; Josep Guitart i Duran, representant de l'»Institut d'Estudis Catalans»; Carles Maginyà i Miracle, representant dels ens territorials; Jaume Fontanet i Torres, representant de col·legis professionals; Bartomeu Ramos i Mora, representant de cambres de comerç; Georgina Arderiu i Munill, Pere Lloret i Carbó, Andreu Rodríguez i Figuerola i Enric Vendrell i Duran, designats pel Govern de la Generalitat de Catalunya, i Joan Ballester i Grau, Ignacio Manzanedo del Rivero, Macià Mallol i Soler, Joan Josep Malràs i Pascual i Francesc Palacín i Artiga, elegits pel Parlament de Catalunya.

La primera revolta estudiantil

Quedaven ja lluny les conteses electorals que havien marcat el primer quadrimestre del curs 1994-1995, els nous òrgans de govern s'anaven familiaritzant amb la gestió quotidiana i prenien les primeres decisions per tal d'acomplir els objectius dels seus respectius programes electorals, i la Universitat es preparava per celebrar la primera *Univerciutat*, una primavera cultural organitzada per la Fundació d'Estudis Universitaris Ciutat de Tarragona, en col·laboració amb l'Ajuntament i la Universitat Rovira i Virgili, amb l'objectiu d'estrènyer, al llarg d'una setmana, els lligams entre la Universitat i la ciutat. La calma i la tranquil·litat regnaven en l'àmbit acadèmic i res no feia presagiar que poguessin ser alterades. Havia estat convocada una sessió ordinària de la Junta de Govern, la primera després de la de la constitució, el dilluns 24 d'abril, amb un punt cinquè de l'ordre del dia sobre Normativa d'ordenació acadèmica del curs 1995-1996 que, a priori, no havia de plantejar cap debat especial, ja que, amb anterioritat, havia estat informada favorablement per la Comissió de Docència i Convalidacions. Però, de forma inesperada, la situació canvià i agafà desprevinguts els màxims responsables del govern de la Universitat, que no sabien avenir-se'n.

Els estudiants, que fins aleshores no se n'havien adonat o no havien valorat suficientment la transcendència del contingut de la norma proposada, constataren que la Normativa d'ordenació acadèmica incloïa també el calendari escolar per al curs 1995-1996, en el qual es modificaven les dates dels exàmens de setembre, que es traslladaven a la segona quinzena del mes d'agost, i d'inici de curs, que s'avançava a començaments de setembre, per tal d'adaptar el calendari escolar a l'estructura dels nous plans d'estudis en quadrimestres. El divendres 21 d'abril hi hagué les primeres sessions informatives que culminaren amb una nombrosa assemblea, a l'Aula Magna de les Facultats de Química i de Lletres, en la qual els estudiants deixaren clar el seu rebuig al canvi de calendari proposat i n'exigiren la retirada de l'ordre del dia de la Junta de Govern. Així mateix, acordaren manifestar-se el dilluns, pels carrers de Tarragona, des de la plaça Imperial Tàrraco fins a la seu del Rectorat, per tal de fer sentir les seves queixes i expressar públicament la seva oposició a la proposta presentada. Argumentaven la seva decisió en el greu perjudici que comportaria als estudiants que aprofiten l'estiu per treballar i obtenir recursos per a tot l'any l'haver d'examinar-se el mes d'agost; en la dificultat en què es trobarien per poder realitzar activitats formatives complementàries durant el període estival; en la impossibilitat de trobar allotjament durant la segona quinzena d'agost, en plena campanya turística i amb les residències universitàries tancades, i en la manca de temps i de mitjans per preparar adequadament els exàmens.

Més de 2.000 estudiants, gairebé una quarta part dels alumnes matriculats,

Nou Diari, dijous 27 d'abril de 1995.

després de concentrar-se a la plaça Imperial Tàrraco i obtenir del Govern Civil el corresponent permís, es traslladaren, a primera hora del dilluns, a l'antic escorxador, seu del Rectorat, per fer palesa la seva protesta als membres de la Junta de Govern que s'hi trobaven reunits. No faltaren les pancartes amb diferents consignes, com «L'agost ni es toca»; ni els crits corejant diversos eslògans, com «L'Oliveras i l'Arola se'n van molt de la bola», o d'altres, en què s'aprofitava la paronomàsia entre el cognom del vicerector de Docència i Innovació Pedagògica i el d'un comte-duc, favorit del rei Felip IV de Castella, ja que inicialment se centraren en ell les ires dels alumnes; ni tan sols el llançament d'ous. L'endemà, el Consell Rectoral féu pública una nota en què assumia col·lectivament la proposta presentada, remarcava que no era imputable a un sol vicerector, reiterava la seva voluntat de diàleg per tal de trobar una solució satisfactòria i lamentava algunes actituds ofensives per a les persones o danyoses per als béns públics.

Ni el gest del rector sortint a rebre els manifestants ni l'oferiment de diàleg impediren l'ocupació de l'edifici del Rectorat ni la interrupció de la sessió de Junta de Govern, que s'acabà suspenent. No cal dir que la capacitat de convocatòria dels estudiants i la seva actitud decidida a fer vaga indefinida i a mantenir l'ocupació física de l'edifici recentment inaugurat pel president de la Generalitat fins que no es retirés la proposta de modificació del calendari escolar sorprengueren el Consell Rectoral, que no havia valorat, de forma adequada, les conseqüències de la seva iniciativa. Durant tres dies sencers, més de 500 estudiants es mantingueren en assemblea permanent a la planta baixa del Rectorat, mentre el rector, el vicerector de Centres i Departaments i el vicerector de Docència i Innovació Pedagògica multiplicaven les reunions amb els representants dels estudiants per arribar a un acord que posés fi a aquella difícil situació, i amb els degans i directors de centres i departaments per conèixer la seva opinió. Mentrestant, la vicerectora d'Estudiants i Extensió Universitària, com a mare amorosa, s'esforçava perquè els ocupants no passessin fred durant les nits ni els manquessin subsistències. A la premsa local del dia 26 d'abril es podia llegir: «Els alumnes han coincidit a assenyalar el bon tracte que han rebut de la Universitat a l'hora d'utilitzar el rectorat com a seu de l'assemblea permanent.»[143] Per la seva part, els alumnes permeteren que es desenvolupessin amb tota normalitat els actes d'*Univerciutat* programats per a aquells dies, fins i tot la conferència de Mikimoto sobre *Identitat nacional i mitjans de comunicació* que s'impartí al Paranimf, situat al mateix Rectorat. Malgrat el bon clima que hi havia, una vegada superada la violència dels primers moments, calia trobar, al més aviat possible, una solució perquè la situació no es deteriorés ni es magnifiqués. Tota la premsa nacional se'n féu ressò, hi hagué manifestos d'adhesió a la causa estudiantil per part de les Joventuts d'ERC i de la Junta de Personal Docent

143 *Cf. Nou Diari*, dimecres 26 d'abril de 1995, p. 6.

i Investigador de la mateixa Universitat, i se sumaren a la protesta els estudiants dels centres adscrits i, fins i tot, d'alguns instituts d'ensenyament secundari.

Finalment, el dimecres, entrada la nit, els representants dels estudiants acceptaren la proposta del Consell Rectoral de prorrogar per al curs 1995-1996 el calendari escolar del curs 1994-1995, de tal manera que els exàmens de setembre no comencessin abans del dia 28 d'agost, ni el curs ho fes abans del 25 de setembre, si bé els centres podrien proposar calendaris alternatius, que, en qualsevol cas, haurien de ser aprovats per la Junta de Govern. L'acord a què s'arribà no satisféu els membres de l'assemblea permanent, que exigien que no hi hagués cap examen durant el mes d'agost i que es consideraven traïts pels seus representants. «El bon clima que hi ha entre els estudiants, que han aconseguit aglutinar-se com mai a la URV»[144] ja eren solament paraules que corresponien a un passat. Més de 400 estudiants passaren una nit més al Rectorat, i uns 700 es reuniren, L'endemà, a la plaça de la Font, per acordar mantenir les mobilitzacions. No obstant això, la majoria d'assemblees de centre ratificà l'acord pres i decidí retornar a l'activitat acadèmica, si bé no de manera uniforme. Finalment, la Junta de Govern aprovà, en la sessió del dia 2 de maig, la nova proposta i, en la següent del dia 29 de maig, la Normativa d'ordenació acadèmica, amb el calendari escolar per al curs 1995-1996, en el qual s'establia que els exàmens es realitzarien entre el dia 2 i el dia 20 de setembre, i el curs s'iniciaria el dia 25. El Consell Rectoral havia sortit airós del difícil tràngol, els estudiants havien demostrat la seva força potencial, quan s'uneixen, i la Universitat Rovira i Virgili havia viscut la primera revolta estudiantil de la seva història.

144 Cf. *Ibidem.*

La liquidació del pressupost de l'any 1994

Si l'aprovació dels Estatuts representava el final d'un període provisional i l'inici d'una nova etapa, la liquidació del pressupost de l'any 1994 adquiria també una significació especial, perquè tancava, des d'un punt de vista econòmic, aquest període de provisionalitat. La gestió econòmica havia estat objecte d'especial preocupació des que la Universitat Rovira i Virgili havia assumit les transferències econòmiques, l'1 d'octubre de 1992, per Resolució del conseller d'Ensenyament. Per això, des del primer moment, havia estat sotmesa a l'examen d'una de les empreses auditores acreditades. Cal recordar que les universitats gaudeixen d'autonomia econòmica i financera i, a diferència d'altres organismes públics, no estan sotmeses a un control previ, sinó posterior, de les seves despeses. Això, si bé permet una major agilitat en la gestió, exigeix un alt grau de responsabilitat dels seus gestors, ja que hom no pot oblidar que són recursos públics procedents dels contribuents. Per aquest motiu, la Llei estableix que l'aprovació del pressupost i de la seva liquidació correspon al Consell Social, l'òrgan de participació de la societat en la Universitat.

Aquesta assumpció de les transferències econòmiques hagué de fer-se sense els recursos humans, ni materials ni d'infraestructura indispensables. Ni es disposava de personal qualificat en gestió econòmica i financera; ni de cap programa informàtic que es pogués utilitzar, ja que el SICUB, el sistema informàtic de comptabilitat de la Universitat de Barcelona, no era aplicable a la nova Universitat; ni tan sols d'un espai adequat, car en menys de dos anys el Servei d'Economia s'ubicà en tres llocs diferents. Això comportava que, a les acaballes del segle XX, la comptabilitat d'una institució pública com la Universitat Rovira i Virgili, amb un pressupost de 5.000 milions de pessetes, hagués de gestionar-se de forma gairebé manual. Després de nombroses gestions i visites a diverses universitats de l'Estat espanyol, s'acordà, amb l'assessorament d'alguns professors de l'antiga Escola Universitària d'Informàtica, implantar el programa de gestió econòmica de la Universitat de les Illes Balears, però la seva implantació no estigué exempta de dificultats, ja que obligà a renovar el maquinari existent i a ensinistrar tot el personal del Servei d'Economia en el seu ús. Fins a la fi de l'any 1993, ni el programa funcionà de forma satisfactòria, ni el personal estigué capacitat per fer-lo funcionar de manera correcta. No obstant això, per tal de poder dur a terme, amb total garantia, la liquidació del pressupost de l'any 1993, es decidí, amb el suport de l'empresa Gassó y Cia. Auditores, comptabilitzar tota l'activitat econòmica desenvolupada durant l'any 1993 amb el nou programa informàtic, al mateix temps que s'aplicava per a la gestió del pressupost de l'any 1994. El resultat fou que, fins al mes de desembre de 1994, no es pogué aprovar la liquidació del pressupost de 1993, el qual presentà un romanent genèric de 345.922.213 pessetes, romanent que s'incorporà íntegrament al pressupost de 1994, el qual, ateses les dates en què estàvem, tocava també

a la seva fi. La liquidació del quart trimestre de l'any 1992 —cal recordar que les transferències econòmiques havien estat assumides amb efectes d'1 d'octubre de 1992— havia presentat ja un romanent genèric de 207.159.346 pessetes, justificable per la recaptació de l'import de les matrícules corresponents a tot el curs 1992-1993. En el moment que s'aprovà, al mes de desembre de 1993, es considerà prudent no assignar-lo a actuacions concretes, sinó incorporar-lo al pressupost de 1993, atesa la inexperiència d'exercicis anteriors. En la sessió del dia 7 de juliol de 1995, la Junta de Govern acceptà la proposta de liquidació del pressupost de 1994, la qual, tres mesos més tard, seria aprovada pel Consell Social, amb un romanent genèric de 799.881.815 pessetes. Això provocà la indignació del rector, que considerà que un romanent d'aquesta quantia era políticament inacceptable i atribuïble a una deficient gestió, malgrat que des d'un punt de vista comptable, i tenint en compte totes les circumstàncies que al llarg dels dos anys i mig de provisionalitat havien influït negativament en la gestió econòmica, fos totalment justificable. Si algun error hi havia hagut, no havia estat altre que el d'una cautela, potser excessiva, en la despesa. A més a més, cal tenir en compte que els pressupostos de 1993 i 1994 s'elaboraren sense elements referencials previs, la qual cosa feia molt difícil fer previsions acurades, i implicava variacions imprevisibles entre la previsió inicial i els drets liquidats, variacions que sempre solien ser en més, ja que una mínima prudència aconsellava no pecar d'optimisme en les previsions. Per altra part, la Universitat de Barcelona no liquidà els deutes pendents de l'any 1992, la quantia dels quals es feia difícil calcular amb exactitud, fins a meitat de 1993. Per últim, el motiu més important, sense cap dubte, d'aquest important romanent acumulat al llarg de dos anys estava en la menor despesa de personal, ja que les despeses corresponents a aquest capítol havien estat pressupostades a partir de les plantilles de personal docent i no docent aprovades, amb els seus nivells i complements, les quals no es corresponien ni amb el nombre de places realment ocupades ni amb el grau i la categoria de les persones que les ocupaven, fet, d'altra banda, comprensible en una universitat en fase de consolidació i desenvolupament com la Universitat Rovira i Virgili. Així, doncs, hi havia places ocupades interinament; altres que, malgrat estar pressupostades, no estaven cobertes o es cobrien per un període inferior a l'any complet, i, finalment, hi havia places ocupades provisionalment per funcionaris de nivell inferior. Totes aquestes circumstàncies comportaven una menor despesa de la inicialment prevista.

En la mateixa sessió en què fou acceptada la liquidació del pressupost de 1994 per la Junta de Govern, s'aprovaren actuacions extraordinàries en obres, infraestructures, equipaments, adquisició d'immobles i altres àmbits, com estudiants, salut i higiene laboral, seguretat, i formació del personal d'administració i serveis, per valor de 800 milions. Es distribuïa així el romanent genèric del pressupost 1994, romanent que representà un important coixí econòmic per a la Universitat Rovira i Virgili durant els dos primers anys de la nova etapa postconstituent. Però, malgrat que el vicerector

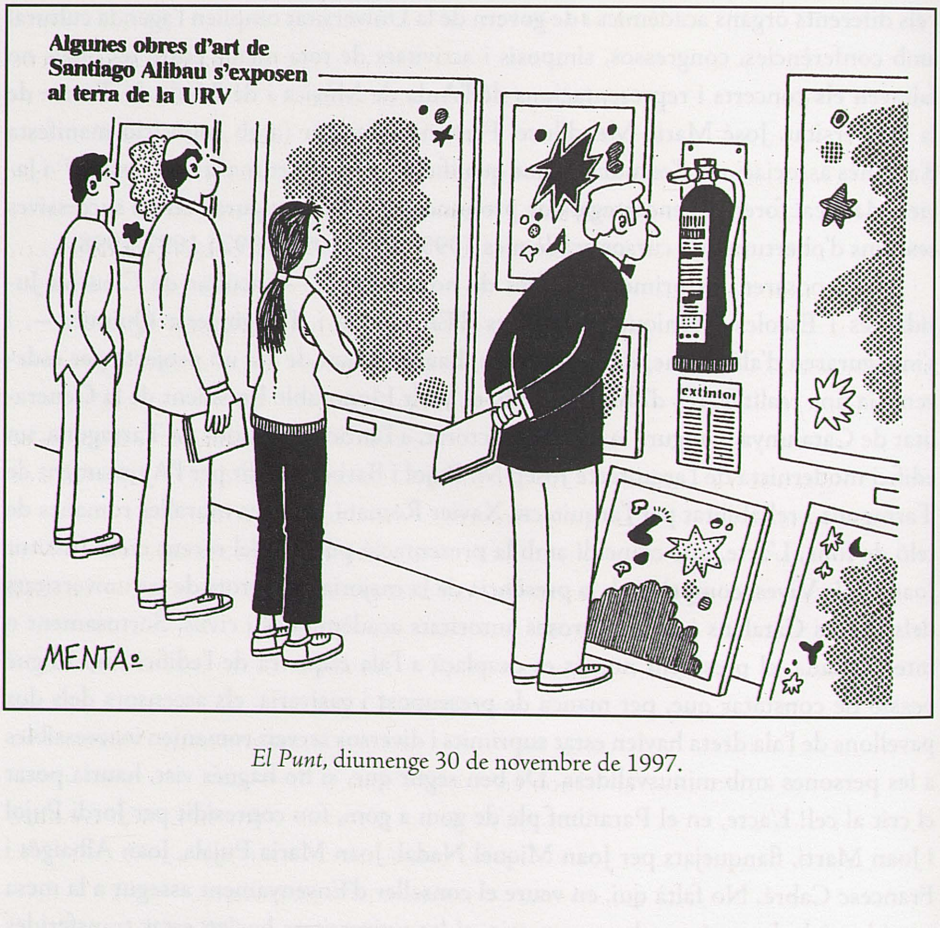
d'Estatuts i Economia n'assumí tota la responsabilitat, el tema no es donà per acabat i, passat l'estiu, es deixaren sentir encara els efectes. L'1 de setembre, Manuel Molina Clavero, vicegerent de Recursos Econòmics i Humans, que tot just feia dos mesos que s'havia incorporat a la Universitat, fou proposat com a gerent en funcions. Un any després, seria confirmat definitivament com a gerent, càrrec que continua ostentant en l'actualitat. Amb posterioritat, la cap en funcions del Servei d'Economia també seria rellevada de les seves responsabilitats i traslladada a un altre servei.

L'activitat quotidiana

Després de la revolta protagonitzada pels estudiants, tornaren les aigües a mare i continuaren baixant calmes fins a començaments de 1998. Durant dos anys i mig, els centres i departaments compliren, de forma monòtona, amb les seves obligacions docents i investigadores, la Junta de Govern dedicà bona part del seu temps a aprovar reglaments, normatives, memòries de creació de nous serveis, modificacions de plans d'estudis i concursos de places de cossos docents i de personal d'administració i serveis; i els diferents òrgans acadèmics i de govern de la Universitat omplien l'agenda cultural amb conferències, congressos, simposis i activitats de tota mena, entre les quals no faltaven els concerts i representacions de l'Aula de Música i de l'Aula de Teatre de la Universitat. José María Mendiluce, Fernando Savater (amb l'oposició manifesta d'algunes associacions d'estudiants que qualificaren d'inoportuna la seva visita)[145] i Javier Mariscal foren els encarregats de pronunciar la lliçó inaugural, en les successives sessions d'obertura dels cursos acadèmics 1995-1996, 1996-1997 i 1997-1998.

Es posaren les primeres pedres de nous centres —Facultat de Ciències Jurídiques i Escoles Tècniques Superiors d'Enginyeria i d'Enginyeria Química—, i s'inauguraren d'altres que, després d'anys, havien deixat de ser un projecte per esdevenir ja una realitat. L'1 d'abril de 1995, el Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya inaugurà la seu del Rectorat, a l'antic escorxador de Tarragona, un edifici modernista de l'arquitecte Josep M. Pujol i Barberà, cedit per l'Ajuntament de Tarragona i rehabilitat per l'arquitecte Xavier Romaní, amb les muralles romanes de teló de fons. L'acte, que coincidí amb la presentació pública del recent creat Institut Joan Lluís Vives, comptà amb la presència de la majoria de rectors de les universitats dels Països Catalans i de nombroses autoritats acadèmiques i civils. Sortosament o intencionada, el president només es desplaçà a l'ala esquerra de l'edifici i no tingué ocasió de constatar que, per manca de pressupost i gasiveria, els ascensors dels dos pavellons de l'ala dreta havien estat suprimits i diversos serveis romanien inaccessibles a les persones amb minusvalidesa. De ben segur que, si ho hagués vist, hauria posat el crit al cel! L'acte, en el Paranimf ple de gom a gom, fou copresidit per Jordi Pujol i Joan Martí, flanquejats per Joan Miquel Nadal, Joan Maria Pujals, Joan Albaigés i Francesc Cabré. No faltà qui, en veure el conseller d'Ensenyament assegut a la mesa presidencial, demanés, amb sornegueria, si les universitats havien estat transferides novament al Departament d'Ensenyament. A partir d'aquell dia, el Paranimf, el vestíbul que el precedeix i el vestíbul d'entrada han estat l'escenari de múltiples activitats culturals i d'exposicions de prestigiosos artistes. Arranz Bravo fou el primer i el seguiren Carme Riera i Salvador Alibau. L'exposició d'Arranz Bravo, amb motiu del

145 Cf. *El Punt*, dilluns 30 de setembre de 1996, p. 16.

El Punt, diumenge 30 de novembre de 1997.

cinquè aniversari de la creació de la Universitat Rovira i Virgili, anà acompanyada de la donació d'obres seves al Fons d'Art Contemporani de la Universitat, com han fet molts altres artistes, i de la confecció d'un logotip commemoratiu de l'efemèride, atesa la vinculació del pintor amb Tarragona. Tampoc el susdit logotip no se salvaria de les crítiques de la Cambra de Comerç de Reus: «L'any 1996 es reincidí en la discriminació d'una de les ciutats universitàries en la commemoració del cinquè aniversari de la creació de la URV, quan es féu un escut, en la part inferior del logotip del qual només apareix el nom de Tarragona, elaborat per l'artista Arranz Bravo (Barcelona 1941). Presentació de l'exposició el 23-11-96 DT).»[146] La conjunció dels noms «Tarragona» i «Universitat Rovira i Virgili» havia esdevingut per a alguns una obsessió gairebé malaltissa. Així mateix, l'edifici del Rectorat no estigué exempt de polèmica per causa de la decisió de fer retirar de la façana, amb l'autorització del conseller de Cultura, Joan Guitart, prèvia negativa de la Comissió Territorial de Patrimoni Cultural de la Generalitat, dos plafons esculpits amb els caps d'un bou i d'un porc, que hi havia a un i altre costat, testimonis vivents del passat de l'edifici, ara ocupat pels òrgans de govern i els serveis administratius centrals de la Universitat, però adés per l'escorxador municipal. El rector considerà que tenir el cap d'un porc i d'un bou a la part superior de la façana principal, on hi havia el seu despatx, no s'adeia amb la nova destinació senyorial de l'edifici i podia donar peu a comentaris impertinents i jocosos. Nogensmenys, el remei fou pitjor que la hipotètica malaltia, ja que tota la ciutat n'anà plena i, qui no se n'havia adonat, se n'assabentà a bastament, fins i tot si era de fora de Tarragona, ja que la premsa local i nacional s'encarregà d'escampar-ho als quatre vents.[147]

Aquell mateix dia, s'inaugurà també, a distància, el celler experimental del Mas dels Frares, el complement imprescindible per a les pràctiques de l'alumnat de l'Escola d'Enologia, la qual havia iniciat les seves activitats feia sis anys.

Finalment, els alumnes, els professors i els membres del personal d'administració i serveis de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials pogueren abandonar els mòduls prefabricats que havien ocupat durant vuit anys al passeig Misericòrdia i iniciar el curs 1996-1997 en el nou edifici, a la zona de Bellissens, obra dels arquitectes Anton M. Pàmies i Pau Pérez, amb la col·laboració d'Anton Banús. L'edifici, de formigó i vidre, té una superfície construïda de 8.951 m^2 i disposa d'una àmplia biblioteca, sales d'ordinadors, aula magna i aparcament. La inauguració oficial tingué lloc el dia 30 de gener de 1997, amb l'assistència del conseller de Presidència, el rector, el comissionat per a Universitats i Recerca, l'alcalde de Reus i el vicepresident del

146 Cf. *La Cambra de Comerç de Reus: impulsora de la formació i l'economia*. Reus: Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Reus, 1998, p. 76.

147 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 1 de maig de 1996, p. 15; dimarts 7 de maig de 1996, p. 14; dijous 9 de maig de 1996, p. 11; *El Periódico*, dimecres 1 de maig de 1996, p. 21; *Avui*, dimarts 14 de maig de 1996, p. 26; *Nou Diari*, dijous 16 de maig de 1996, p. 4.

Diari de Tarragona, dijous 2 de maig de 1996.

Consell Social. El mateix dia, Banca Catalana féu donació a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials d'un fons de més de 4.000 llibres d'economia i 11.000 volums de revistes tècniques i especialitzades. Tanmateix, la rehabilitació de Mas Vila de Barberà, que havia de ser la seu del deganat, encara tardaria uns mesos a acabar-se.

El juny de l'any 1997, el Servei de Tecnologia Química, que ofereix serveis d'enginyeria, formació, laboratoris i instal·lacions de recerca i desenvolupament, ocupà les seves noves instal·lacions, de 1.300 m^2, a la zona universitària de Sant Pere de Sescelades. L'edifici, d'una sola planta, amb laboratoris, despatxos i una sala multimèdia d'usos múltiples, fou projectat per l'arquitecte Manuel Brullet. Posteriorment, Rafael Bartolozzi, que ja havia cedit obres seves al Fons d'Art Contemporani de la Universitat, accedí a pintar, també de forma desinteressada, en una part del sostre i la paret del vestíbul, un mural de 60 m^2, que anomenà *Essertecu*, una al·legoria de la creació, que incorpora també elements relacionats amb els orígens de l'Univers i l'evolució humana. Des del punt de vista de l'estructura i l'organització internes, l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, el vaixell insígnia de la Universitat Rovira i Virgili en el moment de la seva creació, es desdoblava l'any 1995, com a resultat del procés endegat per la Comissió Gestora un any abans, en l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, amb els ensenyaments d'Enginyeria Tècnica Industrial: Electrònica Industrial, Enginyeria Tècnica Industrial: Electricitat, Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes i Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió; i en l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química, amb els ensenyaments d'Enginyeria Tècnica Industrial: Química Industrial, Enginyeria Tècnica Agrícola: Indústries Agràries i Alimentàries, que, el curs següent, passaria a ser adscrit a l'Escola d'Enologia, i Enginyeria Química. Luis Martínez Salamero i Josep Anton Ferré en foren, respectivament, els primers directors. Pel Decret 26/1998, de 4 de febrer, l'Escola d'Enologia esdevenia, després de gairebé deu anys d'existència, Facultat d'Enologia, en impartir el títol, de segon cicle, de llicenciat en Enologia que un any abans havia establert el Govern, a proposta del Consejo de Universidades. El primer ensenyament propi de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Rovira i Virgili havia estat finalment homologat, però no com havia estat concebut de bell antuvi: en lloc d'un ensenyament de primer cicle, ara ho era de segon, la qual cosa representava tot un seguit d'avantatges de cara a la recerca i a la seva continuïtat en un tercer cicle, però allargava, de forma substancial i potser no del tot necessària, el període de formació dels estudiants.

Durant aquest període, s'aprovà l'adscripció a la Universitat Rovira i Virgili de l'Escola Universitària de Relacions Laborals Sancta Maria Maris, al Baix Penedès; l'Escola Universitària de Ciències Empresarials Doctor Manyà, a Tortosa, i l'Escola de Turisme Bettatur, a Tarragona.

També l'any 1995, la Junta de Govern, en primer lloc, i el Consell Social, tot seguit, aprovaren la memòria de creació de l'Institut Universitari d'Arqueologia i

d'Estudi del Món Antic. Es complia, així, un vell compromís assumit per l'administració autonòmica durant el procés de creació de la Universitat Rovira i Virgili i reiterat pel mateix president de la Generalitat de Catalunya en el seu discurs de cloenda de l'acte d'inauguració del primer curs acadèmic 1992-1993, a l'Aula Magna de la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia. Des del primer moment, tot i reconeixent la preeminència a la Universitat Rovira i Virgili dels ensenyaments de caràcter cientificotècnic, i, més concretament, relacionats amb el món de la química, hi hagué també la voluntat política de potenciar els estudis corresponents a l'arqueologia clàssica, atesa la inqüestionable importància del patrimoni llegat per la civilització romana a Tarragona. Les indecisions sobre la conveniència o no d'incloure en un mateix institut l'arqueologia clàssica i la del quaternari, sobretot tenint en compte la puixança d'aquesta última, la insuficient massa crítica i la manca d'un lideratge definit havien anat endarrerint el projecte de forma exasperant. Per fi, s'havia donat el primer pas amb l'aprovació de la memòria de la seva creació, però ara calia trobar els recursos necessaris per al seu funcionament i, el més important, la persona a la qual s'havia de confiar la posada en marxa i la direcció de l'Institut. La comesa no era gens fàcil, ja que calia que fos una persona de fora de Tarragona, però no qüestionada pels de dins. La persona escollida fou el professor Javier Arce, llicenciat en Filologia Clàssica i arqueòleg, que tot just acabava de deixar la direcció de l'Escola Espanyola d'Història i Arqueologia de Roma i que, abans de reincorporar-se a la seva plaça de professor d'investigació del Consell Superior d'Investigacions Científiques, a Madrid, acceptà fer-se càrrec de la direcció de l'Institut, avalat pel director del Departament d'Història i Geografia. L'elecció era, sobre el paper, inqüestionable, ja que el seu currículum investigador i la seva trajectòria científica el feien, sens dubte, el millor candidat per al càrrec, el qual ocupà a partir de l'1 d'octubre de 1997. Però ni Tarragona era Roma o Madrid, ni el nou Institut que calia crear *ex nihilo* era l'Escola Espanyola d'Història i Arqueologia de Roma, ni els recursos de què disposava eren els desitjables, ni la situació de la Universitat que hagué de viure, pocs mesos després de la seva presa de possessió, era la millor per iniciar un nou projecte d'aquesta envergadura. Tot plegat contribuí a fer que no acabés d'adaptar-se a la realitat de Tarragona, que mantingués una total incomunicabilitat amb la Direcció General de Recerca de la Generalitat de Catalunya, que se sentís més vinculat al Consell Superior d'Investigacions Científiques que a la Universitat Rovira i Virgili, i que no sabés aglutinar ni aprofitar els recursos humans existents a Tarragona. Dos anys després, deixava el càrrec, sense que hagués aconseguit tirar endavant un mínim projecte vàlid i ressentit amb la Universitat i la ciutat que l'havien acollit, que no dubtà a qualificar de «desert intel·lectual».[148] S'havien perdut dos anys i l'Institut continuava essent més

148 Cf. *El Punt*, divendres 2 de juliol de 1999, p. 29. Les declaracions del professor Javier Arce meresqueren un article del rector Lluís Arola, en el qual exposava la seva opinió sobre el present i el futur de l'Institut Universitari d'Arqueologia (cf. *El Punt*, dijous 8 de juliol de 1999, p. 17) i un altre de la degana de la Facultat de Lletres, Joana Zaragoza, titulat «Sobre deserts intel·lectuals» (cf. *El Punt*, divendres 16 de juliol de 1999, p. 30).

un desideratum que una realitat. Es féu càrrec de la direcció de l'Institut el professor Rodolf Cortés i Cortés, però era clar que calia reorientar el projecte inicial de forma que l'Institut no fos l'Institut d'Arqueologia i d'Estudi del Món Antic de la Universitat Rovira i Virgili, sinó l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica, i aconseguir, per tant, que la Generalitat de Catalunya s'hi impliqués. Finalment, ambdues institucions acordaren crear un consorci, en el Consell de Direcció del qual hi hauria tres representants de cada institució i dos representants de les altres universitats catalanes, designats pel Consell Interuniversitari de Catalunya.[149] El nou ens, adscrit a la Universitat Rovira i Virgili i ubicat a l'edifici de l'antic Mercat del Fòrum, cedit per l'Ajuntament de Tarragona a la Universitat, substituí l'anterior, suprimit per acord del Claustre de la Universitat, en la sessió del dia 19 de maig de 2000. Novament el problema era trobar la persona que es fes càrrec de la direcció. Es convocà un concurs públic que quedà desert i, finalment, es confià l'encàrrec a Josep Guitart i Duran, catedràtic d'Arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona. Fem vots perquè, ara sí, el projecte reïxi i Tarragona i Catalunya tinguin l'Institut d'Arqueologia Clàssica que es mereixen i necessiten, capaç d'aglutinar els projectes i les voluntats d'investigadors d'arreu del nostre país i de fora.

Després de les vacances de l'estiu del 1997, la Junta de Govern aprovà la proposta de creació de l'Institut d'Estudis Avançats, un institut multidisciplinari dedicat fonamentalment a donar suport a les iniciatives de recerca consolidades a la Universitat. Configurat com una estructura virtual des del punt de vista de la seva ubicació, ja que aprofita els espais i la infraestructura que els departaments destinen a la recerca, està integrat pels grups de recerca consolidats, o singularment persones, als quals la Universitat hagi reconegut la qualitat suficient, d'acord amb el seu propi sistema d'avaluació de la recerca. La direcció de l'Institut fou confiada a la professora Rosa Caballol Lorenzo, catedràtica de Química Física, que rebé l'any 1998 la medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic. Amb anterioritat havia estat concedit aquest guardó als professors Francesc Giralt, catedràtic d'Enginyeria Química; Lluís Mallart, etnòleg africanista; Eudald Carbonell, catedràtic de Prehistòria, i encara havia de ser atorgada als professors Josep Guarro Artigas, catedràtic de Microbiologia, i Joan Prat Carós, catedràtic d'Antropologia Social. En el capítol de reconeixements a la tasca investigadora desenvolupada, cal fer esment especial del professor Eudald Carbonell, distingit l'any 1996 amb la medalla de la Universitat i, l'any següent, amb el premi Príncep d'Astúries d'Investigació Científica i Tècnica, com a codirector de l'equip interdisciplinari que investiga el jaciment de la serra d'Atapuerca, juntament amb José Maria Bermúdez de Castro i Juan Luis Arsuaga.

149 Cf. Resolució de 3 de maig de 2000, per la qual es fa públic l'Acord del Govern de la Generalitat de 2 de maig de 2000, pel qual s'aprova la constitució del consorci Institut Català d'Arqueologia Clàssica (DOGC 19 de maig).

No s'interromperen tampoc les sessions extraordinàries d'investidura de doctors honoris causa. Però si les tres primeres distincions havien tingut un caràcter institucional i de reconeixement a tres persones que, de forma diferent, havien tingut una estreta vinculació amb la Universitat, ara els Estatuts determinaven, de manera precisa, els requisits i tràmits a seguir per a la seva concessió. El 10 de desembre de 1995, eren investits doctors honoris causa el metge tarragoní, resident a Houston, Lluís Delclós i Soler, i l'escriptor barceloní, vinculat a Albinyana, Joan Perucho. El primer fou apadrinat pel Dr. Lluís Masana, degà de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, i el segon, pel Dr. Josep M. Pujol i Sanmartín, professor del Departament de Filologia Catalana. A la primavera de 1997, el dia 16 de maig, rebien aquesta distinció Àngel Carles Pellicer Garrido, tarragoní i professor investigador del Departament de Patologia de la Universitat de Nova York, i Jaume Gil Aluja, catedràtic d'Economia de l'Empresa, fill il·lustre de Reus, i vinculat a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials des de la seva creació. Albert Bordons, director del Departament de Bioquímica i Biotecnologia, apadrinà el primer, i Antoni Terceño i Gómez, degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, féu el mateix amb el segon.

Per primera vegada, el novembre de 1997, se celebrà al bell mig de la Rambla de Tarragona la Setmana de la Ciència, organitzada per la Fundació Catalana per a la Recerca, en el seu desè aniversari. Fou una experiència que permeté donar a conèixer l'activitat investigadora que es desenvolupava en els departaments universitaris al públic en general, i, en especial, als estudiants de l'ensenyament secundari que aspiraven a accedir a la Universitat. L'èxit assolit en aquesta primera edició determinà que es repetís, any darrere any, de forma ininterrompuda, fins a convertir-se en l'activitat més important de promoció de la Universitat Rovira i Virgili i dels seus centres i departaments entre l'alumnat de batxillerat.

Quant a la docència, s'aplicà el mapa d'ensenyaments per al quadrienni 1992-1996, aprovat per la Comissió Gestora, el 21 de desembre de 1992, i ratificat pel Claustre provisional, el 2 de març de 1993. El curs 1994-1995 s'implantà l'ensenyament d'Enginyeria Tècnica Agrícola: Indústries Agràries i Alimentàries i, el següent, el de segon cicle de Bioquímica. Així mateix, anticipant-se a l'homologació de la llicenciatura de segon cicle en Enologia, s'oferí també aquest curs un Graduat Superior en Enologia. Dels ensenyaments programats per al susdit quadrienni, només Enginyeria Tècnica Industrial en Mecànica i Patrimoni Artístic, aquest últim com a ensenyament propi, no prosperaren. El primer seria substituït en aquell moment pel d'Enginyeria en Automàtica i Electrònica Industrial, de segon cicle, i el segon, passats els anys, pel d'Història de l'Art. En total eren 33 els ensenyaments que oferia, el curs 1995-1996, la Universitat Rovira i Virgili, 30 en centres integrats i 3 en centres adscrits.

La Junta de Govern aprovà, el 18 de març de 1996, una nova proposta de programació d'ensenyaments. Les principals novetats eren una llicenciatura en Biologia;

una diplomatura en Conservació i Restauració de Béns Culturals; un graduat superior en Patrimoni Cultural i Museologia; un graduat superior en Arqueologia; un graduat superior en Estudis Alemanys; un Graduat en Dietètica i Nutrició; una diplomatura en Mestre: Llengua Estrangera; una diplomatura en Educació Social; una llicenciatura en Psicopedagogia, de segon cicle; una Enginyeria Informàtica, de segon cicle; una Enginyeria en Automàtica i Electrònica Industrial, de segon cicle; una llicenciatura en Ciència i Tecnologia dels Aliments, de segon cicle; una Enginyeria en Organització Industrial, de segon cicle; una diplomatura en Gestió i Administració Pública; una llicenciatura en Economia; una llicenciatura en Ciències Actuarials i Financeres, de segon cicle; una llicenciatura en Enologia, i una diplomatura en Teràpia Ocupacional. En total, es programaven divuit noves titulacions, que, d'alguna manera, havien de pal·liar el descens d'alumnat en titulacions tradicionals. Alguns d'aquests nous ensenyaments encara no s'han implantat, a hores d'ara; d'altres han estat substituïts per noves propostes que es consideraren més adequades amb el pas del temps, però el cinquanta per cent són actualment una realitat.

El curs 1996-1997, es matricularen els primers alumnes en la nova llicenciatura d'Enologia, de segon cicle, i s'amplià l'oferta d'ensenyaments propis amb un graduat superior en Arqueologia i un graduat superior en Estudis Alemanys, que d'alguna manera permetien als alumnes, en especial als d'Història i als de Filologia Anglesa, aconseguir una segona titulació complementària. Inicialment, el graduat superior en Arqueologia fou adscrit a l'Institut d'Arqueologia i d'Estudi del Món Antic, en lloc de fer-ho a la Facultat de Lletres, que no l'incorporaria fins a tres anys després, i se'n confià la coordinació al professor de la Universitat de Lleida Joaquín Ruíz de Arbulo, en comissió de serveis a la Universitat Rovira i Virgili. Continuant amb el ritme establert, el curs següent s'implantaren dues noves titulacions: Enginyeria Informàtica, de segon cicle, i Mestre: especialitat en Llengua Estrangera. D'aquesta manera, a poc a poc la Universitat Rovira i Virgili havia anat incrementant, any darrere any, de forma ininterrompuda, la seva oferta docent fins a assolir, el curs 1997-1998, les 39 titulacions: 12 llicenciatures de primer i segon cicle, 4 llicenciatures de segon cicle, 21 diplomatures (5 en centres adscrits) i 2 graduats superiors.

Al mateix temps que s'introduïen nous ensenyaments, d'altres complien el període d'implantació i havien de ser avaluats i reformats, si era el cas. El 28 de maig de 1996, la Junta de Govern aprovà els criteris generals per a la reforma dels ensenyaments, deu criteris com els deu manaments que Déu donà al poble d'Israel, en els quals es recomanava, no es manava com en les tauletes de la Llei, que el nombre de crèdits dels ensenyaments fos el mínim que marquessin les directrius pròpies de cada pla d'estudis publicades al BOE; que almenys un 15% dels crèdits obligatoris o optatius no fossin específics de la titulació a fi de mantenir i reforçar la interdisciplinarietat; que s'evités l'excessiva fragmentació de les matèries en assignatures; que l'organització

acadèmica del primer curs fos anual; que les assignatures optatives s'agrupessin en blocs relacionats amb els coneixements específics de l'ensenyament, i que tots els ensenyaments tinguessin un mínim de 4,5 crèdits de pràcticum o pràctiques externes a la Universitat. L'absència d'obligacions i prohibicions categòriques en el document suara esmentat, tal vegada sorprenent per a algú, reflectia una manera de fer, potser l'única possible en aquests temes, i un profund coneixement de la comunitat universitària per part del vicerector de Docència i Innovació Pedagògica de torn.

També en l'àmbit docent, i d'acord amb l'esperit innovador que ha caracteritzat la institució al llarg d'aquests deu anys, el 4 de novembre de l'any 1997 s'inaugurà la primera aula d'autoaprenentatge a la Facultat de Lletres, amb l'objectiu de facilitar als membres de la comunitat universitària l'adquisició de llengües modernes, com l'alemany, l'anglès, el català, l'espanyol, el francès i l'italià. Aquest nou servei era fruit de la col·laboració que des dels inicis de la restauració dels estudis universitaris a Tarragona, l'any 1971, hi havia entre la Universitat i la Diputació de Tarragona, la qual hi aportà set milions de pessetes.

Si la docència i la recerca són activitats essencials de la Universitat per assolir els seus objectius, no ho són menys les de transmissió i difusió de la cultura i dels coneixements científics, humanístics i tècnics, orientades al progrés general, social i econòmic i a la formació integral de la persona. Després de cinc anys d'estudis i projectes, l'estiu de 1996 s'inaugurà la primera Universitat d'Estiu de la Universitat Rovira i Virgili. Responia a un acord pres per la Junta de Govern, en la sessió ordinària del dia 18 de març del mateix any, en el qual se'n fixaven, entre d'altres extrems, l'objectiu i naturalesa: «La Universitat d'Estiu neix amb esperit de millora de la funció docent de la Universitat Rovira i Virgili, per donar cabuda a les nostres aules a un gran col·lectiu de científics i professionals d'arreu del món, a fi d'enriquir i ampliar els coneixements adquirits en els diversos centres de la nostra Universitat. La Universitat d'Estiu ha de ser: un tot continu de l'activitat acadèmica de la resta de l'any; un element unificador de les activitats que els departaments universitaris organitzen durant l'estiu; un element conductor de la formació permanent, adreçada als alumnes, professors, investigadors i professionals; un lligam de presència activa entre la universitat i la societat.»[150] També s'hi incloïa una previsió econòmica d'ingressos directes, subvencions, ajuts i despeses que quedà molt lluny de la realitat i que obligà, a partir de l'any 1999, a assumir plantejaments més realistes.[151] Les dates d'aquesta primera edició foren del 8 al 26 de juliol i els espais en què es desenvoluparen els deu cursos oferts foren el Rectorat de la URV, la Facultat de Ciències Jurídiques, ubicada aleshores a l'antiga Audiència, l'Escola d'Enologia, el Museu de la Romanitat, el Museu Arqueològic i el

150 Cf. *Full Oficial*. Any IV, núm. 14. Junta de Govern del 18 de març de 1996, p. 30.

151 Cf. *Full Oficial*. Any VII, núm. 27. Junta de Govern de 18 de febrer de 1999, pp. 21 i ss.

Museu d'Art Modern. La meitat de les seus eren espais culturals aliens a la Universitat amb la finalitat de fer realitat un dels principis de la Universitat d'Estiu: «Ser un lligam de presència activa entre la Universitat i la societat.» Endemés, els seminaris es complementaven amb tot un seguit d'activitats culturals i de lleure que contribuïen a intensificar les relacions entre els ponents i els alumnes. Hom no pot oblidar que les universitats d'estiu, que han proliferat arreu en els darrers anys, serveixen per mantenir viva l'activitat docent durant el període estival i perquè els estudiants puguin completar els crèdits de lliure elecció mitjançant una activitat de caràcter formatiu, interdisciplinari i de lleure que afavoreix el seu enriquiment personal i la seva inserció social a través de la convivència i l'intercanvi de coneixements amb estudiants d'altres centres o universitats. La conferència inaugural de la primera edició, *La Catalunya vençuda del segle XVIII*, fou impartida pel catedràtic d'història de les doctrines econòmiques de la Universitat de Barcelona i exministre de Sanitat i Consum, Ernest Lluch, al qual es dedicaria *in memoriam* el recital a càrrec de la Coral de la URV i del baríton Àngel Òdena amb què s'inaugurà l'edició de l'any 2001, pocs mesos després que ETA l'assassinés brutalment i despietada al garatge de casa seva. En les dues edicions següents, els elegits per a aquesta efemèride foren la periodista Victoria Prego i el científic Antoni Lloret, director de Recerca del Centre Nacional de la Recerca Científica de França. No faltaren en aquestes primeres edicions ponents de renom, com l'expresident de Portugal Mario Soares, l'escriptora Ana María Matute o l'astrònoma americana Margaret Geller, però calia fer una anàlisi i una avaluació de les tres primeres edicions i introduir-hi algunes modificacions encaminades a la millora i a la continuïtat: 1) Fer-la extensiva a les comarques meridionals de Catalunya; 2) Obrir-la a la participació dels centres i departaments; 3) Optimitzar els recursos i ajustar-los al tipus d'alumnes que li eren propis; 4) Incrementar el nombre d'estudiants i evitar discriminacions econòmiques; 5) Fer-la més sostenible des del punt de vista de la gestió econòmica. En aquest sentit, s'acordà reduir de forma progressiva la subvenció directa aportada per la Universitat Rovira i Virgili a fi de fer-la autosuficient des del punt de vista econòmic. Els ajuts i subvencions externes que s'obtinguessin es dedicarien al finançament de les despeses generals d'organització i gestió i a la concessió de beques de matrícula a l'alumnat, mentre que els cursos s'haurien d'autofinançar.[152] Això ha permès que en aquests darrers anys el nombre de cursos arribés als 25, distribuïts entre Cambrils, Coma-ruga, Montblanc, Reus, Santes Creus, Tarragona i Vinebre; que el d'alumnes inscrits ultrapassés els 600, i que la política de beques per facilitar la participació dels estudiants es consolidés.

Des del curs 1984-1985, s'organitzaven anualment les Aules de la Gent Gran de Tarragona. La Universitat hi aportava el professorat i la infraestructura material

152 *Ibidem*, pp. 22 i 23.

i els costos eren assumits per l'Associació Cultural Gent Gran de Tarragona, els artífexs de la qual foren Enric Olivé, pare del catedràtic d'Història Con e porània de la nostra Universitat, i Àngel Vallvé, entre d'altres, la llista dels quals s'allargaria més del compte. El nombre d'alumnes matriculats s'incrementava any darrere any, ja que als «repetidors» s'hi afegien altres de nous interessats pel contingut i les activitats dels cursos. Ni l'Aula Magna de les facultats de Química i Lletres acabà essent suficient per acollir els alumnes inscrits, que gairebé una hora abans esperaven al corredor per aconseguir un lloc. De bon començament havia quedat clar que les lliçons havien de ser impartides per professors universitaris o persones de categoria professional reconeguda, a diferència d'altres experiències que es duien a terme en altres universitats. L'exemple es propagà a Reus, que decidí seguir els passos de Tarragona i organitzar les seves pròpies Aules de la Gent Gran a la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, si bé altres poblacions de les comarques tarragonines no tardarien a adreçar-se a la Universitat Rovira i Virgili per sol·licitar l'organització de cursos similars en els seus municipis. Finalment, la Junta de Govern, en la sessió ordinària del dia 6 de novembre de 1995, aprovà la Memòria de creació de l'Aula d'Extensió Universitària per a la Gent Gran, en la qual se'n preveia l'organització en unitats docents amb l'objectiu de dur a terme les activitats previstes, es vinculava al vicerector competent en aquesta àrea i es creava la figura d'un coordinador, nomenat pel rector.[153] D'aquesta manera la Universitat Rovira i Virgili reconeixia l'Aula de la Gent Gran com una activitat pròpia d'extensió universitària, juntament amb l'Aula de Música i l'Aula de Teatre. El curs 2001-2002, el nombre d'alumnes inscrits arribà als 1.500, distribuïts gairebé per totes les comarques meridionals de Catalunya: Amposta, Cambrils, Flix, Reus, Tarragona, Tortosa, Valls i el Vendrell.

La voluntat i la necessitat d'apropar la nova Universitat a la societat determinaren, l'any 1995, l'organització d'*Univerciutat*, un seguit d'activitats de caire cultural adreçades als universitaris i als ciutadans en general durant la setmana posterior a la diada de Sant Jordi. Tot estava a punt per a gaudir d'unes jornades farcides de conferències —Mikimoto—, representacions teatrals —*Noël Noir* i altres peces de Joan Brossa—, exposicions —*Tarragona Ciutat Universitària* i *Tarragona Ciutat Universal*— i concerts —Sau i Mi-te'ls—, quan un fet inesperat vingué a deslluir la celebració de la primera *Univerciutat* i a disminuir la participació dels estudiants en els actes programats, la realització dels quals fou, no obstant això, respectada: la primera vaga estudiantil i la primera ocupació del Rectorat arran de la proposta de modificar el calendari escolar per al curs 1995-1996. La segona edició, al maig de 1997, i la tercera, al novembre del mateix any, es limitaren a un cicle de conferències sobre temes d'interès comú i inquietuds compartides pels universitaris i els ciutadans. «Tarragona és un

153 Cf. *Full Oficial*. Any III, núm. 12, Junta de Govern del 6 de novembre de 1995, p. 22.

món de ciutats. L'àmbit mediàtic», en el qual intervingueren l'urbanista Oriol Bohigas i els periodistes Jaume Barberà, Manuel Campo Vidal i Josep Cuní, fou el lema de la segona, i «Política, ètica i societat», amb la presència de Narcís Serra, Eulàlia Vintró i Miquel Roca i Junyent, el de la tercera. La iniciativa no tindria continuïtat i la primavera passaria a ser celebrada amb el tradicional concert de la Coral de la URV, semblantment al Nadal, i amb els espectacles de carrer i representacions de l'Aula de Teatre.

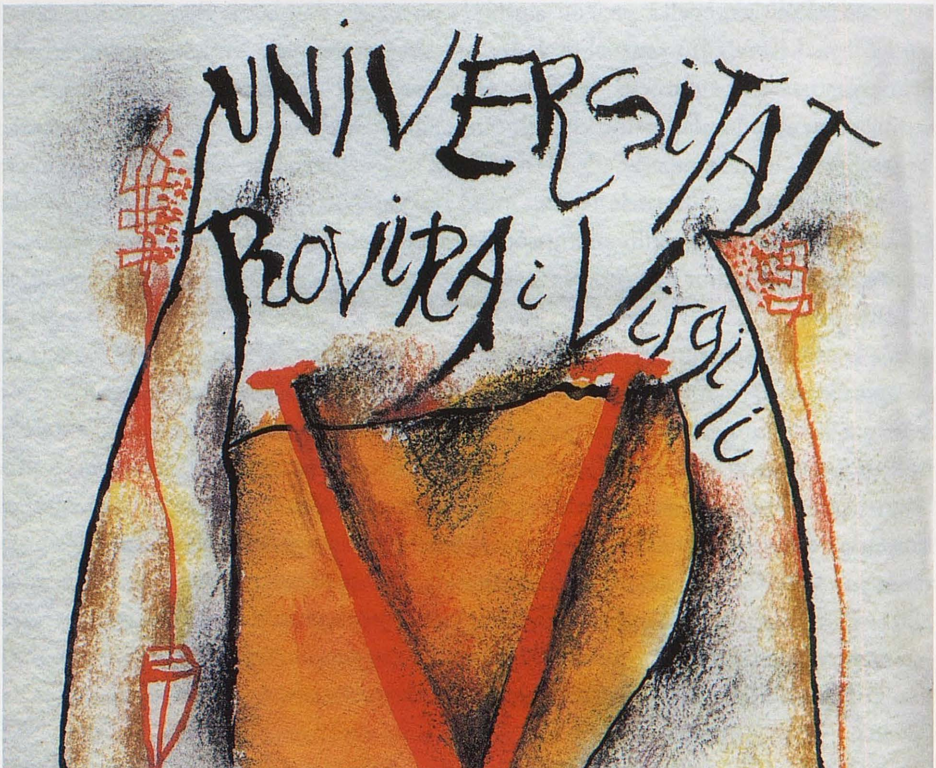
Així mateix, el juny de 1996, s'inicià l'edició d'un nou butlletí informatiu de la Universitat Rovira i Virgili, anomenat *Papers de la URV*, amb l'objectiu de garantir «que tots els col·lectius de la nostra institució tinguin un coneixement exacte i puntual del ritme de la seva gestió i del seu govern, tant en el que es refereix a la vida interna com a la projecció exterior».[154] Malgrat que en la mateixa editorial, titulada *Renovació de continuïtat*, es manifestava que el nou mitjà apareixeria amb una periodicitat bimensual, la realitat acabà essent una altra i, novament, es repetí la història de l'anterior *Butlletí Informatiu*, que veié la llum per primera vegada el març de 1993 i deixà de publicar-se l'any següent, amb un balanç poc satisfactori: tres números i un monogràfic. En el cas de *Papers de la URV*, la seva existència es perllongà, després d'haver-ne aprovat la Junta de Govern del 18 de desembre de 1998 una nova orientació, fins a l'any 2001, en què aparegué el número 13, una vegada més número de mala astrugància, ja que marcaria el final d'aquest butlletí informatiu en suport paper, per donar pas a un nou sistema d'informació ràpida i puntual basat en les noves tecnologies de la informació.[155]

L'any 1996 es complí el cinquè aniversari de la creació de la Universitat Rovira i Virgili, efemèride que immortalitzà l'artista Arranz Bravo amb una pintura sobre paper,[156] però també se celebrà el 25è aniversari de l'inici dels estudis de Química i Lletres a Tarragona amb tot un seguit d'actes de caràcter acadèmic i cívic. En aquest cas, l'artista triat per a la realització del cartell commemoratiu no fou altre que el poeta visual Joan Brossa. D'altra banda, el professor Magí Sunyer i el caricaturista Napi s'encarregaren de fer una auca de «ninots i rodolins» dedicada al passat i al present d'ambdues facultats. Conferències a càrrec de Vicenç Benedito, Santiago Carrillo, Manuel Toharia, Jorge Wagensberg, Lluís Oro, Joan Oró, Gregorio Peces Barba i Marina Subirats; concerts de l'Orquestra de Cambra Camerata XXI, de l'Orquestra Nacional de Cambra d'Andorra i del grup de música antiga croatocatalà Dialogus Musica Antiqua; recitals del grup Goliardos i de Ligia Pastori; «25 anys de cine-

154 Cf. *Papers de la URV*, núm. 1, juny 1996, editorial, p. 2.

155 No obstant això, el febrer de 2004 apareixeria una nova publicació en suport paper, de distribució gratuïta, anomenada *Rovira i Virgili: Revista de la Universitat pública de Tarragona*.

156 Cf. infra p. 158.

UNIVERSITAT
ROVIRA i VIRGILI
TARRAGONA
Arranz Bravo
96

ma»; una cercavila, i la publicació d'un llibre en el qual es recopilaven diversos escrits d'exprofessors, professors, exalumnes i alumnes, així com un apèndix documental i fotogràfic que, a la vegada que constituïa un testimoni gràfic de la història d'ambdós centres, oferia una visió nostàlgica i pesarosa de l'inexorable pas del temps, se succeïren al llarg del curs 1996-1997, dins i fora de les facultats de Química i Lletres, gràcies a la col·laboració de nombroses institucions i entitats públiques i privades.

Sis anys després de la seva creació pel Parlament de Catalunya, la Universitat Rovira i Virgili havia deixat ja endarrere el període constituent i es desenvolupava dins el seu propi marc estatutari; disposava de la seva pròpia estructura i organització internes; consolidava progressivament les seves plantilles de professorat i personal d'administració i serveis; incrementava any darrere any l'oferta docent; mantenia i incrementava quantitativament i qualitativa la seva recerca; s'anava fent un lloc dins la societat tarragonina a través de la seva participació i col·laboració amb altres institucions i entitats públiques i privades, i augmentava la seva presència en els mitjans de comunicació locals, que omplien, dia darrere dia, les pàgines del diari amb notícies de la Universitat, malgrat que en alguns casos es pogués confondre la institució amb qui la representava.[157] La Universitat Rovira i Virgili es movia ja impel·lida per la seva pròpia inèrcia, però això no era suficient per a una universitat de recent creació i perifèrica, obligada a competir amb les universitats barcelonines amb tradició o prioritzades pel Govern de la Generalitat: calia imprimir un major ritme, anar per davant per no quedar-se endarrere, per no perdre el tren, per no ser una universitat de segona en el context de Catalunya, d'Espanya i d'Europa. L'any 1998 seria, doncs, l'any de la crisi.

157 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 30 d'abril de 1998, p. 15 «No entender que un rector encarna la respectiva universidad es no entender nada; no entender que la proyección exterior que hace un rector es la proyección exterior que hace de su universidad es no entender nada. En relación con los calificativos de «endiosamiento», voy a decirle que, como rector, mi objetivo nunca fue lucirme personalmente; lo que sucede es que si hay alguien que no entiende que hay cuotas de protagonismo que corresponden a todos los rectores, es que tampoco entiende absolutamente nada.» (Paraules de Joan Martí i Castell en una entrevista realitzada per Ivan Rodon).

La crisi

La paraula *crisi* procedeix de la llengua grega, a través de la llatina. El sufix *-si*, propi dels noms d'acció, fou molt productiu en grec, sobretot en la formació de noms propis del vocabulari tècnic, com fou el cas de la llengua mèdica. El seu significat originari és el de «separació», «distinció», «elecció», «tria», etc. Si hom consulta el *Diccionario de la lengua española*, hi trobarà com a accepció de *crisis*: «Juicio que se hace de una cosa después de haberla examinado cuidadosamente.» El *Gran diccionari de la llengua catalana* sembla circumscriure el seu ús a un «canvi brusc en el curs d'una malaltia» o a una «situació circumstancialment dolenta o difícil d'una persona, una empresa, un afer, una política, etc». Però, endemés, cal no oblidar que la paraula procedeix de la mateixa arrel que *crític*. Així doncs, una institució com la Universitat ha d'estar en permanent crisi, perquè constantment ha d'escollir, triar, prioritzar, optar per no caure en una rutina sense futur. Amb aquest sentit i no amb cap altre cal entendre la denominació d'aquest apartat, malgrat que algú prefereixi fer-ho a partir del significat restrictiu amb què s'usa el mot en la nostra llengua.

Des de feia temps el Comissionat per a Universitats i Recerca cercava un nou model de finançament de les universitats públiques. L'objectiu era compartit per altres comunitats autònomes que s'havien avançat en l'elaboració d'estudis i propostes.[158] Finalment, ja que l'intent no acabava de reeixir, s'optà per introduir, després d'haver-ho experimentat amb la Universitat Politècnica de Catalunya, la figura del Contracte programa, mitjançant el qual la Generalitat de Catalunya es comprometia a transferir aportacions econòmiques addicionals a les universitats en funció del grau d'assoliment d'uns objectius prèviament establerts. El Contracte programa entre el Comissionat per a Universitats i Recerca del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili es formalitzà el dia 6 de novembre de 1997 amb la signatura del conseller de Presidència, Xavier Trias; del rector, Joan Martí i Castell, i del president del Consell Social de la URV, Josep M. Freixes. El Contracte programa, un pacte de finançament i un pacte de qualitat, comportava l'obligació d'elaborar en el termini de nou mesos a partir de la data de la seva signatura un Pla estratègic de qualitat que inclogués objectius específics per a la millora del rendiment acadèmic dels estudiants, per a la millora de la recerca i per a l'aprofitament dels recursos disponibles. A més a més, exigia un «equilibri pressupostari entre la subvenció nominativa i les despeses de personal, per un cantó, i, per l'altre, l'equilibri entre la despesa corrent i els ingressos per taxes».[159] Atès que el capítol de despeses de personal

158 Cf. J. G. Mora, J. Palafox i F. Pérez García. *La financiación de las universidades valencianas*. València: Edicions Alfons el Magnànim, Generalitat Valenciana i Diputació Provincial de València, 1993.

159 Cf. Josep Anton Ferré, vicerector d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili. *Papers de la URV*, núm. 6, desembre de 1997, p. 3.

del pressupost de la Universitat Rovira i Virgili excedia l'import de la subvenció nominativa transferida per la Generalitat de Catalunya, excés que calia compensar amb els ingressos per serveis i taxes, la reestructuració de la plantilla de professorat i de la de personal d'administració i serveis esdevenia inevitable. Certament era un compromís assumit lliurement, però el seu desenvolupament i la seva aplicació no eren una tasca fàcil. I justament en aquest punt sorgiren les discrepàncies. Era raonable que un equip rectoral que havia cobert les tres quartes parts del seu mandat emprengués aquesta comesa i elaborés un pla estratègic de qualitat, l'aplicació del qual hauria de dur a terme un nou equip rectoral sorgit de les urnes? Atès que només li restava un any i escaig de mandat a l'actual equip rectoral, podia acomplir l'elaboració d'una nova plantilla de professorat i l'adaptació del catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis? Un pla estratègic exigeix establir uns eixos, uns objectius, unes estratègies, unes actuacions, és a dir, escollir, triar i prioritzar per tal d'aconseguir un creixement sostingut i sostenible de la institució. Sense l'acord unànime de tots els membres del Consell Rectoral la missió resultava gairebé impossible. A més, calia aprovar també el pressupost de l'any 1998, el qual havia de reflectir els equilibris pressupostaris assumits a través del Contracte programa, amb els consegüents reajustaments en l'apartat de despeses. Tots aquests reajustaments, fruit d'una acurada priorització de la despesa, esdevenien especialment durs després d'uns anys de bonança econòmica motivada pel romanent genèric del pressupost de l'any 1994 derivat de les places no cobertes de la plantilla de professorat i de la de personal d'administració i serveis.

I les discrepàncies se centraren inicialment en les dues persones que des de feia sis anys portaven les regnes de la Universitat: el rector Joan Martí i Castell i el vicerector de Centres i Departaments Lluís Arola i Ferrer, dues persones de tarannà i manera de pensar diferents, però que fins aleshores s'havien complementat en les seves funcions. El primer s'ocupava de la imatge i de la projecció exterior de la Rovira i Virgili, i el segon dirigia la política interna de la Universitat, assumint la coordinació dels diferents àmbits d'actuació de cada vicerectorat. L'un regnava i l'altre governava, com s'acostumava a dir pels passadissos universitaris. No és, doncs, sorprenent que hi hagués una major afinitat en el plantejament de futur entre el vicerector de Centres i Departaments i la resta de vicerectors, que entre aquests i el mateix rector. Davant la diferència d'opinió entre el Dr. Joan Martí i Castell i el Dr. Lluís Arola sobre qui i com havia d'assumir-se l'elaboració del Pla estratègic de qualitat, aquest últim decidí presentar la seva dimissió. Certament ho havia fet ja en anteriors ocasions, però aquesta vegada la dimissió era irrevocable. Si bé en un primer moment la notícia no transcendí, ho acabaria fent, de forma inesperada, amplificada i agreujada pel temps que s'havia deixat passar sense prendre cap decisió. Quan els membres de la comunitat universitària llegiren el diumenge 8 de febrer de 1998, a la portada del *Diari de Tarragona*, «Cuatro vicerectores de la URV se rebelan contra Joan Martí», la seva sorpresa fou

majúscula i més d'un pensà que es tractava d'una notícia endarrerida del 28 de desembre que s'havia colat en l'edició d'aquell diumenge d'hivern. Fins a aquell moment només tenien un coneixement vague que s'havia signat un contracte programa; que la Universitat rebria 1.045 milions al llarg de tres anys per a la millora de la qualitat, dels quals consolidaria anualment 350; que s'hauria d'elaborar un pla estratègic de qualitat, que no se sabia ben bé el que volia dir, i que, com a conseqüència d'aquest pla, caldria que cada centre i departament establís amb el Rectorat un minicontracte programa. La notícia, encara que confusa i poc clara, ja que barrejava diferents motius del malestar existent, no tots certs o del tot certs, havia estat filtrada pel alguna font mitjanament ben informada. S'esmentaven com a causa «de un importante movimiento en la comunidad universitaria (?) para provocar que el actual rector, Joan Martí, deje su cargo antes de que finalice su mandato»[160] un «forat» de 300 milions de pessetes; el model d'Universitat d'Estiu que havia generat elevades despeses i havia ofert pobres resultats; l'excessiu protagonisme del rector; les elevades despeses sumptuàries; el contracte amb l'empresa Gabise relacionada amb diverses institucions i partits polítics, i el desacord de «las facultades técnicas» amb la política econòmica, d'infraestructures i docent que es duia a terme. En cap cas no s'esmentava la dimissió del vicerector de Centres i Departaments, sinó que es parlava de quatre vicerectors —Lluís Arola, Xavier Rius, Josep Anton Ferré i Josep Oliveres— que estaven disposats a presentar la seva dimissió, si el rector no avançava les eleccions. D'altra banda, s'insinuava ja que el recanvi pogués ser un membre de l'actual Consell Rectoral i, més en concret, el vicerector Lluís Arola. No cal dir que el rector negava categòricament tenir coneixement de cap dimissió o moviment encaminat a la seva dimissió anticipada i hi afirmava: «No tengo decidido si voy a optar nuevamente a la reelección.»[161] La presidència del Consell Social s'apressà a fer pública una nota en què recordava que «les auditories externes practicades fins al moment sobre la liquidació dels exercicis pressupostaris anteriors no han determinat mai cap anomalia ni en la despesa ni en el finançament. Per aquest motiu, considera especialment greu que es parli d'un «forat» que podria arribar als 300 milions de pessetes».[162] S'havia obert la capsa dels trons i ja no hi hauria manera de fermar-la, sobretot perquè no s'actuà amb la prestesa que les circumstàncies requerien. El que inicialment havia estat la dimissió d'un vicerector, s'havia convertit ja en l'amenaça de dimissió de quatre i, ben aviat, ho seria de gairebé la totalitat. Les preguntes sobre la veritable causa d'aquest trasbals que visqué la Universitat durant més de tres mesos foren múltiples i diverses, però només dues persones —Joan Martí i Lluís

160 Cf. *Diari de Tarragona*, diumenge 8 de febrer de 1998, pp. 1 i 13. L'interrogant entre parèntesi no és del text original, sinó que ha estat afegit per l'autor.

161 Cf. *ibidem*, p. 13.

162 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 11 de febrer de 1998, p. 32; *etiam* Carlos Abelló. *Diari de Tarragona*, dimarts 10 de febrer de 1998, p. 14.

Arola— en podrien donar la resposta exacta, si bé difícilment un i altre coincidirien en la seva versió, ja que una seria la del «traït i vençut» i l'altra, la del «traïdor i vencedor». Hom té la impressió que tot plegat no fou més que una guspira que no s'apagà a temps i que s'estengué ràpidament fins a convertir-se en un foc incontrolable. La dimissió d'un vicerector no era un problema insoluble, ni que es tractés del primer vicerector, ja que hi havia la possibilitat de substituir-lo; la de quatre començava a ser preocupant, si bé encara s'hi podia trobar remei, però l'amenaça de dimissió de gairebé la totalitat dels vicerectors, juntament amb l'assessor de política financera, portava a una situació poc menys que incontrolable, si no s'afrontava al moment amb autoritat i decisió. No fou així i se cercà erròniament la solució d'un problema intern de la Universitat fora de la Universitat. El resultat fou la dissolució del Claustre Universitari, la dimissió del rector, la convocatòria d'elecció de membres claustrals i l'elecció d'un nou rector. Cal remarcar la maduresa palesada per tots els membres de la comunitat universitària al llarg de tot aquest procés, ja que l'activitat dins el recinte universitari es continuà desplegant amb total normalitat. Tampoc és menys cert que la majoria dels universitaris no se sentia afectada directament per aquests fets, ja que eren qüestions que es dirimien al Rectorat, *intra muros* de la ciutat de Tarragona, lluny dels centres on desenvolupava la seva activitat quotidiana, malgrat els esforços dels protagonistes per intentar explicar a la comunitat universitària els motius que havien originat aquesta nova situació.

El dilluns dia 9 de febrer, després que la premsa hagués esbombat les desavinences existents dins el Consell Rectoral, aquest es reuní amb caràcter extraordinari per tal de trobar una sortida airosa a la situació creada i evitar una ruptura que pogués perjudicar la institució. El tema de debat era l'avançament de les eleccions de rector previstes per a començaments de l'any següent i la data de convocatòria, ja que, mentre els vicerectors exigien que se celebressin al mes de maig per tal de no comprometre un altre curs acadèmic, Joan Martí era partidari de fer-ho al mes de novembre o desembre, una vegada iniciat el nou curs acadèmic. Atès que la reunió acabà sense cap decisió, s'acordà continuar-la el dia següent davant l'amenaça de dimissió de la majoria de vicerectors. Aquesta vegada hi hagué un aparent acord que es plasmà en un comunicat tramès a tota la comunitat universitària, via internet, i lliurat a la premsa. El comunicat constava de quatre premisses i una conclusió: 1a) L'elaboració del Pla estratègic exigeix la definició d'una política de govern de la URV fins a l'any 1999. 2a) El mandat de l'actual rector expira el gener de 1999. 3a) El nou equip no podria elaborar ni executar el seu propi Pla estratègic, si es mantingués la data prevista d'elecció de rector. 4a) La data prevista del mes de gener pertorbaria el normal desenvolupament del curs acadèmic. En conseqüència, s'acorda de forma unànime avançar l'elecció de rector a la darrera setmana del mes de maig.

Malgrat l'aparent unanimitat en l'acord pres i l'absència de qualsevol referència a possibles discrepàncies en la política duta a terme, s'acabava de consumar el final d'una

etapa, una forma de governar la Universitat anava a ser substituïda per una altra formalment i substancialment diferent; la tesi dels vicerectors s'havia imposat a la del rector. Agafat a contrapeu i desprevingut, el rector havia anat des del primer moment a remolc dels esdeveniments, sense marcar-ne ell el ritme i havia acabat perdent el pols que li havien fet. Ja no tornaria a recuperar la iniciativa i no li quedaria més remei que retirar-se de la cursa electoral abans de patir una humiliant derrota a les urnes. Així ho reflectí de forma unànime la premsa del dimecres dia 11 de febrer: «El rector de la URV cede ante la oposición y convoca elecciones en mayo»;[163] «Els vicerectors guanyen la prova de força a Martí i s'avancen les eleccions al maig»;[164] «Los críticos obligan a Joan Martí a adelantar las elecciones en la URV»;[165] «La revolta dels vicerectors obliga a avançar les eleccions a la URV: Joan Martí cedeix davant les pressions del seu equip».[166]

Però l'avançament d'eleccions comportava la dissolució del Claustre i la dimissió del rector, segons l'article 47 dels Estatuts de la URV, el qual no deixava lloc a cap altra possible interpretació.[167] Així, doncs, calia que el vicerector més antic en el càrrec assumís accidentalment les funcions de rector. La responsabilitat corresponia, en principi, a Lluís Arola, però, atesa la seva renúncia al càrrec de vicerector per a presentar-se com a candidat a rector, la dignitat fou assumida temporalment pel vicerector de Docència i Innovació Pedagògica, Josep Oliveras i Samitier. Les dimissions de Joan Martí i Lluís Arola, juntament amb la de l'assessor per a assumptes financers, es formalitzaren a la Junta de Govern que se celebrà el dia 16 de març, la qual fixà el calendari de les eleccions de representants al Claustre i de rector: les primeres serien el 28 d'abril i la de rector, el 19 de maig. Durant els dos mesos i mig que el professor Josep Oliveras i Samitier exercí el càrrec de rector en funcions ho féu amb moderació, equanimitat i discreció, complint escrupulosament allò que anuncià en un primer moment —«durante el proceso electoral la Universitat Rovira i Virgili funcionará con toda normalidad y esto se producirá al margen del número de candidatos que se presenten»—,[168] i defugint qualsevol tipus de protagonisme o d'intervenció en el procés electoral obert. És d'agrair-li que amb la seva dedicació i capteniment contribuís a fer que la Universitat no alterés la seva activitat acadèmica quotidiana ni faltés a cap dels compromisos adquirits, evitant així que hi hagués una solució de continuïtat entre la dimissió d'un rector i el nomenament d'un altre, sens dubte negativa i perjudicial per als interessos de la institució.

163 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 11 de febrer de 1998, pp. 1 i 13.

164 Cf. *El Punt*, dimecres 11 de febrer de 1998, p. 30.

165 Cf. *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dimecres 11 de febrer de 1998, p. 4.

166 Cf. *Avui*, dimecres 11 de febrer de 1998, p. 28.

167 Cf. Article 47.1 El rector/a, amb la deliberació prèvia del Consell Rectoral, podrà dissoldre el Claustre. L'acord de dissolució implicarà la dimissió del rector/a i fixarà la data de les eleccions, que hauran de tenir lloc dins els tres mesos immediatament següents a la data de l'acord.

168 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 17 de març de 1998, p. 3.

Durant els dies que precediren la convocatòria formal d'eleccions, i sobretot a partir d'aquest moment, la premsa escrita reflectí l'opinió sobre el moment que vivia la Universitat, tant de membres de la comunitat universitària, com d'algun altre de fora. Atès que seria massa llarg intentar recollir-les totes, hem optat per fer-ne una selecció, conscients del risc que tal decisió comporta. Així, amb la seva habitual moderació, Josep M. Freixes, president del Consell Social, declarava a Marcel Barrera: «la Universitat Rovira i Virgili viu una situació de canvi; [...] aquesta pot ser una gran oportunitat per fer l'examen de consciència que abans comentava. [...] si en aquests moments —pels motius que sigui— des de la mateixa Universitat es considera que cal un canvi, no seria bo posar pals a les rodes ni tampoc la mínima resistència a aquest procés.»[169] Aquest mateix periodista recollia també les paraules del degà de la Facultat de Ciències Jurídiques, Miquel Prats: «Joan Martí ha estat un magnífic rector i Arola un gran gestor. Els dos han compartit el mateix projecte i són coresponsables de les virtuts i els greuges. [...] L'elecció de rector és l'elecció del pla estratègic, i no podem convertir les eleccions en una guerra més o menys fratricida.»[170] En una sèrie d'entrevistes que realitzà el diari *El Punt* als directors de departament, destacà per la seva contundència i rotunditat en les respostes, com és habitual en ell, el director del Departament d'Enginyeria Informàtica, Manel Sanromà: «Personalment, i amb tots els respectes, crec que la URV no necessita per res Joan Martí. La URV no necessita una figura de projecció sinó de treball, que busqui recursos i faci molta política interna. Algú que vengui la universitat, no només la imatge. Al rei no li queda més remei que sortir. [...] Pel bé de la universitat, penso que no s'ha de presentar. [...] Tot i que l'alternativa no m'entusiasma, és més coherent.»[171] Jordi Ginebra, director del Departament de Filologia Catalana, el departament del qual és membre Joan Martí, declarà: «No tinc totes les dades. Les raons no acaben d'explicar la crisi, més aviat generen perplexitat. [...] Però no oblidem que la crisi no l'ha provocada ell [Joan Martí], i per això qui ens hauria de donar explicacions és la gent que l'han provocada.»[172] Finalment, Esther Forgas, directora del Departament de Filologies Romàniques, amb la franquesa que sempre l'ha caracteritzat, no s'estava de dir: «Que les crítiques s'hagin generat dins el mateix equip de confiança ha sorprès el mateix Joan Martí. I si ell no ho preveia difícilment ho podíem preveure nosaltres.»[173] De fora estant, Albert Vallvé, advocat, sota el títol «S'ha de tenir paciència i respectar el resultat de les urnes», reconeixia, de bell antuvi, la seva admiració i afecte pel rector Martí i, per tant, la seva parcialitat, ja que: «El

169 Cf. *El Punt*, diumenge 22 de febrer de 1998, p. 24.

170 Cf. *El Punt*, dimecres 18 de març de 1998, p. 33.

171 Cf. *El Punt*, dijous 23 d'abril de 1998, p. 38.

172 Cf. *El Punt*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 30.

173 Cf. *El Punt*, dissabte 25 d'abril de 1998, p. 36.

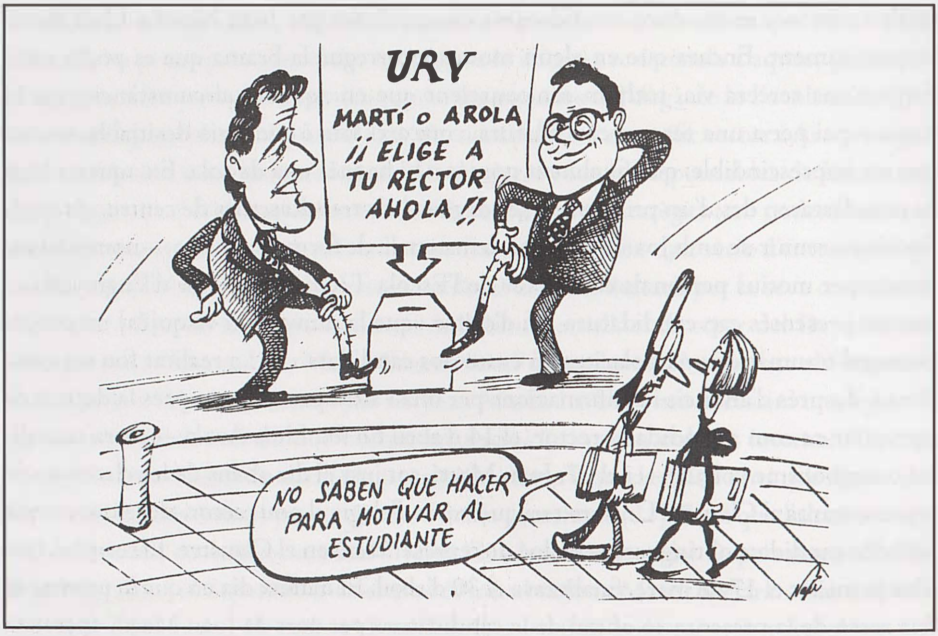
rector Martí ha fet del no res una Universitat pròpia, de qualitat, amb una varietat de centres i possibilitat d'estudis aclaparadora. [...] I el que no em sembla gens bé, és que, sense una raó de pes, l'hagin forçat a avançar les eleccions. [...] Quedi públicament clar que l'obsequi [una *vara de mando* amb plom de plata obra de l'artífex Serramià] és al Joan Martí *intuitu personae*, prescindint del que resulti de la urna, que desitjo li sigui favorable.»[174] L'article aparegué el mateix dia en què Joan Martí anunciava la retirada de la seva candidatura.

El sentiment majoritari entre els universitaris era el d'evitar enfrontaments estèrils i costosos entre dues candidatures encapçalades per Joan Martí i Lluís Arola respectivament. Encara que en algun moment corregué la brama que es podia estar forjant una tercera via, tothom era conscient que en aquelles circumstàncies no hi havia espai per a una tercera candidatura, com així fou, i que seria desitjable, encara que no imprescindible, que finalment només n'hi hagués una de sola. En aquesta línia es manifestaren des d'un principi els set degans i els tres directors de centre, els quals decidiren reunir-se amb Joan Martí per demanar-li, de forma unànime —només hi era absent per motius personals el director de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria— que no presentés cap candidatura a fi d'evitar «que la universitat visqu[és] un procés electoral traumàtic i una polarització entre dos candidats.»[175] La realitat fou tota una altra i, després d'anuncis i confirmacions per una i altra part d'haver pres la decisió de presentar-se com a candidat a rector, el 14 d'abril ho féu Lluís Arola —mera casualitat o simbolisme volgut?— i el 27, Joan Martí, tot just el dia abans de les eleccions de representants al Claustre Universitari que havia d'elegir el nou rector, eleccions en què ambdós candidats obtingueren un lloc de representació en el Claustre. El termini, que s'havia iniciat el 17 de març, finalitzava el 30 d'abril. El mateix dia en què la premsa es feia ressò de la presentació oficial de la candidatura per part de Joan Martí, apareixia un article seu titulat «URV: Realitats, crisi, sentiment i futur».[176] Hom hi podia llegir que: «En futurs articles explicaré amb detall on hem dut la nostra Universitat des del dia de la seva creació», una promesa que no s'acomplí, ja que el seu següent article seria el de l'anunci i justificació de la retirada de la seva candidatura. En aquell escrit signat com a catedràtic de la URV, hi intentava justificar els fets succeïts: «Què ha passat? Probablement en els temps darrers no he sabut mantenir prou el clima de diàleg necessari; no he sabut explicar prou el meu treball personal del dia a dia; he confiat massa, en suma, en els automatismes eficaços en la marxa de llargs períodes. [...] En definitiva, crec fermament que fins al final del meu mandat cada vicerector, el secre-

174 Cf. *Diari de Tarragona*, divendres 8 de maig de 1998, p. 14. Aquest article meresqué una rèplica «en fred» de la Dra. Joana Zaragoza i Gras, cf. *Diari de Tarragona*, 23 de maig de 1998, p. 12.

175 Cf. *El Punt*, dissabte 21 de març de 1998, p. 28 i diumenge 15 de març de 1998, p. 27.

176 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 28 d'abril de 1998, p. 5. i *El Punt*, dimarts 28 d'abril de 1998, p. 29.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dimecres 29 d'abril de 1998.

tari general i l'assessor per a assumptes financers han fet una bona feina. Hi ha faltat que la meva funció de coordinació fos més evident; que, en lloc de confiar en l'al·ludit automatisme d'un equip que jo considerava prou «rodat», continués liderant més immediatament els diferents afers.» Finalment, també s'hi deia: «Introduiré en el meu programa de govern els mecanismes de funcionament (aquells de què ja he parlat amb el futur equip i els que la comunitat em suggereixi, com ja ho està fent) en vistes a agilitar i fer més freqüents els contactes i la informació, per a una major democratització i, doncs, participació.» Aquest futur equip esmentat ja com una realitat, però que no arribà mai a tal, havia de ser la veritable causa de la retirada de la seva candidatura.

Des d'un principi, Joan Martí confià poder recompondre l'equip de govern i incloure en la seva candidatura bona part dels membres de l'equip anterior. Encara després de la Junta de Govern del dia 16 de març, es reuní una vegada i una altra amb diferents vicerectors per tal d'incorporar-los al seu nou projecte, però *alea iacta erat* i aquells feia ja temps que havien optat per fer costat a Lluís Arola, si finalment presentava la seva candidatura, com es preveia. Passaven els dies i els intents per formar un equip amb els antics col·laboradors o amb noves incorporacions no reeixien. Malgrat que en teoria el nombre de possibles candidats al càrrec de vicerector i secretari general s'apropés als 500, a la pràctica aquest nombre quedava reduït a uns pocs, els quals preferien dedicar-se a la docència i a la recerca que no pas ocupar-se de la gestió universitària o declinaven assumir tal responsabilitat en aquelles circumstàncies. Les negatives educades se succeïen i el nerviosisme creixia. Es pogueren llegir els primers retrets de Joan Martí al comportament dels seus antics col·laboradors: «En primer lugar le voy a decir que me cuesta entender que haya podido haber una ruptura de los vicerectores con respecto a mi gestión cuando nadie me presentó formalmente la dimisión, teniendo en cuenta que todos ellos son cargos de confianza. [...] Y el procedimiento y las consecuencias han herido la Universitat; y si han herido a la URV han herido también a Joan Martí porque es miembro de ella»;[177] «Si hi hagués ruptura, els vicerectors i el secretari general no estarien ara al Rectorat i jo hauria tingut damunt la taula les seves dimissions irrevocables»; «El doctor Arola [...] em va dir que ell mai no presentaria una candidatura contra meu, i fins i tot em va comentar que no es veia en un càrrec de representació.»[178] Per la seva banda, el candidat Lluís Arola, amb l'equip tancat i el programa de govern enllestit, palesava poc interès a parlar del passat i preferia centrar-se en el futur de la Universitat els destins de la qual es preparava per dirigir durant els quatre anys següents, si les urnes li eren favorables: «Hasta ahora hemos crecido y debemos consolidarnos. También debemos implicarnos más en la sociedad transfiriendo nuestros conocimientos hacia ella. Estas serían las líneas maestras de

177 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 30 d'abril de 1998, p. 15.

178 Cf. *El Punt*, diumenge 3 de maig de 1998, p. 22.

nuestra actuación y a ella llegamos cambiando la manera de hacer las cosas, el estilo de la Universitat, sobre todo implicando a la comunidad universitaria en la toma de decisiones, fomentando el Claustro como foro de discusión política e intensificando el debate en la Junta de Gobierno, que es el órgano ejecutivo»;[179] «No entenc que hi hagi cap tipus de ruptura perquè em presento en funció del futur i no del passat. Tinc un equip amb unes idees i unes prioritats, i ningú té el dret exclusiu de ser rector. Per tant, en tinc tot el dret. [...] Vaig decidir presentar-me a mesura que anaven passant les coses. [...] Tot i que es pugui interpretar així, no hi ha hagut una planificació de la crisi. [...] Un dels punts importants del programa que proposem és implicar tots els col·lectius en la presa de decisions.»[180]

Estava previst que la campanya electoral s'iniciés el dia 12 de maig i, per tant, que ambdós candidats, acompanyats dels membres del seu equip, recorreguessin, al llarg de cinc dies, els diversos centres per tal d'explicar el seu programa electoral. Certament, el dia 12 de maig s'iniciava la campanya d'elecció d'un rector, no d'un equip rectoral, car els vicerectors i el secretari general són designats lliurament pel rector, però el coneixement, a priori, d'aquelles persones que comparteixen un mateix programa i estan disposades a treballar per fer-lo realitat és imprescindible. Així, doncs, tenir configurat l'equip rectoral, a una setmana vista de l'inici de la campanya electoral, esdevenia una necessitat inajornable que creixia a cada hora que passava. Calia disposar dels noms de les persones que estiguessin disposades a assumir les tasques de vicerector i secretari general o abandonar la cursa iniciada per tal d'aconseguir el Rectorat. Qualsevulla solució s'havia de trobar dins de l'àmbit de la mateixa Universitat, ja que la comunitat universitària no podria acceptar mai que des de fora s'intentés resoldre els seus problemes interns. Corporativisme? Difícilment una institució pot admetre interferències externes en el seu govern i, molt menys, en l'elecció de les persones que han de regir el seu destí. I aquest fou el gran i últim error que cometé Joan Martí, sens dubte mal assessorat pels qui desconeixien la realitat universitària o pitjor aconsellat per la pressa. A causa de la seva indiscutible projecció social com a rector de la Universitat Rovira i Virgili, cregué que el suport i solidaritat rebuda de partits polítics, d'administracions públiques, de ciutadans i de la resta de rectors catalans li bastarien per aconseguir el seu objectiu, oblidant que el suport que li calia per ser rector estava en el si de la comunitat universitària que havia d'elegir els representants al Claustre, els quals serien, en última instància, els qui decidirien amb els seus vots el nou rector de la Universitat Rovira i Virgili. Així, doncs, el dimarts 5 de maig, tot just una setmana abans d'iniciar-se la campanya electoral, reuní, al migdia, a casa seva, el conseller de Cultura, Joan Maria Pujals; el president de la Intercomarcal de CDC, Josep Maria

179 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 30 d'abril de 1998, p. 16.

180 Cf. *El Punt*, dijous 30 d'abril de 1998, p. 40.

Poblet; el delegat de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, Xavier Farriol, i nou professors de diversos centres de la Universitat Rovira i Virgili, amb la finalitat de configurar la llista definitiva de membres del seu equip rectoral.[181] La reunió no obtingué els resultats previstos, ja que la majoria d'assistents declinà integrar-se al seu equip, però, en canvi, molestà profundament els membres de la comunitat universitària, que la qualificaren com a intent de politititzar les eleccions a rector i la consideraren una ingerència inacceptable d'un partit polític en els afers interns d'una institució autònoma. La notícia, difosa pels mitjans de comunicació escrita amb fotografia inclosa,[182] forçà el comissionat per a Universitats i Recerca a comprometre's públicament a garantir la neutralitat de la Generalitat en el procés d'elecció del nou rector de la URV, i el president de la Intercomarcal de CDC a afirmar que «CDC se abstendrá de hacer cualquier manifestación que pueda significar el apoyo a cualquiera de los candidatos que se presentan a rector. Y esta posición incluye a todos sus militantes», al mateix temps que justificava la seva presència a la susdita reunió: «Tanto el conseller Pujals como yo mismo fuimos a título individual a la comida, como amigos que somos de Joan Martí. Sin embargo, eso no significa el apoyo del partido a su candidatura que, por otra parte, él en ningún momento nos pidió.»[183] Les aigües havien sortit de mare i des de dalt havien decidit reconduir-les immediatament abans que poguessin arribar-los els esquitxos. A més a més, la negativa de qualsevol ingerència política de CDC en les eleccions a la URV es complementava amb unes paraules de Joan Martí en què desmentia els rumors existents sobre la manca de noms per formar equip: «Tinc un equip de govern i, en cas que guanyi, fins i tot hauré de triar.»[184] Encara un dia després, les acusacions contra Lluís Arola, els vicerectors i el secretari general pujarien de to en una entrevista a Tarragona Ràdio, potser a causa de les intencions de vot sobre les quals s'aventurava a especular *El Punt*:[185] «Resulta difícil explicar una ruptura sin las dimisiones de los vicerectores y del secretario general [...] si no cesé a nadie fue porque hasta el último momento confié en el equipo y en reconducir la situación. [...] Deter-

181 Els professors invitats que assistiren a la susdita reunió foren: José Eugenio García-Albea, director del Departament de Psicologia; Cristina Andreu, directora del Departament de Filologia Anglogermànica; Margarida Aritzeta, directora de la Universitat d'Estiu de la URV; Joan Prat, director del Departament d'Antropologia Social i Filosofia; Miquel Prats, degà de la Facultat de Ciències Jurídiques; Jaume Vernet, catedràtic de la Facultat de Ciències Jurídiques; Carme Vives, directora de l'Escola d'Infermeria; Martí Oliva, director del Departament de Gestió d'Empreses i Economia, i Jordi Sales, professor de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut.

182 Cf. *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 3, que introduïa la notícia amb el següent encapçalament: «Altos cargos de la Generalitat y de CiU apoyan a Joan Martí»; *etiam Diari de Tarragona*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 14 i *El Punt*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 29.

183 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 7 de maig de 1998, p. 16.

184 Cf. *El Punt*, dijous 7 de maig de 1998, p. 25.

185 Cf. *El Punt*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 29: «Alguns càlculs ja apunten que Arola obtindrà com a mínim la meitat dels vots, que Martí arribarà al 20% i que el 30% s'abstindrà. Són pures especulacions que podrien variar si les abstencions es decanten per l'exrector. El vot del PAS i estudiants és ara la gran incògnita.»

minados estilos que han aflorado últimamente —en relación con los que desencadenaron la crisis final— me dan miedo.»[186] Quan els tarragonins llegiren al *Diari de Tarragona* aquestes paraules proferides tot just feia 24 hores, Joan Martí havia ja resolt presentar, davant de la Junta Electoral, la seva renúncia a candidat a rector i també a la seva condició de claustral. Aquesta renúncia representaria també la seva desvinculació, no administrativa, però sí real, amb la Universitat de la qual havia estat el primer rector, ja que durant els anys següents gaudiria d'un sabàtic, d'un permís anual i d'una reducció de la seva tasca docent i investigadora com a resultat d'un conveni subscrit amb l'Institut d'Estudis Catalans. La decisió havia estat presa en una reunió d'urgència, el dia abans, amb unes poques persones de la seva confiança que no pertanyien a la Universitat. Malgrat que la notícia sorprengué la comunitat universitària i els ciutadans de Tarragona, era el final anunciat d'un procés que s'havia gestat durant mesos, que havia esclatat el 8 de febrer i que en cap moment no havia controlat qui havia estat la màxima autoritat acadèmica de la Universitat Rovira i Virgili des de la seva creació. La seva renúncia davant la Junta Electoral, la qual, al mateix temps que li acceptava, prenia la decisió de no difondre el seu programa electoral, anà acompanyada d'un escrit, «el destinatari principal [del qual són els] membres de la URV», però adreçat també «a la societat de les comarques de Tarragona, al món universitari català i de la resta de l'Estat, a les administracions públiques, a les forces polítiques i als mitjans de comunicació» en què, amb el títol «Anunci i justificació d'una retirada», recordava la feina feta —«He de recordar el creixement espectacular de la nostra Universitat en els darrers sis anys: en centres, departaments, instituts, serveis, ensenyaments, ubicacions, alumnat, professorat, personal d'administració i serveis, etc. Tot plegat, he tingut el goig i l'honor de liderar-ho com a rector...»—, denunciava que havia estat víctima d'una conxorxa —«Potser el meu error va ser no adonar-me que, darrere les versions del meu equip, hi havia una estratègia organitzada, la magnitud de la qual no podia ni imaginar: no podia passar pel meu cap que del mateix equip de govern que presidia i a l'entorn de la persona que ha treballat amb mi des del primer fins a l'últim dia dels meus mandats es covés una acció tan calculada en contra de qui sempre s'ha mostrat confiat, obert respecte als seus col·laboradors»—, i justificava la retirada de la seva candidatura —«Tinc massa respecte a la institució universitària i als qui hi vivim, com per tenyir d'inconsistències, d'ambicions personals, de debat sobre persones, una campanya per a l'elecció de rector.»[187] La notícia fou recollida en portada pels diaris locals, els quals hi dedicaren àmplia informació, editorials i articles d'opinió, a més de reproduir l'escrit íntegre de la seva retirada, sense que tampoc deixessin d'incloure-la en les seves pàgines els diaris nacionals. Gairebé tots, de forma unànime, feien referència a la

186 Cf. *Diari de Tarragona*, divendres 8 de maig de 1998, p. 14.

187 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 4 i *El Punt*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 30.

reunió celebrada el dimarts anterior al domicili particular de Joan Martí, reunió que, d'alguna manera, es considerava la culminació de tot un seguit de despropòsits i el detonant de la seva darrera decisió.[188] La idea d'una conxorxa no meresqué cap crèdit, feta l'excepció de l'arquitecte Josep Maria Milà, el qual escriuria: «Entenc que en Joan Martí renunciï a la candidatura, perquè s'hi veu obligat per pressions mesquines d'ambicions personals. I això no és conxorxa? Potser n'hem de dir simplement traïció? O traïdora conxorxa?»,[189] i es desinflà per si mateixa com un globus.[190] Es preferia creure que tot plegat havia estat un afer universitari, sostret a un veritable debat intern i inintel·ligible per a la gent del carrer, amb un desenllaç desconcertant, en el qual s'havien barrejat deslleialtats i ambicions personals, fins a l'extrem que no faltà qui hi busqués l'explicació en la història de Juli Cèsar i Brutus, malgrat que confessés després, arran dels resultats electorals, que hauria de revisar les seves tesis.[191] Ivan Rodon, amb el títol «Tres meses», resumia el procés amb les següents paraules: «Desde aquel 8 de febrero hasta ayer se han apreciado dos posiciones muy distintas: la de Arola, con un equipo (el anterior de Martí) que le apoyaba hasta las últimas consecuencias y unas ideas claras; y la de Martí, sin equipo y con la zozobra como nota dominante. El ex rector, que mantuvo hasta el último momento la duda de si se presentaría, a pesar de las voces que aseguraban una y otra vez que se retiraba, decidió ayer acabar con el último acto de esta escenificación; que para unos ha sido como una tragedia griega; para otros una obra con un final cantado y para el resto, un vodevil.»[192] Ni tragedia grega ni vodevil ni renúncia imposada pels elegits i nomenats pel mateix rector ni cop d'estat[193] ni hermetisme corporativista, només l'estricte compliment de l'article 47 dels Estatuts de la Universitat Rovira i Virgili, aprovats lliurement pel seu Claustre, el qual estableix que el rector, prèvia deliberació del Consell Rectoral, pot dissoldre el Claustre, dissolució que implica la seva dimissió com a rector. Per tant, la dimissió del rector no va ser imposada pels vicerectors ni pel secretari general ni per l'assessor per a assumptes financers, sinó exigida per la normativa vigent. Quant a la dissolució del Claustre, la resolució va ser signada pel rector lliurament, després d'haver acordat amb els membres del Consell Rectoral l'avançament de les eleccions a rector. És cert que s'havia

188 Cf. Núria Velasco. *El Punt*, diumenge 10 de maig de 1998, p. 18; *etiam La Vanguardia*: *Vivir en Tarragona*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 4; *Avui*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 28; *El Periódico*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 28; *El País: Cataluña*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 7. El tema seria novament recordat en clau política alguns dies després: *El Punt*, diumenge 24 de maig de 1998, p. 20 i dimarts 2 de juny de 1998, p. 13.

189 Cf. Josep María Milà i Rovira. *Diari de Tarragona*, dimarts 12 de maig de 1998, p. 14. Aquest article meresqué una rèplica «en fred» de la Dra. Joana Zaragoza i Gras: *Diari de Tarragona*, 23 de maig de 1998, p. 12.

190 Cf. *El Punt*, diumenge 10 de maig de 1998, pp. 16 -editorial- i 24.

191 A. Coll Gilabert. «La plumilla». *Diari de Tarragona*, dissabte 9 de maig de 1998 i dimecres 20 de maig de 1998.

192 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 3. En aquesta mateixa línia s'expressaria Carlos Abelló. *Diari de Tarragona*, dimecres 20 de maig de 1998, p. 3.

193 Cf. Luis Fernando Valero. *Diari de Tarragona*, dimecres 6 de maig de 1998, p. 12.

arribat a aquest acord sota l'amenaça de dimissió dels vicerectors, secretari general i assessor per a assumptes financers, però no ho és menys que hi havia també la possibilitat de no arribar-hi i acceptar les dimissions anunciades o anticipar-se, fent ús de la facultat de fer cessar qui prèviament havia estat nomenat. Si hi ha algun retret a fer en tot aquest afer, és el de les formes. Ni la filtració a la premsa de les desavinences internes del Consell Rectoral i dels seus motius, no tots certs o del tot certs, ni la de la reunió de professors i persones alienes a la Universitat a casa de Joan Martí, pocs dies abans d'iniciar-se la campanya electoral, contribuïen a millorar la imatge de la Universitat Rovira i Virgili, que durant tres mesos anà de boca en boca d'universitaris i ciutadans, sorpresos per aquestes notícies difícils d'identificar amb l'*Alma Mater* del pensament i del saber. Els membres de la comunitat universitària, en lloc d'assabentar-se de la decisió de Lluís Arola de no continuar formant tàndem amb Joan Martí o de les discrepàncies dels membres del Consell Rectoral sobre l'execució del Pla estratègic i la conveniència d'avançar les eleccions a rector a través dels òrgans de govern i de representació de la Universitat, ho feren a través de la premsa, de forma irregular i inexacta, la qual cosa motivà que es desencadenessin tota mena d'especulacions i que no s'acabés de comprendre un procés dut a terme d'acord amb la legalitat vigent. D'altra banda, optar a un càrrec o donar suport a un o altre candidat és una decisió lliure del subjecte sobre la qual es pot especular, però no emetre judicis objectius servint-se de conceptes subjectius inapropiats i conjunturals.

Amb la retirada de Joan Martí només quedava ja un candidat a rector, Lluís Arola i Ferrer, el programa electoral del qual es coneixia a través del web de la Universitat des del divendres dia 8 de maig i el nom de les persones que integrarien el seu equip havia estat ja difós per la premsa, malgrat que la presentació oficial del programa electoral i dels membres de l'equip es faria el dilluns, 11 de maig, un dia abans de l'inici de la campanya electoral, una campanya que no viuria ja l'enfrontament entre dues candidatures diferents per aconseguir la victòria final. El vencedor es coneixia a la bestreta, però quedava encara la incògnita de saber el suport que obtindria entre els representants elegits per constituir el nou Claustre Universitari. Una assistència reduïda de claustrals o un nombre elevat de vots en blanc o en contra minvarien, sens dubte, la seva capacitat de fer realitat el seu programa electoral i afeblirien la seva imatge.

El seu equip de govern només presentava una novetat respecte a l'anterior, si bé s'hi podien observar canvis en les competències assignades: Rosa Solà i Alberich, professora del Departament de Medicina i Cirurgia, era la nova incorporació que es faria càrrec del vicerectorat de Comunitat Universitària; Estanislau Pastor i Mallol deixava la Secretaria General, de la qual ara es responsabilitzaria Carme Borbonès i Brescó, per assumir el vicerectorat de Cooperació Exterior; Antoni Terceño i Gómez passava a vicerector de Personal Acadèmic i de Personal d'Administració i Serveis; Xavier Rius i Ferrús i Josep Anton Ferré i Vidal continuaven en els vicerectorats

d'Investigació i d'Economia i Organització, respectivament; Josep Oliveras i Samitier ocupava el vicerectorat d'Ordenació Acadèmica i Qualitat Universitària, i, per últim, Antoni Pigrau i Solé esdevenia vicerector d'Estudiants i Docència. El gerent continuava essent Manuel Molina i Clavero. Al llarg dels quatre anys de mandat s'hi produirien alguns canvis tant en les persones com en les competències que els havien estat assignades: Francesc Xavier Grau i Vidal substituiria Josep Anton Ferré i Vidal com a vicerector d'Infraestructures i Noves Tecnologies; Estanislau Pastor i Mallol retornaria a la Secretaria General en assumir Carme Borbonès i Brescó la delegació de Benestar Social a Tarragona, i Joana Zaragoza i Gras es faria càrrec del vicerectorat de Comunitat Universitària en el lloc de Rosa Solà i Alberich, que passaria a ser vicerectora d'Investigació i Relacions Internacionals.

Durant cinc dies el candidat Lluís Arola desgranà i debaté a tots els centres el seu projecte d'universitat compendiat en 47 pàgines, intentà explicar-lo per escrit a la ciutadania en un article encapçalat amb el lema del seu programa d'actuació —«Per una universitat amb futur: pública i de qualitat»—,[194] i l'exposà amb claredat i minuciositat als membres del nou Claustre Universitari, al Paranimf de la Universitat, el dimarts 19 de maig.

El seu compromís era «consolidar el que hem fet entre tots plegats. [...] organitzar la URV per tal d'aconseguir un model sostenible d'universitat, que pugui afrontar amb èxit els reptes que tenim plantejats: davallada important de la població jove que pot accedir a la universitat, competència forta d'altres universitats catalanes, restriccions en la despesa pública i major exigència de la societat i de l'alumnat.»[195] Aquest compromís es concretava en set objectius generals: «1r) Implicar tots els universitaris en la presa de decisions, impulsant el Claustre com a fòrum de discussió política dins la Universitat i intensificant el debat al si de la Junta de Govern, tot fent que el diàleg, la transparència, la no discriminació, el consens i la coresponsabilitat siguin les regles de joc a la nostra Universitat. 2n) Plantejar un mapa d'ensenyaments que permeti consolidar la URV dins el sistema universitari de Catalunya, revisant els actuals, proposant-ne de nous, afavorint la posada en marxa de títols propis, i fomentant la formació continuada i el tercer cicle, amb la intenció d'afrontar la davallada de la població jove que pot accedir a la universitat amb la mínima incidència possible en la nostra Universitat. 3r) Prioritzar la qualitat de la docència [...] per tal d'aconseguir una major eficàcia en la tasca docent. 4t) Prioritzar la investigació i la transferència de coneixement [...] procurant que els grups consolidats puguin treballar en bones condicions i que el major nombre possible de professors s'impliqui

194 Cf. *Diari de Tarragona*, diumenge 17 de maig de 1998, p. 9 i *El Punt*, diumenge 17 de maig de 1998, p. 27.

195 Cf. *Per una universitat amb futur: pública i de qualitat. Programa d'actuació de la candidatura que encapçala Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili*, Tarragona, maig de 1998, p. 5.

en projectes de recerca i de transferència, els quals esdevinguin projectes de qualitat, útils per a la Universitat i per a la societat. 5è) Dissenyar i posar en pràctica una política econòmica que permeti elaborar un pressupost sostenible. Actuar especialment en el capítol de personal elaborant, amb criteris objectius, una plantilla de professorat i una de personal d'administració i serveis que s'ajustin al crèdit disponible, segons la subvenció que la Universitat rep de la Generalitat. [...] 6è) Treballar per aconseguir la màxima eficàcia en l'execució de l'actual pla d'inversions, i els màxims recursos possibles perquè en el segon pla d'inversions tots els centres de la Universitat assoleixin un nivell satisfactori quant a instal·lacions. 7è) Elaborar en un termini de 100 dies un Pla estratègic de qualitat, que defineixi els objectius que es volen assolir a la URV, que periodifiqui en el temps aquests objectius i que dissenyi la metodologia orientada al seu assoliment [...].»[196] A continuació desenvolupava tot un seguit d'objectius concrets dins de cadascun dels diferents àmbits de la Universitat: política general, ordenació acadèmica, docència, investigació, transferència de coneixements, personal acadèmic, personal d'administració i serveis, alumnat, ubicacions, serveis d'atenció a la comunitat universitària, política lingüística, relacions internacionals, relacions amb la societat, economia i administració, i Pla estratègic de qualitat. Per últim, la seva proposta programàtica per al quadrienni 1998-2002 concloïa amb cinc compromisos concrets: «Amb la docència, perquè l'estudiant sigui l'objectiu principal en un procés que li ha de permetre formar-se per a l'aprenentatge continuat i per ser el protagonista futur d'una societat lliure i democràtica. Amb la recerca i la transferència, perquè es generi coneixement com a estratègia principal en el nostre model d'universitat sostenible. Amb les persones, perquè el personal acadèmic i el d'administració i serveis i els estudiants s'impliquin col·lectivament en la presa de decisions i considerin la URV com la *seva* Universitat. Amb la societat, perquè siguem una institució amb vocació d'Universitat pública, autònoma i compromesa amb les aspiracions democràtiques de la nostra comunitat nacional. Amb el futur, perquè consolidem la URV com una Universitat d'excel·lència i de referència, líder en el progrés social, cultural i econòmic de les comarques meridionals de Catalunya.»[197]

La constitució del Claustre que havia d'elegir el nou rector s'inicià a dos quarts de deu del matí del dimarts 19 de maig, amb la presència de 162 membres dels diferents col·lectius universitaris, és a dir, un 91,5% del total de membres de dret. Després de l'exposició del programa d'actuació per part de Lluís Arola, el qual agraí públicament la labor realitzada en favor de la Universitat pel seu predecessor en el càrrec, el doctor Joan Martí, prengueren la paraula diversos claustrals per manifestar el seu punt de vista, als quals respongué, al seu torn, el mateix candidat. Els estudiants aprofitaren

196 *Cf. ibidem*, pp. 6 i 7.
197 Cf. *ibidem*, p. 47.

el segon torn d'intervencions per fer pública la seva intenció de votar en blanc. Finalment, el secretari començà a cridar, un per un, cadascun dels claustrals perquè exercissin el seu dret de vot. El resultat fou de 109 vots a favor del candidat (67,2%), 25 en contra (15,4%) i 28 en blanc (17,2%). Lluís Arola acabava de ser elegit nou rector de la Universitat Rovira i Virgili per una àmplia majoria, la qual cosa li havia de permetre afrontar amb tranquil·litat i fermesa els quatre anys de mandat i dur a terme el seu programa d'actuació. Les seves primeres paraules com a rector electe foren de respecte envers els qui no l'havien votat i de desig de ser el rector de tots i totes, implicant-hi àdhuc els estudiants, que havien votat en blanc, en un projecte comú. L'alegria i la il·lusió envaïen novament el Paranimf, perquè la Universitat Rovira i Virgili havia arribat a la maduresa. I ho havia fet després de superar la crisi de la majoria d'edat, d'haver estat capaç d'escollir, triar, prioritzar i optar, i de fer-ho tota sola, sense interferències externes ni ruptures internes, simplement aplicant les normes que ella mateixa s'havia donat. Es posava fi a una etapa de creixement i se n'obria una altra de consolidació sense solució de continuïtat. Així ho entengueren els universitaris en donar suport majoritàriament al programa d'actuació que havia de fer viable aquesta nova etapa i així ho entengueren també alguns ciutadans: «se cierra una etapa en la vida de la Universitat y se abre otra que esperemos que sea muy provechosa»;[198] «lo que valoro mucho en todo este *affaire* es que la universidad está viva y tiene inquietud»;[199] «la universitat ha sortit reforçada del que ha viscut».[200]

Quedava només l'acte protocol·lari de la presa de possessió del nou rector i de la resta de membres de l'equip rectoral, una vegada complerts els tràmits administratius corresponents. El Consell Executiu aprovà el seu nomenament el dia 26 de maig, el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* el féu públic el 2 de juny, i tres dies després, el 5 de juny, tingué lloc, per primera vegada al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili, la presa de possessió de Lluís Arola i Ferrer com a rector de la Universitat Rovira i Virgili, en presència del comissionat per a Universitats i Recerca, Joan Albaigés; el director general d'Universitats, Antoni Giró; autoritats civils de les comarques de Tarragona, i nombrosos membres de la comunitat universitària. Un nou rector havia assumit la responsabilitat de «portar la URV al segle XXI i cloure la primera dècada del seu funcionament autònom».[201]

No obstant això, encara no s'aconseguí girar full i deixar enrere aquest capítol de la breu, però densa, història de la Universitat Rovira i Virgili. Aquest és un país do-

198 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 9 de maig de 1998, p. 5.

199 Cf. *ibidem*.

200 Cf. *El Punt*, divendres 22 de maig de 1998, p. 34.

201 Cf. *Per una universitat amb futur: pública i de qualitat. Programa d'actuació de la candidatura que encapçala Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili*, Tarragona, maig de 1998, p. 47.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dijous 21 de maig de 1998.

nat als homenatges i als reconeixements, siguin o no justificats, amb els quals, moltes vegades, es volen tranquil·litzar les pròpies consciències, daurar la píndola, «quedar bé» o, fins i tot, servir-se'n en benefici propi. Els homenatges i reconeixements han esdevingut una obligació, com la propina en determinats àmbits de la nostra vida. I si aquests tenen com a destinatari algú que no es troba ja en el món dels vius, no desperten recels ni sospites. Els morts són mereixedors de lloances i panegírics, perquè formen part del passat i difícilment seran un rival a batre, però els vius són figues d'un altre paner. Es poden ferir sensibilitats o provocar situacions que posen a prova l'habilitat i la perícia dels caps de protocol. Nogensmenys, el guió exigia que la crisi viscuda per la Universitat Rovira i Virgili tingués com a colofó un acte d'aquesta naturalesa. I així fou.

La idea de retre un homenatge a Joan Martí i Castell sorgí ben aviat a la casa gran, però es guardà inicialment al calaix, després d'haver sospesat els pros i contres de tal iniciativa. Calia fer-ho sense reobrir un procés que la comunitat universitària havia ja arxivat i, sobretot, sense importunar el nou rector, que, en cap cas, no podria quedar al marge d'un acte d'homenatge al seu predecessor. Finalment, es trobà la solució que havia de satisfer tothom i, com no podia ser d'altra manera, no satisféu ningú. Es concediria «una distinció municipal a la Universitat de Tarragona, al Dr. Joan Martí i Castell i als degans i directors de les escoles universitàries que van participar en l'establiment de la Universitat de Tarragona».[202] Aquesta distinció s'acabaria fent també extensiva a tots els membres de la Comissió Gestora i als vicerectors de l'etapa constituent. Massa protagonistes per a un mateix acte. El Consell Plenari de l'Excm. Ajuntament de Tarragona havia acordat, el 21 de desembre de 1998, incoar l'expedient «per a la concessió de la medalla d'or de la Ciutat a la Universitat de Tarragona, la medalla d'argent de la Ciutat al Dr. Joan Martí i Castell i el Diploma de Serveis Distingits als degans i directors de les escoles universitàries que van participar en l'establiment de la Universitat de Tarragona, de conformitat amb la proposta de la Comissió Informativa de Cultura».[203] D'aquesta manera es mantenia la preeminència del rector, al qual, com a màxima autoritat acadèmica de la Universitat i representant seu, correspondria recollir la medalla d'or de la Ciutat concedida a la Universitat de Tarragona, es reconeixia la tasca duta a terme pel seu predecessor en el càrrec amb la medalla d'argent de la Ciutat, i s'evitava polaritzar l'acte en ambdós, la qual cosa sempre podia resultar incòmode, mitjançant una caterva de comparses als quals es lliurava

202 Cf. Acords del Consell Plenari de l'Excm. Ajuntament de Tarragona, sessió ordinària del dia 19 de febrer de 1999.

203 Cf. Acords del Consell Plenari de l'Excm. Ajuntament de Tarragona, sessió ordinària del dia 21 de desembre de 1998.

204 Els guardonats amb el Diploma de Serveis Distingits foren: Lluís Arola Ferrer, Carme Borbonès Brescó, Miquel Caminal Badia, Francesc Castells Piqué, Sergio Castillón Miranda, Carmen Claver Cabrero, Azael Fabregat

també un premi de consolació.[204] Es donà el cas que, fins i tot, es lliurà el Diploma de Serveis Distingits a un membre de la Comissió Gestora que renuncià a formar-ne part i no arribà mai a prendre possessió del càrrec.

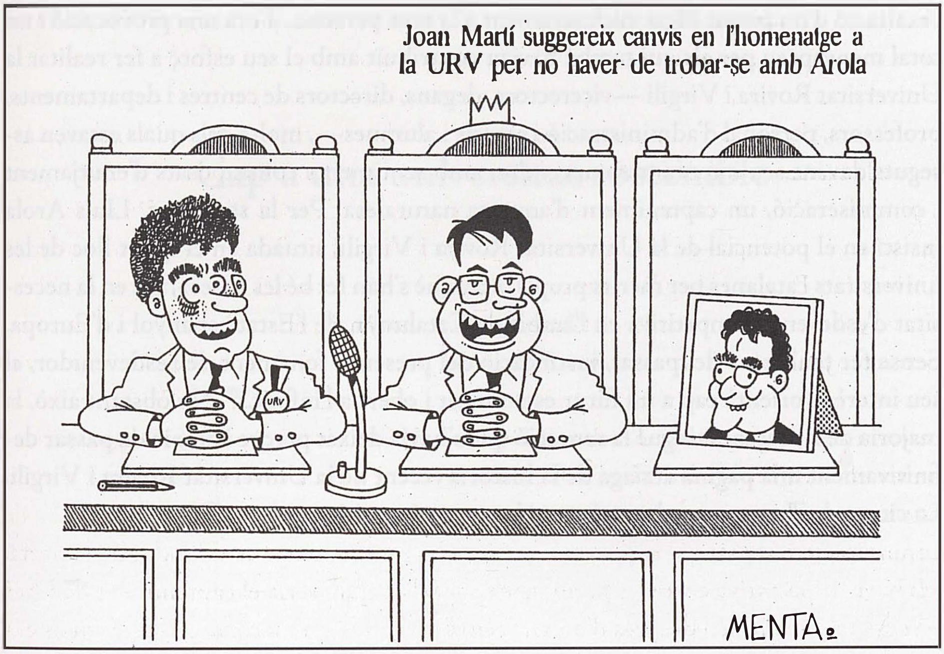
La premsa no perdé tampoc l'ocasió de revifar el foc reduït ja a cendres i d'escalfar l'ambient amb una notícia sobre determinats suggeriments de Joan Martí al consistori tarragoní per tal de modificar l'acte de lliurament de medalles i diplomes amb l'objectiu de no haver de trobar-se amb Lluís Arola, actual rector de la Universitat Rovira i Virgili, i de no haver de compartir el protagonisme de l'acte.[205] Si bé no es precisaven les fonts municipals que havien difós la notícia i que asseguraven que l'acte «es farà com es va preveure; no canviarem res del que estava previst»,[206] tres dies després el mateix diari recollia la rèplica de Joan Martí: «No sóc pudorós i accepto sense problemes l'homenatge al costat d'Arola.»[207] Finalment, el 30 d'abril, divendres, a les set de la tarda, el Saló de Sessions del Palau Municipal es vestí de gala i s'omplí de gom a gom per tal de donar compliment a l'acord pres pel Consell Plenari. Presidia l'acte l'alcalde Joan Miquel Nadal, flanquejat pel president de la Diputació, el rector de la Universitat Rovira i Virgili, la presidenta del Consell Comarcal del Tarragonès i el director general d'Universitats. A la dreta de la presidència, en un lloc preferent, s'asseia l'exrector Joan Martí, acompanyat de qui havia estat secretari general de la Universitat i assessor seu per a política cultural, Miquel Caminal. El centre del Saló havia estat reservat per als qui havien de rebre el Diploma de Serveis Distingits. Els regidors ocupaven els seus llocs habituals en els bancs laterals i les ciutadanes i ciutadans que no es volien perdre aquesta efemèride seien darrere els llocs reservats per als mitjans de comunicació o romanien recolzats a la paret del fons o dempeus al llindar de la porta. Hi havia expectativa entre els periodistes per saber quin seria el capteniment de Lluís Arola i de Joan Martí després d'un any sense trobar-se cara a cara. L'esperat moment es produí, a porta tancada, al despatx de l'alcalde, sense la presència dels mitjans de comunicació, que es delien per immortalitzar-lo en les edicions del dia següent. Ni tan sols aconseguiren que ambdós protagonistes revisquessin, en finalitzar l'acte, davant les càmeres, l'encaixada de Bergara. El tinent d'alcalde de Cultura, Joan Aregio, glossà els mèrits dels guardonats, als quals l'alcalde lliurà els diplomes i les medalles d'argent i d'or. Manel Sanromà expressà en nom de tots els qui havien rebut el Diploma de Serveis Distingits l'agraïment per aquest reconeixement, i Joan Miquel Nadal clogué

Llangostera, Javier Faci Lacasta, Josep Anton Ferré Vidal, Francesc Giralt Prat, Antoni Gonzàlez Senmartí, Josep Guasch Torres, Joan Maria Llobet Mallafré, Javier Maixé Altés, Joana Noguera Arrom, Carme Nogués Domingo, Josep Oliveras Samitier, Andreu Pujol del Pozo, Xavier Rius Ferrús, Santiago Roquer Soler, Manel Sanromà Lucia, Antonio Terceño Gómez, Josep Maria Tomas Ferré i Jaume Vernet Llobet.

205 Cf. *El Punt*, diumenge 7 de febrer de 1999, p. 6.

206 Cf. *Ibidem*.

207 Cf. *El Punt*, dimecres 10 de febrer de 1999, p. 28.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dijous 21 de maig de 1998.

l'acte, recordant que Tarragona era la seu de la Universitat Rovira i Virgili, la qual havia estat i continuava essent prioritària per a la ciutat. Però, una vegada més, l'interès se centrà en les paraules d'agraïment de Joan Martí i Lluís Arola, ja que podien ser l'anunci del tancament definitiu de les ferides que encara no havien cicatritzat i de la reincorporació a la plena activitat universitària de qui havia estat el primer responsable del govern de la Universitat. No fou així i molts dels presents abandonaren el Saló de Sessions amb un regust de boca pel que havien escoltat i el que haurien volgut escoltar. Les paraules de Joan Martí estigueren presidides pel ressentiment, la supèrbia i l'exaltació d'un passat lligat exclusivament a la seva persona. Tota una provocació i un total menyspreu per als qui també havien contribuït amb el seu esforç a fer realitat la Universitat Rovira i Virgili —vicerectors, degans, directors de centres i departaments, professors, personal d'administració i serveis i alumnes—, molts dels quals estaven asseguts davant seu intentant comprendre, amb sentiments contraposats d'enutjament i commiseració, un capteniment d'aquesta naturalesa. Per la seva part, Lluís Arola insistí en el potencial de la Universitat Rovira i Virgili, situada en el quart lloc de les universitats catalanes per mèrits propis, «perquè s'han fet bé les coses»,[208] i en la necessitat d'esdevenir competitiva en l'àmbit de Catalunya, de l'Estat espanyol i d'Europa. Sense fer taula rasa del passat, justificació del present i fonament de l'esdevenidor, el seu interès s'orientà cap a un futur esperançat i obert a l'infinit.[209] No obstant això, la majoria dels presents tingué la sensació que s'havia deixat perdre l'ocasió de passar definitivament una pàgina atziaga de la història recent de la Universitat Rovira i Virgili. La ciutat de Tarragona, el consistori i la comunitat universitària s'ho mereixien.

208 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 1 de maig de 1999, p. 24.

209 Cf. *El Punt*, dissabte 1 de maig de 1999, pp. 1, 3 i 4; *Diari de Tarragona*, dissabte 1 de maig de 1999, p. 24.

Cap a una universitat sostenible

El desè aniversari de la Universitat Rovira i Virgili coincideix pràcticament amb l'acabament del primer mandat del rector Lluís Arola i Ferrer. Aquesta circumstància fa que la remembrança del darrer període dels deu anys de la nostra Universitat, encapçalada amb l'epígraf «Cap a una Universitat sostenible», pugui, en algun moment, confondre's amb un balanç de govern. No és aquesta la intenció, malgrat el risc que hom corre en recordar un passat recent, privat del necessari distanciament en el temps.

Una nova manera de fer

Lluís Arola i Ferrer era ja el nou rector de la Universitat Rovira i Virgili amb el suport d'una àmplia majoria dels membres del Claustre Universitari. Havia arribat, per tant, el moment de començar a fer realitat els compromisos assumits en el programa de govern que havia exposat i que havia merescut la confiança de bona part de la comunitat universitària. Era necessari, doncs, demostrar als qui l'havien votat que no l'havien errat i als qui no ho havien fet que també podien confiar en ell, ja que era el rector de tots. Tenia quatre anys per davant per fer-ho, però calia posar-s'hi des del primer dia, per tal de no desvetllar impaciències innecessàries, donar ales als detractors o acréixer la passivitat dels qui pensen o volen pensar que ja no hi ha res a fer.

Hi havia el compromís d'elaborar un Pla estratègic de qualitat en el termini de 100 dies, de realitzar un nou mapa d'ensenyaments, de presentar una nova plantilla de professorat i de personal d'administració i serveis i de proposar moltes altres actuacions que requerien una infraestructura inexistent fins a aquell moment a la Universitat. Era necessari disposar, en primer lloc, d'un gabinet capaç de preparar el susdit Pla estratègic i els informes i estudis imprescindibles per poder decidir amb coneixement de causa, de fer el seguiment dels acords presos i d'analitzar-ne els resultats. Així, doncs, en la primera Junta de Govern s'aprovà una reestructuració dels òrgans de suport del Rectorat mitjançant la creació del Gabinet Tècnic del Rectorat, el Gabinet de Protocol i Relacions, i el Gabinet de Comunicació. Del primer se'n féu càrrec Jordi Cartanyà, fins aleshores director del Servei de Recursos Científics; del segon, Joan Potau, antic cap del Gabinet del Rector, i del tercer, Berta Ramos, responsable de comunicació de la Universitat des de l'any 1993, la qual seria substituïda posteriorment per Josep M. Arias.

L'elaboració d'un pressupost equilibrat comportà la introducció del principi d'austeritat en el dia a dia de la Universitat, però també en els actes protocol·laris, activitats i altres despeses considerades supèrflues. Es rescindí, de bell antuvi, el contracte amb l'empresa d'estudis, enquestes i estratègies de comunicació Gabise, malgrat que aquesta decisió comportés un recurs per via judicial encara pendent de resolució; es

reduïren els refrigeris i vins d'honor —més d'un trobà a faltar les avellanes i la copa de cava en acabar algun acte—, i s'optà per fer unes publicacions dignes de la institució, però exemptes de qualsevol excés. Més que l'estalvi real, el que es pretenia era projectar un nou concepte de gestió pública, una nova filosofia, una nova manera de fer que impregnés tota la vida de la Universitat. A la sessió acadèmica d'obertura del curs 2000-2001, s'introduí, per primera vegada, un nou apartat: el reconeixement al personal acadèmic i d'administració i serveis que havia complert 25 anys de dedicació a la Universitat. Fou una excel·lent iniciativa del Consell Rectoral, ja que el principal actiu d'una institució pública són les persones que, dia darrere dia i any darrere any, contribueixen amb el seu treball i esforç a oferir un millor i més eficaç servei a la societat. Però a diferència d'altres universitats, el reconeixement fou un pin personalitzat de plata amb el logotip de la Universitat. Ni un any sabàtic, ni un rellotge ni una paga extraordinària.

Transparència, diàleg, consens i coresponsabilitat havien estat definits com els principis que havien d'inspirar l'actuació del nou equip de govern. Així doncs, calia intensificar els fòrums de debat entre els òrgans de govern i també amb els diversos col·lectius universitaris. El Claustre Universitari, el màxim òrgan representatiu de la comunitat universitària, es reuní, com a mínim, dues vegades a l'any, en el segon i quart trimestre, per aprovar l'informe anual de gestió del rector, un informe extens i exhaustiu, i per debatre i aprovar els temes fonamentals de la política institucional: el Pla estratègic de qualitat, el Reglament d'ús de la llengua catalana, la reforma dels Estatuts, el nou Mapa d'ensenyaments i el Pla estratègic de recerca. Endemés, el Consell Rectoral mantingué reunions periòdiques amb els degans i directors de centre, directors de departament, professorat i representants dels diferents col·lectius. Esdevingueren habituals els «cafès» del Consell Rectoral amb tots els membres de cadascun dels departaments i les visites del rector i gerent als centres, trobades en les quals s'intercanviaven obertament les opinions sobre temes d'actualitat o que eren motiu d'especial interès. Com deia el professor Josep M. Bricall, no n'hi ha prou a tenir la raó per poder tirar endavant una iniciativa, sinó que cal que els altres te la donin. I la Universitat, lluny de ser l'excepció, en podria ser el paradigma. Només amb el concurs i la complicitat de la majoria de membres de la comunitat universitària és possible fer una política eficient i eficaç, i aquest concurs i complicitat només s'obtenen amb el diàleg. Cal que els diferents col·lectius universitaris se sentin coresponsables de la política de la Universitat i no la percebin com a estranya o imposada «pels qui manen». I per aconseguir aquesta coresponsabilitat, la gestió ha de ser clara i transparent, ja que difícilment hom «s'apunta» a res si ignora el que hi ha al darrere. L'aprovació per majoria absoluta de gairebé tots els temes importants durant els darrers quatre anys palesa l'eficàcia d'una política fonamentada en aquests principis. I quan no es féu així, en uns casos calgué rectificar, com veurem més endavant, i en uns altres no s'assolí l'objectiu

desitjat. Només en aquest marc d'actuació s'explica que l'Associació d'Estudiants Progressistes lloés públicament, al mes de novembre de 1999, la gestió del rector i el grau de compliment de les propostes que li presentaren abans de la seva elecció, tot just feia un any i mig, sobretot si hom té en compte que en aquell moment optaren pel vot en blanc.[210] La vigília del primer Claustre en què el rector havia de passar comptes del primer any de govern, el degà de la Facultat de Ciències Jurídiques, Miquel Prats, declarava: «S'han abordat temes difícils. [...] I tot s'ha fet amb molta transparència, sobretot de cara endins. No vol dir que abans no hi hagués transparència, però aquest any s'ha estat especialment escrupulós. [...] S'han superat amb escreix totes les expectatives. Arola té una gran virtut: treballa amb un equip que és molt sòlid i cohesionat. I no han sorprès a ningú perquè segueixen el programa electoral.»[211] Les seves paraules gairebé foren premonitòries, ja que, l'endemà, l'informe anual de gestió del rector rebé el suport del 85% dels membres assistents al Claustre. Tres anys després, l'últim informe del seu primer mandat mereixeria l'aprovació gairebé unànime dels assistents, amb un 97% de vots favorables. Un darrer exemple de l'aplicació pràctica dels principis suara esmentats podria ser el canvi d'orientació de la revista *Papers*, aprovada per la Junta de Govern, al desembre de 1998: «La revista *Papers* es constituirà com un mitjà d'opinió i informació universitària la qual dependrà d'un consell de redacció que decidirà i controlarà els continguts i les col·laboracions. Aquest Consell serà plural, ja que incorporarà persones de tots els col·lectius universitaris.»[212] Fins aleshores havia estat una publicació del Gabinet de Premsa dependent del Rectorat.

Si el lema del programa d'actuació de la candidatura de Lluís Arola era la consecució d'una universitat amb futur, aquest futur exigia indefectiblement ser una universitat de qualitat per tal d'afrontar la competitivitat de les altres universitats més properes, però, sobretot, per no esdevenir una acadèmia limitada a la transmissió de coneixements i privada de la creació de la ciència mitjançant la recerca. I ser una universitat de qualitat exigeix l'avaluació constant dels processos, dels serveis i de les persones que hi intervenen. Així doncs, calia arrelar a la Universitat la cultura de l'avaluació, no solament interna, sinó també externa perquè resultés fiable. L'avaluació durant aquests quatre anys de 24 ensenyaments, del servei de biblioteques i del procés de transició de l'alumnat a la Universitat, segons la metodologia i la coordinació de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya; del personal acadèmic per a l'obtenció d'un nou component per mèrits docents, i del personal d'administració i serveis ha motivat la realització de plans de millora, amb accions específiques programades, encaminats a oferir un servei públic d'educació superior de màxima qualitat als usuaris

210 Cf. *El Punt*, dimecres 17 de novembre de 1999, p. 33.

211 Cf. *El Punt*, dimecres 19 de maig de 1999, p. 35.

212 Cf. *Full Oficial*. Any VI, núm. 26, Junta de Govern de 18 de desembre de 1998, p. 8.

de la Universitat Rovira i Virgili. L'aprovació de la *Ley Orgánica de Universidades* i de la Llei d'Universitats de Catalunya, en les quals la garantia de qualitat, a través de l'avaluació, l'acreditació i la certificació, esdevé el principi de tota l'activitat universitària, han confirmat l'encert de l'objectiu elegit. Es va saber escollir el camí correcte i això ha de permetre a la Universitat Rovira i Virgili encarar el futur amb optimisme.

L'acompliment d'un programa

El Pla estratègic de qualitat

L'elaboració d'un Pla estratègic de qualitat era una exigència del Contracte programa signat el novembre de 1997 entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili. D'altra banda, el nou equip de govern s'havia compromès, en el seu programa d'actuació, a fer una proposta en el termini de 100 dies, és a dir, durant el mes d'octubre del mateix any, atès el caràcter prioritari que li havia atorgat. La primera Junta de Govern del dia 8 de juliol de 1998 aprovà la constitució de quatre comissions —Rendiment Acadèmic, Recerca, Qualitat i Recursos—, presidides per un vicerector i integrades per un nombre variable de membres designats pels centres i pels col·lectius d'estudiants i de personal d'administració i serveis o directament pel president de la comissió, amb la finalitat de treballar un primer document elaborat pel Consell Rectoral en col·laboració amb el Gabinet Tècnic del Rectorat. Les conclusions de les susdites comissions foren adreçades al Consell Rectoral, el qual presentà la proposta de Pla estratègic de qualitat a la Junta de Govern, que l'assumí i l'elevà al Claustre per a la seva definitiva aprovació. El 29 d'octubre de 1998, després d'un llarg i intens debat de les 73 esmenes presentades, el Claustre Universitari aprovà per 90 vots a favor, cap en contra i 2 abstencions el Pla estratègic de qualitat de la URV, amb la incorporació de 54 esmenes íntegrament acceptades o transaccionades.

El Pla estratègic de qualitat de la URV consta, en primer lloc, d'una anàlisi dels factors externs, generals i específics, així com dels interns, amb indicació de les oportunitats o dificultats en els primers, i dels punts forts i dels punts de millora en els segons. S'hi adjunta una síntesi de la realitat de la qual es partia: 10 centres integrats, 5 centres adscrits, 19 departaments, 2 instituts, 40 ensenyaments, 136 projectes de recerca i de transferència, 12.375 estudiants, 908 persones dedicades a la docència i a la investigació, 286 persones destinades a l'administració i als serveis, 70.000 m^2 construïts i 6.320 milions de pessetes de pressupost.

En segon lloc, s'hi defineix la raó de ser de la URV: «construir el futur, contribuint al desenvolupament de la persona i al progrés de la societat mitjançant la generació, revisió i transmissió del coneixement»; i la visió de futur, en definitiva la URV que volem: «La Universitat de la formació integral de les persones, on s'aprèn a ser, fer, conviure i conèixer. La Universitat que aprèn de les persones, de la societat i d'ella mateixa. La Universitat compromesa amb el treball. La Universitat compromesa amb l'entorn i amb la societat. La Universitat universal. La Universitat que progressa. La Universitat de les persones.»[213]

213 Cf. *Pla Estratègic de Qualitat*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, octubre de 1998.

En tercer lloc, s'hi desplega el Pla pròpiament dit, el qual s'estructura en 7 eixos. El primer eix, la formació dels estudiants, consta de 4 objectius, 13 estratègies i 93 actuacions. Les actuacions es classifiquen en funció de la seva magnitud —polítiques, programes o plans institucionals i actuacions específiques—, de l'òrgan responsable d'impulsar-les —equip de govern, centres, departaments, instituts o serveis— i de la seva priorització. El segon eix, la generació i transferència de coneixements, inclou 2 objectius, 8 estratègies i 35 actuacions. El tercer eix, les relacions amb la societat, conté 2 objectius, 6 estratègies i 28 actuacions. El quart eix, les persones, incorpora 1 objectiu, 4 estratègies i 26 actuacions. El cinquè eix, la captació i l'ús dels recursos, preveu 4 objectius, 11 estratègies i 47 actuacions. El sisè eix, l'organització i els processos, comprèn 2 objectius, 5 estratègies i 30 actuacions. El setè eix, el compromís de futur, implica 2 objectius, 4 estratègies i 20 actuacions.

Finalment, s'hi preveu una comissió encarregada de fer-ne el seguiment i l'avaluació, la qual fou creada per la Junta de Govern, en la sessió ordinària del dia 27 d'octubre de 1999.[214]

Però no n'hi havia prou a fer el Pla estratègic de qualitat de la URV, les actuacions del qual corresponia impulsar majoritàriament a l'equip de govern, sinó que calia traslladar aquesta nova metodologia de treball a les diferents unitats estructurals —centres i departaments—, per tal d'aconseguir un alineament estratègic entre els objectius d'aquestes i els de la institució. Durant l'any 1999, els deu centres i els dinou departaments de la Universitat realitzaren els seus plans estratègics, els quals foren aprovats per les juntes de centre i els consells de departament respectivament. Els de centre foren també presentats públicament al Claustre Universitari. A partir de l'anàlisi dels plans estratègics de centres i departaments i de les funcions que els encomanen els Estatuts de la Universitat, es definiren deu objectius per als primers i uns altres deu per als segons. D'una banda, els deu objectius fixats per als centres, en el període 2000-2003, foren: 1) Millora de l'oferta docent. 2) Reforma dels plans d'estudi de 1r i 2n cicle. 3) Millora de la coordinació i seguiment dels ensenyaments de 1r i 2n cicle. 4) Innovació i millora de l'aprenentatge en ensenyaments de 1r i 2n cicle. 5) Acció tutorial en els ensenyaments de 1r i 2n cicle. 6) Millora de la interacció amb el món laboral: pràctiques, inserció i seguiment. 7) Increment de la mobilitat acadèmica dels alumnes. 8) Millora de la captació, transició i rendiment acadèmic dels alumnes. 9) Millora dels mecanismes de comunicació i relació. 10) Millora de la direcció i gestió. D'altra banda, els deu objectius fixats per als departaments, en el període 2000-2003,

214 La composició de la Comissió de seguiment i avaluació del Pla estratègic de qualitat fou la següent: Dr. Josep Oliveras i Samitier, president; Dr. Josep Anton Ferré i Vidal, Consell Rectoral; Dr. F. Xavier Rius i Ferrús, Consell Rectoral; Dr. Jordi Cartanyà i Solé, Gabinet Tècnic; Dr. Vicent S. Ferreres i Pavia, personal docent; Dra. M. Rosa Fenoll i Brunet, personal docent; Dra. Misericòrdia Carles i Lavila, personal docent; Sra. Carme Crespo i Blàzquez, PAS; Sr. Jordi Mateu i Pozuelo, estudiant; Sr. Joan Carles Boronat i Rodríguez, Consell Social.

foren: 1) Millora de la docència de 1r i 2n cicle. 2) Adequació de l'oferta i millora del desenvolupament del doctorat. 3) Desenvolupament de l'oferta de formació continuada. 4) Millora del procés d'ensenyament-aprenentatge en les diverses ofertes docents. 5) Increment de la productivitat i de la qualitat de la investigació. 6) Augment i millora de les activitats de transferència. 7) Millora de la direcció, de la planificació i de la qualitat. 8) Millora dels mecanismes de comunicació i projecció externa. 9) Millora de la gestió dels recursos humans. 10) Millora de la gestió dels recursos materials. A més a més, els centres i departaments rebrien una aportació econòmica addicional per les actuacions orientades a la consecució dels objectius establerts, d'acord amb el grau de compliment assolit i els pressupostos disponibles per impulsar-les. Aquestes actuacions es revisarien anualment i se'n proposarien de noves dins un procés continuat d'anàlisi, priorització i assignació de recursos. S'aplicava així als centres i departaments la mateixa fórmula de compromisos per objectius que havia pactat la Universitat amb la Generalitat.

Un nou Contracte programa, ara només per al bienni 2000-2001, substituí el primer de tres anys. L'acord fou presentat públicament el 20 de novembre de 2000, a la sala de juntes del Rectorat, i fou ratificat per la Junta de Govern, en la sessió del dia 20 de desembre. S'hi preveien 70 accions, emmarcades dins de 17 línies prioritàries d'actuació, corresponents a 8 objectius, fixats entorn als quatre eixos que configuraven la visió de futur: 1) Generar el màxim valor afegit a les capacitats de les persones al llarg de la vida. 2) Contribuir significativament a l'avenç del coneixement i a la seva transferència a la societat. 3) Impulsar la transformació i el progrés socioeconòmic del territori i de la societat. 4) Esdevenir una organització flexible i versàtil orientada a la innovació i al servei dels usuaris. Aquest Contracte programa representava un finançament addicional de 275 milions de pessetes, 125 per a l'any 2000 i 150 per a l'any 2001, destinats als programes de millora del professorat, de millora del PAS i de despeses induïdes.

Com a conseqüència de l'aprovació del Pla estratègic de qualitat, dels plans estratègics de centres i departaments i del Contracte programa 2000-2001 entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili, el 7 de maig de 2001, la Junta de Govern aprovà el Pla director d'actuacions 2001-2002 de la Universitat Rovira i Virgili, el qual «pretén focalitzar les línies d'actuació i les accions prioritàries que han de marcar aquest període. Aquestes línies i accions aglutinen els compromisos que la URV ha contret internament i externament: el Contracte programa 2000-2001 entre la URV i la Generalitat per a la millora de la qualitat, el Pla estratègic de qualitat de la URV i els plans estratègics de centres i departaments».[215] S'hi preveuen 82 accions

215 Cf. *Pla director d'actuacions 2001-2002 de la Universitat Rovira i Virgili*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, p. 5.

corresponents a 19 línies d'actuació agrupades en set àmbits: ensenyaments de primer i segon cicle, doctorat, postgrau i formació continuada, recerca, transferència, direcció i gestió, i comunitat universitària i societat.

L'elaboració del Pla estratègic de qualitat de la URV i dels plans estratègics de centres i departaments ha representat un canvi cultural important a la Universitat, ja que ha obligat tots els col·lectius a analitzar els reptes plantejats i la seva posició per afrontar-los, a decidir el camí a seguir, a fixar uns objectius, a concretar unes actuacions i a prioritzar-les. Malgrat les reticències i l'escepticisme inicials de més d'un, semblà l'única manera d'afrontar el futur amb garanties de tenir-lo. El temps, àrbitre inexorable, així ho ha confirmat.

El Pla d'ubicacions de la URV

A començaments de l'any 1998 les infraestructures de la Universitat Rovira i Virgili continuaven essent una de les assignatures pendents, ja que les escoles tècniques superiors d'Enginyeria i d'Enginyeria Química romanien en mòduls prefabricats al Complex Educatiu de Tarragona, ignorant quan podrien ocupar el complex del campus de Sescelades, on tot just es bastia l'edifici destinat a laboratoris de recerca, seminaris i departaments; la Facultat de Ciències Jurídiques estava disseminada en tres àmbits diferents a l'espera de poder traslladar-se al nou centre que estava construint-se a les antigues casernes de l'avinguda Catalunya; les facultats de Química i Lletres restaven als vetustos immobles de la plaça Imperial Tàrraco sense albirar la data possible d'abandonar-los; la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia subsistia als edificis de l'antiga escola de Magisteri, de principis de la dècada dels setanta, reformats una vegada i una altra; la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut tenia interrompudes les obres de condicionament de l'antiga seu del carrer Sant Llorenç, i l'Escola d'Infermeria compartia amb l'Institut Català de la Salut un edifici a l'Hospital Joan XXIII. Els espais per a serveis eren inexistents. Només el Rectorat, la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials, la Facultat d'Enologia i el Servei de Tecnologia Química disposaven d'espais adients. Era evident que el ritme de les inversions, malgrat el retard inicial motivat per la definició del model d'universitat i el seu emplaçament, no era l'adequat. Així, doncs, calia afrontar amb decisió aquest tema de cara al següent Pla d'inversions. En primer lloc, era necessari replantejar-se el Pla d'ubicacions de la Universitat Rovira i Virgili, aprovat per la Comissió Gestora el 20 de desembre de 1994, tenint en compte el temps transcorregut i la realitat econòmica; en segon lloc, era imprescindible aconseguir la transferència, encara pendent, de la gestió de les inversions a la Universitat; i, per últim, prioritzar les actuacions d'acord amb els recursos disponibles.

El primer tema fou abordat a la Junta de Govern del dia 18 de desembre de 1998. S'hi proposà una major concentració de centres i serveis a la ciutat de Tarragona, ja que la distribució a Reus quedava, de moment, igual, i es renuncià a ubicar la Facultat de Lletres i el Complex Cultural a la Part Alta de la ciutat, on només quedaven el Rectorat i els serveis administratius centrals, els quals ocuparien també l'espai previst anteriorment per a la Facultat de Lletres, al llarg del carrer Llorer, a l'illa 51 de l'àmbit urbà de dins de la muralla, ocupada en aquell moment pel Col·legi Jaume I. S'acordà també que la Facultat d'Enologia s'ubiqués, per coherència científica, al campus de Sescelades, juntament amb la Facultat de Química, i que l'espai alliberat a les Clarisses fos destinat a l'Escola d'Infermeria, la qual, mentre no pogués traslladar-s'hi, ocuparia provisionalment les instal·lacions de la Facultat de Ciències Jurídiques, a l'avinguda Roma, quan aquestes quedessin lliures en inaugurar-se el nou centre de l'avinguda Catalunya. Finalment, s'aprovà que la Facultat de Lletres, els menjadors universitaris i la Casa de l'Estudiant s'emplacessin a la zona Centre, juntament amb la Facultat de Ciències Jurídiques, indret al qual també hi aniria en una següent fase d'execució del Pla d'ubicacions la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia.

Després de llargues i no fàcils negociacions, s'aconseguí que la gestió administrativa i financera de les inversions fos transferida a la Universitat Rovira i Virgili per part del Comissionat per a Universitats i Recerca, no sense concessions, ja que s'hagué d'assumir la contractació d'una empresa externa de consultoria, assistència i suport. El dia 4 de maig de 1999, se signà, al Rectorat, un Contracte programa d'inversions per als dos anys que restaven del Pla plurianual d'inversions del Comissionat per a Universitats i Recerca, per un import de 4.100 milions de pessetes, 1.863 corresponents a l'any 1999 i 2.237 a l'any 2000, els quals serien finançats amb càrrec als pressupostos del Comissionat per a Universitats i Recerca o mitjançant endeutament de la Universitat Rovira i Virgili, les amortitzacions i interessos del qual serien assumits pel Comissionat per a Universitats i Recerca. Així, doncs, la quantitat destinada a inversions per al bienni 1999-2000 era superior a la que s'havia esmerçat durant els quatre anys anteriors, la qual cosa havia de permetre accelerar les obres d'acabament de la Facultat de Ciències Jurídiques, completar les de les escoles tècniques superiors d'Enginyeria i d'Enginyeria Química, i iniciar les de les facultats de Química i Enologia.

El dia 24 de gener de 2000, els 1.739 estudiants de Dret i Relacions Laborals ocupaven els 11.350 m^2 de les noves instal·lacions de la Facultat de Ciències Jurídiques al campus Centre, després de més de tres anys d'obres i una inversió superior als 1.500 milions de pessetes. El 13 de setembre d'aquell mateix any, el conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i el rector de la Universitat col·locaren la primera pedra de les facultats de Química i Enologia, una construcció de 15.500 m^2, el projecte de la qual havia estat confiat als arquitectes Ramon Artigues i Ramon Sanabria, i del Servei de Recursos Científics, una obra de 1.200 m^2 encomanada a l'arquitecte Francesc Rius.

Quedava encara molt per fer i calia planificar bé la negociació del nou Contracte programa d'inversions per al 2001-2004. La Junta de Govern n'aprovà el 23 d'octubre de 2000 una proposta, la qual preveia l'acabament de les actuacions que s'estaven desenvolupant —escoles tècniques superiors d'Enginyeria i d'Enginyeria Química i facultats de Química i Enologia, juntament amb els edificis comuns destinats a biblioteca, sala d'estudi i aula d'informàtica, Aula Magna i administració— i l'execució d'altres de noves —Facultat de Lletres, Casa de l'Estudiant, ampliació del Rectorat, condicionament de les plantes tercera, segona i baixa de l'antic edifici de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut i reforma del poliesportiu de Sescelades—, per un import de 9.588 milions de pessetes. Però, d'una banda, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació decidí allargar el període del nou Pla plurianual d'inversions fins al 2006, fet que comportava una dilatació en el temps de l'execució de les obres, i, d'altra banda, reduí la quantitat sol·licitada a 7.566 milions de pessetes, insuficients per dur a terme les actuacions previstes. S'ajornà la realització de l'Aula Magna i de l'edifici d'administració del campus de Sescelades, i de la Casa de l'Estudiant del campus Centre; s'exclogué la reforma del poliesportiu de Sescelades, i es posposà l'inici de la nova Facultat de Lletres i de l'ampliació del Rectorat fins a l'any 2005, la qual cosa significava que durant aquest període només es podria acomplir un 25% del total d'aquestes obres, les quals s'haurien de completar en el període següent. Per tant, la Facultat de Lletres no es podria traslladar al campus Centre fins al 2008 o el 2009 i hauria de romandre 8 o 9 anys més en els obsolets i laberíntics edificis de la plaça Imperial Tàrraco, en unes condicions insostenibles i inadequades per al desenvolupament de la seva tasca docent i investigadora. No li quedà més remei a la Junta de Govern que aprovar, en la sessió ordinària del dia 20 de desembre de 2001, el Contracte programa d'inversions 2001-2006 en els termes exposats, però prengué també l'acord de manifestar a la Generalitat de Catalunya el seu rebuig pel retard en l'inici de les obres de la Facultat de Lletres i en l'acabament de les facultats de Química i Enologia.

En acabar el curs 2001-2002, es trobaven ja en plena activitat des de feia un any les escoles tècniques superiors d'Enginyeria i d'Enginyeria Química, les quals ocupaven una superfície de 25.000 m^2 i havien representat una inversió de 4.893 milions de pessetes, si bé la inauguració oficial a càrrec del Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya encara hauria d'esperar fins al 5 de desembre de 2002; estava previst finalitzar l'edifici de biblioteca, sala d'estudi i aula d'informàtica del campus de Sescelades el setembre de 2003; s'havien represès, després de gairebé cinc anys d'interrupció, les obres de condicionament de les plantes tercera, segona i baixa de l'antic edifici de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut; s'havia aconseguit anticipar l'acabament de les facultats de Química i Enologia a l'inici del curs 2004-2005, i s'estava negociant amb el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació i amb l'Ajuntament de Tarragona una fórmula de finançament que per-

metés disposar de la nova Facultat de Lletres el curs 2006-2007. Si bé el tema de les infraestructures no estava encara definitivament resolt, ni de bon tros, s'havia pogut encarrilar i marxava a un ritme sostingut.

Els recursos humans

El Contracte programa signat el novembre de 1997 exigia un equilibri pressupostari entre la subvenció nominativa i les despeses de personal, que en aquell moment eren superiors a la transferència rebuda de la Generalitat de Catalunya per aquest concepte. D'altra banda, l'existència de places vacants a la plantilla del professorat generava un romanent fictici, ja que a mesura que es cobrissin aquestes places el romanent seria cada vegada menor, romanent que permetia cobrir majors despeses que era necessari aflorar en el pressupost, si aquest es volia continuar liquidant sense dèficit.

Ateses aquestes premisses i la voluntat del Consell Rectoral d'aconseguir un pressupost sostenible i eficaç, esdevenia imprescindible revisar la plantilla de professorat. En primer lloc, calia conèixer la càrrega docent que genera cada ensenyament, la distribució d'aquesta càrrega entre els diferents departaments i la força docent necessària per impartir la càrrega docent, concretada en nombre i categories de professors per àrea de coneixement. Ara bé, per conèixer la càrrega docent que genera cada ensenyament, era indispensable tenir en compte tot un seguit de criteris, alguns predeterminats, com el nombre de crèdits d'un pla d'estudis homologat, i d'altres per determinar, com la grandària dels grups o el factor de relació entre assignatures obligatòries i optatives. Però, en definitiva, l'objectiu final no era tant establir la plantilla de professorat de la Universitat, com saber-ne el cost, per tal que aquest no excedís les disponibilitats pressupostàries. Així, doncs, s'havia d'elaborar una plantilla de professorat que s'ajustés al crèdit disponible, a partir d'uns criteris condicionats pel resultat final. La conclusió fou la fixació de 2.600 milions de pessetes com a sostre pressupostari per a la plantilla de professorat, la qual cosa implicava rebaixar en 183 milions de pessetes la despesa de professorat, no «que se n'anés al carrer gent per una quantia salarial de 183 milions de pessetes».[216] Com fer-ho? No renovant contractes de professors associats i ajudants dels departaments sobredimensionats i suprimint places vacants no justificables d'acord amb els nous criteris establerts per a l'elaboració de la plantilla de professorat, mesures que s'aplicarien en el termini d'un o dos anys i que afectaven una trentena de persones, la majoria professionals externs que col·laboraven amb la Universitat, però que no en depenien econòmicament. No obstant això, restaven encara 80 milions de pessetes corresponents a funcionaris excedents, els quals només es podrien amortitzar de mica en mica quan es produís una jubilació o una baixa

216 Cf. *El Punt*, divendres 30 d'abril de 1999, p. 33.

per algun altre motiu. La proposta fou aprovada per la Junta de Govern, en la reunió del dia 29 d'abril de 1999, per 28 vots a favor, 1 en contra del director del Departament de Ciències Mèdiques Bàsiques i 16 abstencions de la Facultat i departaments de Lletres, ja que es consideraven els més afectats per l'aplicació de la nova plantilla, i dels col·lectius d'estudiants i del personal d'administració i serveis.

La modificació, primer, i l'elaboració, després, d'un nou Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis tenien, a més dels motius exposats a propòsit de la revisió de la plantilla del professorat, altres raons històriques i legals. En aquest cas l'adaptació del Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis a la legislació pressupostària de la Generalitat de Catalunya representà un veritable trasbals per a la Universitat que s'allargà més de dos mesos i que pertorbà el normal desenvolupament de la vida universitària. Les dates en què es proposà —vigílies de Nadal i a pocs dies que alguns treballadors consolidessin increments salarials— o la falta d'un consens previ poden explicar, en part, el conflicte i les protestes, però cal remuntar-se a l'any 1994 per entendre millor els fets. La Comissió Gestora, en la sessió del dia 3 de novembre de 1994, fent ús de les competències que li havien estat legalment atribuïdes,[217] aprovà el Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis, del qual s'informà el Consell Econòmic, en una sessió extraordinària celebrada al Consell Comarcal del Baix Penedès, el dia 21 de desembre del mateix any. En aquella reunió es pogué ja constatar que el susdit Catàleg difícilment comptaria amb el vistiplau del Departament d'Economia i Finances i la Direcció General de la Funció Pública, ja que contenia alguns principis bàsics divergents amb els de l'Administració de la Generalitat de Catalunya: 1) Un horari únic flexible de 35 hores setmanals. 2) L'establiment d'un mecanisme de promoció de nivells en cadascuna de les categories, cada tres anys, amb l'informe favorable del gerent i l'acord de la Comissió d'Avaluació del PAS. 3) La implantació d'un complement per treball positiu fixat en 8.000 pessetes/mes lineals, assolible cada cinc anys amb l'informe favorable del cap immediat i del gerent, la participació positiva en el Pla de formació, l'avaluació positiva en l'enquesta a l'usuari durant els cinc anys i l'acord de la Comissió d'Avaluació del PAS. D'una banda, els dos darrers principis esdevenien incompatibles amb un pressupost sostenible i, d'altra banda, no s'adequaven a la Llei 20/1998, de 29 de desembre, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 1999 ni a la Llei 25/1998, de 31 de desembre, de mesures administratives, fiscals i d'adaptació a l'euro —Llei d'acompanyament dels pressupostos corresponents a l'any 1999—, la qual feia una especial referència al personal de les universitats públiques de Catalunya en el seu article 2. Així, doncs, en una Junta de Govern extraordinària celebrada el dia 22 de desembre de 1999, es proposà

217 Cf. Decret 77/1992, de 23 de març, de regulació dels òrgans de govern provisionals de la Universitat Rovira i Virgili, article 1 (DOGC 10 d'abril), i Decret 303/1993, de 9 de desembre, d'aprovació de les normes provisionals de funcionament de la Universitat Rovira i Virgili, article 31. *m*) (DOGC 22 de desembre).

la supressió dels dos darrers principis suara esmentats i del dret a tornar a ser avaluat i informat de nou, si bé es mantenien els complements de nivell i d'avaluació consolidats a l'entrada en vigor del present acord, és a dir, l'endemà de la seva aprovació pel Consell Social, el qual tenia previst fer-ho el dia 23 de desembre. La proposta fou aprovada per 30 vots a favor i 9 en contra enmig d'un clima de tensió i crispació que arribà al seu punt àlgid quan els membres de la Junta de Govern abandonaren la sala de juntes entre xiulets, crits de «submisos» i una pluja de xavalla. Es pagaven, quatre anys després, les conseqüències d'una decisió conjuntural presa en vigílies d'unes eleccions, però no pensada en clau de futur.

El Consell Social aprovà la proposta elevada per la Junta de Govern, però es comprometé a tutelar la negociació del Catàleg de llocs de treball. Aquesta decisió del Consell Social semblà calmar els ànims del personal d'administració i serveis, que decidí congelar les mobilitzacions fins a la realització d'una assemblea el dia 10 de gener. Mentrestant, el rector, que s'havia reunit aquell mateix dia, per separat, amb la presidenta de la junta de personal i el president del comitè d'empresa, «va proposar als sindicats obrir un període de transició i intentar establir unes noves «regles del joc» perquè ningú en sortís perjudicat i la URV pogués aplicar una llei de la Generalitat segons la qual els salaris del PAS no poden apujar-se més de l'IPC anual».[218] Malgrat les nombroses converses entre els sindicats, el gerent i el vicerector de Personal Acadèmic i PAS, l'assemblea que se celebrà finalment el dia 15 de gener acordà iniciar un procés de mobilització, condicionat per l'actitud de l'equip de govern, després d'acusar el rector de no complir els compromisos adquirits durant la campanya electoral, en la qual li havien donat públicament el seu suport. Passaven els dies i les diferències, lluny de llimar-se, s'accentuaven cada vegada més. Els sindicats reclamaren la intervenció de la síndica de greuges, que acabava d'estrenar-se en el seu càrrec, per al qual havia estat designada pel Claustre, el dia 29 de novembre de 1999. Isabel Baixeras i Delclòs recomanava en el seu informe, no vinculant, respectar els drets adquirits i les expectatives generades entre els treballadors. Després de rebutjar l'oferta del vicerector de Personal Acadèmic i PAS —16 milions anuals per augmentar els salaris més baixos, 40 milions compensatoris que es pagarien a parts iguals durant l'any 2000 i 2001 i 140 milions per incrementar les places de PAS fins al 2003—, el personal d'administració i serveis decidí, en assemblea, boicotejar tots els actes públics en els quals participés el rector i fer-lo seguir per un home disfressat de cobrador del frac, penjar pancartes als balcons, concentrar-se cada dia a l'hora d'esmorzar als centres universitaris, lluir a la solapa un identificador amb el lema «URV PAS en conflicte», retirar-li la seva confiança en el Claustre del mes de maig, promoure, si fos el cas, una vaga a partir del mes de maig i presentar un recurs contenciós administratiu contra la derogació dels articles 5 i 7

218 Cf. *El Punt*, divendres 24 de desembre de 1999, p. 35.

del Catàleg. Finalment, s'imposà el seny i es reprengueren les negociacions. El dia 6 de març, després d'una reunió maratoniana de més de quatre hores, s'arribà a un principi d'acord que fou ratificat per la Junta de Govern del dia 13 d'abril de 2000, la qual aprovà també la plasmació a la plantilla del PAS dels resultats del preacord amb els representants del PAS. L'acord incloïa la consolidació com a grau personal del nivell reconegut, així com de la quantitat que en concepte de complement d'avaluació percebia el personal d'administració i serveis funcionari en data 31 de desembre de 1999; la consolidació en forma de complement *ad personam* de les quantitats que en concepte de complement de nivell i de complement d'avaluació percebia en data 31 de desembre de 1999 el personal d'administració i serveis laboral; la reclassificació dels funcionaris i interins que en data 22 de desembre de 1999 tenien els nivells E10, D12 i C14 en E12, D14 i C16 respectivament, amb efectes d'1 de gener de 2000; l'assignació d'un complement *ad personam* de 75.840 pessetes, amb efectes d'1 de gener de 2000, al personal laboral que tingués els nivells mínims del grup IV i III en data 22 de desembre de 1999; el reconeixement del nivell immediatament superior als funcionaris que haurien d'haver estat avaluats de nivell l'any 2000, amb efectes d'1 de gener del 2000; l'assignació d'un complement *ad personam* als laborals fixos que haurien d'haver estat avaluats de nivell l'any 2000 per una quantitat equivalent a la diferència que els hauria correspost, en cas de ser positiva l'avaluació, amb efectes a 1 de gener del 2000; una quantitat de 60 milions de pessetes per compensar, amb un pagament únic, la derogació del complement d'avaluació i del complement de nivell al personal d'administració i serveis funcionari i laboral, i la destinació de 140 milions de pessetes, durant els tres anys següents, a incrementar la plantilla del PAS, la qual ha arribat a assolir el 33% del total de despeses de personal de la Universitat.[219] Una vegada més, el diàleg i la voluntat d'apropar posicions inicialment allunyades permeteren resoldre un conflicte que havia alterat massa temps la convivència universitària.

S'havia tornat a la normalitat i calia iniciar, sense solució de continuïtat, l'elaboració del nou Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis. A la següent sessió de la Junta de Govern s'aprovà el dimensionament de la plantilla de personal d'administració i serveis de centres, departaments i serveis administratius centrals que implicava un increment net de 55 places i un nivell de qualificació de la plantilla superior. I tot just quan feia un any d'aquella sessió extraordinària que havia estat el detonant de tot l'enrenou, el 20 de desembre del 2000, en un clima cordial i distès, diametralment oposat al viscut aleshores, la Junta de Govern ratificà el nou Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis, aprovada per la Comissió Delegada del PAS quinze dies abans, per 25 vots a favor, 2 en contra i 3 abstencions. L'endemà el Consell Social aprovà el nou Catàleg.

219 Cf. *Full Oficial*. Any VII, núm. 30, Junta de Govern de 13 d'abril de 2000, pp. 104 i ss.

Una vegada aprovats els criteris per elaborar la plantilla de professorat i els costos de la plantilla per ensenyament, els costos i les plantilles per departaments i la distribució per àrees de coneixement, en la següent sessió de la Junta de Govern del dia 4 de juny de 1999 se sotmeté a aprovació la Normativa de personal acadèmic, que pretenia reunir tot un conjunt de normes disperses que afectaven el professorat: concursos, jubilacions, comissions de serveis, períodes sabàtics, llicències i permisos, promoció del professorat, contractes, règim de dedicació del professorat, col·laboradors docents, etc. Hi havia dues novetats importants: el pacte de dedicació i el col·laborador docent. Aquest últim havia de ser una persona que mantingués amb la Universitat Rovira i Virgili una relació derivada d'alguna de les activitats pròpies de la docència i la recerca, a la qual el rector concedís la *venia docendi* sense cap tipus de compensació econòmica.

El pacte de dedicació, una innovació a les universitats de l'Estat, tenia precedents en les universitats americanes i, més concretament, en el Departament de Ciències de la Computació de la Universitat d'Oregon.[220] Els principis bàsics en què s'inspirava eren els següents: 1r) El departament es concep com un equip que ha de realitzar múltiples i diverses tasques, les quals són distribuïdes entre els membres de l'equip en funció de les seves aptituds i interessos, però amb el compromís d'assumir-ne la totalitat entre tots. 2n) Cada membre de l'equip es compromet a dedicar la seva activitat a diverses tasques i a retre comptes al grup del seu compliment. 3r) Per tant, es valora no solament la dedicació del professorat a la docència reglada, com ha estat habitual fins ara en el pla d'ordenació acadèmica, sinó també a la recerca, a la gestió i als serveis interns, al desenvolupament personal i professional, a l'extensió universitària i a la projecció exterior, a la transferència de coneixements i tecnologia, al doctorat i a la formació continuada, i a altres qüestions, com l'obtenció de recursos. En definitiva, es valoren individualment les activitats que ha de realitzar col·lectivament el departament per aconseguir els seus objectius. Certament, el pacte de dedicació representava un canvi cultural i organitzatiu profund que calia introduir a poc a poc. D'entrada, motivà la reacció de la Junta del Personal Docent i Investigador, que convocà una assemblea de professors per decidir les accions a emprendre, però no obtingué el ressò esperat. La prudència féu que la seva aplicació s'ajornés, ja que calia conscienciar el professorat sobre la bondat de la proposta i, endemés, convenia flexibilitzar alguns aspectes excessivament reglamentistes i rígids que en conculcaven l'esperit i creaven injustificats sentiments de rebuig. Passaren dos anys fins que no es tractà novament el tema a la Junta de Govern, la qual es limità a donar, en aquesta ocasió, el vistiplau al document de pacte de dedicació presentat, a l'espera de poder aprovar-lo definitivament, una

220 Cf. Walter G. Rudd & Cherri M. Pancake. «The Emerging Faculty as Team». *Journal of Engineering Education*, January 1997, pp. 39-43.

vegada s'hi introduís un major grau de flexibilitat que permetés l'adequació a les peculiaritats de cada departament.[221] La proximitat del final del període de mandat de l'equip rectoral i l'exigència d'elaborar uns nous estatuts en el termini d'un any com a resultat de l'aprovació de la *Ley Orgánica de Universidades* aconsellaren posposar-ne el desenvolupament i l'aplicació definitiva per a més endavant. No obstant això, la idea del pacte de dedicació havia estat ja llançada, se n'havia parlat a bastament i havia anat calant en el professorat fins a esdevenir un concepte plenament assumit.

Finalment, dins de l'àmbit dels recursos humans, cal fer esment dels plans de formació del personal acadèmic i del personal d'administració i serveis, aprovats el juliol de l'any 1999 i el maig del 2001 respectivament. L'objectiu fonamental del primer era millorar la qualitat de la Universitat a partir d'una formació continuada del personal acadèmic que li permetés adequar-se a les necessitats i als reptes que planteja el desenvolupament de la seva activitat quotidiana. Quant al segon, els objectius, vinculats amb els elements clau per al futur de la Universitat, eren garantir a les persones les competències òptimes per desenvolupar les funcions assignades en l'organització, permetre al personal d'administració i serveis l'adquisició de competències per al desenvolupament professional i per a la promoció, i contribuir al desenvolupament integral de les persones. El principal actiu d'una institució són les seves persones, però aquest actiu cal revalorar-lo constantment mitjançant l'actualització de coneixements i de destreses a través d'una formació continuada i integral al llarg de la vida.

El nou mapa d'ensenyaments

D'acord amb la proposta de programació d'ensenyaments aprovada al mes de març de 1996 per la Junta de Govern, a l'octubre de l'any 1998 s'inicià a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria el segon cicle de l'ensenyament d'Enginyeria en Automàtica i Electrònica Industrial i, un any després, es matricularen els primers alumnes a la diplomatura en Educació Social, adscrita a la Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia; al graduat superior en Ciència i Mètode en Infermeria, ensenyament propi de segon cicle, adscrit a l'Escola d'Infermeria; al segon cicle de la llicenciatura en Economia, i al graduat en Administració i Gestió Immobiliària, ensenyament propi de primer cicle, ambdós adscrits a la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresarials. El curs 2000-2001 no oferí cap novetat en l'oferta docent, ja que s'estava a l'espera de la programació plurianual del sistema universitari català. Tot i així, la Junta de Govern havia acordat, el 4 de juny de 1999, sol·licitar al Consell Interuniversitari de Catalunya nous ensenyaments per al susdit curs: diplomatura en Gestió i Administració Pública, diplomatura en Nutrició Humana i Dietètica, enginyeria tècnica industrial

221 Cf. *Full Oficial*. Any VIII, núm. 32, Junta de Govern de 28 de juny de 2001, pp. 139 i ss.

en Mecànica, diplomatura en Turisme, 1r cicle d'Història de l'Art, 1r cicle de Biologia i la llicenciatura en Ciències del Treball de 2n cicle. Així, doncs, en els darrers tres anys l'oferta docent s'havia incrementat en cinc nous ensenyaments, però calia fer un replantejament seriós per poder donar resposta a les necessitats i a la demanda de la societat, per poder continuar essent competitius i per poder pal·liar la disminució d'alumnes de primer curs mitjançant la diversificació de l'oferta docent i, conseqüentment, evitar que la Universitat esdevingués insostenible econòmicament. Calia fer, per tant, un nou mapa d'ensenyaments.

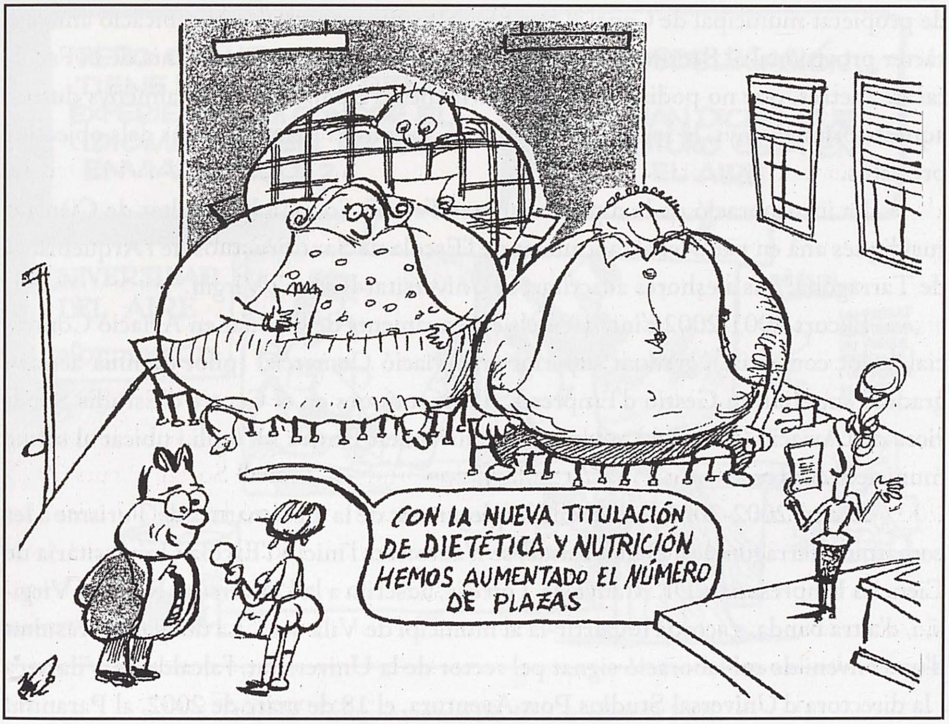
En primer lloc, cal dir que la Universitat Rovira i Virgili elaborà el nou mapa d'ensenyaments amb una anàlisi rigorosa de variables i punts crítics, amb una estratègia viable i defensable, i amb uns criteris definits, és a dir, es carregà de raó per afrontar la negociació de la programació plurianual 2001-2004 amb la Direcció General d'Universitats. I aquesta vegada la força de la raó s'imposà: el Consell Interuniversitari de Catalunya autoritzà la Universitat Rovira i Virgili a implantar fins a dotze nous ensenyaments en quatre anys, amb la qual cosa es convertia en la universitat més afavorida de totes les públiques del sistema universitari català. Però tornem endarrere i resseguim pas per pas el camí fins a arribar a aquest punt. El nou mapa d'ensenyaments tenia un objectiu clar: «Posicionar la URV com una universitat de primera línia en l'oferta d'educació superior en l'àmbit català, amb la finalitat de garantir la seva voluntat de servei a la societat.»[222] L'estudi s'iniciava amb una anàlisi dels punts considerats crítics en el present i en el futur: disminució del nombre d'alumnes matriculats i possibles repercussions acadèmiques i econòmiques; adequació insuficient entre oferta i demanda; increment de la competència, i nous criteris per a la programació i «desprogramació» de la Direcció General d'Universitats. A continuació, es definia el posicionament de la Universitat respecte a l'orientació de la seva oferta docent a partir de tres principis: les necessitats de la societat actual i del futur, la promoció d'una universitat sostenible i alhora competitiva i competent, i una estratègia viable. Pel que fa al primer, es concretaven com a sectors bàsics la salut, l'educació, l'economia i l'empresa, i les lleis, i com a sectors de futur la cultura, el lleure, la comunicació, el medi ambient, la nutrició, les telecomunicacions, la societat de la informació, les biociències i les biotecnologies. Per a la consecució d'una universitat sostenible, competitiva i competent, es proposava, aprofitant el potencial dels recursos humans existents, una diversificació de l'oferta harmonitzable amb la seva singularització: oferir ensenyaments en tots els àmbits del coneixement —humanitats, ciències socials, ciències de la salut, ciències experimentals i tecnologia—, però posar un especial èmfasi en la singularitat dels perfils i l'especificitat dels itineraris dels ensenyaments de Química, Enginyeria Química, Enologia, Arqueologia i Turisme. Finalment, perquè la proposta fos viable,

222 Cf. *Informe anual del rector al Claustre. Maig 2001*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, p. 75.

s'establien com a elements a tenir en compte la relació entre l'oferta i la demanda, tant en l'àmbit acadèmic com del mercat laboral, i la necessitat de recursos humans i materials per a la implantació d'un nou ensenyament. A partir dels principis suara indicats, es proposaven els criteris per definir la proposta de nous ensenyaments: criteris de posicionament —diversificació, entorn, intern (potencial de coneixement existent dins de la URV de la matèria vinculada amb la titulació), sectors socioeconòmics i del coneixement definits per la URV com de prioritat transversal o de futur—; criteris de viabilitat oferta-demanda —relació oferta-demanda, mobilitat, competència, món laboral—, i criteris de viabilitat de recursos humans i materials. Aquests criteris, juntament amb el posicionament i estratègia de la URV, foren sotmesos a l'aprovació del Claustre Universitari en la sessió ordinària del dia 30 de novembre de 2000. El resultat fou prou eloqüent: 83 vots a favor, cap en contra i 4 abstencions.

Començà aleshores la fase prèvia de negociació amb la Direcció General d'Universitats per tal d'assegurar-se que el camí emprès era el correcte i evitar així generar falses expectatives. El Consell Interuniversitari de Catalunya aprovà, el 15 de febrer de 2001, la programació per al quadrienni 2001-2004, en la qual es confirmava que la Universitat Rovira i Virgili iniciaria el curs 2001-2002 el primer cicle de les llicenciatures en Comunicació Audiovisual i Periodisme; la llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques; la llicenciatura en Ciències del Treball, de 2n cicle; la llicenciatura en Economia (implantació del 1r cicle, ja que el 2n cicle ja s'impartia); la llicenciatura en Història de l'Art, i la diplomatura en Treball Social; el curs 2002-2003, la diplomatura en Turisme i la diplomatura en Nutrició Humana i Dietètica, i el curs 2003-2004, l'enginyeria tècnica en Telecomunicació. Es deixaven sense concretar el primer cicle de la llicenciatura en Biologia; la llicenciatura en Psicopedagogia, de segon cicle; l'enginyeria tècnica industrial en Mecànica, i la llicenciatura en Ciències Actuarials i Financeres, de segon cicle, ja que la seva implantació quedava supeditada a l'evolució de la demanda. Tots els nous ensenyaments aprovats s'iniciarien d'acord amb el calendari previst i, el curs 2003-2004, s'hi sumarien finalment la llicenciatura en Psicopedagogia, de segon cicle, i l'enginyeria tècnica industrial en Mecànica.

Posteriorment, la Junta de Govern ratificà, en la sessió ordinària de 26 de febrer de 2001, els criteris aprovats amb anterioritat pel Claustre Universitari. De l'aplicació dels esmentats criteris a 35 ensenyaments de 1r i 1r i 2n cicle i a 20 de 2n cicle, una vegada descartats d'entrada els que es consideraven totalment inviables i valorats preferentment els que estaven inclosos en els plans estratègics dels centres o havien estat sol·licitats per la Junta de Govern, el nombre d'ensenyaments amb possibilitat d'implantació, degudament prioritzats, quedava reduït a 12 de 1r i 1r i 2n cicle i 10 de 2n cicle. Hi eren tots els que el Consell Interuniversitari de Catalunya havia inclòs en la programació plurianual 2001-2004, però n'hi havia d'altres ben valorats que s'havien quedat fora i que calia continuar negociant per aconseguir incloure'ls en

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dilluns 11 de novembre de 2002.

futures programacions, si la seva valoració no deixava de ser positiva d'acord amb els criteris establerts.

Pel que fa al primer cicle de les llicenciatures en Comunicació Audiovisual i Periodisme i a la llicenciatura en Publicitat i Relacions Públiques, la Junta de Govern acordà la seva adscripció a la Facultat de Lletres amb la intenció d'introduir-hi un element revulsiu i de conferir un major perfil professionalitzador als ensenyaments d'aquest centre. Cal recordar que aquests ensenyaments havien estat cobejats per l'Ajuntament de Reus, que oferia, a canvi, locals, infraestructures i les instal·lacions de propietat municipal de Canal Reus TV. No obstant això, la seva ubicació amb caràcter provisional al Seminari Diocesà, aïllats de la resta d'ensenyaments de la Facultat de Lletres, que no podia acollir-los per manca d'espai, impediria, almenys durant aquests primers anys, la seva plena integració al centre i l'acompliment dels objectius previstos.

La incorporació de la diplomatura en Treball Social a la Facultat de Ciències Jurídiques anà en paral·lel al tancament de l'Escola de Sant Fructuós de l'Arquebisbat de Tarragona, fins aleshores adscrita a la Universitat Rovira i Virgili.

El curs 2001-2002 s'iniciaren els ensenyaments de graduat en Aviació Comercial (pilot comercial), graduat superior en Aviació Comercial (pilot de línia aèria) i graduat superior en Gestió d'Empreses Aeronàutiques en el Centre d'Estudis Superiors de l'Aviació (CESDA), adscrit a la Universitat Rovira i Virgili i ubicat al terme municipal de Reus.

El curs 2002-2003 seria el del desplegament de la diplomatura de Turisme a les comarques tarragonines. D'una banda, se n'autoritzà l'inici a l'Escola Universitària de Ciències Empresarials Dr. Manyà de Tortosa, adscrita a la Universitat Rovira i Virgili, i, d'altra banda, s'acordà impartir-la al municipi de Vila-seca. La decisió era resultat d'un conveni de col·laboració signat pel rector de la Universitat, l'alcalde de Vila-seca i la directora d'Universal Studios Port Aventura, el 18 de març de 2002, al Paranimf de la Universitat, en presència del director general d'Universitats de la Generalitat de Catalunya. L'Ajuntament de Vila-seca es comprometia a aportar els terrenys i l'edifici, Universal Studios Port Aventura a facilitar professorat col·laborador i instal·lacions per a les pràctiques, i la Universitat a assumir la responsabilitat acadèmica i la gestió de totes les activitats formatives. Naixia així l'onzè centre de la Universitat Rovira i Virgili, l'Escola Universitària de Turisme i Oci, i hi havia a les comarques tarragonines un nou municipi que podia enorgullir-se de ser seu de la Universitat.

Aquell mateix curs també s'implantarien dos títols propis aprovats per la Junta de Govern del 9 d'abril de 2002: el graduat superior en Tecnologies del Medi Ambient, a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química, i el graduat superior en Dret Ambiental, a la Facultat de Ciències Jurídiques.

Diari de Tarragona, dimecres 10 d'octubre de 2001.

Així, doncs, el curs 2001-2002, l'oferta docent en centres integrats era de 39 ensenyaments homologats —18 de 1r cicle, 15 de 1r i 2n cicle, 6 de 2n cicle— i 4 ensenyaments propis —1 graduat i 3 graduats superiors—, i en centres adscrits, de 4 ensenyaments homologats de 1r cicle i 3 ensenyaments propis —1 de 1r cicle i 2 de 1r i 2n cicle. Als 50 ensenyaments oferts en total encara se n'hi haurien de sumar 5 més el curs següent i 3 el curs 2003-2004. En quatre anys s'havia passat de 39 ensenyaments a 50 i amb dos més s'arribaria als 58, una xifra molt allunyada dels 24 amb què inicià la Universitat Rovira i Virgili el primer curs de la seva singladura, l'octubre de 1992. Aquesta acurada ampliació de l'oferta docent, la qual ha comportat una major diversificació i, per tant, la possibilitat de donar una major resposta a la demanda de la societat més pròxima, juntament amb la singularització dels perfils i l'especificitat dels itineraris de determinats ensenyaments, la qual cosa ha permès atreure estudiants de fora, s'ha mostrat no solament eficaç per contenir la davallada del nombre d'alumnes matriculats a primer curs, sinó fins i tot per invertir la tendència negativa registrada en els anys 2000 i 2001 i convertir-la en positiva en els dos següents.

Els ensenyaments de tercer cicle

En el Contracte programa 2000-2001 entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili, dins del primer eix de la visió de futur —«Generar el màxim valor afegit a les capacitats dels individus al llarg de la vida»—, s'incloïa un objectiu que afectava el doctorat: «El doctorat ha de proporcionar titulats amb coneixements específics d'alt nivell, aptituds enfocades a la recerca, la innovació i amb capacitat per liderar projectes d'R+D». S'hi preveien dues accions concretes: «elaborar el pla marc de doctorat de qualitat que inclogui una avaluació interna i externa» i «avaluar els programes de doctorat segons els criteris aprovats».[223] Els estudis de doctorat representen la conjunció de les dues principals tasques que té encomanades la Universitat: la docència i la recerca. D'una banda, el doctorat és el cicle formatiu superior que dóna accés a l'obtenció del diploma d'estudis avançats, en el qual es reconeix l'adquisició d'uns coneixements i d'una suficiència investigadora, i, d'altra banda, és la iniciació a la recerca mitjançant l'elaboració d'una tesi doctoral. Els programes de doctorat han d'estar, doncs, estretament vinculats a l'activitat de recerca dels departaments, tant des del punt de vista docent com investigador. Són l'element essencial per diferenciar una universitat d'un mer col·legi universitari. La qualitat d'una universitat es fonamenta en els seus programes de doctorat i en la capacitat que tenen aquests d'atreure estudiants de fora. Per tant, no és estrany que els estudis de doctorat i la potenciació de programes de doctorat de qualitat fos un dels objectius previstos en el Contracte programa 2000-2001.

223 Cf. *Contracte programa 2000-2001: Per una universitat de qualitat*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, p. 24.

La sessió de la Junta de Govern de 26 de febrer de 2001 aprovà una proposta sobre els estudis de doctorat en la qual no solament se'ls reconeixia com un cicle formatiu rellevant a la Universitat, sinó que s'introduïa també un nou concepte que ben aviat faria fortuna en l'àmbit estatal: el doctorat de qualitat. Una vegada més, la Universitat Rovira i Virgili havia estat pionera en la seva política. S'establien 34 ítems definidors de la qualitat, agrupats en 4 apartats: programa de doctorat i cursos de doctorat, professorat i alumnat, realització de la tesi doctoral, i gestió i desenvolupament del programa. La valoració realitzada per agents interns i externs en funció dels susdits ítems determinaria el grau de qualitat de cada programa de doctorat i, conseqüentment, el suport de la Universitat. Aquest suport es concretava en cinc punts: a) Finançament per a la realització de les activitats programades; b) Reconeixement de la tasca de coordinació a nivell de Pla d'ordenació acadèmica i de pacte de dedicació; c) Assegurament d'un nombre d'alumnes becats; d) Suport específic per adquirir tècniques innovadores de docència/aprenentatge i ús de les noves tecnologies; i e) Suport institucional per obtenir recursos de les administracions públiques o institucions privades. Malgrat que el suport s'orientés bàsicament als programes de doctorat singulars per la seva qualitat, no se n'excloïa la resta. Qualsevol mesura concreta encaminada a millorar un programa de doctorat seria mereixedora del suport de la institució. La quantitat destinada a programes de doctorat en el pressupost del 2001, any en què es desplegà el nou model de doctorat de qualitat, s'incrementà fins als 40 milions de pessetes, tres vegades més que la quantitat consignada en el pressupost del 2000. La consolidació d'uns programes de doctorat de qualitat i estables havia de permetre formar persones amb capacitat de generar, revisar i transferir coneixements a la societat i, conseqüentment, definir també la Universitat Rovira i Virgili com un centre de recerca, transferència i innovació. Altrament, la Universitat pública de les comarques meridionals de Catalunya no compliria amb el seu compromís de «construir el futur, contribuint al desenvolupament de la persona i al progrés de la societat mitjançant la generació, revisió i transmissió de coneixement».[224] Només seria una acadèmia qualificada condemnada a transmetre de forma repetitiva uns coneixements adquirits.

Però els ensenyaments de tercer cicle no se circumscriuen al doctorat, sinó que també impliquen els ensenyaments de postgrau destinats a la formació d'especialistes o a la formació permanent de professionals, mitjançant el reciclatge i l'actualització de coneixements. I aquest ha esdevingut un àmbit cada vegada més emergent en les universitats europees, ja que la formació continuada al llarg de la vida resulta imprescindible en una societat que canvia a ritme vertiginós. Si en el Contracte programa 2000-2001 entre la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili, dins del primer eix, s'incloïa un objectiu que afectava el doctorat, no hi podia faltar, a continua-

224 Cf. *Pla estratègic de qualitat*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, octubre 1998, p. 37.

ció, un altre que correspongués a la formació continuada: «La formació continuada ha de permetre actualitzar els coneixements i les habilitats perquè una persona es desenvolupi de forma adequada laboralment i socialment, i perquè es pugui mantenir activa intel·lectualment al llarg de la vida.»[225] En aquest cas s'hi preveien quatre accions concretes: definir el model de formació continuada de la URV, incrementar els cursos de formació continuada en un 10%, avaluar l'oferta de formació continuada i elaborar el Pla estratègic del Servei Lingüístic. Calia, doncs, si es volia que la formació continuada tingués en el futur la rellevància desitjada i no es limités a experiències aïllades, més o menys reeixides, donar-li un caràcter institucional i dotar-la de la infraestructura adient.

Al desembre de 1998, la Junta de Govern prengué el seu primer acord sobre aquesta qüestió: «La Fundació URV serà l'única responsable d'organitzar, gestionar i coordinar les activitats de transferència de coneixements i tecnologia i de formació continuada, que es desenvolupin pel personal de la Universitat.»[226] S'havia decidit l'entitat que seria responsable única d'organitzar, gestionar i coordinar les activitats de formació continuada, però faltava encara crear-la legalment. Aquest era un vell projecte que s'arrossegava des de feia anys i que, fins i tot, preveia la disposició addicional 1 dels Estatuts de la Universitat. Quatre mesos després s'aprovava l'Estatut de la Fundació URV i s'iniciaven els tràmits legals per a la seva constitució, els quals s'allargarien fins a la fi de l'any. El seu objectiu principal quedava definit a l'article 6: «Fomentar les relacions entre la Universitat Rovira i Virgili, la societat i l'entorn socioeconòmic; fomentar la recerca, la innovació i la formació continuada, i constituir-se com a única estructura que canalitzi i vehiculi la transferència de coneixements i de tecnologia de la Universitat Rovira i Virgili.»[227] L'objectiu proposat era altament ambiciós, ja que implicava l'absorció de dues estructures existents: el Servei de Tecnologia Química (STQ) i l'Oficina de Transferència de Resultats d'Investigació (OTRI). El procés no culminaria fins al març del 2002 amb la reorganització funcional i l'establiment dins la FURV d'un centre de transferència com a estructura organitzativa destinada a capitalitzar, organitzar i proporcionar la transferència de tecnologia i la innovació de la URV. La direcció fou confiada inicialment a Josep M. Renau, professor de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química amb una àmplia experiència professional en empreses químiques i mediambientals, el qual seria substituït, a començaments de l'any 2002, per Joan Carles Boronat, membre del Consell Social de la Universitat i exdirectiu de Dow Chemical.

225 Cf. *Contracte programa 2000-2001: Per una universitat de qualitat.* Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, p. 24.

226 Cf. *Full Oficial.* Any VI, núm. 26, Junta de Govern de 18 de desembre de 1998, p. 8.

227 Cf. *Full Oficial.* Any VII, núm. 28, Junta de Govern de 29 d'abril de 1999, p. 6.

La Junta de Govern aprovà, el 26 de febrer de 2001, el conveni entre la Universitat Rovira i Virgili i la Fundació URV, mitjançant el qual s'encarregava a aquesta «la coordinació, gestió, desenvolupament i promoció de la formació continuada de la URV». Es creava una Comissió de Formació Continuada de la FURV per tal d'impulsar l'aplicació del conveni i la Universitat es reservava l'aprovació dels cursos conduents a l'obtenció d'un màster o d'un diploma de postgrau, així com l'expedició del corresponent títol. Un any després, el susdit conveni seria revisat per la Junta de Govern amb l'objectiu d'incrementar les funcions de la Comissió de Formació Permanent de la FURV, entre les quals es preveia la d'«establir les línies generals d'actuació en l'àmbit de la formació permanent» i la de «vetllar per la qualitat de l'oferta de formació permanent i establir els indicadors i els instruments d'avaluació pertinents».[228] Ultra la coordinació de les activitats de formació permanent, la qual havia estat confiada a Rosario Romano, funcionària en comissió de serveis de l'Ajuntament de Reus i experta en el tema, se n'assignava també a la FURV la direcció tècnica, a través del seu Centre de Formació Permanent, resultat de la reorganització funcional de la Fundació URV aprovada pel Patronat. A la mateixa Junta de Govern en què s'acordava la revisió del susdit conveni entre la Universitat Rovira i Virgili i la Fundació URV, s'aprovava també un Pla d'acció de la formació permanent de la FURV, en el qual s'establien uns criteris d'actuació; uns objectius institucionals; una programació operativa en la qual es fixaven uns àmbits, uns objectius, unes accions, uns responsables i uns terminis, i un calendari d'aplicació. Després de definir l'aprenentatge permanent com «tota activitat d'aprenentatge útil, realitzada al llarg de la vida, adreçada a millorar els coneixements, les actituds, les aptituds i les competències dels individus», es definien les característiques de l'oferta formativa —adreçar-se al conjunt de la societat; facilitar l'accessibilitat i l'ocupabilitat, amb especial atenció a les desigualtats per raó de gènere, cultura, discapacitats, renda i nivell d'estudis; impulsar la cooperació com a estratègia de relació, i promoure la coresponsabilitat social de la formació permanent—, els objectius d'aquests aprenentatges —la ciutadania activa, la integració social, l'ocupabilitat i el desenvolupament personal—, i els objectius institucionals —desenvolupar una oferta d'alta qualitat de formació permanent, facilitar la relació entre la Universitat i el teixit productiu i social, dinamitzar la participació de les empreses i les institucions en la formació permanent i vincular la innovació i la transferència de tecnologia amb la formació permanent. L'objectiu del Contracte programa 2000-2001 d'incrementar en un 10% els cursos de formació continuada s'assolí amb escreix: si en el curs acadèmic 1998-1999 el nombre de cursos de postgrau era de 29 i el d'activitats de formació permanent, de 364, dos anys després el de cursos de postgrau arribava a 57 i el d'activitats de formació permanent a 408.

228 Cf. *Full Oficial*. Any IX, núm. 34, pp. 45 i ss.

Pel que fa a l'última de les accions concretes previstes a l'objectiu corresponent a la formació continuada —elaborar un Pla estratègic del Servei Lingüístic—, s'acomplí a la sessió de la Junta de Govern del 7 de març de 2002, en la qual s'aprovà el projecte de Pla estratègic que li havia estat sotmès a consideració. S'iniciava amb un apartat dedicat als antecedents, s'hi feia a continuació una anàlisi de les necessitats internes i externes de serveis lingüístics, i es manifestava la visió estratègica i el posicionament de futur de la Universitat Rovira i Virgili respecte a aquests serveis, partint de la premissa que no són uns serveis nuclears, sinó complementaris i subsidiaris de l'activitat universitària, i concloent que cal considerar-los un element estratègic per a la Universitat i, per tant, adoptar envers ells un posicionament fort, proactiu i sostenible. Quedava pendent per a més endavant l'elaboració d'un pla director d'actuacions orientat al desenvolupament organitzatiu i tècnic del posicionament estratègic fixat. Es donava així un pas més en la definició d'un servei que, fins i tot abans de crear-se la Universitat Rovira i Virgili, oferia als universitaris i a tots els ciutadans de les comarques tarragonines la possibilitat d'aprendre idiomes, ja que en tot moment els òrgans rectors dels centres universitaris de Tarragona foren conscients, àdhuc *avant la lettre*, de la importància i de la necessitat d'adquirir, al llarg de la vida, el coneixement de noves llengües en una societat abocada a la supressió de tota mena de barreres i limitacions.

El Pla estratègic de la recerca

La recerca és una funció essencial de la Universitat, la qual la diferencia d'altres institucions dedicades a l'educació superior. La Universitat ha de fonamentar la seva docència, sobretot la de segon i tercer cicle, en la recerca i ha de contribuir així a la generació de coneixement i al progrés de la societat. Una recerca de qualitat és necessària en tots els àmbits del coneixement presents en una universitat, la qual cosa implica polítiques horitzontals, però no és menys necessària una priorització de determinats àmbits, en funció del seu entorn, de la seva especificitat i de la seva capacitat, a partir de polítiques verticals. No és possible excel·lir en tots els àmbits del coneixement, però tampoc ho és no ser un referent en cap d'ells, si s'aspira a ser una universitat competitiva dins el context nacional i internacional.

A la tardor de l'any 1998, a la segona sessió de la Junta de Govern presidida pel nou rector, es prengué ja el primer acord sobre la recerca a la Universitat Rovira i Virgili. No fou una decisió de caràcter polític, sinó més aviat metodològic. Calia identificar, en primer lloc, les línies d'investigació de la Universitat, les persones que hi treballaven, els recursos de què disposaven i l'estructura organitzativa en què s'integraven. Calia, doncs, elaborar un mapa de grups de recerca per tal de «conèixer —i reconèixer— l'esforç dels investigadors, motor essencial del progrés de la recer-

ca».[229] Aquesta era una eina prèvia per decidir la política científica a desenvolupar, fer-ne la gestió i promoure i difondre la qualitat científica de la Universitat. Els resultats, publicats al web de la Universitat abans de l'estiu de l'any 1999, confirmaven la vocació i la capacitat investigadora del seu personal acadèmic i convidaven a afrontar el futur amb esperança: 79 grups repartits entre els diferents àmbits establerts per la CIRIT —21 d'humanitats, 16 de ciències socials, 10 de ciències, 2 de ciències de la vida, 17 de ciències mèdiques i 13 d'enginyeria i arquitectura—, 759 investigadors, 312 línies de recerca, 125 projectes nacionals, 15 projectes europeus i 81 contractes[230] eren dades prou eloqüents sobre l'activitat investigadora de la Universitat Rovira i Virgili, fruit d'una tradició que anava més enllà de l'existència de la mateixa Universitat i que es remuntava als inicis de la recuperació dels estudis universitaris a Tarragona.

El següent pas fou l'aprovació de les línies essencials de la política científica de la Universitat, aprovació que acompliren els membres de la Junta de Govern el 18 de febrer de 1999. Les línies assumides foren 9, amb un total de 14 accions: 1) Potenciar la incorporació a les activitats de recerca de totes aquelles persones vinculades a la Universitat que tinguin la recerca com a funció reconeguda; 2) Introduir la qualitat i la producció científica com a elements bàsics de la política de recerca de la URV; 3) Reconèixer i potenciar els grups de recerca; 4) Definir grans àrees de recerca a la URV tenint compte el potencial intern, l'arrelament amb l'entorn i la visió de futur de les necessitats socials; 5) Incentivar la investigació científica de qualitat, i donar suport a aquells grups que ja han aconseguit consolidar tant uns nivells d'ingressos econòmics dedicats a la recerca com una bona qualitat i un nombre de resultats; 6) Reorientar les activitats de l'ICE cap a la investigació científica en l'àmbit de l'educació, especialment de les problemàtiques educatives de la Universitat, i la formació continuada dels professionals de l'educació; 7) Treballar en la viabilitat de l'Institut Universitari d'Arqueologia i Estudis del Món Antic com a centre de referència en la investigació arqueològica i del món antic a Tarragona; 8) Planificar el desenvolupament i la millora del Servei de Recursos Científics (SRC) i del Servei de Recursos Tècnics (SRT) de la URV, ja que han de respondre tant a les necessitats dels grups d'investigació de la URV com d'altres institucions públiques i privades que puguin emprar el seu potencial humà i tecnològic; i 9) «La URV, com a servei públic, té unes certes obligacions amb la societat. És convenient, des del punt de vista econòmic, donar-hi a conèixer què fem amb els recursos econòmics que rebem. Des del punt de vista social, els universitaris hem de col·laborar en la comprensió social de la ciència i la tecnologia, ja que aquestes són, sens dubte, unes de les manifestacions socials més valorades. Finalment, des del punt de vista ètic, cal contribuir a crear una opinió social ben formada. Així, doncs,

229 Cf. *Full Oficial*. Any VI, núm. 25, Junta de Govern de 14 d'octubre de 1998, p. 30.

230 Cf. *Papers de la URV*, estiu de 1999, núm. 11, pp. 11 i s.

per tal que la Universitat sigui impulsora de la transformació social, cal que expliquem a la societat què fem amb un llenguatge prou entenedor.»[231] El dret i deure de tots a fer recerca, la qualitat en la recerca, el reconeixement i l'impuls dels grups de recerca, i la determinació de grans àrees de recerca lligades al propi potencial i a l'entorn social i econòmic eren, sens dubte, els trets fonamentals que inspiraven la política científica de la Universitat Rovira i Virgili i que havien de condicionar el futur Pla estratègic de la recerca.

Una vegada definits els grups de recerca i establertes les línies essencials de la política científica de la Universitat durant el primer any del rectorat del professor Lluís Arola, la Junta de Govern aprovà, un any més tard,[232] els procediments d'avaluació de la recerca, el desenvolupament, la transferència i la innovació, diferenciant el sistema de puntuació de les ciències experimentals, ciències de la vida, ciències mèdiques i de la salut i enginyeries del de les ciències socials i humanitats. S'establiren així uns criteris consensuats i transparents que havien de permetre prioritzar, amb objectivitat, les peticions d'infraestructures científiques, de personal de suport a la recerca i de becaris predoctorals.

A les acaballes de l'any 2001, pocs mesos abans de finalitzar el període de mandat de quatre anys, el rector presentà al Claustre Universitari el Pla estratègic de recerca de la URV.[233] El document parteix de la política científica aprovada per la Universitat Rovira i Virgili i dels nous condicionaments en l'àmbit de la recerca, tant pel que fa a les polítiques de les administracions, com al nou paper de la Universitat en el desenvolupament territorial, per justificar la conveniència d'un Pla estratègic de recerca. A continuació, s'hi estableix un doble posicionament de futur: «horitzontal, amb l'objectiu d'aconseguir, en la majoria dels àmbits de la recerca de la URV, uns nivells de qualitat científica que siguin competitius en el context nacional i estatal, i vertical, a fi d'assolir en àmbits prioritaris de recerca, nivells de qualitat científica i reconeixement, a mitjà-llarg termini, comparables a les universitats europees de primer ordre en els respectius camps».[234] D'acord amb els resultats obtinguts de l'anàlisi DAFO, que s'adjunta com a annex I al susdit document, es defineixen 12 estratègies amb 40 línies d'actuació: 5 estratègies amb incidència en tots els àmbits de recerca —1) Fomentar el desenvolupament de les capacitats i la motivació del personal dedicat a la recerca; 2) Establir un marc propi per al desenvolupament de la recerca; 3) Redefinir l'estructuració i les funcions relacionades amb la recerca (R+D+I); 4) Implantar sistemes de gestió de la informació i del coneixement per a la presa de decisions

231 Cf. *Full Oficial.* Any VII, núm. 27, Junta de Govern de 18 de febrer de 1999, pp. 19-21.

232 Cf. *Full Oficial.* Any VII, núm. 30, Junta de Govern de 13 d'abril de 2000, pp. 48-65.

233 Cf. *Full Oficial.* Any VIII, núm. 33, Claustre Universitari, 12 de desembre de 2001, pp. 41 i ss.

234 Cf. *Full Oficial.* Any VIII, núm. 33, Claustre Universitari, 12 de desembre de 2001, p. 43.

i compartició de bones pràctiques; 5) Divulgar la potencialitat científica i els resultats de la recerca de la URV—; 5 estratègies amb incidència en tots els àmbits de recerca, però amb aplicació selectiva en els àmbits prioritaris —6) Desenvolupar un sistema proactiu d'atracció i renovació del capital humà per a la recerca; 7) Facilitar l'accés a les infraestructures i a la informació científica; 8) Posar en marxa una política de grups de recerca que afavoreixi els posicionaments de futur; 9) Reforçar la captació activa de recursos i orientar els mecanismes d'assignació horitzontal i vertical; 10) Millorar els sistemes de qualitat i avaluació de la recerca—, i 2 estratègies aplicables als àmbits prioritaris de recerca—11) Definir i impulsar els àmbits de recerca prioritaris, i 12) Fomentar les relacions estratègiques. En el punt següent del document s'estableixen els tipus i característiques dels àmbits prioritaris de recerca —àmbits prioritaris estratègics, per trajectòria i de projecció—, així com els criteris de selecció dels àmbits prioritaris estratègics segons els indicadors i el procediment explicitats a l'annex II. El Claustre aprovà per 48 vots a favor, 7 en contra i 15 abstencions el Pla estratègic de recerca de la URV, amb 5 àmbits estratègics definits —Química, Enginyeria Química, Enologia, Arqueologia i Turisme— i 2 pendents de la concreció i definició d'aliances estratègiques exteriors —Biomedicina i Automoció.[235] Cal remarcar que es tractava del primer Pla estratègic de recerca elaborat per una universitat de l'Estat espanyol.

Amb l'objectiu de consolidar els àmbits estratègics definits, i d'acord amb la política científica del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de crear centres de recerca singulars i d'excel·lència que siguin referents a nivell nacional i internacional, s'aconseguí la ubicació a Tarragona de dos instituts de recerca vinculats al context territorial: l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i l'Institut Català d'Investigació Química. Del primer ja se n'ha parlat a bastament.[236] Quant al segon, el 24 de juliol de 2000 es constituí la Fundació que n'havia de regir els destins, el patronat de la qual quedava integrat pel conseller del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, el rector de la Universitat Rovira i Virgili, el director general de Recerca, dos representants de la URV, cinc del Consell Empresarial i set de la Generalitat de Catalunya. La direcció es confià al catedràtic de Química Orgànica de la Universitat de Barcelona Miquel Àngel Pericàs. L'any següent, el Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya, en la sessió del dia 23 d'octubre, aprovà un pressupost de 2.734 milions de pessetes per a la seva construcció i, el dissabte d'aquella mateixa

235 L'any 2004 Biomedicina esdevindria àmbit prioritari estratègic a partir de l'acord entre la Universitat Rovira i Virgili, l'ICSS i SAGESSA per a la creació de l'Institut d'Investigació Sanitària Pere Virgili, arran de la iniciativa empresa pel Ministeri de Sanitat i Consum per regular el procediment per acreditar instituts d'investigació sanitària en l'àmbit del sistema estatal de salut a través de l'Institut de Salut Carlos III.

236 Cf. *supra* pp. 149 i ss. Tal com era previst, el nou centre s'ubicaria a l'edifici de l'antic Mercat del Fòrum, totalment rehabilitat, i seria inaugurat pel Molt Honorable Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, el 26 de setembre de 2003. Així mateix, seria adscrit a la Universitat Rovira i Virgili.

setmana, el Molt Honorable Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, posà la primera pedra del que havia de ser un centre de recerca d'excel·lència, un planter de científics i un nexe entre Universitat i empresa.[237]

Abans de cloure aquest apartat, cal recordar que l'any 2001 el professor Eudald Carbonell de la Facultat de Lletres fou guardonat amb la distinció per a la promoció de la investigació universitària de la Generalitat de Catalunya, en la categoria d'investigadors reconeguts, i el professor Jordi Rello, de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut, en la de joves investigadors. L'any 2003 ho seria la professora Carmen Claver, de la Facultat de Química, en la categoria d'investigadors reconeguts, i l'any 2004, el professor Francesc Giralt, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química, en la mateixa categoria, així com els professors Montserrat Diéguez, de la Facultat de Química, i Benjamí Iñíguez, de l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria, en la de joves investigadors.

La docència

La docència és una de les tres missions bàsiques de la Universitat, juntament amb la recerca i l'extensió universitària. Si bé en aquest àmbit no s'afrontà l'elaboració d'un pla estratègic,[238] com es féu en el de la qualitat i en el de la recerca, no faltaren les actuacions orientades a millorar la qualitat docent,[239] els processos de transició i adaptació de l'alumnat a la URV, les metodologies i els continguts dels aprenentatges, i els serveis de suport a la docència.

Durant aquest període han estat avaluats 24 ensenyaments sota la coordinació de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya. Els resultats de les anàlisis internes i externes han permès conèixer els punts forts i febles de cadascun

237 El mateix Jordi Pujol, Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, inauguraria l'edifici de l'ICIC el dia 14 de juliol de 2003, institut que també seria adscrit a la Universitat Rovira i Virgili. El 16 de maig d'aquell mateix any, el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, l'Ajuntament de Tarragona i la Universitat Rovira i Virgili signarien un conveni per a la creació de l'Institut Català d'Evolució i del Comportament Humans, destinat a promoure la recerca en l'àmbit de l'arqueologia del quaternari, liderat pel professor Eudald Carbonell. També es presentaria a la Delegació del Govern de la Generalitat a Tarragona, el 29 d'octubre d'aquell any, el projecte del Centre per a la Innovació i Sostenibilitat en Turisme i Oci (CISTO), promogut pel Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme; el Consorci Turisme de Catalunya; l'Ajuntament de Vila-seca; la Federació d'Hostaleria i Turisme de Tarragona; Universal Mediterrània-Port Aventura, i la Universitat Rovira i Virgili. D'aquesta manera, els àmbits estratègics definits comptarien amb centres de recerca singulars que permetrien originar les màximes sinergies possibles. Cal recordar, en aquest sentit, que diversos grups de la Facultat d'Enologia configuren la Unitat d'Enologia del Centre de Referència en Tecnologia d'Aliments.

238 El Pla estratègic de docència es faria l'any 2003, durant el segon període de govern del professor Lluís Arola, d'acord amb el seu programa d'actuació com a candidat a rector.

239 L'any 2002, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esports, dins el II Plan de Calidad de las Universidades, atorgaria tres dels sis premis de qualitat docent a sengles projectes presentats pel Departament de Gestió d'Empreses, l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química i la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de la Universitat Rovira i Virgili.

dels ensenyaments avaluats i corregir-ne les deficiències constatades mitjançant els corresponents plans d'accions de millora aprovats per la Junta de Govern. A més a més, han estat un element altament valuós en la revisió dels plans d'estudis que s'ha dut a terme com a conseqüència de les modificacions de la normativa legal aprovades pel Govern de l'Estat espanyol. Així, el 24 de febrer de 2000, la Junta de Govern aprovà les directrius de la reforma dels plans d'estudis, complementàries a la nova normativa ministerial, amb la finalitat de millorar-ne el disseny curricular i adequar-los a les necessitats de la societat. S'acordà que el nombre de crèdits seria el mínim establert per llei —180 per a les diplomatures, 300 per a les llicenciatures de dos cicles i 150 per a les llicenciatures de segon cicle—; que els itineraris curriculars de les llicenciatures de dos cicles s'organitzarien, sempre que fos possible, en 4 i 5 cursos acadèmics, de tal manera que l'estudiant pogués optar per un o altre en funció de la seva disponibilitat o conveniència; que l'estudiant no cursaria simultàniament més de 6 assignatures troncals, obligatòries o optatives i, en conseqüència, el nombre de crèdits per assignatura no seria inferior a 4,5 crèdits; que les assignatures obligatòries haurien d'afavorir la transversalitat i la interdisciplinarietat, facilitar l'especificitat d'un determinat ensenyament i compensar, si fos el cas, les mancances de la troncalitat; i que les assignatures optatives inclourien les habilitats i capacitats professionals que la societat en general i els ocupadors en particular demanen. Durant els anys següents la Junta de Govern ha anat aprovant els nous plans d'estudi dels diferents ensenyaments d'acord amb els susdits criteris.[240]

No n'hi havia prou a millorar l'arquitectura curricular, disminuir la càrrega lectiva, reduir la fragmentació dels continguts i adequar-los a les necessitats de la societat, sinó que calia també millorar l'atenció de l'alumnat abans d'haver fet la seva opció universitària i d'haver estat admès, així com al llarg de la permanència a la Universitat. S'elaborà, a partir d'una avaluació institucional prèvia, un Pla de millora del procés d'incorporació d'estudiants a la Universitat, en el qual es fixava tot un seguit d'accions durant les fases de captació, admissió, acolliment institucional i acolliment acadèmic; en el moment de conèixer els resultats del primer període lectiu, i en la comunicació habitual entre la institució i l'estudiant.[241] S'intensificaren les visites a centres de secundària, s'hi impartiren conferències, es renovà el material de promoció, s'organitzaren jornades de portes obertes a tots els centres i s'incrementà la participació en espais i mostres, a més a més del Saló de l'Ensenyament. Pel que fa a la fase d'admissió, es decidí contactar telefònicament amb tots els alumnes admesos, lliurar-los la guia de l'estudiant abans de formalitzar la matrícula i instaurar, amb caràcter general, per a tots els alumnes de tots els centres, les tutories personalitzades. En aquesta línia, la

240 Cf. *Full Oficial*. Any VII, núm. 30, Junta de Govern de 24 de febrer de 2000, pp. 9 i ss.

241 Cf. *Full Oficial*. Any VIII, núm. 33, Junta de Govern de 20 de desembre de 2001, pp. 65 i ss.

Junta de Govern havia aprovat ja amb anterioritat uns criteris generals per al desenvolupament de l'acció tutorial.[242] Aquesta no havia de cenyir-se a una orientació prèvia a la matrícula de primer curs, sinó que s'havia de fer efectiva al llarg de tot el primer curs i estendre's també al darrer curs per tal d'orientar l'estudiant sobre les possibilitats d'inserció laboral i d'ampliació d'estudis. Endemés, implicava tots els professors amb dedicació a la Universitat i exigia als centres l'elaboració d'un pla d'acció tutorial en el termini màxim d'un any. La Junta de Govern aprovà el 15 d'octubre de 2001 els documents previs sobre els plans de tutories de centre, amb reserva d'un estudi tècnic i aprovació posterior a càrrec de la Comissió Delegada d'Ordenació Acadèmica.[243]

D'altra banda, per tal de millorar també el procés de transició dels alumnes entre secundària i Universitat i facilitar el seu progressiu aprenentatge durant el primer curs de permanència a la URV, s'acordà amb els responsables del Departament d'Ensenyament la creació de diverses estructures de relació entre ambdues parts: la Comissió Permanent Secundària-Universitat, encarregada de dinamitzar, dirigir i regir la coordinació entre l'ensenyament secundari i la URV, la qual es constituí el 6 de maig de 1999; la Comissió Tècnica Secundària-Universitat, integrada pels sotscoordinadors de cada grup de treball, amb la finalitat de fixar les directrius a seguir i organitzar els grups de treball per famílies de titulacions universitàries, i els grups de treball, formats per tres professors de secundària, tres professors de la URV i un membre de la Inspecció del Departament d'Ensenyament, amb l'objectiu de reflexionar sobre el contingut de les diferents matèries a la LOGSE, els continguts dels temaris i la maduresa exigible als estudiants que accedeixen a la Universitat. D'aquesta manera es posava fi a una manca de comunicació i relació inveterada entre l'ensenyament secundari i l'ensenyament universitari en benefici de discents i docents.

A la preocupació per l'arquitectura i els continguts dels currículums i per l'orientació i el progressiu aprenentatge de l'alumnat s'hi sumà també la de la formació dels docents i la de la innovació metodològica unida a les noves tecnologies. En primer lloc, a través de l'Institut de Ciències de l'Educació, s'organitzaren cursos de formació per al personal docent i investigador i es posà en marxa el programa DUET (docència universitària amb eines telemàtiques). Posteriorment, es creà el Servei de Recursos Educatius com a «element bàsic de suport tècnic i pedagògic per a l'activitat docent» i «instrument principal per a l'impuls de l'ús de les TIC en docència», amb la missió de donar suport tècnic i humà als centres, departaments i tota la comunitat universitària.[244] S'estructurà en tres unitats tècniques —Audiovisuals, Multimèdia i

242 Cf. *Full Oficial*. Any VII, núm. 30, Junta de Govern de 13 d'abril de 2000, p. 98.

243 Cf. *Full Oficial*. Any VIII, núm. 33, Junta de Govern de 15 d'octubre de 2001, p.10.

244 Cf. *Full Oficial*. Any VIII, núm. 32, Junta de Govern de 7 de maig de 2001, pp. 71 i ss.

Publicacions— i comptà inicialment amb una aula multimèdia per a la formació, amb 30 llocs de treball, i amb una aula de videoconferència.[245]

Per últim, la Biblioteca, com a servei de suport a la docència, també ha estat objecte d'atenció tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu. En aquests quatre anys, s'ha incrementat més d'un 60% el pressupost destinat a l'adquisició de fons bibliogràfics en paper i de bases de dades pròpies, les quals, juntament amb les de la Biblioteca Digital de Catalunya del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, permeten l'accés directe a una quantitat cada vegada major d'informació. Calia, no obstant això, que els recursos i serveis de què disposa la biblioteca fossin coneguts per tots els usuaris per tal que se'n poguessin beneficiar. Amb aquesta finalitat es decidí organitzar periòdicament cursos de formació per al personal acadèmic i investigador i introduir els nous alumnes en l'ús de la biblioteca. Així mateix, s'ha elaborat i aprovat el Reglament de biblioteca. Finalment, durant l'any 2000, es va dur a terme l'avaluació de la qualitat dels serveis bibliotecaris, conjuntament amb els de les altres universitats públiques catalanes, sota la coordinació de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya. A partir de l'informe elaborat pel comitè intern i extern, la Junta de Govern aprovà un Pla de millora del Servei, estructurat en tres eixos de millora de la qualitat —la gestió, els serveis i la comunicació—, 8 objectius —perfeccionar el procés de gestió, ajustar la configuració de la plantilla, desplegar el control de qualitat, reforçar les infraestructures, incrementar la qualitat dels serveis actuals, ampliar els serveis, establir la imatge corporativa i estructurar la comunicació amb els usuaris— i un total de 38 accions.[246] Era un primer pas per afrontar amb èxit els canvis estructurals determinats per l'increment progressiu d'informació en suport informàtic i les noves estratègies d'aprenentatge derivades de la implantació de l'ECTS com a resultat de la implementació de les reformes de Bolonya i del procés de convergència amb l'espai europeu d'educació superior. El Servei de Biblioteca i Documentació ha d'esdevenir un veritable centre de recursos per a l'aprenentatge, la docència i la investigació, un gestor eficaç d'informació i documentació, i un espai imprescindible per al treball individual i col·lectiu dels membres de la comunitat universitària.

Comunitat universitària i societat

Ultra la docència i la recerca, la Universitat també ha de desenvolupar activitats d'extensió universitària adreçades a tots els membres de la comunitat universitària i a la societat en general. La Universitat ha de proporcionar una formació integral als seus estudiants, facilitant-los habilitats i coneixements i transmetent-los els valors propis

245 L'any 2003 el nombre d'aules de videoconferència s'incrementaria fins a set.

246 Cf. *Full Oficial*. Any IX, núm. 34, Junta de Govern de 7 de març de 2002, pp. 35 i ss.

d'una societat democràtica, oberta i solidària, així com difondre la cultura, la ciència, les arts, la tècnica i el coneixement com a bases del progrés social. La Universitat ha de ser un espai d'aprenentatge, recerca i formació basat en la participació i coresponsabilitat dels seus membres i obert a la societat que l'envolta i a la qual es deu. Així, doncs, conferències, jornades, simposis, congressos, debats, exposicions, concerts, representacions teatrals, cicles de cinema i manifestacions culturals de qualsevol tipus han de formar part de la vida quotidiana de la Universitat. Hi ha activitats que han esdevingut ja habituals i que, any rere any, de forma regular, figuren a l'agenda de la Universitat Rovira i Virgili: les inauguracions de curs de cada centre, la Setmana de la Ciència, la Setmana Pedagògica, la Setmana Psicològica, l'Encuentro de Escritores, el cicle de conferències de la Facultat d'Enologia, el curs d'iniciació al tast de vins, les Jornades de Finances, i els concerts de Nadal i de primavera-estiu de la Coral de la URV. D'altres, són el resultat de la commemoració d'una efemèride, de l'opció feta per la junta directiva d'una associació científica per celebrar la seva reunió periòdica o de la projecció exterior de l'activitat investigadora d'un grup: les Jornades sobre Elisabeth d'Àustria Hongria (1835-1898), amb motiu del centenari de la seva mort; el Col·loqui Internacional Jaume Vidal Alcover i el Col·loqui Internacional Maria Aurèlia Capmany, coincidint amb el desè aniversari del traspàs d'ambdós; el Congrés de l'Agència Europea de l'Espai (ESPC); el congrés internacional Excited States in Molecules and Solids. Interplay between Experiment and Theory (ESMS99); el XIII Congrés Internacional de Catàlisi Homogènia, i I el Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra»[247] en són només alguns exemples. No obstant això, dins d'aquest capítol, hom ha de fer referència específica a dues commemoracions que tingueren una significació i una rellevància especials: l'homenatge a Antoni Rovira i Virgili, epònim de la Universitat pública de les comarques del sud de Catalunya, coincidint amb el 50è aniversari de la seva mort, i el desè aniversari de la URV, creada per llei del Parlament de Catalunya, el 12 de desembre de 1991, si bé el primer curs acadèmic de la nova Universitat s'inicià l'1 d'octubre de 1992. Pel que fa al primer, els actes tingueren lloc al Paranimf de la Universitat, entre els dies 22 de novembre i 2 de desembre de 1999, sota la coordinació del professor Josep Maria Roig. Filòlegs, historiadors i polítics glossaren en les seves respectives conferències la figura polifacètica de l'il·lustre tarragoní que esdevingué un dels principals preconitzadors de la causa nacional de Catalunya i de la idea dels Països Catalans. Totes les intervencions foren recollides en el llibre *Rovira i Virgili 50 anys després*, presentat el darrer trimestre de l'any següent.[248] S'inaugurà també l'exposició *Passió per Catalunya*, amb material inèdit cedit per la seva filla, Te-

247 L'abril de 2003 se celebraria també a Tarragona el II Col·loqui Internacional «La lingüística de Pompeu Fabra».

248 Pere Anguera, Josep M. Casasús, Montserrat Corretger, Xavi Ferré, Jordi Ginebra, Josep Oliveras, Josep M. Roig (ed.), Anna Sallés, Eva Serra, Magí Sunyer i Joan Triadú: *Rovira i Virgili, 50 anys després*; Tarragona: Cossetània Edicions i Universitat Rovira i Virgili, 2000.

resa Rovira, que assistí a la seva inauguració i participà també a l'acte de cloenda de l'homenatge retut al seu pare en companyia del rector, del president del Parlament de Catalunya, dels alcaldes de Tarragona i Reus i del president del Consell Comarcal del Tarragonès.

Quant al segon, la Junta de Govern acordà en la seva sessió del 15 d'octubre de 2001 crear la comissió per celebrar el desè aniversari de la URV, sota la presidència de la Dra. Joana Zaragoza, vicerectora de Comunitat Universitària.[249] Els actes, adreçats als membres de la comunitat universitària i a la ciutadania, se succeïren de forma continuada des del 12 de desembre de 2001 fins al 23 d'octubre de 2002. Hi participaren artistes i grups externs, però sobretot s'hi bolcaren la Coral Universitària, l'Aula de Teatre, l'Orquestra XVI-XXI, l'Aula de Cinema, el Voluntariat Lingüístic, la URV Solidària i l'Oficina de l'Esport. El primer acte fou el Claustre Universitari convocat el dia 12 de desembre de 2001, el mateix dia que complia deu anys la Universitat Rovira i Virgili, en el qual la síndica de greuges presentà el seu informe anual; es creà una Comissió del Claustre per estudiar el model d'universitat que es volia, previ a l'inici del procés d'elaboració d'uns nous Estatuts; s'aprovà el Pla estratègic de la recerca; s'aprovà per unanimitat una moció de rebuig a la LOU, i Rafel Bartolozzi clogué la sessió amb la presentació del cartell commemoratiu que va compondre per a aquesta efemèride, una obra pictòrica de la qual es realitzaren 125 litografies i reproduccions en pòsters que es distribuïren entre els assistents i els membres de la comunitat universitària.[250] D'altra banda, l'empresa Pierre Comunica dissenyà el logotip dels deu anys: dues sèries de quatre barres inclinades cap a la dreta, creuades per una d'horitzontal, que sumaven en total el nombre simbòlic de deu. Però no foren aquests els únics testimonis materials de l'esdeveniment. Una auca amb il·lustracions del dibuixant Napi i rodolins del professor Magí Sunyer[251] i uns vins elaborats per la Facultat d'Enologia i etiquetats expressament per a aquesta circumstància foren també presentats al Claustre Universitari del 22 de març del 2000. Finalment, un disc compacte de la Coral de la Universitat; un llibre institucional de la Universitat Rovira i Virgili en català, castellà i anglès;[252] un estudi sobre l'impacte social i econòmic de la URV en el territori, dirigit pel professor Agustí Segarra,[253] i una història dels deu

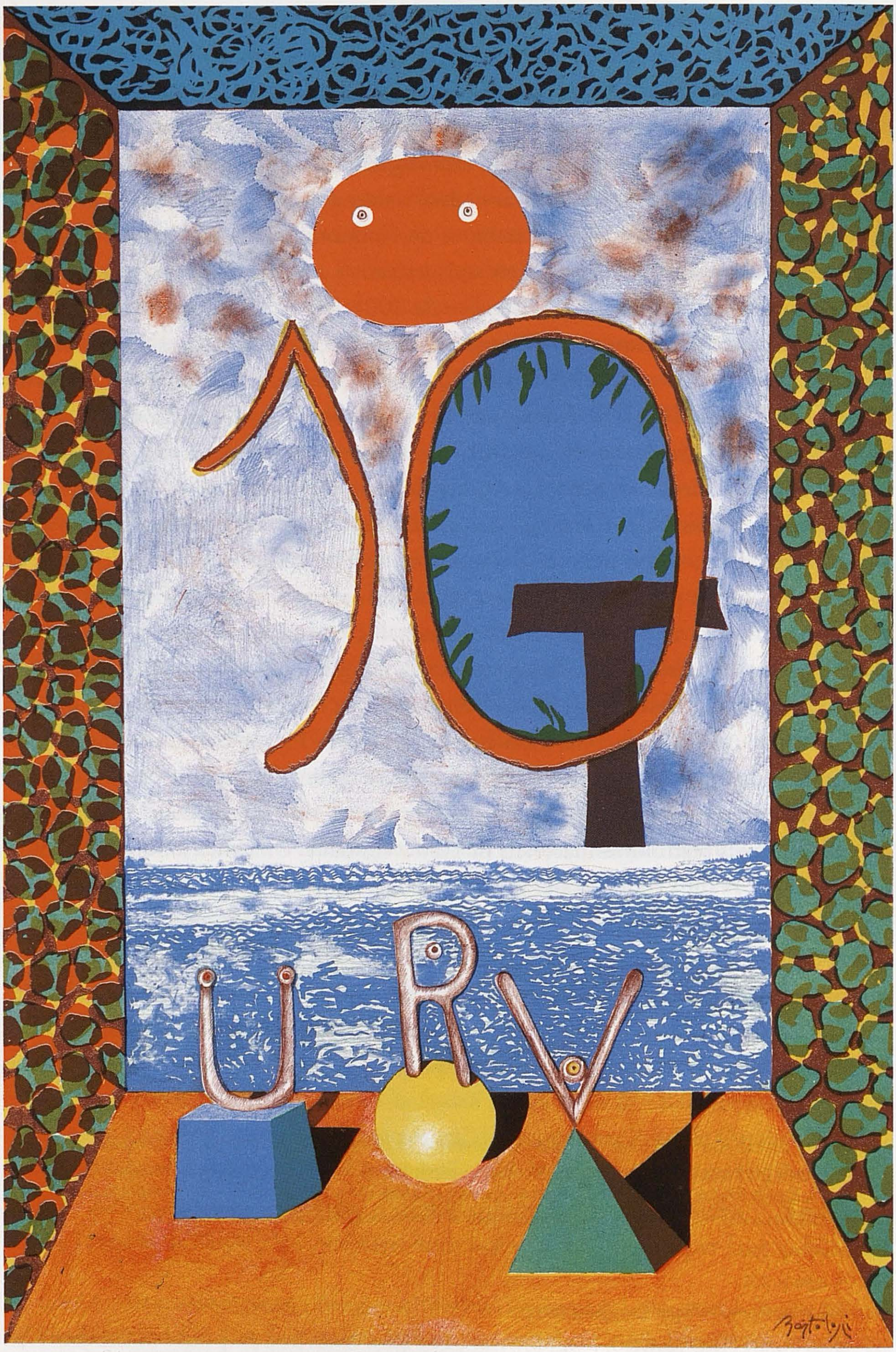
249 Cf. *Full Oficial*. Any VIII, núm. 33, Junta de Govern de 15 d'octubre de 2001, p. 21. La Comissió estava integrada pels professors Enrique Fuentes, M. Àngels Travé, Jaume Vernet, Esther Forgas, Verònica Piera, Marta Calull, Xavier Maixé, Joan Salvadó, Fernando Zamora i Carme Vives. Així mateix restava oberta a la incorporació d'estudiants o d'altres persones que pogués designar el Vicerectorat de Comunitat Universitària.

250 Cf. infra p. 220.

251 Cf. *infra* p. 221.

252 *Universitat Rovira i Virgili*. Tarragona, 2002.

253 Agustí Segarra Blasco (director), Josep M. Arauzo Carod, Ignasi Brunet Icart, Josep Carbó Carbó, Albert Fonts Ribas, Maria Llop Llop i Josep Oliveras Samitier. *L'impacte de la Universitat Rovira i Virgili sobre el territori*. Tarragona: Cossetània Edicions, 2002.

Text: Magí Sunyer Il·lustracions: Napi
Auca: Relat arbitrari sobre la Universitat Rovira i Virgili, nat en el desè aniversari
Finals del noranta-u,
el fruitcau, de tan madur:
toti alguna reticència,
arriba la independència.
La Catedral i Sant Pere
—campanegen en renglera?—
proclamen debatabat:
tenim Universitat.
Comli posarem? No ho veus?
Ni Tarragona, ni Reus!,
Sinó Rovira i Virgili.
Cadascú peron l'enfili.
L'ofici de llevadora
correspon a la gestora.
Joan Martí presideix,
rector el claustre l'elegeix.
Logotip de grans prosàpies
dibuixa l'Antoni Tàpies:
l'alfa i la tau rituals?,
lesseves inicials?
Rectoratpren, alpinista,
l'escorxador modernista.
El porc i el bou, escapçats;
els qui hi pugen, tots suats.
Mentrestant dura l'eufòria,
aquí pau i després glòria.
Quan de festes ja estan tips
comencen els esgarips:
cal anar davant del vent,
un pèssim finançament
del govern que l'ha creada
de peus i mans l'ha lligada.
Ella a tot tren s'organitza:
el síndic, sensibilitza.
Mésque Consell Social,
obtéun consell paternal.
Coral i aulade teatre
duen l'art a més de quatre.
Les classes per a gent gran
fanal jubilatinfant.
Sonin gralla i tabalet:
ve la Facultat de Dret,
drets i caminats inicis,
per córrer tants edificis
d'on és turístic subsòl
finscanFelip del Pallol.
Química resta a la plaça
i multiplica la raça.
Enginyeries depes:
de l'ETSE sen'ha desprès
l'ETSEQ, qui mana, mana.
Bartolozzi a la façana.
Perun licorsensetara,
al Convent deSanta Clara.
Perals millors cava i vi?
Mas dels Frares, Constantí.
Temps difícils, Lletresbusca,
s'afanya, tem, no s'ofusca.
Mestre i psicopedagog
es conformen enun bloc.
Infermeria, amb sutura,
volla llicenciatura.
Medicina, a Sant Joan;
Econòmiques, comptant.
Exploradors amb carboni
s'aferrenal patrimoni;
demanen, perla recerca,
Facultat allàa Atapuerca.
Capexamen passat juny!,
critd'alumnesque retruny,
que no totsónnitsde farra
ni concurs de botifarra.
El cap del rector rodola;
el nou cap, Lluís Arola.
Ja sabeu l'antigallei:
mort elrei, visca el nou rei.
L'espanyolisme agressiu
punyla llengua amb avortiu,
processa el rector i maquina
perquè vegila padrina.
Restriccions: l'hemfotut!,
qui gemega ja ha rebut.
El PAS en massa es revolta,
perquè tot tingui més solta.
El rectorofereixcafè
per parlar del com i el què.
Als dos campus que s'estrenen
—Dret i Ciències hi oxigenen—,
s'enganxen, com a paparres,
pisos i un codide barres.
L'amenaça dela LOU
alça un clam en contra: prou!
El futur, aquí a la vora,
si tothomespitja alhora,
s'aprofita el flam del foc
icadascú troba el lloc.
anys
Indústries Gràfiques Gabriel Gibert, SA
patrocina l'edició d'aquesta auca,
amb motiu de la celebració
del centenari de l'empresa
fem 100 anys
1902-2002
Universitat Rovira i Virgili

anys de la URV, que és precisament el llibre que teniu entre les mans, sostreuran de l'oblit que, en el decurs dels anys s'apropia de la ment dels homes, la commemoració del primer decenni de la Universitat Rovira i Virgili. Llarg seria recordar ara i aquí els nombrosos i diversos actes que s'organitzaren al llarg de gairebé tot un any. Només n'esmentarem alguns, sense ànim de ser exhaustius ni tampoc selectius: el concert a càrrec del Quartet de la Filharmònica de Berlín, al Teatre Fortuny; els concursos de contes i fotografia; la representació al Teatre Metropol i al Teatre Bartrina de l'obra *La veu del món*, produïda conjuntament amb el col·lectiu Trono Villegas; la representació de l'obra *Primitius!*, de Jesús Roche, amb l'assessorament científic del professor Eudald Carbonell; el concert escènic *Youkali* de l'Orquestra XVI-XXI; el concert, a l'esplanada del Camp de Mart, de Sidone, Sapo i Papa: Noes, i el concert a la catedral de Tarragona a càrrec de la Coral de la URV, juntament amb l'Orquestra i Cor de Cambra del Conservatori Superior de Música del Liceu. També s'hi volgueren sumar altres entitats cíviques com les quatre colles castelleres de Tarragona, que el dia de Sant Jordi aixecaren, al bell mig de la Rambla de Tarragona, quatre pilars coronats per enxanetes que desplegaren, al costat de la senyera, una pancarta amb el logotip de la institució i el de la commemoració dels deu anys, en la qual es podia llegir de dalt a baix: Universitat Rovira i Virgili. Entrada la nit, l'escena es repetiria a la plaça Mercadal de Reus, protagonitzada en aquesta ocasió per les dues colles castelleres de Reus. Els actes del desè aniversari de la creació de la Universitat Rovira i Virgili es clogueren al Teatre Metropol, el dia 23 d'octubre de 2002, amb un programa integrat per set accions teatrals pertanyents a l'obra *Noël Noir*, de Joan Brossa, representades per l'Aula de Teatre de la URV, quatre peces musicals interpretades per l'Orquestra XVI-XXI de la URV, i una actuació musical a càrrec de la Coral de la URV.[254]

254 Hem considerat adient incloure en el present llibre una relació cronològica de tots els actes organitzats amb motiu del desè aniversari de la creació de la Universitat Rovira i Virgili:
- El dia 12 de desembre, aniversari de la creació per llei del Parlament de Catalunya de la Universitat Rovira i Virgili, es presentà l'obra pictòrica realitzada per Rafel Bartolozzi amb motiu d'aquesta celebració.
- Els dies 13 i 14 de desembre, l'Orquestra XVI-XXI oferí la interpretació de l'obra *Concerts*
- El dia 20 de desembre, s'inaugurà l'exposició *Mediterrània: territori i paisatge*, que romangué oberta fins al 31 de gener de 2002.
- El dia 25 de gener, el grup d'havaneres Vent Fort impartí una conferència recital sobre la història de l'havanera a les Aules d'Extensió Universitària per a la Gent Gran de la URV.
- El dia 14 de febrer, el director de cinema Bigas Luna impartí el taller de cinema *La creació d'una pel·lícula pas a pas*.
- El dia 19 de febrer, el Quartet de la Filharmònica de Berlín oferí un concert al Teatre Fortuny.
- Els dies 20 i 26 de febrer, al Teatre Metropol i al Teatre Bartrina respectivament, el col·lectiu de teatre Trono Villegas presentà, conjuntament amb la Universitat Rovira i Virgili, l'obra *La veu del món*.
- El dia 22 de març es presentaren al Claustre Universitari els vins i l'auca del desè aniversari de la creació de la URV.
- El 10 d'abril, l'escriptora Isabel-Clara Simó impartí la conferència *El gust de llegir i el plaer d'escriure*. Un cop finalitzada la conferència, es lliuraren els premis dels concursos de contes i fotografies, convocats amb motiu del desè aniversari de la creació de la URV. El guanyador del I Premi de Contes adreçat a la comunitat universitària fou David Pin Lasobres, estudiant de la Facultat de Dret, per *Històries de Tarragona*. A més a més, es varen atorgar

Només feia dos anys que havia iniciat la seva singladura l'Orquestra XVI-XXI de la URV, amb l'objectiu de divulgar composicions musicals creades a partir del segle XVI. Sota la direcció del professor Markus Schikora, està integrada per professors, estudiants i membres del personal d'administració i serveis de la Universitat. La seva presentació oficial fou el 23 de maig de 2000, a l'Aula Magna del Campus Centre, amb obres de Gabrieli, Händel, Mozart, Bizet, Arban i Horvath-Thomas. Venia a complementar, en l'àmbit musical, la Coral de la Universitat URV, amb una llarga trajectòria que es remunta a abans de la creació de la Universitat i amb una excel·lent qualitat reconeguda nacionalment i internacional, gràcies al treball i la dedicació de la seva directora Montserrat Rios.

L'Aula de Teatre, creada per la Comissió Gestora a la fi de l'any 1993, fou confiada inicialment als professors Francesc Massip i Montserrat Palau, i després n'assumí la direcció Joan Pascual Mallada. Des del primer moment, participà en accions teatrals al carrer, festivals de teatre jove de Tarragona, certàmens i mostres, amb textos de Joan Brossa i Vicent Andrés Estellés. L'any 2001, estrenà la *Farsa de Pappus*, una reconstrucció d'una *fabula Atellana*, amb motiu de les III Jornades de Divulgació

---

tres accèssits a Montse Amatller per *La carta estranya*, Lluís Santiago Fernández per *A nivell de* i a Sílvia Veà per *Rebel·lió*. El I Premi de Contes adreçat a alumnes de 2n de batxillerat LOGSE fou concedit a Joana Zapata Pérez, del Col·legi Sant Pau Apòstol de Tarragona, per *Ira i Quim: Història d'un encontre*. Dins aquesta categoria es concediren dos accèssits: un a Carles Castiella de l'IES Andreu Nin del Vendrell, per *Sota control*, i l'altre a María Asunción Gómez, de l'Escola Joan XXIII de Bonavista, per *El mirall*. Pel que fa al I Premi del Concurs de Fotografia, la guanyadora fou Xènia Fuguet Carles, alumna de Dret, per l'obra *URV blanca*. Els dos accèssits recaigueren en Enric Llevat, estudiant d'Història de l'Art, per *Necessitats massives*, i Manuel Rodríguez, de la Facultat de Ciències Jurídiques, per *10*.

- Del 16 al 25 d'abril, es realitzaren diversos actes dins la festa *Mira quina llengua!*, del Voluntariat Lingüístic de la URV.
- El dia 17 d'abril, s'inaugurà el congrés *Gaudí, creador i mestre: Jujol i Martinell*.
- El dia 18 d'abril, es representà l'obra *Primitius!*, de Jesús Roche, amb l'assessorament científic del professor Eudald Carbonell.
- El dia 19 d'abril s'inaugurà l'exposició *Calcinatio* de Carmen Aguado, dins del cicle de la Primavera Fotogràfica.
- El dia 23 d'abril, les quatre colles castelleres de Tarragona aixecaren, al bell mig de la Rambla de Tarragona, quatre pilars coronats per enxanetes que desplegaren, al costat de la senyera, una pancarta amb el logotip de la institució i el de la commemoració dels deu anys. L'escena es repetiria a la plaça Mercadal de Reus, protagonitzada en aquesta ocasió per les dues colles castelleres de Reus.
- El dia 3 de maig, el Dr. Manuel Castells, professor de la UOC i president de la Comissió Científica de l'Internet Interdisciplinary Institute (IN3) de la UOC impartí al Paranimf de la Universitat una conferència amb el títol *Internet y sociedad*.
- El dia 9 de maig, l'Orquestra XVI-XXI representà el concert escènic *Youkali*, amb la direcció musical de Markus Schikora i el concepte dramàtic de Rosa Tamarit.
- El dia 16 de maig, a l'esplanada del Camp de Mart, concert a càrrec de Sidone, Sapo i Papa: Noes.
- El 19 de juny, concert a càrrec de la Coral de la URV dirigida per Montserrat Rios, amb la col·laboració de l'Orquestra i Cor de Cambra del Conservatori Superior de Música del Liceu, dirigits respectivament per Guerassim Voronkov i Fernando Marina.
- El dia 23 d'octubre, es clogueren al Teatre Metropol els actes del desè aniversari de la creació de la URV amb un programa integrat per set accions teatrals pertanyents a l'obra *Noël Noir*, de Joan Brossa, representades per l'Aula de Teatre de la URV, quatre peces musicals interpretades per l'Orquestra XVI-XXI de la URV, i una actuació musical a càrrec de la Coral de la URV.

Històrica Romana «Tàrraco Viva», a la qual se sumaria l'any següent la *Farsa de Bucco i Manduccus*. D'altra banda, el teatre tarragoní El Magatzem fou l'escenari de la representació de *Yo era un tonto y lo que he visto me ha hecho dos tontos*, de Rafael Alberti.

Així, doncs, si algunes de les muses tradicionals havien obtingut un reconeixement oficial amb la creació de la Coral de la Universitat, de l'Orquestra XVI-XXI i de l'Aula de Teatre, no havia estat el mateix amb la musa del setè art, a la qual, no obstant això, se li retia culte des de feia anys a la Facultat de Lletres. La Junta de Govern, a iniciativa de la susdita Facultat, creà l'Aula de Cinema de la URV, en la sessió del dia 4 de juny de 1999, amb una clara finalitat cultural i docent que ultrapassava l'àmbit estrictament universitari.[255] L'apadrinà el cineasta Luis García Berlanga, en un acte celebrat al Paranimf de la Universitat, i n'assumí la coordinació el professor José Carlos Suárez. Periòdicament organitza cicles de cinema de caràcter temàtic —ciència-ficció, dones, terror— o entorn de la figura d'un director —Luis Buñuel, John Frankenheimer, etc.

Un dels actes habituals a la Universitat és el de la inauguració de curs. És un acte solemne en el qual es recuperen les tradicions seculars: togues, punyets, musetes i birrets de colors diferents adornen els doctors del Claustre Universitari; la *dissertatio inauguralis* es confia a un professor eminent o a una persona de reconegut prestigi; es lliuren els premis extraordinaris als alumnes que han finalitzat de forma excel·lent els seus estudis; es reconeix la dedicació dels membres de la comunitat universitària que fa 25 anys que són a la institució o que per motius d'edat han d'abandonar-la; el president del Consell Social, el representant del Govern català i el rector fan sengles peroracions, cadascun d'acord amb el paper que li correspon, i, finalment, el Claustre canta el *Gaudeamus igitur* com a cloenda de l'acte. La inauguració del curs 1998-1999 fou confiada al professor Emiliano Aguirre, paleontòleg i iniciador del projecte d'Atapuerca, que dissertà sobre el *Estudio de los fósiles en España*. La del curs 1999-2000 tingué un caràcter especial. L'any 1993, arran del notable increment d'universitats a Catalunya, s'acordà que cada any una universitat diferent, per ordre d'antiguitat, organitzaria l'acte oficial d'inauguració del curs universitari del sistema universitari de Catalunya, presidit pel Molt Honorable President de la Generalitat. D'aquesta manera, el president evitava ocupar un mes la seva agenda amb inauguracions de curs de les universitats catalanes o suscitar greuges comparatius en assistir a unes i no fer-ho a altres. Així, doncs, la inauguració del curs acadèmic 1999-2000 del sistema universitari de Catalunya correspongué a la Universitat Rovira i Virgili. Es tingué cura de tots els detalls perquè l'acte adquirís la rellevància que es mereixia: se substituí el Paranimf per l'Aula Magna del campus Centre, que obria així per primera vegada les seves portes; s'escollí Josep Antoni Baixeras, advocat i humanista tarragoní, per pronunciar la lliçó

255 Cf. *Full Oficial*. Any VII, núm. 28, Junta de Govern de 4 de juny de 1999, pp.123 i ss.

inaugural *Les restriccions i el dret natural*,[256] i es posà especial cura en la confecció de la *Memòria d'activitats de la Universitat Rovira i Virgili: curs 1998-1999*, que incorporà com a novetat un CD-ROM amb dades estadístiques i de gestió de la Universitat Rovira i Virgili «perquè defensem la transparència i perquè disposar d'informació permet avançar adequadament cap a la planificació i avaluació que preconitzem»,[257] memòria que es lliurà a tots els presents. Ni tan sols faltà un conat de protesta dels estudiants amb el lema «Volem un ensenyament públic digne» que fou ràpidament avortat pels membres de seguretat del Departament de Presidència, els quals els arrabassaren les pancartes i els impediren l'accés a l'Aula Magna. La intervenció del delegat del Govern de la Generalitat, Josep Maldonado; del director general d'Universitats, Antoni Giró; del síndic de greuges de la URV, Matias Vives, i del vicerector d'Ordenació Acadèmica i Qualitat Universitària, Josep Oliveras, apaivagà els ànims dels estudiants en aconseguir que els deixessin entrar a l'Aula Magna i els retornessin el material confiscat. L'acte d'inauguració del curs 2000-2001 es féu novament al Paranimf del Rectorat i es desenvolupà amb absoluta normalitat. La lliçó inaugural, *Smoothing the interface between chemistry and engineering: the modern role of chemical engineering*, va córrer a càrrec de Lester Kershenbaum, Lecturer in chemical engineering a l'Imperial College de Londres.[258] El curs 2001-2002 s'obrí amb la lliçó *Vidal i Barraquer, entre rigidesa doctrinal i flexibilitat política davant la Segona República*, del professor Miquel Batllori, el qual seria homenatjat l'any següent per les universitats catalanes en el marc de la basílica de Santa Maria del Mar.[259] Finalment, l'encarregat d'impartir la lliçó inaugural del curs 2002-2003 fou el premi Nobel de Química Jean-Marie Lehn, de la Universitat Louis Pasteur d'Estrasbug, que dissertà sobre *De la Matière à la Vie: La Chimie?!*[260]

Un altre acte solemne que es repeteix amb freqüència a la Universitat és el de conferiment del títol de doctor honoris causa a persones rellevants en els terrenys acadèmic, científic i cultural. El cerimonial és similar al de la inauguració de curs, si bé en aquest cas el protagonisme se centra clarament en la persona distingida amb el títol de doctor honoris causa. Prèvia lloança del doctorand per part de qui l'apadrina, el rector li lliura el títol que acredita la dignitat conferida, la medalla, el birret, el llibre de la ciència i la saviesa, l'anell i els guants blancs i li dóna una abraçada de fraternitat en nom de tots els doctors de la Universitat. A continuació el nou doctor pro-

256 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 1999-2000: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1999, pp. 7 i ss.

257 Cf. Discurs de l'Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector a *Inauguració del curs acadèmic 1999-2000: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1999, p. 33.

258 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 2000-2001: Lliçó inaugural*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2002.

259 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 2001-2002: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, pp. 7 i ss.

260 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 2002-2003: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2002, pp. 9 i ss.

nuncia el seu discurs i el rector tanca l'acte donant-li la benvinguda. Durant aquests anys han estat cinc les persones honorades amb el títol de doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili. El primer fou el lingüista Noam Chomsky, catedràtic del MIT, que fou apadrinat pel professor José Eugenio García-Albea, el 30 d'octubre de 1998. Durant la seva estada a Tarragona, el professor Noam Chomsky participà també en les jornades interdisciplinàries *Llenguatge, ciència i societat* i es reuní amb els estudiants en un acte organitzat per CNT-Estudiants de Tarragona. L'any següent, gairebé dia per dia, el 29 d'octubre de 1999, apadrinat per la professora Mercè Jordà, rebé el títol de doctor honoris causa el músic i compositor Joan Guinjoan. El 22 de maig de 2000 l'honor correspongué al nord-americà Vinton Gray Cerf, cofundador d'Internet, el qual apadrinà el professor Manel Sanromà, president d'Internet Society a Catalunya. Durant la seva visita, inaugurà a Tarragona el carrer d'Internet, acompanyat de l'alcalde de la ciutat. El 26 d'octubre de 2001, el distingit amb el títol de doctor honoris causa fou l'historiador i polític nacionalista Josep Benet Morell, apadrinat per la professora Mercè Jordà. Finalment, l'any 2002 la Universitat Rovira i Virgili se sumà a les d'Alacant, Barcelona, Autònoma de Barcelona, Politècnica de Catalunya, Jaume I, Girona, Pompeu Fabra, Ramon Llull, Lleida i Vic per conferir, en un acte conjunt, a la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona, el títol de doctor honoris causa a l'insigne historiador i humanista català Miquel Batllori, de 92 anys, com a reconeixement a la seva intensa i fecunda activitat investigadora al llarg d'una vida que s'havia d'apagar uns mesos després.

A més a més dels canvis normals en els diferents òrgans de govern de la Universitat, durant aquest període es produí el relleu de les persones que estaven al capdavant de la Sindicatura de Greuges i del Consell Social. Matias Vives hagué de deixar el càrrec de síndic de greuges en expirar el termini de cinc anys de mandat i no poder ser renovat, d'acord amb la normativa estatutària. Dedicació, discreció, equanimitat i respecte a la institució universitària foren els principals trets que caracteritzaren totes les seves actuacions. Sens dubte, no havia de ser fàcil trobar qui el pogués substituir. Finalment, la persona proposada fou una advocadessa tarragonina, vinculada professionalment a Reus, que a les virtuts anteriors uneix les pròpies de la seva condició de dona. Isabel Baixeras i Delclòs fou designada síndica de greuges pel Claustre Universitari el 29 de novembre de 1999.

Pel que fa al president del Consell Social, els motius foren altres, car li restaven encara dos anys de mandat. Josep M. Freixes i Cavallé havia estat membre del Consell Econòmic des dels seus inicis i president del primer Consell Social, càrrec que renovà per quatre anys més el juny de 1999. En el discurs de la inauguració del curs acadèmic 2001-2002, anuncià públicament la seva renúncia al càrrec: «Així, doncs, prefereixo anar acabant la meva intervenció, que coincideix amb el fet que tinc previst deixar el meu càrrec ben aviat, ja que fa seixanta anys que sóc en el món professional, ja he

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dijous 7 de febrer de 2002.

arribat a la «majoria d'edat» i fa uns sis que sóc al capdavant d'aquest Consell.»[261] L'edat i, sobretot, la salut no l'acompanyaven. No haurien de passar tres anys perquè ens deixés definitivament. La Junta de Govern acordà, en la primera sessió del 15 d'octubre de 2002, concedir-li la medalla de la URV per la feina feta com a president del Consell Social. L'acte de lliurament tingué lloc el mateix dia en què prengué possessió del càrrec el seu successor, el 4 de febrer de 2002. Josep Gomis i Martí, nomenat president del Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili pel Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya, el 21 de desembre de 2001, era una persona àmpliament coneguda en els àmbits polítics, empresarials i socials de les comarques tarragonines. Aquest nomenament representava el seu retorn a casa, després d'haver estat delegat de la Generalitat a Madrid i conseller de Governació, i la il·lusió de poder treballar per la Universitat a la qual havia donat sempre suport quan era president de la Diputació de Tarragona. «Una de les meves il·lusions és acabar la meva carrera política com a alcalde del meu poble. Però la realitat és que ara em vull dedicar a la URV i d'aquí a vuit anys, quan acabi a la Universitat, em plantejaré si puc ser alcalde de Montblanc», així de rotund es manifestava poc després de prendre possessió del seu nou càrrec, en una entrevista al diari *El Punt*.[262] Però les seves aspiracions inicials s'haurien de veure reduïdes a només dos anys a causa de l'aplicació de la Llei d'universitats de Catalunya, que modificava la composició del Consell Social i n'exigia la designació i nomenament de tots els membres, així com dels canvis en el Govern de la Generalitat arran de les eleccions autonòmiques del 16 de novembre de 2003. Malgrat que el seu mandat fos molt més curt que el del seu antecessor, el Consell de Govern també li reconeixeria la seva afabilitat i dedicació amb la concessió de la medalla de la URV, que li seria lliurada en el transcurs de l'acte d'inauguració del curs acadèmic 2004-2005. Pocs mesos abans, el 13 de maig del 2004, hauria estat substituït per l'empresari reusenc Àngel Cunillera i Zárate.

Que els estudiants són la raó de ser de la Universitat, no l'única, però sí la principal, és quelcom evident i inqüestionable. Sense estudiants hi podria haver centres de generació i transferència de coneixements, però no universitats. Els estudiants són el col·lectiu més nombrós de la comunitat universitària, per bé que sigui menys estable que el del personal acadèmic i el del personal d'administració i serveis, i tenen uns drets i uns deures dimanants del contracte subscrit amb la institució universitària, uns drets que no se circumscriuen a «rebre un ensenyament rigorós, crític, actualitzat i didàcticament adequat», sinó també a «utilitzar les instal·lacions i serveis de la Universitat».[263] Així doncs, la Universitat ha de proporcionar als universitaris els serveis

261 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 2001-2002: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, p. 18.

262 Cf. *El Punt*, dilluns 18 de març de 2002, p. 17.

263 Cf. *Estatuts Universitat Rovira i Virgili* (edició revisada), Tarragona, 2000, pp. 49 i ss.

de suport a la docència, així com aquells que subvenen a les seves necessitats socials, culturals i esportives. Fruit d'un conveni amb TUJUCA (Turisme Juvenil de Catalunya), responsable de la Residència Sant Jordi i de les instal·lacions esportives annexes, aquella fou cedida en ús a la Universitat Rovira i Virgili, la qual en confià la rehabilitació i la gestió a l'empresa RESA. Amb la inauguració de la Residència Universitària Sant Jordi, el dia 3 de desembre de 1998, es pal·liava una greu mancança i s'oferia als estudiants de fora de Tarragona unes instal·lacions dignes per viure i conviure durant els seus anys d'estada a la Universitat Rovira i Virgili. No succeí el mateix amb les instal·lacions esportives annexes, que, si bé havien de ser cedides també en ús a la Universitat Rovira i Virgili, aquesta només es féu càrrec de la seva gestió, la qual cosa li impedí cercar una solució anàloga a la de la residència. Aquestes instal·lacions esportives, tot i que no es trobessin en les condicions desitjades, se sumaven a les de Sescelades i oferien als estudiants una major possibilitat de practicar l'esport de competició o simplement per lleure. El curs 2001-2002, coincidint amb la celebració del desè aniversari de la URV, l'Oficina de l'Esport de la Universitat coordinà els Campionats de Catalunya Universitaris, la cloenda dels quals se celebrà el dia 30 de maig a Tarragona. La Universitat Rovira i Virgili hi participà amb 7 seleccions d'esports d'equip i 100 esportistes que competiren en 20 esports individuals, amb l'excel·lent resultat de 29 medalles aconseguides.

A començaments de l'any 1999, es constituí el Voluntariat Lingüístic, impulsat pel Servei Lingüístic i el Vicerectorat d'Investigació i Relacions Internacionals, amb l'objectiu de facilitar l'adaptació sociocultural i lingüística dels estudiants estrangers, tant de pregrau com de postgrau, que, fruit dels diferents programes de mobilitat acadèmica, accedeixen a la Universitat Rovira i Virgili.

Però, durant aquests anys, els estudiants foren veritables protagonistes de dos fets excepcionals: el Congrés d'Estudiants de la URV i la segona ocupació del Rectorat. El primer fou el resultat del compromís assolit pel rector en el programa d'actuació que havia presentat com a candidat al rectorat: «Promoure l'organització d'un congrés d'estudiants de la URV que serveixi per a: discutir els temes de representació estudiantil a tots els nivells, amb l'objectiu d'arribar a conclusions vàlides per a reformar els Estatuts en aquests aspectes [..]; analitzar la conveniència de revisar la normativa electoral dels estudiants; discutir i valorar el finançament necessari de les activitats dels estudiants; definir la política de participació dels estudiants en la gestió de la Universitat...»,[264] un compromís el compliment del qual no es féu esperar. Els dies 11 i 12 de desembre de 1998 se celebrà el susdit congrés, organitzat per diversos col·lectius d'estudiants i el Secretariat d'Estudiants amb el suport dels òrgans de go-

264 Cf. *Per una universitat amb futur: pública i de qualitat. Programa d'actuació de la candidatura que encapçala Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili.* Tarragona, maig de 1998, p. 29.

vern. Estructurat en tres ponències —representativitat, reforma d'Estatuts i Pla estratègic de qualitat—, s'hi debateren temes com la normativa de permanència, la política de crèdits lliures, les beques i les biblioteques, i es formularen propostes de millora que es traslladaren al Consell Rectoral per al seu coneixement i aplicació en la mesura de les possibilitats.

El segon fou arran de l'elaboració, tramitació i aprovació de la *Ley Orgánica de Universidades*. La majoria absoluta assolida pel Partit Popular a les eleccions de l'any 2000 li permeté aplicar la política del corró al Parlament espanyol i aprovar totes aquelles lleis que en l'anterior legislatura no havia pogut tirar endavant en no comptar amb el suport necessari d'altres forces polítiques. Una d'elles fou la *Ley Orgánica de Universidades*, una llei que suscità l'oposició de la Conferència de Rectors, de la majoria de membres de la comunitat universitària i dels sindicats, l'opinió dels quals fou ignorada o menystinguda. Ni tan sols es dignaren a tenir en compte els faedors de la llei l'estudi *Universidad 2 mil*, fet pel professor Josep Maria Bricall per encàrrec de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE). Clares i contundents foren en aquest sentit les paraules del rector Lluís Arola en el discurs d'inauguració del curs acadèmic 2001-2002: «El fonamental és garantir la uniformitat de totes les universitats espanyoles, abans que la seva qualitat, i aquí hi desenvolupen un paper principal els funcionaris i el control previ de l'Estat en el funcionament de les institucions. // Un concepte ben singular i, gosaria a dir, ben passat de temps, que més aviat recorda allò d'Espanya *Una, grande y libre*, de trista memòria. La vella idea de *una* hi és plenament d'aplicació, ja que a l'Estat espanyol tot ha de tendir encara cap a la uniformitat, entesa des del centralisme, és clar, però uniformitat, no fos cas que de la diversitat se'n produïssin diferències que poguessin tenir conseqüències perilloses! I les universitats, en si mateixes perilloses segons la mentalitat de la qual estic parlant, és imprescindible que siguin com a mínim uniformes. // Llàstima que la nova Llei no hagi reeixit tant en allò de *grande*, perquè sembla que els seus impulsors no volen millorar la qualitat de les universitats espanyoles ni que l'Estat destaqui per les seves universitats. Almenys fins ara així ho han demostrat, perquè els recursos públics que es dediquen a les universitats, a la cua de tota la Unió Europea i fins i tot de l'OCDE, no van precisament en aquesta direcció. I pel que fa al *libre*, és evident que el nou projecte de llei tampoc no hi afina gaire, perquè és l'antítesi de la idea de llibertat en el funcionament de les institucions.»[265] No cal dir que la premsa se'n féu ressò a bastament i un dels rotatius tarragonins encapçalà la informació de l'acte amb les següents paraules: «Arola evoca la 'Una, Grande y Libre' en la apertura del curso de la URV. El rector dedica duras críticas a la nueva Ley de Universidades que debe aprobar el Parlamen-

265 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 2001-2002: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 2001, pp. 26 i ss.

to.»[266] Tal com era previsible, la llei fou aprovada, el dimecres 31 d'octubre de 2001, pel ple del Congrés amb els vots del Partit Popular, els de Convergència i Unió i els de Coalició Canària. El pretext de CiU per acabar votant-hi a favor, malgrat que s'havia abstingut en comissió i coneixia l'opinió contrària al projecte de llei de tots els rectors de les universitats catalanes, fou l'acceptació de les seves esmenes sobre el reconeixement implícit de la Universitat Oberta de Catalunya i de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya i sobre la transferència de la gestió de les beques. El temps demostrà que, una vegada més, s'havia deixat engalipar pels gats vells de la *Villa y Corte*: ni l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari a Catalunya seria reconeguda ni la gestió de les beques seria transferida, malgrat una sentència favorable del Tribunal Constitucional, mentre el Partit Popular regís els destins d'Espanya. Algunes de les causes del refús a la susdita llei s'apunten en un article publicat, el dilluns 5 de novembre, en el suplement *Vivir en Tarragona* de *La Vanguardia*: «La Ley es un refrito de artículos procedentes de la anterior Ley de Reforma Universitaria, de reglamentaciones más propias de una normativa de rango inferior que de una ley, y de algunas «genialidades» a las que ya nos tiene acostumbrados el actual Gobierno. Pero lo más grave es que esta Ley no da respuesta a ninguno de los problemas que tiene planteados la Universidad en los albores del siglo XXI: no prevé un plan de financiación para incrementar el gasto en docencia e investigación, muy inferior a la media de los países de la Unión Europea; no resuelve, sino que agrava, la compleja estructura y organización de la Universidad; convierte el acceso del profesorado a los cuerpos docentes universitarios en una auténtica carrera de obstáculos; crea incertidumbre respecto al sistema de admisión de los estudiantes y a la homologación definitiva de los títulos; representa un importante paso atrás en la autonomía universitaria reconocida por la Constitución, e ignora la integración de las universidades en el espacio europeo de Enseñanza Superior.»[267]

Es convocaren vagues i manifestacions a totes les ciutats universitàries en contra de la llei, en un intent desesperat d'evitar el que era inevitable: la seva aprovació definitiva en el Congrés de Diputats després del seu pas pel Senat. Els estudiants de la Universitat Rovira i Virgili paralitzaren també l'activitat acadèmica i ocuparen els carrers de la ciutat, juntament amb professors i membres del personal d'administració i serveis, fent palès el seu total rebuig a una llei imposada i no dialogada. Si el dimecres 7 de novembre un miler de persones es concentrà a la plaça Imperial Tàrraco, davant la Subdelegació del Govern espanyol, el dimarts següent foren 2.000 les que es desplaçaren des de la plaça Imperial Tàrraco fins al carrer Sant Francesc, seu de la De-

266 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 22 de setembre de 2001, p. 13.

267 Cf. Antoni González, «Siempre nos quedará París», *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dilluns 5 de novembre de 2001, p. 2.

legació del Govern de la Generalitat, encapçalades pel mateix rector i la diputada del PSC, Montse Duch. Finalment, el dimecres 28, al capvespre, els estudiants decidiren ocupar, per segona vegada, el Rectorat i passar-hi la nit, com a testimoni, ni que fos simbòlic, del seu «No a la LOU» i de la seva actitud de lluita. Havien passat poc més de sis anys de la primera ocupació i novament el vestíbul de Rectorat deixà de ser un quiet lloc de pas o d'informació als visitants per convertir-se durant una llarga i freda nit en bastió, campament i àgora dels estudiants de la Universitat Rovira i Virgili.

A mitjanit del dissabte 1 de desembre, dos autobusos plens d'estudiants sortiren de la plaça Imperial Tàrraco cap a la capital de l'Estat espanyol portant un taüt. Anaven a Madrid a trobar-se amb desenes de milers d'estudiants arribats d'altres punts de la geografia espanyola per intentar, entre tots, salvar les universitats públiques i enterrar la LOU. Allí s'hi sumarien el rector Lluís Arola i cinc vicerectors. A quarts de dotze del migdia, la Gran Via madrilenya estava ja plena, de gom a gom, de manifestants que intentaven arribar a la plaça d'Espanya encapçalats pels rectors i vicerectors de 42 universitats, polítics d'esquerra i líders sindicalistes. Més de 300.000 veus juntes corejant «No a la LOU» foren insuficients per vèncer la sordesa de la ministra d'Educació, Cultura i Esports i del president de l'Executiu espanyol. No hi ha pitjor sord que el qui no vol escoltar ni major neci que el qui es creu en possessió de la veritat absoluta. «Errar és propi de qualsevol home, però obstinar-se en l'error, només ho és del neci.»[268] El temps, jutge inexorable, acabaria donant la raó als qui denunciaven la inutilitat, les deficiències i les mancances de la *Ley orgánica de Universidades*. Els costos i els resultats de l'aplicació del nou sistema d'habilitació estatal per a l'accés als cossos de funcionaris docents universitaris en poden ser una prova.

Així mateix, al capvespre del dia 12 de desembre, els estudiants de la Universitat Rovira i Virgili, juntament amb membres de l'equip rectoral i representants dels altres col·lectius universitaris, també es comptaren entre les desenes de milers de persones que, amb el lema «Enderroquem la LOU, reconstruïm la Universitat», es traslladaren des de la plaça Universitat fins al Pla de Palau, per manifestar-se davant la Delegació del Govern espanyol a Barcelona, tot aprofitant el seu pas per la Via Laietana per exterioritzar davant el Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació el seu total desacord amb el vot favorable de Convergència i Unió a la *Ley Orgánica de Universidades*.

També el Claustre de la Universitat Rovira i Virgili rebutjà de forma unànime la LOU mitjançant l'aprovació d'una moció presentada per 54 claustrals que constava de tres punts. Si bé la redacció del primer —«El Claustre de la Universitat Rovira i Virgili sol·licita la retirada definitiva del Projecte de Llei Orgànica d'Universitats i l'inici d'un procés d'elaboració d'un nou projecte que respongui als objectius de la Uni-

268 Cf. Ciceró, *Filípiques*, 12,2,5: «Cuiusuis hominis est errare, nullius nisi insipientis perseuerare in errore.»

versitat del segle XXI i que sigui àmpliament debatut per la comunitat universitària i els agents socials»— fou íntegrament acceptat, no així el del segon i el del tercer, ja que el president de la Mesa considerà que vulneraven la legislació vigent en incitar a la resistència passiva i la desobediència enfront de la llei. No obstant això, pocs dies després el Claustre de la Universitat Autònoma de Barcelona prendria un acord en aquesta mateixa línia. Finalment, el consens s'imposà i s'acabà acceptant per unanimitat el següent text alternatiu: «2n) En cas que la sol·licitud expressada en el punt 1r no sigui atesa, el Claustre de la Universitat Rovira i Virgili es compromet a debatre en una propera sessió el seu posicionament respecte a l'aplicació i desenvolupament de la Llei Orgànica d'Universitats. 3r) En cas que la sol·licitud expressada en el punt 1r no sigui atesa, el Claustre de la Universitat Rovira i Virgili insta les institucions competents a recórrer la Llei Orgànica d'Universitats davant el Tribunal Constitucional perquè vulnera l'autonomia universitària i la jurisprudència, pel que fa a aquest tema, del mateix Tribunal Constitucional.»[269]

Finalment, la Universitat, fidel al seu nom, ha de promoure la solidaritat i cooperació internacional, especialment amb els països necessitats de recursos i tecnologies a fi que puguin alliberar-se de la seva dependència del primer món. Aquest era un dels objectius del programa d'actuació que havia presentat com a candidat al Rectorat el professor Lluís Arola: «la creació d'un centre per a la cooperació, amb els objectius següents: a) Sensibilitzar la comunitat universitària sobre els problemes dels desequilibris i implicar el major nombre d'agents socials en la nostra proposta de desenvolupament integral. b) Contribuir amb els coneixements dels investigadors i del conjunt del nostre personal a consolidar en els països del tercer món institucions, experiències i processos que afavoreixin l'equilibri social, econòmic i tecnològic. c) Col·laborar amb les iniciatives que sorgeixin, dins o fora de la URV, a fi de sumar esforços amb l'objectiu d'aconseguir un major desenvolupament.»[270] La sessió de la Junta de Govern de 8 de juliol de 1998 inclogué, entre les comissions no delegades, la de Cooperació per al Desenvolupament, presidida pel vicerector de Projecció Exterior i constituïda per quatre membres del personal acadèmic, tres del personal d'administració i serveis i tres estudiants. A proposta seva, el Claustre Universitari de 21 de gener de 1999 aprovà la creació de la Comissió URV Solidària com a òrgan de coordinació i gestió de les activitats de cooperació per al desenvolupament i de solidaritat a la URV, així com la seva composició, funcions, objectius i mitjans. Constituïda el 18 de març del mateix any, la seva primera decisió fou dedicar 3 milions de pessetes a dos projectes d'ajut a comunitats de l'Amèrica Central víctimes de l'huracà Mitch. Durant els anys

269 Cf. Claustre Universitari de 12 de desembre de 2001, *Full Oficial*. Any VIII, núm. 33, p. 55.

270 Cf. *Per una universitat amb futur: pública i de qualitat. Programa d'actuació de la candidatura que encapçala Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili.* Tarragona, maig de 1998, p. 38.

següents, se subvencionaren projectes de cooperació amb l'Associació d'Amics del Poble Sahrauí (Tindouf, Algèria), Missió Claretiana de Guajara-Mirim (Brasil), Mans Unides (Rio Grande do Norte, Brasil), Comitè de Solidaritat Óscar Romero (Darien, Panamà), Entrepobles (Matagalpa, Nicaragua), Sodepau (Kermat Ben Salem, Marroc) i es dugueren a terme accions de caràcter extraordinari a Moçambic, el Salvador i Cuba. La Universitat Rovira i Virgili acordà aportar-hi el 0,7% dels ingressos derivats de l'organització de cursos i programes de tercer cicle i extensió universitària, dels programes europeus i dels convenis i contractes de col·laboració subscrits amb empreses i organismes, i el seu Consell Social el 0,7% del seu pressupost. S'hi han posat els fonaments, però cal que tots els membres de la comunitat universitària hi aportin el seu gra de sorra per fer realitat la solidaritat i cooperació amb els països empobrits.

La batalla per la llengua

Bilingüisme (de bilingüe) 1 Condició de bilingüe [Que usa dues llengües] 2 Ús alternatiu de dues llengües en un individu i, per tant, en un grup social.[271] Així, doncs, Catalunya no és bilingüe perquè l'ús alternatiu de dues llengües només és exercit per una part dels qui viuen a Catalunya, mentre que la resta hi viu utilitzant únicament la llengua castellana i dificultant el compliment de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya que preveu, en el seu article 3.3, que: «La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.» Aquesta és la veritable essència del litigi que visqué durant més de dos anys i mig la Universitat Rovira i Virgili a causa de l'aprovació del Reglament d'ús de la llengua catalana, un litigi en el qual la Universitat Rovira i Virgili no fou més que el pretext per a les veritables finalitats dels recurrents, l'instrument per aconseguir que el Tribunal Constitucional derogués la Llei de política lingüística, aprovada pel Parlament de Catalunya el 7 de gener de 1998, encara que no se'n sortissin.

La Llei de normalització lingüística a Catalunya, de 18 d'abril de 1983, aprovada amb total consens pel Parlament de Catalunya, preveia, en el seu article 14.1, que: «El català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de l'ensenyament en tots els nivells educatius» i, en el seu article 16.1, que: «En els centres d'ensenyament superior els professors i els alumnes tenen dret a expressar-se en cada cas, de paraula o per escrit, en la llengua oficial que prefereixin.» La seva aplicació a l'àmbit de l'ensenyament no universitari i al de l'Administració pública es dugué a terme sense solució de continuïtat, malgrat el recurs contenciós administratiu presentat el 28 d'octubre de 1983 per l'advocat Esteban Gómez Rovira,[272] en el seu propi nom i dret i en el dels seus cinc fills, que culminà amb la sentència del Tribunal Constitucional 337/1994, de 23 de desembre de 1994, en la qual es declaraven no contraris a la Constitució els apartats 2 i 4 de l'article 14, i no inconstitucional el primer incís de l'article 15. Així mateix, la Llei de la funció pública de l'Administració de la Generalitat, aplicable al personal de les universitats, preveia l'acreditació del coneixement de la llengua catalana, tant en l'expressió oral com en l'escrita, en els processos de selecció. Però passaven els anys

271 Cf. *Gran diccionari de la llengua catalana*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998, p. 228.

272 Esteban Gómez Rovira fou, des de la seva fundació fins a començaments de 1995, l'advocat i l'associat amb el carnet número 1 de CADECA (Coordinadora de Afectados en Defensa del Castellano). La susdita associació es constituí el divendres 9 de juliol de 1993 a Salou, inspirada per Daniel Gutiérrez, el qual havia estat professor de filosofia de la Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona i, des de 1985 fins al 1990, director de l'Escola de Treball Social de l'Arquebisbat de Tarragona. El seu primer president i portaveu fou José Ignacio Allué, aleshores administratiu de la Universitat Rovira i Virgili. Per a més detalls, cf. Eduard Voltes, *La guerra de la llengua*. Barcelona: Editorial Empúries, 1996.

i els centres d'ensenyament superior no garantien, dins els seus recintes, el compliment de la Llei de normalització lingüística a Catalunya: primer, amb el pretext que no havien estat traspassades les competències sobre universitats a la Generalitat de Catalunya[273] i, després, amb l'excusa que els coneixements de la llengua catalana no es podien valorar en l'accés a la docència universitària perquè el professorat funcionari pertanyia a cossos docents universitaris de l'Administració de l'Estat i no els era d'aplicació la legislació catalana. La universitat continuava sent un reducte, no l'únic, en el qual l'alumnat i el professorat no tenien garantit el dret d'expressar-se, de paraula o per escrit, en la llengua oficial que preferissin, ja que es podia donar el cas que el seu interlocutor no l'entengués. Un informe elaborat pels professors Jaume Vernet i Llobet, Joan Ramon Solé i Durany i Antoni Mirambell i Abancó conclogué que la valoració dels coneixements de la llengua catalana en l'accés a la docència universitària era constitucional i legal, informe al qual la Comissió Gestora de la Universitat Rovira i Virgili acordà donar suport, en la reunió de 7 de març de 1994. Finalment, sota la presidència del director general d'Universitats, el professor Ramon Pla, es reuní la Comissió de Normalització Lingüística, dependent del Consell Interuniversitari de Catalunya i integrada per un representant de cadascuna de les universitats, per tal d'elaborar un Reglament d'usos lingüístics que pogués ser aplicat amb caràcter general a totes les institucions universitàries catalanes. Hi hagué diverses sessions de treball en les quals es confegí un text a partir dels suggeriments de cada Universitat. La Comissió de Política Lingüística de la Universitat Rovira i Virgili participà activament en la seva redacció, aportant idees i proposant esmenes. Progressivament s'anaren llimant les diferències inicials i acostant posicions entre les universitats per tal d'aconseguir un text unitari. En la darrera reunió, el 27 de febrer de 1995, la Universitat Politècnica de Catalunya, reticent fins aleshores, se sumà a la majoria, però no així la Universitat Pompeu Fabra, que, malgrat l'informe jurídic suara esmentat, manifestà dubtes sobre la seva legalitat i conveniència, anteposant la projecció exterior i la competitivitat de la Universitat al dret de professors i alumnes a expressar-se en la seva llengua. No deixava de ser paradoxal que els entrebancs sorgissin precisament de la universitat del Govern, d'un govern de Convergència i Unió! Potser hi influí també la total falta de sintonia existent entre el director general d'Universitats i el Rectorat de la susdita Universitat, però, en qualsevol cas, l'actitud contrària de la Universitat Pompeu Fabra a acceptar el text final comportà que s'abandonés el projecte, que les reunions s'interrompessin —Ramon Pla seria substituït per Josep Font pocs dies després, el 7 de març— i que el tema quedés, una vegada més, ajornat *sine die*. Pel que fa a la Universitat Rovira i Virgili, malgrat el temps i els esforços esmerçats per la Comissió de Política Linguísti-

273 Les competències en matèria d'universitats foren traspassades a la Generalitat de Catalunya per Reial decret de 6 de febrer de 1985.

ca, el projecte de Reglament d'ús de la llengua catalana quedà oblidat en un calaix, en contra del que es podia esperar, fins que el Claustre Universitari del 16 de desembre de 1997 aprovà encomanar a la Junta de Govern l'elaboració d'un reglament d'usos lingüístics, escoltats els centres i departaments, el qual seria, en última instància, ratificat pel màxim òrgan representatiu de la comunitat universitària. La Universitat de Barcelona havia aprovat feia més d'un any, en la Junta de Govern de 30 d'octubre de 1996, el reglament *Els usos lingüístics a la Universitat de Barcelona*, en el qual es preveia que «l'oferta de places docents que comportin o puguin comportar tasques docents han de preveure com a requisit l'acreditació del coneixement de la llengua catalana».[274] Cal remarcar que el susdit reglament no fou objecte de recursos ni condemnes per part de cap associació ni col·lectiu.

El tema es plantejà, de bell nou, en el programa d'actuació de la candidatura encapçalada pel professor Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili, en el qual es comprometia a: «Elaborar un reglament d'usos lingüístics de la URV a partir del principi bàsic de fer complementaris i mai contradictoris els principis d'excel·lència i de capacitat lingüística.»[275] Endemés, la nova Llei de política lingüística, aprovada el 7 de gener de 1998, era més explícita quant a l'ús de la llengua catalana a l'ensenyament universitari i les obligacions de les universitats: «Article 22.1. En els centres d'ensenyament superior i universitari, el professorat i l'alumnat tenen dret a expressar-se en cada cas, oralment o per escrit, en la llengua oficial que prefereixin. 2. El Govern de la Generalitat, les universitats i les institucions d'ensenyament superior, en l'àmbit de les competències respectives, han d'adoptar les mesures pertinents per tal de garantir i fomentar l'ús de la llengua catalana en tots els àmbits de les activitats docents, no docents i de recerca, incloses les lectures de tesis doctorals i la realització d'oposicions.»[276] Com ja ha quedat palès en anteriors casos, els compromisos assumits públicament havien de ser complerts i ho havien de ser en el termini més breu possible. Així, doncs, no havia transcorregut un any des de la presa de possessió del nou rector, quan, el dia 21 de gener de 1999, fou convocat el Claustre Universitari per debatre el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili proposat per la Comissió de Política Lingüística, la qual el tenia debatut i enllestit des

274 Cf. *Els usos lingüístics a la Universitat de Barcelona.* Reglament aprovat per la Junta de Govern de la UB en data 30 d'octubre de 1996. Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona. 1996, p. 7. *etiam Junta de Govern. Universitat de Barcelona. Ordinària: 30 d'octubre de 1996*. Núm. 105, p. 38: «Així mateix, i mentre no s'estableixin els criteris i procediments adients, s'aprovà també l'aplicació, en les properes convocatòries de places de professorat contractat, interí i ajudant, del requisit que, en el termini de dos anys s'acrediti un nivell mitjà (C de la Junta Permanent de Català) dels coneixements de català.»

275 Cf. *Per una universitat amb futur: pública i de qualitat. Programa d'actuació de la candidatura que encapçala Lluís Arola al Rectorat de la Universitat Rovira i Virgili.* Tarragona, maig de 1998, p. 36.

276 Cf. Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, febrer 1998, p. 20.

de feia anys, i assumit per l'equip rectoral. S'hi presentaren 77 esmenes, unes a favor d'un text més coercitiu, que garantís el dret d'utilitzar sempre la llengua catalana a la Universitat, i d'altres en contra de l'exigència d'acreditar un nivell de suficiència de coneixements de llengua catalana en els concursos per a la provisió de places de cossos docents i de professorat contractat; del reconeixement de l'ús de la llengua catalana en la docència a efectes de l'acreditació d'un nivell de suficiència en la promoció dins dels cossos docents, i de la inclusió del grau de coneixement de la llengua catalana en els criteris d'avaluació de la docència. No faltaren els qui, àdhuc, qualificaren el reglament d'atemptat a la llibertat individual, entre els quals es comptava algun insigne membre del Foro Babel. Entre els mitjans de comunicació l'expectativa era tal que els dos rotatius tarragonins coincidiren en l'encapçalament de la notícia sobre el Claustre que havia de celebrar-se aquell dia: el *Diari de Tarragona* ho feia amb «El Claustro de la URV debate hoy el polémico reglamento lingüístico», i *El Punt*, amb «La URV debat avui un polèmic reglament per fomentar el català a la universitat».[277] Certament, els temors es veieren confirmats pels esdeveniments: més de cinc hores s'allargà el debat, esmena per esmena, dels set articles, cinc disposicions addicionals i una disposició transitòria del projecte de Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili, un debat en el qual prevalgué, en tot moment, el diàleg i la tolerància. Passats dos quarts de nou del vespre, fou aprovat el text complet, amb la incorporació de les 16 esmenes acceptades, per 48 vots a favor, 19 en contra i 3 abstencions. Cal dir que tota la premsa local i nacional se'n féu ressò, i remarcà en els seus titulars l'exigència del coneixement de català als nous professors, a excepció de *El País*, que preferí emfasitzar que: «La Universidad declara el catalán lengua propia y exclusiva del centro».[278] Una afirmació totalment errònia i enganyosa, en què l'adjectiu *prioritari* del text del Reglament havia estat substituït per *exclusiu*.[279] Quant a l'adjectiu *propia*, només cal recordar l'article 3 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, on es diu que: «La llengua pròpia de Catalunya és el català». Si és pròpia de Catalunya, no ho serà d'una universitat catalana?

Les reaccions no es feren esperar, però difícilment hom hauria pogut pensar que serien de tal naturalesa i magnitud. Convivencia Cívica Catalana i Asociación de Profesores para la Democracia presentaren sengles recursos contra el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili davant la Secció Cinquena de la

277 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 21 de gener de 1999, p. 4, i *El Punt*, dijous 21 de gener de 1999, p. 33.

278 Cf. *Diari de Tarragona*, divendres 22 de gener de 1999, pp. 1 i 14; *El Punt*, divendres 22 gener de 1999, pp. 3 i ss.; *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, divendres 22 de maig de 1999, p. 1; *El Pais: Cataluña*, dissabte 23 de gener de 1999, p. 1.

279 Cf. *Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili*. Tarragona, 1999, p. 6: «El català és la llengua pròpia de la URV, i com a tal és la llengua d'ús general i prioritari en tots els àmbits, sense perjudici del que disposa l'article 3.2 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.»

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dissabte 6 de març de 1999.

Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el 19 de març de 1999, festivitat de Sant Josep i diada del pare, però feiner a Catalunya. Convivencia Cívica Catalana és una coordinadora d'entitats cíviques que aplegà inicialment Asociación de Profesores para la Democracia; CADECA, de Salou,[280] i el Centro Castellano-Leonés de Tarragona, entre d'altres. El seu primer president fou Alejo Vidal-Quadras, el qual cedí la presidència, el 27 de gener de 2001, a Francisco Caja, president de Asociación de Profesores para la Democracia i professor de la Universitat de Barcelona. «La constitución de Convivencia Cívica Catalana, que tuvo lugar en Barcelona el día veintidós de febrero de mil novecientos noventa y ocho, tuvo como causa inmediata la entrada en vigor de la Ley 1/1998, de 8 de enero, de Política Lingüística aprobada por el Parlamento de Cataluña.»[281] I aquesta fou també la veritable causa del recurs presentat contra el Reglament d'ús de la llengua catalana, aprovat democràticament pel Claustre de la Universitat Rovira i Virgili en compliment d'una llei del Parlament de Catalunya. L'objectiu dels recursos no era el Reglament d'una universitat perifèrica, si bé la Universitat Rovira i Virgili, per la seva condició de pionera en aquest tema, pel seu pes dins el sistema universitari català i pel context sociolingüístic en què s'insereix, esdevenia el mitjà idoni i adequat per assolir-lo. L'objectiu era la mateixa Llei, però, com que aquesta ja no podia ser recorreguda directament davant del Tribunal Constitucional, s'havia de fer de forma indirecta. Calia aconseguir que algun magistrat dubtés de la constitucionalitat de la llei en què s'emparava el Reglament i en la qual s'havia de fonamentar el seu veredicte sobre el Reglament recorregut, de manera que plantegés la qüestió al Tribunal Constitucional perquè s'hi manifestés. Sempre hi havia la possibilitat, quan no l'esperança, que el Tribunal Constitucional, les sentències del qual no poden ser recorregudes, declarés inconstitucional algun article de la Llei, la qual cosa representaria el cop de gràcia al procés de normalització lingüística de Catalunya. Aquest, i no cap altre, era el veritable objectiu d'aquest contenciós i d'altres en els quals els mateixos protagonistes hi jugarien un paper destacat i que seran tractats en el capítol següent.

L'admissió d'ambdós recursos pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i l'amenaça d'una possible suspensió cautelar del Reglament aconsellaren a l'equip rectoral ajornar-ne l'aplicació, malgrat que ja havia estat editat i difós, i posposar el desenvolupament del punt 6.1 «La Junta de Govern, a proposta de la Comissió de Política Lingüística, determinarà el procediment d'acreditació d'aquest nivell de suficiència.» El tema no podia ser absent del discurs d'inauguració del curs acadèmic 1999-2000 del rector, preocupat per la polítització progressiva que patia la Universitat, ja que podia acabar afectant la seva imatge i el seu prestigi públics: «Però no me'n sé estar

280 Sobre CADECA, cf. *supra* nota 272.

281 Cf. *Presentación de Convivencia Cívica Catalana: Qué es*; http://www.convivenciacivica.org.

de lamentar que la nostra Universitat es trobi al mig d'una batalla per la llengua que afecta la seva imatge pública i provoca el dubte sobre la seva solvència com a institució. // Ja sé que és ben normal, i fins i tot saludable, que precisament la Universitat es trobi al bell mig dels conflictes socials, i també sóc ben conscient que el tema lingüístic afecta drets fonamentals de les persones i que segurament per això genera tensions fonamentalistes, però em revela que s'utilitzi una universitat per a lluites que no gosen plantejar-se als fòrums polítics on correspon i que la gran majoria de la classe política no reaccioni per defensar el que, en definitiva, no és més que el desenvolupament d'una llei del nostre Parlament.»[282] Les paraules del rector acabarien tenint l'efecte desitjat i farien reaccionar els polítics, però per això haurien de passar encara alguns mesos i la situació s'hauria d'agreujar fins a representar un veritable perill per a la política lingüística de les institucions catalanes. Mentrestant, les associacions estudiantils començaven a neguitejar-se per l'ajornament *sine die* del desenvolupament del Reglament, sobretot si hom té en compte que calia decidir si afectaria o no els futurs concursos per a la provisió de places, i n'exigien la immediata aplicació. En el Claustre Universitari de 30 de novembre de 1999, el rector anuncià que properament la Comissió de Política Lingüística proposaria a la Junta de Govern el nivell de coneixement de llengua catalana exigible als nous professors —la proposta s'hauria d'haver debatut a la Junta de Govern del mes d'abril de 2000, però no fou així pels motius que ja es veuran— i llegí sengles cartes de suport del rector de la Universitat de Barcelona, Antonio Caparrós, en nom del Claustre, i del director general de Política Luingüística, Lluís Jou. Serien els primers dels molts suports que, a partir d'aquell moment, rebria la Universitat Rovira i Virgili. Tots els grups polítics del Parlament de Catalunya reaccionaren, de forma contundent, davant la proposició no de llei presentada pel Partit Popular en què sol·licitava la suspensió del Reglament, perquè «infringeix la llibertat de càtedra, vulnera el principi de cooficialitat lingüística i trenca la unitat del sistema universitari espanyol»,[283] amb una altra proposició en què es denunciava una campanya contra la normalització de l'ús del català a la Universitat Rovira i Virgili. També els partits polítics de l'Ajuntament de Tarragona, a excepció del Partit Popular, es manifestaren a favor del Reglament, en el plenari del 27 de desembre, i més tard ho farien els consistoris de Valls i Tortosa.

Finalment, el 17 de desembre de 1999, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya es declarà incompetent en el tema i traslladà els recursos al Jutjat Contenciós Administratiu número 1 de Tarragona, el titular del qual era el magistrat Eduardo Saavedra Maldonado. Aquest acordà, el 29 de març de 2000, la suspensió cautelar del

282 Cf. *Inauguració del curs acadèmic 1999-2000: Discursos i lliçons*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili, 1999, p. 28.

283 Cf. *El Punt*, dijous 16 de desembre de 1999, p. 34.

Reglament, si bé la notícia no transcendí fins al 31, el mateix dia en què es presentà a Tarragona Convivencia Cívica Catalana acabdillada per Alejo Vidal-Quadras, Julio Villacorta, Francisco Caja i Ángela Díez, presidenta de CADECA, els quals, en les seves intervencions, blasmaren durament el rector de la Universitat Rovira i Virgili i l'acusaren d'haver-se impregnat de les idees xenòfobes de l'historiador que dóna nom a la Universitat. La Generalitat de Catalunya decidí personar-se com a codemandada en el recurs contra el Reglament i la Universitat confià la seva defensa a l'advocat Juan Carlos Maresca. Així mateix, en un comunicat de nou punts fet públic el dia 4 d'abril, el Consell Rectoral feia una síntesi dels fets, anunciava la presentació d'un recurs d'apel·lació davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya com «la millor manera de defensar en aquest moment l'acord del Claustre Universitari», rebutjava les actuacions de Convivencia Cívica Catalana i Asociación de Profesores para la Democracia «per les seves manifestacions de menyspreu, menysteniment i desqualificació de les decisions sobiranes del nostre Claustre», es comprometia a continuar treballant perquè «aquest conflicte se solucion[és], si més no internament, per la via del diàleg i el consens, com s'ha fet fins ara» i acabava agraint «totes les mostres de suport rebudes de persones i institucions en defensa de l'autonomia universitària i els drets dels ciutadans».[284] Dos dies després, la Comissió de Política Cultural del Parlament de Catalunya aprovà, amb els vots de tots els partits, a excepció del Partit Popular, una proposició de llei en què es reafirmava la legalitat del Reglament i la seva adequació a la Llei de política lingüística. L'endemà, divendres, el rector s'entrevistà amb el president de la Generalitat per exposar-li personalment la situació i retreure-li que el suport de la Generalitat de Catalunya havia arribat massa tard, ja que el Reglament es trobava suspès cautelarment. Poques hores després, en la roda de premsa posterior al Consell de Ministres, Josep Piqué, ministre portaveu del Govern espanyol, manifestà que calia reformar la Llei de política lingüística a partir del consens previ. Se succeïren en els mitjans de comunicació escrita els articles i cartes en defensa del Reglament; estudiants, professors, membres del personal d'administració i serveis, polítics i ciutadans ocuparen, el dijous 13 d'abril, la plaça Imperial Tàrraco per defensar l'acord del Claustre Universitari sobre el Reglament i refusar l'existència de qualsevol conflicte lingüístic en el si de la comunitat universitària; 140 alcaldes s'adheriren al manifest de suport al Reglament d'ús de la llengua catalana promogut pels alcaldes de Tarragona, Reus, Valls, els Pallaresos, Pira, Alcover i Solivella, malgrat que aquest últim se'n va fer enrere per indicacions del seu partit, i redactat per l'alcalde de la Masó, i més de cent alcaldes i representants d'ens locals es reuniren el dia 26 d'abril de 2000, primer, a les escales de la Catedral de Tarragona per immortalitzar l'acte de suport a la Universitat Rovira i Virgili i al seu rector, i després al Paranimf del Rectorat, per llegir el

284 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 5 d'abril de 2000, p. 7.

El Punt, dimecres 12 d'abril de 2000.

manifest i escoltar, al seu torn, les paraules d'agraïment del rector[285]. Fins i tot hi fou present l'alcalde popular de Vilallonga del Camp, contravenint les directrius del seu partit i exposant-se a un expedient disciplinari. El Claustre Universitari del 19 de maig de 2000 aprovà, amb 95 vots a favor i un en contra, una moció en què es rebutjaven les immiscirsions de persones i entitats externes a la Universitat, es reclamava el respecte per l'autonomia universitària i les decisions preses democràticament a la institució i s'advertia sobre el perill que suposa la judicialització de la vida universitària.

Que el recurs contra el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili era tan sols el primer i que el reglament de qualsevulla altra universitat que s'aventurés a fer-lo correria la mateixa sort, estava clar. El 14 de juny de 2000, el titular de la Sala Contenciosa Administrativa de Barcelona, Víctor Rafael Rivas, suspengué també cautelarment el Reglament d'ús i foment del català a la Universitat Pompeu Fabra. Els protagonistes del recurs eren els mateixos i els motius tampoc no diferien. Ja no estàvem sols, com titulà la seva crònica Josep M. Pena al diari *El Punt,* el dissabte 17 de juny.[286] La resta d'universitats catalanes desistiria de fer qualsevol reglament a l'espera de temps millors que no arribarien. La Universitat de Barcelona, que el tenia aprovat des de l'octubre de 1996, també veuria com, passats els anys, el seu Reglament era recorregut, però, en aquest cas, tot quedaria en un ensurt, ja que el recurs ni tan sols seria admès a tràmit.

Finalment, el 29 de juny de 2000, el magistrat Eduardo Saavedra Maldonado declarà «ajustado a derecho el reglamento impugnado salvo los artículos siguientes: último inciso del número 3 del artículo 4; el número 3; 4; 5; 6 y 7 del artículo 5 exclusivamente en lo que se refiere al término «domini» y la totalidad de los números 10 y 11 del mismo artículo 5, y el número 1 del artículo 6, sin expresa condena de costas».[287] La sentència fou acollida amb satisfacció, perquè referendava el Reglament, a excepció de quatre apartats i la utilització del terme *domini,* i deixava sense efecte la seva suspensió cautelar. El Reglament tornava a estar en vigor, encara que fos mutilat! L'apartat 3 de l'article 4 —«La URV ha de donar preferència a l'adquisició dels programes que tinguin una versió catalana»— era anul·lat per falta de justificació i cobertura legal, i l'apartat 10 de l'article 5 —«En els actes públics fets dins del domini lingüístic català, els representants institucionals de la URV s'hi han d'expressar en català, llevat de casos excepcionals»— i l'11 del mateix article —«Els contractes, els convenis, les escriptures i els altres documents jurídics, públics o privats, subscrits per la URV s'han de redactar en català, sense perjudici que l'altra part contractant pugui

285 Cf. *El Punt,* dijous 27 d'abril del 2000, pp. 1, 3, 4 i 14; *Diari de Tarragona,* dijous 27 d'abril del 2000, pp. 1 i ss.
286 Cf. *El Punt,* dissabte 17 de juny del 2000, p. 15.
287 Cf. Juzgado de lo contencioso-administrativo núm. 1 de Tarragona. Recurso ordinario núm. 14/2000. Sentencia de 29 de junio de 2000, p. 31.

obtenir-ne un exemplar en una altra llengua. En cas que la Universitat concorri junt amb altres atorgants, el document s'ha de redactar en català i, si escau, també en la llengua o les llengües que s'acordi»— per un excés reglamentari no emparat per la Llei de política lingüística. La nul·litat de l'apartat 1 de l'article 6 es justificava perquè l'expressió «coneixements de llengua catalana» no s'ajustava a l'article 11.1 de la Llei de política lingüística, que fa referència a «les dues llengües oficials», i la de l'expressió «domini lingüístic català», perquè el terme *domini* és emprat amb el mateix significat que *àmbit*, però «ni política, ni filológicamente ni jurídicamente puede admitirse el sentido idéntico de ambos vocablos». Com a conseqüència de l'anul·lació de l'apartat 1 de l'article 6, quedaven també sense contingut l'apartat 2 de l'article 6 i les disposicions addicionals primera i segona. Els recurrents tampoc no es mostraren decebuts per la sentència, ja que «nos abre puertas para presentar un recurso de apelación ante el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya sobre la constitucionalidad de la Llei de política lingüística de la Generalitat».[288]

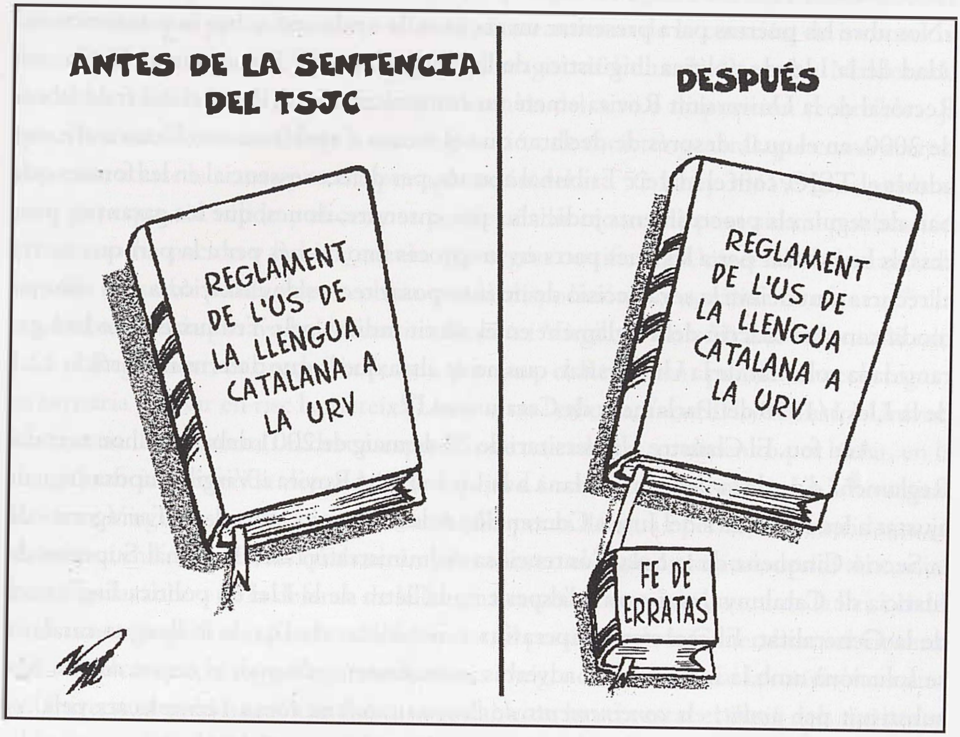
I així ho feren. Com si de la cançó de l'enfadós es tractés, la història es repetí de bell nou, però aquesta vegada a la Secció Cinquena de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, la mateixa que feia poc més de mig any s'havia declarat incompetent per raó de la matèria, però que ara, en el recurs d'apel·lació contra la sentència dictada el 29 de juny de 2000 pel Jutjat Contenciós Administratiu núm. 1 de Tarragona, no li quedava més remei que assumir el tema i «mullar-se». En primer lloc, cal referir-se a dues al·legacions eximides en defensa del recurs presentat per Convivencia Cívica Catalana i Asociación de Profesores para la Democracia —1 «En la sentencia se incurre en exceso y defecto de jurisdicción: exceso en cuanto se dicta a pesar de existir una cuestión prejudicial de inconstitucionalidad; defecto en tanto el Juez hace caso omiso de su obligación de plantear la cuestión de inconstitucionalidad si considera que el fallo depende de la validez de la Ley de política lingüística pues el Reglamento es desarrollo de esa Ley» i 3 «Artículos de la Ley de política lingüística que deben ser sometidos a la decisión del Tribunal Constitucional al ser los correspondientes artículos del Reglamento desarrollo de los mismos»—, perquè no ofereixen dubte sobre el veritable objectiu dels recurrents: aconseguir la declaració d'inconstitucionalitat de la Llei de política lingüística de la Generalitat de Catalunya. El tribunal, constituït per Joaquín José Ortíz Blasco, com a president, i els magistrats Juan Fernando Horcajada Moya, Antonio Moya Garrido, Joaquín Vives de la Cortada Ferrer-Calbeto, i Ana Rubira Moreno, com a ponent, dictà sentència el 18 de gener de 2001. Si a Tarragona s'havia perdut algun llençol, a Barcelona s'acabà perdent gairebé la bugada sencera. No obstant això, no es plantejà la inconstitucionalitat de la llei ni se suspengué el Reglament; només se l'aiguali encara més del que

288 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 11 de juliol de 2000, p. 3, i *Avui*, dimarts 11 de juliol del 2000, p. 23.

ho estava. La Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, Secció Cinquena, decidí: «Estimar parcialmente el recurso de apelación interpuesto contra la sentencia dictada el 21 (sic) de junio de 2000 por el Juzgado de lo contencioso-administrativo número 1 de Tarragona, que se revoca parcialmente en el sentido de declarar la nulidad de pleno derecho de los siguientes preceptos de la disposición impugnada: artículo 4 apartados 1 y 2; artículo 5 apartados 2, 3, 4, 5, 6 y 12; artículo 6 apartados 6 y 7; y manteniendo los demás pronunciamientos de su fallo en cuanto no resulten alterados por esta declaración.»[289] Els apartats 1 i 2 de l'article 4 —«La retolació interna i externa de la URV i de tots els centres que en depenen s'ha de fer en català» i «Totes les actuacions internes de caràcter administratiu s'han de fer en català»—, i els apartats 2 i 12 de l'article 5 —«La documentació que la URV adreci a l'alumnat i al públic en general s'ha de redactar en llengua catalana» i «Els estudis, projectes i treballs que la URV encarregui a ciutadans, institucions o empreses de l'àmbit lingüístic català li han de ser lliurats en català»— eren anul·lats perquè «disponen el uso del catalán de forma imperativa, sin dejar margen de actuación a la otra lengua oficial, se apartan de lo dispuesto en la Ley de política lingüística y de la doctrina constitucional».[290] Els apartats 3, 4, 5 i 6 de l'article 5, que a Tarragona havien estat declarats no ajustats a dret exclusivament pel que fa al terme domini, ara ho eren en la seva totalitat per la mateixa causa que els apartats anteriors: «5.3 La documentació adreçada a les altres universitats i a les administracions públiques del domini lingüístic català han de ser en català. 5.4 Les comunicacions i els anuncis que la URV adreci als mitjans de comunicació del domini lingüístic català s'han de redactar en llengua catalana. 5.5 Les comunicacions adreçades a residents del domini lingüístic català s'han de fer en llengua catalana, sense perjudici del dret dels ciutadans de sol·licitar-ne una traducció al castellà. Així mateix, la URV ha d'utilitzar el català amb les persones i les institucions de fora del domini lingüístic català que s'hagin adreçat a la Universitat en aquesta llengua. 5.6 Les comunicacions i les notificacions adreçades a entitats catalanes amb seu fora del domini lingüístic català o a entitats internacionals que tinguin el català com a llengua reconeguda s'han de fer en català.» Finalment, els apartats 6 i 7 de l'article 6 —«6.6 Tota la documentació administrativa de gestió acadèmica ha de ser en català. Quan un certificat vagi destinat fora del domini lingüístic català, s'hi adjuntarà si és preceptiu la traducció a una altra llengua. 6.7 Tota la documentació acadèmica de caràcter institucional —programes, material didàctic dels departaments, memòries, etc.— han de ser en català, llevat que raons vinculades a la seva difusió exterior n'aconsellin també la redacció en una altra llengua»— eren també anul·lats

289 Cf. Tribunal Superior de Justicia de Catalunya, Sala de lo contencioso-administrativo, Sección Quinta. Rollo de apelación núm. 81/2000. Sentencia núm. 50/2001, de 18 de enero de 2001, p. 14.

290 Cf. *Ibidem*, p. 12.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dijous 8 de febrer de 2001.

per «imponer el uso exclusivo del catalán».[291] Així, doncs, després de l'esporgada judicial continuaven indemnes el preàmbul, els articles 1, 2 i 3 —àmbit d'aplicació, criteri lingüístic general i competències—, els apartats 4.4, 5.1, 5.8, 5.9, 5.13, 5.14, 6.3, 6.4, 6.5, 6.8, 6.9 i 6.10, l'article 7 referit al personal d'administració i serveis, les disposicions addicionals tercera, quarta i cinquena i la disposició transitòria, tot plegat unes tres cinquenes parts del Reglament; però li havien estat amputades les dues cinquenes parts més sensibles. Pel que fa als recurrents, el flamant president de Convivencia Cívica Catalana, Francisco Caja, reiterà el que ja havia manifestat en anteriors ocasions: «Nos abre las puertas para presentar un recurso de apelación sobre la constitucionalidad de la Llei de política lingüística de la Generalitat.»[292] Poc original! El Consell Rectoral de la Universitat Rovira emeté un comunicat oficial, datat el dia 6 de febrer de 2000, en el qual, després de declarar que el recurs d'apel·lació «no l'hauria d'haver admès el TSJC, com el mateix Tribunal apunta, per defecte essencial en les formes que han de seguir els procediments judicials i per entendre, doncs, que les garanties processals han de ser per a les dues parts en un procés i no només per a la part que activa el recurs», anunciava la seva decisió de no interposar recurs de cassació, ja que «només modificant la redacció del Reglament en el sentit indicat pels Tribunals, quedarà garantida la voluntat de la Universitat, que no és altra que la que determina l'article 22.1 de la Llei 1/1998 del Parlament de Catalunya».[293]

Així fou. El Claustre Universitari de 25 de maig de 2001 debaté un nou text del Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili, suposadament ajustat a les sentències del Jutjat Contenciós Administratiu núm. 1 de Tarragona i de la Secció Cinquena de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, així com a l'esperit i a la lletra de la Llei de política lingüística de la Generalitat. El caràcter «imperatiu» i «exclusiu» de l'ús de la llengua catalana se solucionà amb la inclusió dels adverbis *normalment* i *almenys*; el terme *domini* fou substituït per *àmbit*; els *coneixements de llengua catalana* foren reemplaçats pels *coneixements d'ambdues llengües oficials* i se suprimiren l'apartat 5.10 i la disposició addicional primera. S'hi presentaren 20 esmenes, 4 de les quals corresponien a apartats no anul·lats i, per tant, no subjectes a modificacions. No hi hagué cap esmena que obtingués el suport suficient per ser incorporada al text proposat per la Comissió de Política Lingüística de la Universitat. Finalment, la modificació del Reglament fou aprovada per 71 vots a favor, cap en contra i 9 abstencions. Malgrat que la votació palesava, sense pal·liatius, la voluntat del Claustre Universitari, Convivencia Cívica Catalana no ho veié així i continuà aferrat a la seva idea: impugnar el Reglament modificat «amb

291 Cf. *Ibidem*, p. 13.

292 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 27 de gener de 2001, p. 10.

293 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 7 de febrer de 2001, p. 8.

l'esperança que definitivament els Tribunals facin un examen de constitucionalitat de la Llei de política lingüística, de la qual neixen reglaments com el de la URV i reparin així la greu '*quiebra*' de la constitucionalitat que provocà al sistema polític espanyol», perquè el text «emmascara una inequívoca voluntat d'imposició d'un monolingüisme català exhibit impúdicament a les declaracions fetes pels responsables de la URV».[294] Sense comentaris! Novament ambdues associacions presentaren al Jutjat Contenciós Administratiu núm. 1 de Tarragona un recurs sol·licitant la nul·litat dels articles 2, 4, 5 i 6 i de les disposicions addicionals primera, segona i quarta del reglament, «previos los trámites que procedan, entre ellos el planteamiento de la cuestión de inconstitucionalidad referida».[295] Aquesta vegada el magistrat Eduardo Saavedra Maldonado declarà inadmissible el recurs «por inexistencia del acto o disposición recurrible», ja que «nos encontramos frente a una disposición de carácter general que como acertadamente aduce la actora precisa, por aplicación del art. 52.1 Ley 30/1992, de publicación para que sea válido y eficaz y se puede añadir recurrible pues sin tal publicación el acto no ha nacido y habida cuenta que según certifica la Universidad demandada aquella no se ha producido es obvio que la disposición no es válida ni eficaz».[296] La susdita sentència posava la Universitat Rovira i Virgili en un veritable atzucac: si editava el Reglament, es produiria l'acte i, per tant, el Reglament podria ser recorregut i es tornaria a posar en risc la mateixa Llei i, si no l'editava, l'acord del Claustre Universitari seria lletra morta i el dret a expressar-se en cada cas, oralment o per escrit, en la llengua oficial preferida dependria de l'aptitud i actitud del receptor. La Universitat Rovira i Virgili, esgotada per aquesta batalla per la llengua i per altres coincidents en el temps i en l'essència, les quals seran tractades en el següent capítol, decidí renunciar a ser capdavantera de la defensa de la llengua catalana, en compliment de la llei, i cedir el testimoni a qui li competeix: al Parlament, al president de la Generalitat i al Govern. Cal remarcar que, al llarg d'aquests dos anys i mig, no es trencà mai la convivència dins la Universitat ni hi hagué cap fractura social, com hauria estat el desig dels qui posen entrebancs al procés de normalització lingüística de Catalunya. El diàleg, la tolerància i el respecte mutu presidiren, en tot moment, les relacions entre els membres de la comunitat universitària.

La Universitat Rovira i Virgili optà per continuar actuant d'acord amb l'esperit del Reglament, però sense aplicar-lo explícitament ni desenvolupar-lo, mentre no hi hagués una norma legal de rang superior que l'emparés davant les escomeses dels qui refusen el dret a viure a Catalunya en català. La Llei d'universitats de Catalunya, de

294 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 26 de maig de 2001, p. 7.

295 Cf. Juzgado de lo contencioso-administrativo núm. 1 de Tarragona. Procedimiento núm. 180/2001. Providencia parte actora de 31 de diciembre de 2001, p. 39.

296 Cf. Juzgado de lo contencioso-administrativo núm. 1 Tarragona. Procedimiento núm. 180/2001. Auto de 30 de julio de 2002.

19 de febrer de 2003, hauria d'haver estat aquesta norma legal, però la por, la feblesa política o altres interessos del Govern i el silenci de l'oposició en aquest tema ho impedirien. La responsabilitat de garantir l'acreditació del coneixement de les dues llengües oficials en els processos de selecció, d'accés i d'avaluació del professorat es traslladaria al Govern mitjançant el Consell Interuniversitari de Catalunya, un òrgan de coordinació, consulta i assessorament mancat de capacitat decisòria.[297] S'havia deixat passar una altra ocasió i, lluny de ser una nació, continuaríem sent una colònia.

297 Cf. Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya, article 6.4. Un any i mig després de l'aprovació de la susdita llei, encara no s'hauria pres cap decisió al respecte i tot continuaria igual.

Procés a la universitat

Han passat setmanes, mesos, anys i hom encara es pregunta el perquè de tot plegat. Per a la comunitat universitària fou un malson que decidí oblidar al més aviat possible, però per al rector Lluís Arola i per al professor Joan Igual fou un mal tràngol que afectà profundament les seves vides i les de les seves famílies. Durant gairebé tres anys, hom assistí atònit a la suprema cerimònia de la confusió, en la qual es barrejaren actes de naturalesa diferent, s'emeteren judicis d'intencions sense fonament, es palesaren excessos de zel poc justificables, es tergiversaren fets, es confongué l'opinió pública de forma deliberada o per ignorància, s'utilitzaren persones i institucions per a interessos bastards, i s'atribuí caràcter judicial a un tema de manifesta intencionalitat política. Si no fos per la seva gravetat i per les persones i institucions que s'hi veieren afectades, el procés podria titular-se «Embolica que fa fort!» i incloure's dins dels serials d'intriga, amb algunes dosis, fins i tot, de suspens. Cal reconèixer que el tema no fou prou ben valorat, de bell antuvi, ni pels advocats responsables del cas, ni pels òrgans rectors de la Universitat ni per la Generalitat, malgrat que, amb les dades de què es disposava, fos inimaginable que pogués acabar adquirint la importància i transcendència que li atorgà el Ministeri Fiscal. Una petita guspira, avivada per vents polítics i mediàtics contraris, estigué a punt d'anihilar la política lingüística d'un govern que n'havia fet el seu senyal d'identitat durant vint anys i de provocar una fractura social de conseqüències imprevisibles. Aquesta vegada l'objectiu no era el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili, sinó la persona que n'havia liderat el procés d'elaboració; que no renunciava a complir el mandat de la llei, malgrat els recursos legals i els atacs de què era objecte, i que tenia la gosadia de manifestar: «Ja sabem que ens fan la guerra i que ens posen pedres a cada passa que fem; però el català no és una llengua de vençuts ni podem tenir moral de derrotats.»[298] L'objectiu era asseure aquest rector al banc dels acusats i, amb el rector, tota la Universitat, com a mitjà per aconseguir el fi últim: impedir l'aplicació i el desenvolupament de la Llei de política lingüística de la Generalitat.

En primer lloc, cal distingir tres actes completament diferents en tot aquest llarg procés, malgrat que la protagonista, la professora Josefina Albert Galera, i alguns *agonistes* siguin els mateixos: una denúncia al *defensor del pueblo* per una suposada vulneració de drets fonamentals; dos recursos contenciosos administratius, l'un per vulneració de drets fonamentals i l'altre per una resolució desestimatòria no expressa del rector de la Universitat Rovira i Virgili, i una acusació de prevaricació contra el rector, el vicerector de Projecció Exterior i el coordinador de les proves d'aptitud per a l'accés a la universitat de la Universitat Rovira i Virgili. A més a més, hom no pot

298 Cf. *El Punt*, divendres 21 de juliol del 2000, p. 15.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, 26 d'abril de 2000.

oblidar que la denúncia adreçada al *defensor del pueblo* se sumà a una consulta anterior, formulada pel professor José María Fernández a la mateixa institució, sobre la legalitat de la normativa de les proves d'aptitud per a l'accés a la universitat (PAAU), ja que seria precisament aquest el qui encetaria en els mitjans de comunicació el llarg procés que erosionaria la imatge de la Universitat Rovira i Virgili i qüestionaria la seva exemplar i habitual convivència lingüística, malgrat que ben aviat se'n desmarcà.

La notícia aparegué en *El Mundo* del diumenge 30 de maig de 1999, a la primera pàgina del suplement de Catalunya: «Un profesor represaliado por promover el uso del castellano.» La nota es completava amb una informació de gairebé una pàgina sencera, amb foto inclosa, en la qual s'afirmava que el professor José María Fernández «acusa a la URV de apartarlo de las correcciones de las pruebas de selectividad en represalia por denunciar ante el Defensor del Pueblo la inexistencia de copia en castellano de las pruebas de acceso a la universidad».[299] La queixa «contra el trágala del catalán» havia estat tramesa el 29 de juny de 1998, però la notícia havia estat filtrada arran de la seva exclusió de les PAAU que havien de celebrar-se el juny de 1999, just quatre mesos després que el Claustre Universitari hagués aprovat el Reglament d'ús de la llengua catalana, i dos mesos i mig després que Convivencia Cívica Catalana i Asociación de Profesores para la Democracia haguessin presentat sengles recursos davant la Secció Cinquena de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. La Universitat deixà molt clar, en un article signat pel mateix rector, que «El fet de denunciar al Defensor del Pueblo no és causa d'exclusió, evidentment, sinó el fet de no denunciar una incidència en el moment d'haver de ferho, podent lesionar així els drets dels alumnes»[300] i incomplint la normativa acordada per la Comissió Coordinadora de COU i PAAU de Catalunya. El professor replicà que amb el seu escrit al *defensor del pueblo* només havia exercit un dret de ciutadà en consultar-li si era o no legal la normativa que s'aplicava en les proves d'accés, que no havia denunciat cap situació anòmala i que, per tant, no havia comès cap infracció. Segons ell, el cas no tenia res a veure amb el de la professora Josefina Albert Galera, la qual també s'havia adreçat per escrit al *defensor del pueblo* i havia estat igualment apartada de la participació en les PAAU. S'hi implicà el síndic de greuges de la Universitat, que, en el seu informe, reconegué que ambdós professors havien estat perjudicats perquè, a causa de no haver-los comunicat la Universitat, per escrit i amb celeritat, la seva exclusió de les proves d'accés, havien quedat en una «situació d'indefensió, enfront d'una decisió que limitava els seus drets subjectius, en no poder utilitzar la via administrativa»,[301] i recomanà que no se'ls mantingués en anys vinents la consideració de no-idoneïtat per participar en les PAAU. D'altra banda, el *defensor de pueblo* féu

299 Cf. *El Mundo: Catalunya*, diumenge 30 de maig de 1999, p. 8.

300 Cf. *El Punt*, dimecres 2 de juny de 1999, p. 38.

arribar al Rectorat, el mes de juliol, la corresponent resolució en la qual suggeria «que se revise de inmediato el acuerdo de esa Universidad por el que se excluyó a Josefina Albert Galera y a D. José María Fernández Gutiérrez de la participación en las PAAU de este año 1999, declarándose expresamente que dichos profesores reunían los requisitos necesarios de idoneidad para participar en las mismas».[302] A la vista de l'informe del síndic de greuges i de la resolució del *defensor del pueblo*, el rector es reuní, passat l'estiu, amb el professor José María Fernández per tal d'aclarir tots els malentesos, i li donà la seva paraula d'honor que seria readmès a les PAAU, tan bon punt es resolgués la demanda presentada als jutjats ordinaris per la professora Josefina Albert el 21 de juny de 1999, demanda que tramitava el Jutjat d'Instrucció núm. 3 de Tarragona. S'havia posat fi al litigi que enfrontava el professor José María Fernández amb la Universitat Rovira i Virgili de la manera que fins aleshores s'havien resolt totes les diferències sorgides en el si de la comunitat universitària: mitjançant el diàleg i els mecanismes de què disposa la institució. Llàstima que no continues sent així i calgués recórrer a altres àmbits aliens a la Universitat!

Pel que fa a l'actuació del *defensor del pueblo*, Fernando Álvarez de Miranda y Torres, hom no pot deixar de qualificar-la de sorprenent. En el seu escrit adreçat al rector, el dia 7 de juny de 1999, contrasten, d'una banda, la importància i el relleu atorgats al breu aparegut a *La Vanguardia* del 3 de juny de 1999 sobre l'exclusió del professor José María Fernández de les proves d'accés a la universitat per haver-se queixat al defensor del pueblo[303] i, d'altra banda, el silenci i l'omissió de qualsevol referència a l'article d'opinió del rector Lluís Arola *La URV no castiga ningú*, publicat a *El Punt* el dia 2 de juny de 1999.[304] Potser l'explicació calgui trobar-la en el diferent nivell de comprensió que tenen a Madrid del tradicional diari, en llengua castellana, del cap i casal, i del nou diari, en llengua catalana, de províncies. No xoca menys llegir en el segon paràgraf de la seva resolució que: «El análisis de cuanto se contiene en su informe y en la documentación anexa al mismo obliga a esta Institución a considerar que la decisión de excluir a Dª Josefina Albert Galera y a D. José María Fernández Gutiérrez de su posible participación en las pruebas de aptitud para el acceso a la universidad (PAAU) correspondientes a este año 1999, tiene su directo fundamento en la presentación de quejas por parte de los profesores mencionados ante el Defensor del Pueblo», una opinió que reitera dos paràgrafs més enllà en afirmar que «hace innecesario insistir en este punto, si no es para ratificar la convicción de que la exclusión de los interesados

301 Cf. *El Punt*, dimecres 7 de juliol de 1999, p. 25.

302 Cf. Resolució del *defensor del pueblo* adreçada a l'*Excmo. y Magfco. Sr. Rector de la Universidad* Rovira i Virgili, el 12 de juliol de 1999, p. 7.

303 Cf. *La Vanguardia*, dijous 3 de juny de 1999, p. 43.

304 *Supra* nota núm. 300.

tiene como origen inmediato su legítima decisión de acudir al Defensor del Pueblo».[305] Sens dubte, les seves paraules constitueixen un judici d'intencions impropi d'aquesta institució, ja que el mateix rector havia manifestat públicament, amb anterioritat, que l'exclusió no havia estat per recórrer al *defensor del pueblo*, dret legítim de qualsevol ciutadà, sinó per incomplir una normativa del Consell Interuniversitari de Catalunya, que la Universitat s'havia limitat a aplicar. Endemés, d'acord amb l'article 17.2 de la Llei orgànica 3/198, que regula la institució del *defensor del pueblo*, aquesta «no entrará en el examen individual de aquellas quejas sobre las que esté pendiente resolución judicial y lo suspenderá si, iniciada su actuación, se interpusiese por persona interesada demanda o recurso ante los Tribunales ordinarios o el Tribunal Constitucional». Cal recordar que la professora Josefina Albert presentà la seva denúncia davant els tribunals ordinaris de Tarragona el 21 de juny de 1999 i la resolució del *defensor del pueblo* està datada el 12 de juliol de 1999, justament tres setmanes després. Miquel Prats, degà de la Facultat de Ciències Jurídiques, no s'abstingué de criticar-la perquè «planteja un problema que no podem resoldre nosaltres i ensenya un zel que no mostra en altres casos»,[306] i el síndic de greuges de la Universitat, de forma més explícita, manifestà «ha volgut donar una patada a la Llei de política lingüística del Parlament i ha aprofitat el cul de la URV. I jo crec que s'equivoca, perquè la URV no declara 'no idònia' a la professora Albert pel fet de queixar-se al defensor del poble, sinó pel fet d'haver vulnerat la normativa».[307] Encara més sorprenent resultarien les declaracions del fiscal en cap de Tarragona, José María Parra, que afirmà en roda de premsa, el 7 de setembre de 1999, que l'informe del *defensor de pueblo* tindria «repercussions en el procés judicial».[308] Fins i tot, la resolució del *defensor del pueblo*, emesa en contra de la normativa que en regula el funcionament, seria invocada i assumida com a fonament de dret en la sentència de la Secció Quarta de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya: «Por lo demás, en este caso, el Tribunal aprecia, como ya lo hiciera en su día el Defensor del Pueblo, que la exclusión de la Sra. Albert en la participación de las pruebas de acceso pudo tener como causa directa la queja cursada por la Sra. Albert a dicha Institución.»[309]

Quant al procés administratiu, aquest s'inicià, el 19 de juliol de 1999, amb un recurs d'alçada davant el rector en contra de la resolució del vicerector de Projecció Exterior, per la qual es denegava la sol·licitud de la professora Josefina Albert de for-

305 Cf. Resolució del *defensor del pueblo* adreçat al *Excmo. y Magfco. Sr. Rector de la Universidad* Rovira i Virgili el 12 de juliol de 1999, pp. 1 i 2.

306 Cf. *El Punt*, dimecres 8 de setembre de 1999, p. 32.

307 Cf. *El Punt*, divendres 12 de novembre de 1999, p. 40.

308 Cf. *El Punt*, dimecres 8 de setembre de 1999, p. 32.

309 Cf. *Sección Cuarta de la Sala de lo Contencioso Administrativo del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña. Rollo de apelación nº 116/2000. Sentencia nº 96.* Barcelona, 30 de novembre de 2000, p. 17.

mar part dels tribunals de les PAAU. El motiu era no haver fet «un ús correcte de les normes i el procediment que han de seguir els vocals dels tribunals en la realització de les proves d'accés i que figura en el manual dels vocals de tribunal».[310] La denúncia presentada per la interessada el 21 de juny, davant els tribunals ordinaris, aconsellà a la Universitat, d'acord amb l'article 3 de la *Ley de Enjuiciamiento Criminal*, posposar-ne la resolució fins a la finalització del procés penal, a fi d'evitar un possible perjudici per als acusats, derivat de les actuacions dutes a terme per a la seva resolució. En data 3 de novembre de 1999, la professora Josefina Albert interposà un recurs contenciós administratiu per a la protecció de drets fonamentals de la persona contra la resolució desestimatòria no expressa del rector de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona del recurs d'alçada interposat el 19 de juliol de 1999 contra la resolució del vicerector de Projecció Exterior, en el qual sol·licitava l'adopció de mesures cautelars, és a dir: «Que se revise de inmediato el acuerdo de esa Universidad por el que se excluyó a Josefina Albert Galera [...] de la participación en las PAAU de este año 1999, declarándose expresamente que dichos profesores reunían los requisitos de idoneidad para participar en las mismas.» El magistrat-jutge del Jutjat Contenciós Administratiu número 1 de Tarragona, Don Eduardo Saavedra Maldonado, disposà, el 22 de novembre de 1999, que «se inadmite el recurso presentado por DOÑA JOSEFINA ALBERT GALERA contra la UNIVERSIDAD ROVIRA I VIRGILI DE TARRAGONA por el cauce de protección de los derechos fundamentales previsto en el Capítulo I del Título V de la L.J. por inadecuación del procedimiento».[311] Novament, el 31 de gener de 2000, la susdita professora interposà recurs per via ordinària contra la resolució desestimatòria no expressa del rector de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona del recurs d'alçada interposat el 19 de juliol de 1999 contra la resolució del vicerector de Projecció Exterior, en el qual suplicava «dicte sentencia declarando la de la resolución impugnada, con pleno reconocimiento de la situación jurídica individualizada para lo que se declare expresamente la obligación de la Administración de satisfacer los haberes dejados de percibir por la actora como consecuencia de tan injusta resolución y, ante la indudable existencia de graves daños y perjuicios morales y en virtud de la responsabilidad patrimonial contraída por la Administración, se indemnice a la recurrente de forma expresa por los daños morales ocasionados, y se impongan las costas a la parte demandada por evidente temeridad y mala fe en proseguir este procedimiento»,[312] i reiterava la petició anteriorment subscrita de

310 Cf. Resolució del vicerector de Projecció Exterior, Universitat Rovira i Virgili, 17 de juny de 1999, núm. registre de sortida 16060, de 21 de juny de 1999.

311 Cf. *Juzgado Contencioso Administrativo nº 1 de Tarragona. Recurso núm. 303/1999. Auto de 22 de noviembre de 1999.*

312 Cf. Recurs presentat al Jutjat Contenciós Administratiu de Tarragona per D. Juan Antonio Gómez de la Guerra, procurador dels Tribunals, en nom i representació de Dª Josefina Albert Galera, 31 de gener del 2000, pp. 23 i ss.

mesures cautelars positives, a fi de donar compliment al suggeriment del *defensor del pueblo*, de 12 de juliol de 1999. Evidentment, en la petició formulada hi havia un defecte de forma que el jutge considerà esmenable i així ho notificà a la part demandant. Amb data 14 de febrer de 2000, aquesta modificà la redacció inicial en els termes següents: «dicte sentencia declarando la no conformidad a derecho y la nulidad de la resolución impugnada, y —de acuerdo con lo dispuesto en el art. 31.2 de la Ley de la Jurisdicción y con el fin de alcanzar el pleno reconocimiento de la situación jurídica individualizada— se declare expresamente que dicha profesora reunía los requisitos necesarios de idoneidad para participar en las mismas y se indemnice a la recurrente por los daños y perjuicios ocasionados, imponiéndose las costas a la parte demandada por la evidente temeridad y mala fe en proseguir este procedimiento.» Encara el 6 de març de 2000 hi hauria una darrera concreció de la petició formulada, en la qual la demandant «desiste de la petición en este procedimiento de la indemnización por daños y perjuicios que contiene el *petitum* del escrito de demanda, sin que ello suponga la renuncia a plantear ante los tribunales en su día y por el procedimiento oportuno tal pretensión». La sol·licitud de mesures cautelars seria desestimada en un acte judicial de 4 d'abril de 2000, perquè es considerà que es tractava d'una qüestió de fons a dilucidar en sentència. La Universitat sol·licità, per la seva part, la suspensió del procés al·legant l'existència de prejudicialitat penal, però, mitjançant providència de 26 d'abril de 2000, el magistrat Eduardo Saavedra Maldonado resolgué no apreciar aquesta circumstància i prosseguir el procés. A la vista oral celebrada el 31 de maig de 2000, l'únic testimoni citat per la part demandant fou el professor José María Fernández, el qual declarà «que en una reunió celebrada el 3 de maig del 1999, a Tarragona, el coordinador de les PAAU, Joan Igual, va justificar-li la decisió d'apartar la professora Josefina Albert de la selectivitat 'perquè havia anat al defensor del poble i això no era tolerable'».[313] Tampoc no s'abstingué de manifestar el lletrat Juan Carlos Zayas que: «La normativa és una invasió al poder legislatiu i la decisió va ser una rebequeria de la URV (...), que va fer gala d'un caràcter militar i cec (...) perquè està mal vist que es ventilin els draps bruts fora del clan.»[314] Però, sens dubte, l'aportació més important fou una carta adreçada per la professora Josefina Albert al *defensor del pueblo*, en la qual reconeixia que havia vulnerat, malgrat ser conscient que això li podia comportar no tornar a participar en les PAAU, la normativa de la Generalitat, ja que havia decidit pel seu compte fer fotocòpies dels exàmens en castellà i lliurar-les a dos alumnes. Es corroborava l'opinió expressada pel síndic de greuges de la Universitat gairebé un any abans.[315] La sentència, emesa el 13 de juliol de 2000, declarava «que la actora reunía los

313 Cf. *El Punt*, dijous 1 de juny del 2002, p. 14.

314 Cf. *ibidem*, p. 15.

315 Cf. *El Punt*, dimecres 7 de juliol de 1999, p. 25.

requisitos de IDONEIDAD para participar como vocal en los Tribunales de las Pruebas de Acceso a la Universidad, sin expresa condena en costas, al no apreciarse motivos especiales a tenor de lo establecido en el art. 139,1 de la Ley de la Jurisdicción».[316] Així mateix, la sentència, en la part corresponent als fonaments jurídics, en donava una de freda i una de calenta: si bé qüestionava la competència de la Comissió Coordinadora del COU i de les PAAU de Catalunya per elaborar la normativa aplicada per la Universitat per denegar la sol·licitud de la professora Josefina Albert, que, segons l'opinió del magistrat, només podia ser exclosa per sorteig, obviava qualsevol referència a les al·legacions de prevaricació contra el rector, a represàlies de la URV i a lesió de drets constitucionals.[317] La Universitat Rovira i Virgili decidí apel·lar davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya al·legant que l'exclusió de la professora Josefina Albert s'havia basat no en la carència dels requisits exigits per formar part dels tribunals de les PAAU, sinó en la concurrència de motius d'exclusió, segons la normativa acordada per la Comissió Coordinadora del COU i de les PAAU de Catalunya, a la seva reunió de 7 de febrer de 1996. La Secció Quarta de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya desestimà, en data 30 de novembre de 2000, el recurs d'apel·lació i imposà les costes del procés a la Universitat Rovira i Virgili. Però el més rellevant de la sentència emesa pels magistrats Eduardo Barrachina Juan, en qualitat de president, Maria Luisa Pérez Borrat i Concepción Aldama Baquedano, foren les sis pàgines dedicades a palesar la discriminació de la llengua castellana en la normativa de les PAAU: «En definitiva la «normativa» aplicada no garantizaba el derecho de cualquier alumno a optar por solicitar la entrega de los enunciados del examen para acceder a la universidad, en cualquiera de las dos lenguas cooficiales de Cataluña (la lengua es el vehículo de la enseñanza), sino que se le imponía la recepción de la redactada en catalán [...] pues la Universidad como Administración pública tiene encomendada la misión de salvaguardar y garantizar especialmente los derechos fundamentales de los alumnos sin permitir que a éstos se les coloque en una situación de inferioridad ante unas mismas pruebas en relación con otros alumnos por razones puramente lingüísticas [...] Esa obligada protección tendrá como punto de partida impedir cualquier tipo de discriminación por razones lingüísticas [...]. Una cosa es que la Universidad garantice y fomente el uso de la lengua catalana y otra muy distinta y por lo tanto de distinto alcance, que imponga un uso de la lengua catalana en su actividad de tal manera que por las condiciones en que se realice llegue a excluir o limitar en el ejercicio de su actividad el uso de la lengua castellana [...] la Universidad puede y debe fomentar y garantizar el uso de la lengua catalana en todos los ámbitos de las actividades docentes [...] pero ello no le faculta para imponer una carga excesiva

316 Cf. *Juzgado Contencioso Administrativo nº 1 de Tarragona. Procedimiento abreviado 25/2000. Sentencia de 13 de julio de 2000* (darrera pàgina, al no estar numerades).

317 Cf. *El Punt*, dimecres 19 de juliol del 2002, p. 13.

y desproporcionada a otros alumnos poniéndoles trabas en la entrega de los ejemplares en castellano.»[318] No és estrany, doncs, que els mitjans de comunicació coincidissin també a destacar en els seus titulars aquest aspecte de la sentència i li donessin una àmplia difusió.[319] Ni tampoc no ho és que, en llegir-ho, hom arribés a la conclusió que no era possible desvincular aquest procés del conflicte lingüístic en el qual la Universitat Rovira i Virgili es trobava immersa i era utilitzada com a *conill d'índies* per impedir l'aplicació i el desenvolupament de la Llei de política lingüística de la Generalitat.[320] Es tancava així el contenciós administratiu iniciat feia un any i mig, el qual havia coincidit en el temps amb el del Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili. D'altra banda, la professora Josefina Albert havia estat acceptada novament per formar part dels tribunals de les PAAU en la convocatòria del juny de 2000, concretament com a correctora de la matèria de Llengua Espanyola en un tribunal que actuà al Complex Educatiu de Tarragona, abans que es féu pública la sentència del Jutjat Contenciós Administratiu de Tarragona, la qual cosa no deixà de sorprendre o desplaure a més d'un.[321] La seva presència despertà extraordinària expectació entre els mitjans de comunicació, circumstància que aconsellà a la Generalitat tancar l'entorn de les aules en què s'havien de realitzar les proves per tal d'impedir-hi l'accés de curiosos i garantir-ne el correcte desenvolupament, i motivà la dimissió del catedràtic d'Història Contemporània, Enric Olivé i Serret, com a president de tribunal, en manifest desacord amb la decisió adoptada.[322] Finalment, el protagonisme se l'endugué la Ciutat Comtal, ja que els membres del personal d'administració i serveis interromperen les proves a la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona en reivindicació d'un millor conveni laboral, mentre que la normalitat caracteritzà en tot moment l'activitat universitària a Tarragona, on, al marge de falsos protagonismes d'interès mediàtic, l'atenció se centrà en els nois i noies que es jugaven el seu futur professional en un seguit de proves que havien de superar, amb la millor nota possible, per poder accedir a l'ensenyament i al centre desitjats.[323] La decisió de readmetre la professora Josefina Albert, presa per la nova Comissió de les PAAU, coincidia amb la recomanació feta pel mateix síndic de greuges de la Universitat, el suggeriment del *defensor del*

318 Cf. *Tribunal Superior de Justicia de Cataluña. Sala del Contencioso Administrativo. Sección Cuarta. Rollo de apelación nº 116/2000. Sentencia nº 96.* Barcelona, 30 de novembre del 2000, pp. 14 i ss.

319 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 20 de desembre del 2000, p. 9; *El Punt*, dimecres 20 de desembre del 2000, pp. 1 i 16; *La Vanguardia*, dimecres 20 de desembre 2000, p. 39; *El País*, dimecres 20 de desembre de 2000, p. 32, i *Claxon*, del 25 de desembre del 2000 a l'1 de gener del 2001, p. 7.

320 Cf. *El Punt*, dissabte 17 de juliol de 1999, p. 32, on es pot llegir: «Fernández desvincula el cas de la selectivitat d'un conflicte lingüístic.»

321 Cf. *El Punt*, dissabte 27 de maig del 2000, p. 13; *El País: Cataluña*, diumenge 28 de maig del 2000, p. 7, i *El Punt*, dimarts 6 de juny del 2000, p. 7.

322 Cf. *El País: Cataluña*, divendres 9 de juny del 2000, p. 9, i *Diari de Tarragona*, dissabte,10 de juny del 2000, p. 9.

323 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 14 de juny del 2000, pp. 1 i 7; *El Punt*, dimecres 14 de juny del 2000, p. 4, i *El País: Cataluña*, dimecres 14 de juny del 2000, p. 11.

pueblo i la voluntat del mateix rector, el qual ja havia arribat anteriorment a aquest acord amb el professor José María Fernández, si bé n'havia posposat l'efectivitat a la resolució dels processos judicials. Endemés, en una entrevista emesa a l'espai *Redacció oberta* de la Cadena Ser, el 30 de desembre de 1999, el rector Lluís Arola havia reconegut públicament que s'havien comès errors en el procediment.[324] Tant de bo els intents inicials per arribar a una solució consensuada haguessin prosperat, però ni la negativa de la professora a reunir-se amb el coordinador de les PAAU a Catalunya, el professor Manuel Martí i Recober, juntament amb el vicerector de Projecció Exterior i el coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili, ni la condició exigida al rector de ser readmesa immediatament a canvi de la seva posterior renúncia a formar part dels tribunals de les PAAU en les convocatòries de 1999 propiciaren un acord com l'obtingut amb el professor José María Fernández, el qual declinaria posteriorment formar part dels tribunals de les PAAU.[325] Per la seva part, la Generalitat de Catalunya modificaria a partir de la convocatòria del juny de 2001 la normativa vigent pel que fa a les PAAU: la versió castellana de l'exercici seria lliurada de forma automàtica a tots els alumnes que ho demanessin.

Simultàniament es desenvolupà el procés penal incoat contra el rector, el vicerector de Projecció Exterior i el coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili arran de la denúncia presentada per la professora Josefina Albert Galera per prevaricació i per impedir l'exercici dels drets fonamentals. El *Diccionario de la Real Academia Española* defineix la veu «prevaricación» com a: «Delito consistente en dictar a sabiendas una resolución injusta una autoridad, un juez o un funcionario»;[326] el *Diccionario jurídico* ho fa com a: «Incumplimiento malicioso o por ignorancia inexcusable de las funciones públicas que se desempeñan»;[327] i l'article 404 del Codi Penal diu: «A la autoridad o funcionario público que, a sabiendas de su injusticia, dictare una resolución arbitraria en un acto administrativo se le castigará con la pena de inhabilitación especial para empleo o cargo público por tiempo de siete a diez años.»[328] En tots els casos queda clar que l'acte de prevaricació implica voluntat manifesta del funcionari d'actuar de forma arbitrària en l'exercici de les seves funcions, aspecte que subratllà la sentència emesa per la jutgessa María José Gago García: «Ya desde las Sentencias del Tribunal Supremo de 10 de mayo de 1993 o la de 20 de abril de 1995, entre otras, han referido que la injusticia a que se refiere el art. 358 CP, en la actualidad 404, debe implicar un torcimiento del Derecho o una contradicción con el orde-

324 Cf. *El Punt*, dijous 13 de gener del 2000, p. 12.

325 Cf. *El Punt*, divendres 18 de juny de 1999, p. 32.

326 Cf. *Diccionario de la lengua española*, Real Academia Española, 22ª edición, Madrid: Espasa Calpe, 2001.

327 Cf. *Diccionario Jurídico*: http://www.lexjuridica.com/diccionario.php.

328 Cf. *Ley orgánica 10/1995, de 23 de noviembre. Título XIX: Delitos contra la administración pública. Capítulo I: De la prevaricación de los funcionarios públicos y otros comportamientos injustos.*

namiento jurídico tan patente y grosera, esperpéntica, se ha dicho en otras ocasiones, que pueda ser apreciada por cualquiera, no bastando, la ilegalidad que puede ser producto de un interpretación errónea, equivocada o discutible, como tantas veces sucede en Derecho. Y las del mismo Tribunal de fecha 20 de Mayo 1995, 1 Abril 1996, 23 Abril 1997 y 27 Enero 1998 han repetido que únicamente cabe reputar injusta una resolución administrativa, a efectos de incardinarla en el tipo de prevaricación, cuando la ilegalidad sea evidente, patente, flagrante y clamorosa.»[329] No obstant això, el rector i el coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili haurien de passar el tràngol de ser jutjats públicament per un delicte de prevaricació, denunciat per la professora Josefina Albert Galera, remès al Jutjat del Penal pel Jutjat d'Instrucció i promogut d'ofici pel Ministeri Fiscal. Cal no oblidar que «el Ministerio Fiscal es único para todo el Estado»; i que «el Fiscal General del Estado ostenta la jefatura superior del Ministerio Fiscal y su representación en todo el territorio español. A él corresponde impartir las órdenes e instrucciones convenientes al servicio y al orden interno de la institución y, en general, la dirección e inspección del Ministerio Fiscal».[330] Sembla, doncs, evident que el fiscal Ignacio Monreal actuà per indicació del fiscal general de l'Estat, Jesús Cardenal, a través del fiscal en cap de Tarragona, José María Parra.

Però, quin era el delicte comès pel rector, Lluís Arola i Ferrer, el vicerector de Projecció Exterior, Estanislau Pastor i Mallol, i el coordinador de les PAAU, Joan Igual i Ripollès, susceptible de ser tipificat com a prevaricació i punible amb una pena d'inhabilitació per un període de set a deu anys? Els fets es remunten a la primavera de l'any 1999, quan s'havien de proposar els vocals i presidents per formar part dels tribunals de les PAAU del mes de juny i setembre d'aquell any. A través del *defensor del pueblo* la Universitat havia tingut constància de suposades irregularitats esdevingudes, el juny de l'any anterior, en els tribunals números 1 i 5. Concretament, la professora Josefina Albert havia denunciat al defensor del pueblo que a dos alumnes del Tribunal núm. 1 se'ls havia denegat, per indicació expressa del coordinador de les PAAU, el text de les proves en castellà i que ella, contravenint la normativa, n'havia fet fotocòpies i els les havia lliurat. Al llarg dels més de dos anys que durà el procés no fou possible identificar els susdits alumnes ni quedà clar si els fets havien succeït a la prova de geologia o de filosofia, matèries prou diferents com per ser distingides fins i tot per una professora de Llengua Espanyola. La Universitat, a través del vicerector de Projecció Exterior, encarregà el corresponent informe al coordinador de les PAAU, el qual l'elaborà a partir de la consulta verbal als presidents dels tribunals afectats i dels informes emesos sobre incidències per tots els presidents de Tribunal del mes de juny

329 Cf. *Juzgado de lo Penal nº 2 de Tarragona. Rollo Juicio Oral nº 177/00. Procedimiento abreviado nº 1481/99 Tarragona nº 3. Sentencia de 23 de julio de 2001. Fundamentos jurídicos: Tercero.*

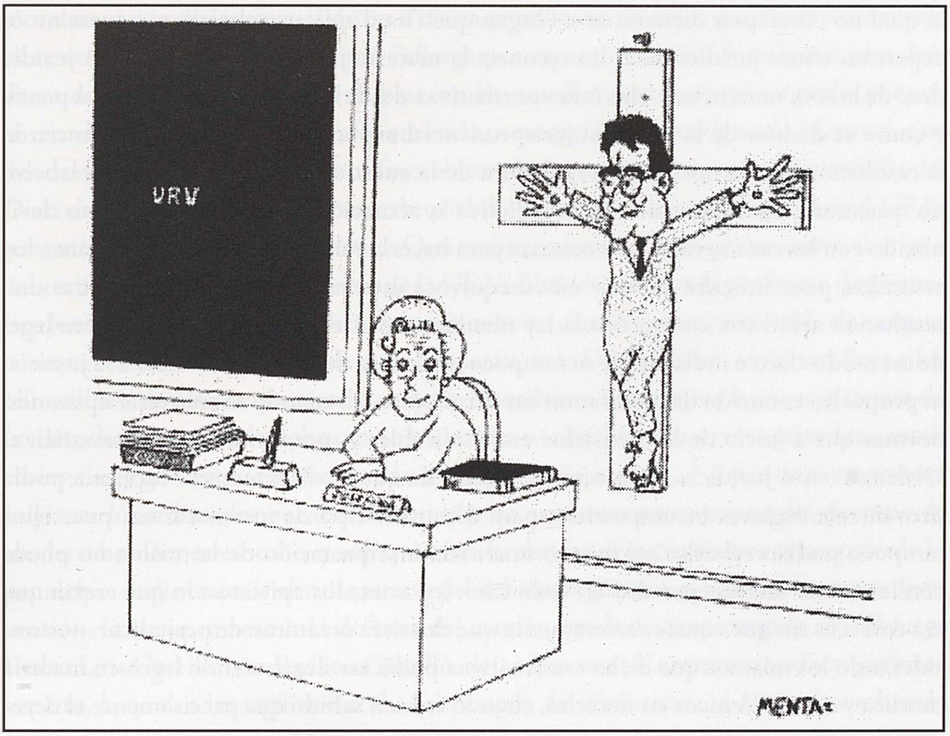
330 Cf. *Ley 14/2003, de 26 de mayo, de modificación de la Ley 50/1981 de 30 de diciembre, por la que se regula el Estatuto Orgánico del Ministerio Fiscal, art. 22.1 i 2.*

de l'any 1998. En cap moment no es donà tràmit d'audiència als professors afectats, la qual cosa els posà en situació d'indefensió davant l'Administració, com reconegué el síndic de greuges de la Universitat i la mateixa jutgessa en la seva sentència: «Concretamente, y examinando los hechos, no cabe duda de la existencia de una continuidad de despropósitos administrativos, y el primero de ellos como inicio del factum viene determinado por no contrastar, por parte de los acusados, el escrito inicial del Defensor del Pueblo con las quejas del Sr. Fernández y la Sra. Albert, ni recabar, ni tan solo solicitar por parte de los mismos su parecer sobre lo sucedido, pero tal referencia no implica de forma alguna que constituya ilícito penal alguno como luego se explicitará.»[331] Els errors en el procediment havien estat reconeguts des d'un principi pel mateix rector.[332] Però no es pot traslladar una causa administrativa a la jurisdicció penal sense proves fefaents que la persona acusada ha mancat a l'obligació del càrrec que exerceix, de forma conscient i amb intenció de lesionar els interessos d'altri, ja que els perjudicis personals que injustament se'n poden derivar són inavaluables, si no és que hi ha altres interessos ocults, car el ressò mediàtic d'un procés penal contra un rector és infinitament superior al d'un contenciós administratiu contra una resolució de la màxima autoritat acadèmica d'una universitat. Com a conseqüència de l'informe elaborat pel coordinador de les PAAU arran de l'escrit adreçat pel *defensor del pueblo* al rector de la Universitat, el vicerector de Projecció Exterior decidí excloure els professors José María Fernández i Josefina Albert Galera dels tribunals de les PAAU del curs 1998-1999 «per no haver fet un ús correcte de les normes i el procediment que han de seguir els vocals dels tribunals en la realització de les proves d'accés i que figura en el manual dels vocals de tribunal (veure Manual d'usuari vocals de tribunal, apartat 7, i resum per als vigilants d'aula 1998)», d'acord amb els criteris fixats per la Comissió Coordinadora del COU i de les PAAU per a l'exclusió de determinats professors com a correctors de les PAAU.[333] Si bé aquell comunicà verbalment la seva decisió al rector i al mateix coordinador de les PAAU, per separat, no ho féu així als interessats fins al dia 17 de juny, ja que era costum a totes les universitats catalanes notificar només per escrit les designacions, però no així les desestimacions, irregularitat administrativa palesa que deixava en situació d'indefensió el sol·licitant. El coordinador de les PAAU elevà a la Comissió Coordinadora del COU i de les PAAU de Catalunya la proposta de vocals i presidents, la qual, després de dues reunions celebrades els dies 12 de febrer i 12 de març de 1999 respectivament, elevà la proposta de tribunals a la Comissió del COU i de les PAAU del Consell Interuniversitari de Catalunya, comissió integrada

331 Cf. *Juzgado de lo Penal nº 2 de Tarragona. Rollo Juicio Oral nº 177/00. Procedimiento abreviado nº 1481/99 Tarragona nº 3. Sentencia de 23 de julio de 2001. Fundamentos jurídicos: Octavo.*

332 Cf. *El Punt*, dijous 13 de gener del 2000, p. 12.

333 Cf. Resolució del vicerector de Projecció Exterior, Universitat Rovira i Virgili, 17 de juny de 1999, núm. registre de sortida 16060, de 21 de juny de 1999.

El Punt, dimarts 10 d'abril de 2001.

per un representant de cada universitat catalana, el coordinador de l'Oficina del COU i de les PAAU i la secretària del Consell Interuniversitari de Catalunya, la qual, a diferència de l'anterior, té caràcter institucional i no tècnic. La presidència d'aquesta Comissió, que correspon cada any, de forma rotativa, a un rector d'una universitat catalana, requeia justament en aquella ocasió en el de la Universitat Rovira i Virgili. Així, doncs, l'exclusió dels professors José María Fernández i Josefina Albert Galera havia estat acordada per un òrgan col·lectiu, en aplicació d'una normativa elaborada per una comissió tècnica i aprovada pel Consell Interuniversitari de Catalunya, la legalitat de la qual no correspon dictaminar a l'òrgan que l'ha d'aplicar, sobretot si aquest no és expert en temes jurídics. Així ho reconeix la mateixa jutgessa en el fonament jurídic desè de la seva sentència: «Mas ésta «normativa» desde la perspectiva restrictiva penal, y como se deduce de la doctrina jurisprudencial expuesta, la simple discordancia de la resolución con la normativa reguladora de la cuestión administrativa que resuelve no transmuta automáticamente en delictiva la actuación de quien la aplica, no deviniendo con las características necesarias para hacerla relevante penalmente frente a los acusados, pues no cabe deducir una inequívoca intención de dictar a sabiendas una resolución arbitraria contraria a la ley manifiestamente y que viole un precepto legal de un modo claro e indiscutible ni tampoco un ánimo deliberado de faltar a la justicia, ni propósito conocido de quebrantar un mandato legal, cuando se cree estar aplicando normas que a juicio de los acusados eran aplicables y, por tanto, no contravenían el Ordenamiento Jurídico, incluso por el hecho de que la «Normativa» expuesta podía provenir de órganos incompetentes para dictar ese tipo de instrucciones, pues ellos tampoco podían saberlo, así mismo una mala interpretación de la misma no puede conllevar una sanción penal, y en todo caso, los acusados aplicaron lo que creían que era correcto sin que conste certeramente que existiera un ánimo de perjudicar, no considerando los mismos que dicha «normativa» podía ser ilegal, siendo legos en materia jurídica y no ser técnicos en derecho, cuando es bien sabido que precisamente el derecho no es una ciencia exacta, y por ello existe duda razonable que no conocieran que la misma era manifiestamente injusta y antijurídica, en un propósito de quebrantar dolosamente los mandatos legales faltando a la justicia con una intención deliberada de perjuicio, pues los mismos no tenían conciencia que resolvían la exclusión al margen del ordenamiento jurídico y actuaban fuera de las vías de derecho y con la conciencia que se seguía un camino torcido en las sucesivas resoluciones.»[334]

El procés s'inicià un 21 de juny de 1999 amb la denúncia presentada per la professora Josefina Albert Galera al Jutjat de Guàrdia de Tarragona, la qual seria transformada posteriorment en querella pels delictes de prevaricació i d'impedir l'exercici

334 Cf. *Juzgado de lo Penal nº 2 de Tarragona. Rollo Juicio Oral nº 177/00. Procedimiento abreviado nº 1481/99 Tarragona nº 3. Sentencia de 23 de julio de 2001. Fundamentos jurídicos: Décimo.*

dels drets fonamentals, contra el rector de la Universitat, Lluís Arola i Ferrer; el vicerector de Projecció Exterior, Estanislau Pastor i Mallol, i el coordinador de les PAAU, Joan Igual i Ripollès. Pocs dies després, el 15 de juliol, tots tres declararien com a imputats davant del fiscal Ignacio Monreal i el jutge Pedro Luis Garrido, titular del Jutjat d'Instrucció número 3 de Tarragona, en la fase de diligències en la causa judicial oberta. Cal remarcar que d'antuvi tots tres comptaren amb la plena confiança del comissionat per a Universitats i Recerca, Andreu Mas-Colell, i amb el suport dels membres de la comunitat universitària, que estarien en tot moment al seu costat, tant moralment com físicament.[335] Com si d'una premonició de tot el que havia d'esdevenir es tractés, la declaració del rector s'allargà per espai de més de dues hores i les dels altres dos imputats s'hi acostaren bastant. En aquell moment ningú no podia pensar, ni remotament, que la causa no fos arxivada, a excepció del fiscal Ignacio Monreal, que des del primer moment es mostrà favorable a sotmetre el rector a un judici oral,[336] i del *Diari de Tarragona*, que en el seu editorial del mateix 15 de juliol, amb el títol *URV, que nadie se equivoque*, sentenciava: «Que nadie confunda dónde se encuentra el origen del conflicto que enfrenta al rector de la URV, Lluís Arola, con la profesora de gramática Josefina Albert. Este conflicto no se escribe en clave lingüística ni habla de ataques contra el catalán o el proceso de normalización de la Universidad. // Albert lleva a los tribunales a Arola porque, sencillamente, éste último le ha reprochado el ejercicio de un derecho cívico, un derecho que se encuentra por encima de normas privadas o institucionales y que no puede ser negado a ningún ciudadano. [...] Arola debe responder hoy ante los tribunales por una acción que ha privado a una persona del ejercicio de un derecho. Por este hecho, y sólo por este hecho, ha sido citado por el juzgado de lo penal, que nadie trate de abrir la puerta del debate lingüístico porque, al menos en esta ocasión, la siempre necesaria defensa del catalán quedaría desprotegida.»[337] El jutge Pedro Luis Garrido, traslladat a Castelló, deixà ben aviat el cas en mans d'una jutgessa suplent, la qual, a les vigílies d'acabar el període de substitució, el 15 de desembre de 1999, dictà un acte sense cap argumentació de fet ni de dret pel qual acordava continuar el procés per delicte, sense manifestar-se sobre la petició d'arxiu presentada el 27 de setembre per Antoni Húber i Companys, degà del Col·legi d'Advocats de Tarragona i advocat de la defensa. L'acte fou recorregut i el nou jutge del cas, Pedro Antonio Casas, declarà, el 26 de gener de 2000, la nul·litat de la resolució i revocà tot el procés des de la data en què la seva antecessora havia notificat la decisió de no arxivar la causa i començar un procediment abreujat, ja que considerà que no s'havia respost adequadament a la petició de la Universitat de sobreseure la causa. Així mateix, transcendí,

335 Cf. *El Punt*, divendres 16 de juliol de 1999, p. 3.

336 Cf. *El Punt*, divendres 5 de novembre de 1999, pp. 1 i 33; dimecres 24 de novembre de 1999, p. 26.

337 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 15 de juliol de 1999, p. 4.

per primera vegada, la decisió del Ministeri Fiscal d'excloure de tota responsabilitat en els fets el vicerector de Projecció Exterior, Estanislau Pastor i Mallol, si bé continuaria imputat mentre el jutge no decidís el contrari.[338] A més a més, en el tràmit que se li va donar per manifestar-se contra el recurs presentat per la Universitat, demanà que es dictés una nova interlocutòria que li permetés formular acusació i obrir el judici oral. Quedava, doncs, palesa la voluntat acusatòria del Ministeri Fiscal.

A meitats de desembre, els degans i directors feren públic un primer comunicat en el qual palesaven la seva preocupació per traslladar a l'àmbit judicial «conflictes de caràcter universitari que per la seva entitat haurien de trobar la seva solució en els mecanismes que la pròpia organització universitària té previstos per fer-ho»; agraïen «l'actitud prudent mostrada per l'equip rectoral, en general, i pel rector en particular, a l'evitar entrar en la controvèrsia que el tractament atorgat als diferents casos per part dels mitjans de comunicació sens dubte propiciava»; reiteraven el seu suport al rector i a l'equip rectoral; expressaven la seva sorpresa «per la transcendència que ha assolit la política lingüística en el si de la URV, ja que aquesta sempre ha estat guiada per criteris d'integració i de convivència, evitant així polítiques de confrontació i d'exclusió», i exigien «el respecte que correspon a la institució», al mateix temps que reclamaven que «els membres de la comunitat jurídica tinguin una particular cura en la seva relació amb els mitjans de comunicació, per tal d'evitar males interpretacions, sobre les seves opinions, o de les que se'ls atribueix, i que podrien donar a entendre de forma injustificada que concorren en ells concepcions preconcebudes, que sens dubte no es donen i que, per altra banda, conculcarien les seves obligacions en els temes establerts pel bloc de legalitat».[339]

L'11 de febrer de 2000, el jutge titular del Jutjat d'Instrucció núm. 3 de Tarragona, Pedro Antonio Casas, decidí no arxivar el cas, després de considerar, en la segona interlocutòria, que hi havia indicis que el rector, Lluís Arola, i el coordinador de les PAAU, Joan Igual, haguessin comès delicte de prevaricació, ja que la resolució dictada per ambdós estava encaminada a «la marginación de profesores disidentes o incómodos, aun sabiendo que dicha resolución era injusta».[340] Desestimà, d'altra banda, l'acusació per impedir l'exercici de drets fonamentals i exclogué el vicerector de Projecció Exterior, Estanislau Pastor, responsable de les PAAU, del procés penal, al no considerar-lo culpable dels fets que li eren imputats. Cal remarcar que en la seva resolució no s'abstingué de qüestionar la política lingüística de la Universitat i de recordar que «cualquier norma que implique limitación de usar el idioma castellano es inconstitucional» i que «cualquier alumno tiene el legítimo derecho a utilizar el idio-

338 Cf. *El Punt*, dissabte 29 de gener del 2000, p. 7.

339 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 14 de desembre de 1999, p. 8.

340 Cf. *El País: Cataluña*, dijous 30 de març del 2000, p. 5.

ma castellano».[341] Així mateix, el fiscal del cas, Ignacio Monreal, s'havia manifestat, una vegada més, partidari d'iniciar els tràmits per celebrar un judici oral a ambdós imputats i elevar el cas a l'Audiència de Tarragona, si bé descartava també acusar-los d'impedir l'exercici de drets fonamentals.[342] El recurs de reforma interposat per tots dos imputats contra la incoació del procediment abreujat per un presumpte delicte de prevaricació seria desestimat mitjançant acte de 23 de març de 2000, dictat pel titular del Jutjat de Primera Instància i Instrucció núm. 3 de Tarragona, en el qual es podrien llegir expressions com a mínim sorprenents: «con fines bastardos», «ilegalidades, groseras por afectar a principios del más elemental conocimiento», etc.[343] El catedràtic de Dret Penal, Miquel Prats, féu pública la seva indignació per la filtració a la premsa de la interlocutòria: «Contravé totes les normes deontològiques perquè el procés és secret i, davant les poques perspectives d'èxit, busca anar contra la presumpció d'innocència davant l'opinió pública.»[344] Finalment, el dia 5 d'abril de 2000, es notificà als imputats les demandes de l'acusació particular i de la Fiscalia, alhora que es comunicà l'obertura de judici oral al Jutjat Penal de Tarragona. L'acusació particular demanà per als imputats 8 anys i 6 mesos d'inhabilitació per prevaricació i 2 anys i 6 mesos d'inhabilitació per delictes contra els drets individuals, 120.000 pessetes per no haver actuat de vocals dels tribunals, 10 milions de pessetes en concepte de danys morals per a la Sra. Josefina Albert, i 5 milions de pessetes per al Sr. José M. Fernández. El fiscal sol·licità 8 anys d'inhabilitació de càrrec públic per al rector i per a Joan Igual, inclogué el professor J. M. Fernández a la causa, per haver estat també «perjudicat i víctima d'un delicte» i 500.000 pessetes per danys morals a cadascú i la quantitat deixada de percebre per no ser vocals de tribunals de les PAAU. Una i altra acusació declararen la Universitat Rovira i Virgili responsable civil subsidiària. A més a més, el jutge Pedro Antonio Casas, a petició del fiscal en cap de l'Audiència, José María Parra, sol·licità al rector dipositar una fiança d'un milió de pessetes com a responsabilitat civil en el cas de la selectivitat. Immediatament la comunitat universitària es mobilitzà en defensa del seu rector a partir d'un principi bàsic que esdevingué el *leitmotiv* de tot el procés: en jutjar el rector de la Universitat Rovira i Virgili, es jutjava la Universitat i cadascun dels seus membres; per tant, la fiança havia de ser coberta pels membres de la comunitat universitària. El 19 de maig la degana de la Facultat de Lletres trametia el següent missatge: «Finalment hem aconseguit, entre tots/totes el milió de pessetes. Cal que ens felicitem per haver demostrat una vegada més la nostra solidaritat i implicació en tot allò que fa referència a la URV.»[345] L'endemà, la quantitat era lliurada al rector.

341 Cf. *Ibidem.*

342 Cf. *El Punt*, divendres 18 de febrer del 2000, p. 4, i dissabte 18 de març del 2000, p. 5.

343 Cf. *El País: Cataluña*, dijous 30 de març del 2000, p. 5.

344 Cf. *El Punt*, dijous 30 de març del 2000, p. 14.

345 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 25 de maig del 2000, p. 8.

Pocs dies després, amb motiu de la reunió del Consell Interuniversitari de Catalunya a Tarragona, el rector de la Universitat de Girona declararia: «Si condenan a Arola, condenarán al resto de rectores.»[346]

No cal dir que els advocats de la defensa presentaren un recurs de queixa davant l'Audiència de Tarragona, en el qual reiteraven el sobreseïment de la causa o, almenys, la pràctica de noves diligències. Admès el recurs de queixa a tràmit per la sala segona de l'Audiència de Tarragona, el seu president, Rafael Albiach, i els magistrats Eduardo López i Xavier Nouvilas varen resoldre, en data 27 de juny de 2000, que no era de la seva competència arxivar les diligències dutes a terme i anul·lar l'ordre d'obertura de judici. Així doncs, el judici oral contra el rector i el coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili era ja una realitat ineluctable. S'havia aconseguit seure al banc dels acusats el rector de la Universitat que havia obtingut el suport del Claustre per aplicar a l'àmbit universitari la Llei de política lingüística de la Generalitat. Endemés, sembla que els intents per arribar a un acord entre una i altra part havien estat estèrils.[347]

El judici recaigué per sorteig en la titular de la Sala Penal número 2 de Tarragona, aleshores María del Carmen Hernández Sepúlveda, a la qual fou transferida la carpeta de diligències prèvies 1481/99, instruïda pel magistrat del penal número 3, Pedro Antonio Casas. El judici, previst inicialment a la tardor del mateix any, s'ajornà fins a la primavera següent, però finalment se celebrà a l'estiu del 2001. La resolució del rotllo 177/00 acabaria corresponent a la jutgessa substituta, María José Gago García. L'advocat que assumiria la defensa dels professors Lluís Arola i Joan Igual seria el catedràtic de Dret Penal de la Universitat Autònoma de Barcelona, Fermín Morales Prat. Malgrat que la seva contractació sorprengué més d'un per la seva condició de signant d'un manifest de Foro Babel, el seu prestigi i autoritat quedaren àmpliament demostrades en el plantejament, actuació i conclusions del judici oral. Les seves primeres declaracions deixaren ja molt clar quin era el *quid* de la qüestió: «El rector és el boc expiatori d'una polèmica i d'un debat sobre la normalització lingüística i la convivència de dues llengües que no s'ha de resoldre a través d'un procés penal.»[348] De la defensa de la Universitat Rovira i Virgili se'n féu càrrec l'advocat Antoni Húber Companys. L'acusació particular fou assumida inicialment per l'advocat Carlos de Alvarado, substituït el febrer de l'any 2000 per Manuel Piñol, el qual posteriorment deixaria el seu lloc al lletrat Juan Carlos Zayas Sádaba.

El tema fou àmpliament tractat pels mitjans de comunicació i, en especial, per la premsa escrita, que dedicà nombroses pàgines a recollir qualsevol informació o opinió sobre la qüestió. Les informacions d'alguns mitjans de comunicació i les peroracions d'alguns garlaires o articulistes habituals en aquests àmbits, fins i tot d'alguns il·lustres

346 Cf. *Diari de Tarragona*, dimarts 6 de juny del 2000, p. 8.

347 Cf. *El Punt*, divendres 18 de febrer del 2000, p. 4.

348 Cf. *El Punt*, dijous 4 de maig del 2000, p. 13.

professors universitaris, residents lluny de Tarragona, palesaren un desconeixement absolut o parcial de la qüestió, una preocupant desinformació o informació esbiaixada sobre el que pontificaven, una idea preconcebuda sobre la culpabilitat dels acusats o una actitud clarament interessada. Bastin només un parell d'exemples: l'article del professor Ivan Tubau, en el qual es pot llegir: «Que la profesora Josefina Albert haya conseguido hacer juzgar por delito de prevaricación (de momento presunto) al rector de la Universidad Rovira i Virgili —nombre mussoliniano intrínsecamente inquietante— es un hito jurídico, sí, pero también un indicio de que el ominoso paréntesis de hegemonía monolingüística va camino de cerrarse: aleluya»,[349] i el del també professor Francesc de Carreras, on es diu: «Josefina Albert ha sido objeto de presiones académicas y de una repugnante campaña de calumnias e insultos por toda Tarragona mediante pintadas, carteles y continuas amenazas telefónicas, incluida la muerte. Excepto Convivencia Cívica y el Foro Babel de Tarragona nadie ha salido en su defensa: ni partidos, ni sindicatos, ni sus compañeros profesores ni sus alumnos. [...] Afortunadamente, existen todavía personas valientes como Josefina Albert que, antes que nada, creen que es su obligación ayudar a dos alumnos en apuros y hacer respetar su propia dignidad. Algunos nos enorgullecemos de ser sus amigos.»[350]

Davant el procés penal al qual es veia abocat, el rector posà el càrrec a disposició de la Junta de Govern, en la sessió ordinària del dia 24 de febrer del 2000, però aquesta li confirmà, de forma unànime, la seva confiança.[351] Pocs dies abans ja havia rebut públicament el suport de l'alcalde de Tarragona,[352] al qual seguirien el de nombroses institucions —president de la Generalitat de Catalunya, comissionat per a Universitats i Recerca, Consell Interuniversitari de Catalunya, Consell Social de la URV, Claustre de la Universitat Rovira i Virgili, claustres de les universitats catalanes, ajuntaments d'arreu de les comarques tarragonines—; associacions —Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE), Institut Joan Lluís Vives, Col·legi de Doctors i Llicenciats de Catalunya, Unió de Pagesos, Aules de la Gent Gran de Tarragona—; partits polítics, a excepció del Partit Popular; professors —Magí Sunyer, Jordi Ginebra, Joana Zaragoza, Pere Anguera, Cecilio Garriga i Jordi Tiñena, entre d'altres—, i ciutadans de Catalunya i d'altres comunitats autònomes.[353] De totes aquestes manifestacions de suport, caldria remarcar-ne quatre per la seva especial significació, així com

349 Cf. Ivan Tubau. «Rectores ante los jueces», *El Mundo: Catalunya*, dissabte 1 d'abril del 2000, p. 4.

350 Cf. Francesc de Carreras. «Josefina Albert», *El País: Cataluña*, dijous 6 d'abril del 2000, p. 3.

351 Cf. *El Punt*, divendres 25 de febrer del 2000, pp. 1 i 3; *Diari de Tarragona*, divendres 25 de febrer del 2000, p. 14.

352 Cf. *El Punt*, dimarts 22 de febrer del 2000, p. 3.

353 Cf. *El Punt*, dissabte 26 de febrer del 2000, p. 8; divendres 17 de març del 2000, p. 11; divendres 24 de març del 2000, p. 9; diumenge 2 d'abril del 2000, p. 10; dissabte 8 d'abril del 2000, p. 9; dijous 13 d'abril del 2000, p. 5; dilluns 24 d'abril del 2000, p. 7; dijous 27 d'abril del 2000, pp. 17 i 18; *Diari de Tarragona*, divendres 17 de març del 2000, p. 9; dijous 6 d'abril del 2000, p. 9; dissabte 8 d'abril del 2000, pp. 1 i ss.; diumenge 23 d'abril del 2000, p. 7; diumenge 30 d'abril del 2000, p.34; *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dimarts 4 d'abril del 2000, p. 2.

pel seu valor quantitatiu: les de la mateixa comunitat universitària a través dels seus òrgans de govern —Claustre,[354] Consell Social, Junta de Govern, degans i directors de centre i departament— i a través de mobilitzacions conjuntes del personal docent i investigador, del personal d'administració i serveis i de l'alumnat, a les quals se sumaren polítics, artistes i ciutadans;[355] la de la CRUE, que agrupa els rectors de les institucions universitàries públiques i privades de l'Estat espanyol;[356] la dels 140 alcaldes dels municipis de les comarques tarragonines, gairebé un 80% dels batlles de la demarcació, com a representants legítims del poble,[357] i les dels 14.124 ciutadans de tot el Principat que signaren el manifest a favor del rector promogut pel diari *El Punt*.[358]

354 Cf. *El Punt*, dissabte 20 de maig del 2000, p. 12; *Diari de Tarragona*, dissabte 20 de maig del 2000, p. 8; *El País: Cataluña*, dissabte 20 de maig del 2000, pp. 1 i 6; *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dissabte 20 de maig del 2000, p. 3. El Claustre va aprovar sense cap vot en contra ni abstenció la moció presentada pel Dr. Antoni Gonzàlez i Senmartí i 107 claustrals, el text de la qual coincidia amb el que havien aprovat amb anterioritat els degans, directors de centre i departament:
«1. Lamentem que un fet administratiu intern de la Universitat Rovira i Virgili no s'hagi resolt dins l'àmbit que per principi li correspon, és a dir, dins la mateixa Universitat, ni tan sols dins la jurisdicció contenciosa administrativa, sinó que s'hagi traslladat des d'un primer moment a la jurisdicció penal.
2. Ens adherim a la declaració aprovada per unanimitat per la Junta del Consell Interuniversitari de Catalunya, integrada per tots els rectors i presidents de consells socials de les universitats públiques i els responsables del Comissionat per a Universitats i Recerca, on es manifesta que el nomenament dels membres dels tribunals per a les proves d'accés de totes les universitats públiques catalanes de l'any 1999 es va fer d'acord amb les normes que regulen la formació dels tribunals de les esmentades proves i que l'actuació del rector de la URV, en l'exercici de les competències que li atorga la legislació vigent sobre la matèria, va ser correcta.
3. Denunciem la veritable causa de tot aquest afer, la qual, sens dubte, no és la pretextada, sinó la utilització de la URV com a mitjà per qüestionar i minar polítiques, en aquest cas la utilització de la llengua catalana a les proves d'accés, que ultrapassen la potestat de la URV i del seu rector. N'és una prova que mesures similars preses per altres universitats catalanes no han estat objecte de cap tipus de recurs.
4. Rebutgem les actuacions dutes a terme per una professora d'aquesta Universitat, ja que afecten el bon nom i la imatge de la nostra institució i posen en perill la convivència entre els membres de la comunitat universitària, circumstàncies ambdues que ha negligit de forma palesa.
Per tot això, manifestem el total suport i adhesió en aquest tema al rector de la Universitat Rovira i Virgili, Lluís Arola, i al coordinador de les proves d'accés, Joan Igual.»

355 Cf. *El Punt*, divendres 14 d'abril del 2000, pp. 1, 3 i 4.

356 Cf. *El Punt*, dissabte 29 d'abril del 2000, p. 7; *Diari de Tarragona*, dissabte 29 d'abril del 2000, p. 12, i diumenge 30 d'abril del 2000, p. 11. L'acord es prengué en una reunió de la Junta de la Conferència de Rectors presidida pel seu president, Saturnino de la Plaza, rector de la Universitat Politècnica de Madrid, celebrada a Barcelona, després que el plenari del dia 3 d'abril, a Sevilla, refusés pronunciar-s'hi al·legant falta d'informació sobre el tema i que les universitats catalanes amenacessin d'escindir-se'n, a iniciativa del rector de la Universitat de Girona, Josep Maria Nadal (cf. *La Vanguardia*, dilluns 14 d'abril del 2000, p. 39; *El Punt*, dissabte 15 d'abril del 2000, p. 12, i dissabte 22 d'abril del 2000, p. 3).

357 Cf. *El Punt*, dijous 27 d'abril del 2000, pp. 1, 3, 4 i 14; *Diari de Tarragona*, dijous 27 d'abril del 2000, pp. 1 i ss. Més de cent alcaldes, després de reunir-se a les escales del Pla de la Seu per immortalitzar l'acte de suport a la Universitat Rovira i Virgili i al seu rector, es traslladaren al Paranimf per llegir, en presència del rector, el manifest signat per un total de 140, en el qual expressaven «el suport al rector i al coordinador de les PAAU de la URV per haver seguit rigorosament la normativa aprovada pel Parlament de Catalunya que estableix per a les proves d'aptitud per a l'accés a la universitat». No cal dir que Convivencia Cívica Catalana titllà la reunió d'»alcaldada» (cf. *El Punt*, divendres 28 d'abril del 2000, p. 6, i *Diari de Tarragona*, divendres 28 d'abril del 2000, p. 10).

358 Cf. *El Punt*, diumenge, 2 d'abril del 2000, p. 7, i dimarts 16 de maig del 2000, pp. 2, 3 i suplement especial. *El Punt* promogué, durant 42 dies, una campanya de suport a un manifest de deu punts contra la inhabilitació dels professors Lluís Arola i Joan Igual, sota el lema «Defensem el rector de la URV». El conseller delegat d'Hermes Comunicacions, Jordi Bosch, lliurà al rector Lluís Arola un CD-ROM amb les 14.124 adhesions i el suplement especial publicat el dia 16 de maig del 2000.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, 4 de maig de 2000.

No faltaren tampoc les mostres de suport a la professora Josefina Albert per part de Convivencia Cívica Catalana; Foro Babel de Tarragona; Asociación por la Tolerancia; la Federació de Cases Regionals i Provincials de Catalunya; Francisco Caja, president de Asociación de Profesores por la Democracia; Ivan Tubau; Francesc de Carreras, i d'altres.[359] El capteniment de la professora fou en tot moment el de víctima: víctima de la represàlia del rector per haver escrit al *defensor del pueblo*; víctima de l'ostracisme al qual la condemnaren els seus companys per por de comprometre's; víctima de les amenaces verbals i escrites de grups radicals, els quals foren investigats sense èxit per la fiscalia, que li féu costat des del primer moment, i víctima de la polítització lingüística del cas —*¿Qué tiene que ver mi conflicto con el catalán?*—,[360] si bé els qui li donaven suport i se n'aprofitaven eren els mateixos que presentaven recurs darrere recurs contra el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili amb l'objectiu d'aconseguir la paralització de la Llei de política lingüística de la Generalitat.[361] El seu paper de víctima i defensora dels drets fonamentals dels alumnes la situaren en el centre d'atenció dels mitjans de comunicació i la convertiren en símbol de la defensa de la llengua castellana discriminada enfront del català, una situació que la portà a demanar la baixa laboral, però que al mateix temps l'esperonà a *mantenella y no enmendalla*, a no arribar a una solució de compromís, a no acceptar un acord beneficiós per a ambdues parts, però sobretot per a la Universitat.

Després d'uns mesos d'aparent treva, durant els quals els mitjans de comunicació centraren la seva atenció en el contenciós administratiu interposat per la professora Josefina Albert i en els recursos successius que Convivencia Cívica Catalana presentà contra el Reglament d'ús de la llengua catalana a la Universitat Rovira i Virgili, s'anuncià la data del 19 d'abril de 2001 per a l'inici del judici oral. Calia conscienciar, de bell nou, les institucions, les associacions, els universitaris i els ciutadans que havien estat al costat del rector i del coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili, feia tot just un any, que, ara més que mai, els era necessari el seu suport, que en el difícil tràngol en què es trobaven havien d'estar acompanyats de tots els que creien en la seva innocència, que no se'ls podia deixar sols en aquells difícils i decisius moments. Els primers en coresponsabilitzar-se de les actuacions dutes a terme pel Dr. Lluís Arola i el Dr. Joan Igual foren els vicerectors, el secretari general i el gerent, en un comunicat emès el 30 de març de 2001, en el qual remarcaven que «no s'està jutjant una persona sinó la Universitat, en el seu màxim representant».[362] No obstant això, els degans

359 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 6 d'abril del 2000, p. 9; dimarts 11 d'abril del 2000, p. 5; diumenge 16 d'abril del 2000, p. 6; *El Punt*, dissabte 15 d'abril del 2000, p. 12; *El Mundo: Catalunya*, dissabte 1 d'abril del 2000, p. 4; *El País: Cataluña*, dijous 6 d'abril del 2000, p. 3.

360 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 12 d'abril del 2000, p. 9.

361 Cf. *El Punt*, dimecres 29 de març del 2000, p. 9; *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*, dimecres 29 de març del 2000, p. 3; *El País: Cataluña*, dimecres 12 d'abril del 2000, p. 6.

362 Cf. *El Punt*, dissabte 31 de març del 2001, p. 5; *Diari de Tarragona*, dissabte 31 de març del 2001, p. 10.

i directors dels centres havien elaborat amb anterioritat un manifest de quatre punts que no es féu públic fins al dia 2 d'abril, en el qual donaven el seu suport als encausats; rebutjaven la judicialització de la vida universitària; expressaven la seva «preocupació per l'impacte mediàtic del cas, que ha portat a posicionaments i judicis paral·lels, que han arribat a qüestionar la presumpció d'innocència dels encausats», i reiteraven la seva «absoluta confiança en el poder judicial i en la seva independència envers les pressions mediàtiques i polítiques».[363] Dos dies després s'hi adheriren tots els directors de departament de la Universitat, a excepció del director del Departament de Filologies Romàniques, el catedràtic Carlos Martín-Vide.[364] També el Consell Social, a través del seu president i dels presidents de les diverses comissions, emeté un comunicat en el qual reiterava els acords presos en anteriors plens en relació amb el tema, reafirmava la confiança en els encausats i insistia que «no es pot qüestionar que l'actuació del rector i del coordinador van ser correctes, d'acord amb la legalitat i la bona fe».[365] Malgrat les diferències, ja superades, que havia mantingut un any endarrere amb el rector per l'adaptació del Catàleg de llocs de treball del personal d'administració i serveis a la legislació pressupostària de la Generalitat de Catalunya, la secció sindical de CCOO manifestà públicament la seva preocupació per la situació de desprestigi que vivia la URV i per l'actuació de la Generalitat que «al llarg de tot aquest afer ha[via] estat poc clara, ambigua i incoherent, ja que no ha[via] assumit la part de responsabilitat que li correspon[ia] com a autora d'aquesta normativa».[366] Finalment, es creà un Comitè Civicouniversitari integrat per professors sense cap càrrec institucional, alumnes i personal d'administració i serveis per tal de coordinar tot un seguit d'accions en suport al rector i al coordinador de les PAAU, abans i durant el judici oral: elaboració i difusió d'un manifest sota el lema «La URV som tots», que convidava els que volguessin a adherir-s'hi; assemblees als centres; concentració silenciosa davant del jutjat els dies en què se celebrés el judici oral; distribució de llaços de color sanguina, el color representatiu de la Universitat, com a mostra de solidaritat amb els encausats; invitació als rectors, responsables d'institucions i polítics a acompanyar els dos processats al jutjat, etc. S'hi treballà durant la Setmana Santa per tenir-ho tot a punt per al dimarts següent, quan es reprengués l'activitat acadèmica, però aquell mateix dia, passada la una del migdia, saltà, de bell nou, la sorpresa: la jutgessa substituta del Jutjat Penal número 2 de Tarragona, María José Gago García, comunicà que suspenia el judici oral previst per al dijous 19 d'abril de 2001, quan faltaven menys de 48 hores per a l'inici, perquè es considerava «contaminada processal» en haver participat en una interlocu-

363 Cf. *El Punt*, dimarts 3 d'abril del 2001, p.16; divendres 30 de març del 2001, p. 6; *Diari de Tarragona*, divendres 30 de març del 2001, p.10.

364 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 7 d'abril del 2001, p. 11; *El Punt*, dilluns 9 d'abril del 2001, p. 4.

365 Cf. *Diari de Tarragona*, dissabte 7 d'abril del 2001, p. 20.

366 Cf. *El Punt*, dijous 5 d'abril del 2001, p. 5.

tòria durant la instrucció del procés, la qual cosa l'obligava a abstenir-se de jutjar el cas, ja que, si ho fes, podria donar peu a la presentació d'un recurs contra la sentència i la seva posterior anul·lació. La seva intervenció s'havia limitat a resoldre la petició d'una de les parts d'incorporar un escrit a la causa, cosa que difícilment podia considerar-se quelcom més que un simple tràmit, però havia de ser el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya el que decidís si era apta o no per jutjar el cas. No cal dir que la notícia caigué com un gerro d'aigua freda, ja que es desitjava posar punt i final a aquest malson que s'arrossegava des de feia gairebé dos anys i que havia convulsat la Universitat. L'ajornament *sine die* feia pressentir que caldria esperar l'arribada del nou titular de la Sala Penal número 2, després de l'estiu, i que el judici es posposaria fins a la tardor o l'hivern. Es feia difícil entendre el motiu pretextat a les portes de la celebració del judici, però sobretot pel fet que no hagués estat plantejat amb anterioritat. Sortosament, en una reunió celebrada el 18 de maig, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya acordà la idoneïtat de la jutgessa José María Gago i l'instà a posar una nova data per al judici oral. Aquest seria el 6 de juliol, divendres, al Jutjat Penal de Tarragona, carrer Sant Antoni M. Claret, núm. 20. Calia reprendre les accions programades, però al mateix temps es feia necessari redefinir-les d'acord amb les noves circumstàncies, ja que la realització d'assemblees informatives i les concentracions d'estudiants no eren viables en ple mes de juliol. Es donà àmplia difusió al manifest elaborat pel Comitè Civicouniversitari,[367] es publicaren en dies successius escrits en suport del rector i del coordinador de les PAAU signats pels professors J. M. Olivé, Pere Anguera i Agustí Segarra; els polítics Joan Miquel Nadal, Joan Aregio, Josep Mariné, Albert Vallvé, Montserrat Duch i Rafael Ribó, i la Junta Rectora d'Òmnium Cultural del Tarragonès;[368] es penjà a l'edifici de Lletres i Química de la plaça Imperial Tàrraco una pancarta en la qual es podia llegir «La URV amb el seu rector i el / coordinador de les PAAU» i es recolliren més de 1.000 adhesions al manifest promogut pel Comitè Civicouniversitari. Els degans amenaçaren de dimitir si els tribunals condemnaven el rector,[369] i el professor Antoni Gonzàlez Senmartí declarava tot just el dia abans del judici: «Jo hauria fet el mateix que el rector. [...] Demà considero que se'm jutja a mi; per tant jo també vull ser-hi present. Hi aniré per poder seguir com es jutja la nostra Universitat i en el fons com se'm jutja a mi.»[370] S'havien esmerçat tots els esforços possibles per deixar clar que tant el rector com el coordinador de les PAAU s'havien limitat a aplicar la normativa vigent pel que fa a la formació dels tribunals de les proves d'accés de totes les univer-

367 Cf. *El Punt*, dijous 28 de juny del 2001, p. 18; *Avui*, diumenge 1 de juliol del 2001, p. 27.

368 Cf. *Diari de Tarragona*, diumenge 1 de juliol del 2001, p. 8; dijous 5 de juliol del 2001, p. 5; divendres 6 de juliol del 2001, p. 8; *El Punt*, dimarts 3 de juliol del 2001, p. 4; dijous 5 de juliol del 2001, pp. 5 i 22; *Avui*, divendres 6 de juliol del 2001, p. 19.

369 Cf. *El Punt*, dimecres 4 de juliol del 2001, pp. 1 i 4.

370 Cf. *El Punt*, dijous 5 de juliol del 2001, p. 48.

sitats públiques catalanes, que eren innocents dels càrrecs que se'ls imputava, que la Universitat Rovira i Virgili havia estat utilitzada amb altres finalitats, i que es confiava plenament en el poder judicial per a la favorable resolució del cas.

El mateix 6 de juliol, els mitjans de comunicació locals, nacionals i estatals es feren ressò de l'inici del judici oral de forma que deixaven clara la seva posició davant el cas a través dels titulars, editorials o articles d'opinió: «La batalla per la llengua de la URV arriba a judici»; «El rector de la URV, Lluís Arola, seu avui al banc dels acusats per haver defensat el català», pàgines 1 i 6 d'*El Punt*; «Arola va hoy a juicio respaldado por todas las universidades catalanas», «El Rector en el banquillo», pàgines 1 i 4 del *Diari de Tarragona*; «Tota la comunitat universitària catalana fa costat al rector de la Rovira i Virgili», «Suport unànime al rector de la URV en el judici pels drets lingüístics: Tots els rectors i el conseller d'Universitats acompanyen Arola», pàgines 1 i 22 de l'*Avui*; «Los rectores presionan al tribunal que juzga a Arola por prevaricar», «El consejero Mas-Colell y los rectores catalanes apoyan a Arola en el juicio por prevaricación», pàgines 1 i 8 d'*El País: Cataluña*; «Una marcha solidaria acompañará al rector de la URV hasta el juzgado», pàgina 3 de *La Vanguardia: Vivir en Tarragona*; «Representantes de las universidades irán al juzgado con el rector de la URV», pàgina 2 d'*El Mundo: Catalunya*; «Comienza el juicio contra el rector de la URV por presunta prevaricación con el apoyo de los rectores», pàgina 26 de *La Razón: Cataluña*. De tots aquests, en destacaríem dos: l'editorial d'*El Punt* i un breu article signat per J. M. Martí Font a *El País*, que reproduïm a peu de pàgina.[371]

371 Cf. editorial «La URV som tots», *El Punt*, divendres 6 de juliol del 2001, p. 22: «El rector de la universitat pública de les comarques de Tarragona, Lluís Arola, i el coordinador de les proves d'accés a la universitat (PAAU), Joan Igual, s'asseuen avui al banc dels acusats dels jutjats de Tarragona per haver apartat, l'any 1999, la professora Josefina Albert de la selectivitat en aplicació d'una normativa lingüística dictada, no pas per la Universitat —com es podria suposar per les persones que estan acusades—, sinó per la Generalitat de Catalunya. Tot i aquesta evidència, Arola i Igual han estat imputats, primer, i acusats, després, per haver complert al peu de la lletra unes disposicions de la Generalitat de Catalunya. El primer que es percep, doncs, és que el que passarà avui no és pas possible; que si la normativa és anticonstitucional perquè discrimina el castellà, tal com va dir el jutge que va decidir processar els dos professors, el que s'ha de fer és canviar la norma i prou; però que si per vés a saber quins set sous algú recorre al jutjat penal amb l'únic propòsit d'arruïnar la vida dels altres, com han fet els professors Albert i Fernández, el que s'ha de fer és processar els autors d'aquesta normativa, no pas el qui l'aplica. És elemental. Potser sí que la professora Albert tenia legitimada la desobediència civil per fer-nos veure a tots que la normativa podia estar mal feta, però d'aquí a voler inhabilitar Arola del seu càrrec i de la seva feina de professor de bioquímica hi ha un autèntic abisme. Veure un rector, com avui passarà, assegut en un tribunal de justícia de Catalunya per un conflicte lingüístic provoca d'entrada un calfred que no passarà de la irritació i la perplexitat si finalment aquest cas queda en un judici i la posterior sentència absolutòria. Perquè la situació a què s'ha arribat és injusta, i perquè els instigadors del conflicte busquen, com han reconegut, posar a la picota la política lingüística de la Generalitat, avui tots hem de ser als jutjats per defensar Arola i Igual, perquè ells ens han defensat a nosaltres i perquè la URV som tots.»

«¿Qué pasaría?», *El País: Cataluña*, divendres 6 de juliol del 2001, p. 8: «¿Qué pasaría si la ministra de Educación anunciara su intención de acompañar al rector de una universidad acusado de prevaricación hasta la misma puerta del tribunal donde va a ser juzgado, como medida de presión para forzar una sentencia absolutoria?, ¿qué calificativo aplicaríamos a un colectivo poco numeroso, pero de gran peso social, cuyos miembros acuden ostentosamente y con publicidad a la sala del juicio cuando uno de los suyos debe responder por un presunto delito de prevaricación

El dia 6 de juliol, a dos quarts de nou del matí, a la plaça Imperial Tàrraco, davant l'edifici de les facultats de Química i Lletres, es reuniren el conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, rectors i vicerectors de totes les universitats dels Països Catalans, membres del Consell Rectoral i de la comunitat universitària i polítics amb l'objectiu d'acompanyar Lluís Arola i Joan Igual, juntament amb els seus advocats, fins a la porta del Jutjat Penal número 2 de Tarragona, a uns 200 metres, al carrer Sant Antoni M. Claret, 20. En arribar-hi, professors, membres del personal d'administració i serveis, alumnes de les Aules de la Gent Gran de Tarragona, ciutadans i representants de la Unió de Pagesos s'amuntegaven a una i altra banda de la vorera, escortant el seguici que, puntual a la cita, creuava el llindar enmig de forts aplaudiments d'encoratjament i complicitat amb els encausats. Cap a dos quarts de deu, mitja hora després d'haver arribat, l'oficial del jutjat reclamava la presència de tots dos professors a la sala de vistes núm. 1, una sala petita de forma rectangular, d'uns cinquanta metres quadrats, amb quatre bancs de fusta per banda i un estret pas central que era interromput per un altre banc de fusta en el qual s'asseien els dos acusats, amb una mesa allargada perpendicular per al fiscal i els advocats de l'acusació, a la seva esquerra, i una altra similar per als advocats de la defensa, a la seva dreta, i, al fons, presidint la sala, la mesa de la jutgessa, sota els símbols de l'Estat —retrat del monarca, escut i bandera—, amb la secretària a la seva dreta. En aquell espai amb l'aire condicionat espatllat, ple de gom a gom, amb gent asseguda fins i tot per terra, amb l'amenaça de procedir al seu desallotjament si no es mantenia silenci absolut i que, si hom sortia, no podria tornar a entrar-hi, se sotmeté la Universitat, en les persones del rector Lluís Arola i del coordinador de les PAAU Joan Igual, a una veritable humiliació, vexació i denigració durant més de vint hores. Immers en aquella atmosfera, amb l'absència de qualsevol referència a les noves tecnologies, car fins i tot la secretària continuava prenent les notes a mà, hom tingué la impressió d'haver retornat a temps que creia superats: tot plegat era un absolut i total anacronisme en ple segle XXI.[372]

La sessió del matí, que s'inicià a dos quarts de deu, s'obrí amb la presentació de documentació i de nous testimonis per les parts. A continuació es llegiren les conclusions del fiscal, de l'acusació particular i de la defensa, i els acusats declararen per espai de més de dues hores cadascun, en català el rector i en castellà el coordinador. També empraren el català la mateixa jutgessa, el fiscal i la majoria de testimonis. A un quart de quatre de la tarda, es féu un recés d'una hora i quart per tal de reprendre el judici a dos quarts de cinc de la tarda amb les declaracions dels testimonis: Josep M.

cometido contra un subordinado?, ¿se puede considerar que defienden un Estado de derecho un grupo de ciudadanos ilustres, juristas algunos de ellos, cuando se atribuye el poder de exigir a un juez que no aplique la ley —o que la aplique sólo en un sentido, que es lo mismo— y, por tanto, cometa prevaricación?, ¿qué harán todos ellos si se salen con la suya y la otra parte, como parecería lógico, recurre contra la sentencia?, ¿y en caso contrario?»

372 Lali Cambra, «22 hores a l'ombra», *El Punt*, dilluns 9 de juliol del 2001, p. 22.

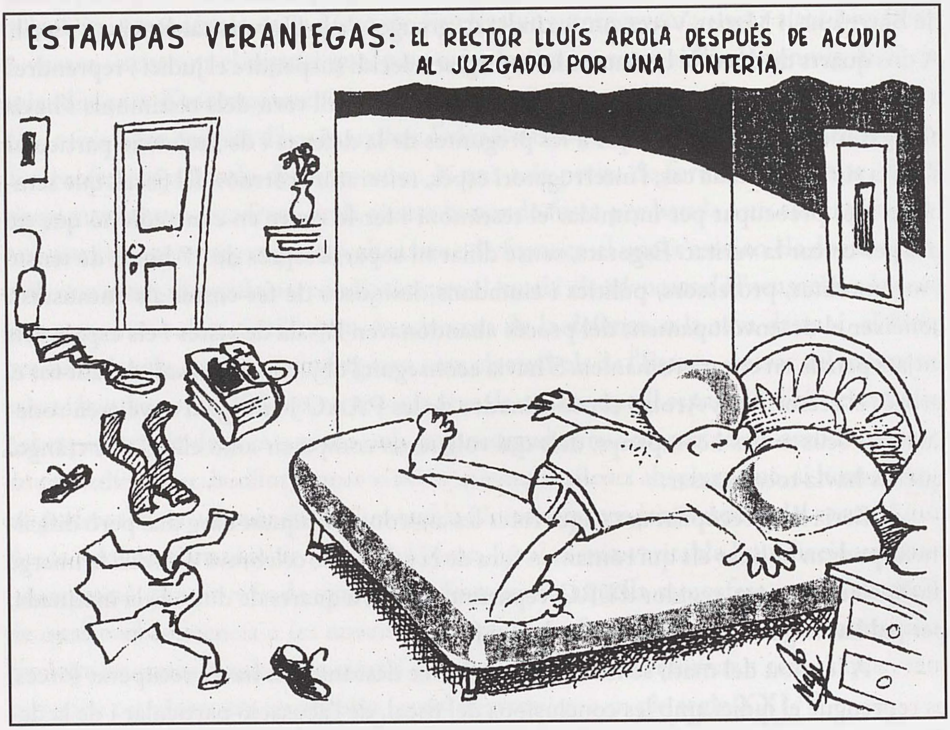
Terricabras, membre de la Comissió del COU i de les PAAU en representació de la Universitat de Girona; Estanislau Pastor, vicerector de Projecció Exterior i responsable de les PAAU a la Universitat Rovira i Virgili; José María Fernández, professor de la Universitat Rovira i Virgili implicat també en el cas; Josefina Albert, demandant; Francisco Díaz, Maria Bargalló, Josep Manel Ricart, Cristina Andreu i Enric Olivé, presidents de tribunal; Josep M. Pallarés i Genaro González Baixauli, vocals del tribunal del qual també havia format part Josefina Albert; Gaspar Rosselló, membre de la Comissió coordinadora del COU i de les PAAU en representació de la Universitat de Barcelona, i Matias Vives, antic síndic de greuges de la Universitat Rovira i Virgili. A dos quarts de dues de la matinada, la jutgessa decidí suspendre el judici i reprendre'l a les nou del matí per als informes finals de les parts. El torn dels testimonis s'havia allargat més del compte perquè a les preguntes de la defensa i de l'acusació particular s'havia sumat, en cada cas, l'interrogatori espès, reiteratiu i tortuós del fiscal, que semblava més preocupat per intimidar el testimoni i fer-lo caure en contradicció que no pas per cercar la veritat. Esgotats, sense dinar ni sopar, després de 17 hores de tensió i incomoditat, professors, polítics i ciutadans desitjosos de fer costat als encausats i conèixer el desenvolupament del procés abandonaven la sala de vistes i els espais dels jutjats penals on encara romanien. S'havia aconseguit l'objectiu proposat: durant tot el procés el rector Lluís Arola i el coordinador de les PAAU Joan Igual es veieren rodejats dels seus amics i companys, dels qui volgueren compartir amb ells el dur tràngol que els havia tocat passar.

Seria llarg recopilar ara i aquí totes les anècdotes d'aquest llarg dia, però difícilment podran oblidar els qui romanien fora de la sala on se celebrava el judici la imatge de Xavier Almagro, regidor d'ERC, repartint xurros, a quarts de dues de la matinada, per pal·liar la gana de tot un dia de dejuni forçat.[373]

A les nou del matí, sense temps per haver descansat ni haver recuperat forces, es reprengué el judici amb les conclusions del fiscal, de l'acusació particular i de la defensa, que no modificaren les seves peticions inicials. L'última paraula la tingueren els acusats, que reafirmaren la seva condició d'innocents. Quan faltaven pocs minuts per a les tres de la tarda, el judici oral quedà vist per a sentència, un judici oral que acaparà l'atenció de tots els mitjans de comunicació, que li dedicaren editorials, cròniques, articles d'opinió i àmplia informació.[374]

373 Cf. *El Punt*, diumenge 8 de juliol del 2001, p. 4.

374 «La via judicial contra el català», *Avui*, diumenge 8 de juliol del 2001, p. 2; «Juicio en Tarragona», *La Vanguardia digital*, editorial, dilluns 9 de juliol del 2001; «Ara només cal esperar la sentència», *El Punt*, dimecres 11 de juliol del 2001, p. 18; Josep M. Pena. «El retard de la justícia. El judici contra Lluís Arola i Joan Igual s'ha presentat com un anacronisme absolut, incomprensible si no repassem les antigues motivacions polítiques del cas», *El Punt*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 26; Marcel Barrera. «Judici impossible. És molta la gent que es resisteix a pensar que el judici contra el rector de la URV i el coordinador va ser real. N'hi ha que es pensen que no ha estat res més que un somni que s'ha presentat com autèntic per vendre diaris», *El Punt*, dimecres 11 de juliol del 2001, p. 20; Víctor Alexandre. «Procés a la llengua catalana», *Avui*, dissabte 21 de juliol del 2001, p. 18.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dilluns 9 de juliol de 2001.

Però no faltaren tampoc els qui traduïren la manifestació de solidaritat i companyonia envers el rector i el coordinador de les PAAU en actes de reivindicació nacionalista en els titulars amb els quals encapçalaren les seves cròniques: «El juicio por prevaricación contra el rector de la URV deriva en un acto nacionalista»;[375] «Els rectors fan pinya en defensa del català»;[376] «Acusado de discriminar el castellano. Apoyo público del Govern al rector de la URV en el juicio por prevaricación»;[377] «Universitarios y sindicalistas de Unió de Pagesos se plantan frente a los juzgados de Tarragona y cantan «Els Segadors» en apoyo al rector de la Rovira i Virgili»; «Pujol muestra en público su apoyo al rector de la Universitat Rovira i Virgili»;[378] «El juicio del rector de la Rovira se convierte en un acto político en pro del catalán»;[379] «La Generalitat politiza el juicio del rector de la Rovira».[380] Més sorprenent fou, sens dubte, la reacció del fiscal en cap del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, José María Mena, el qual criticà que, de forma totalment espontània, passada una hora llarga des de l'inici del judici sense tenir-ne cap notícia, un grup de militants de la Unió de Pagesos, encapçalats per Pep Suñé i Salomó Torres, els quals havien volgut fer costat al rector en justa correspondència al suport que feia pocs mesos els havia donat arran de la càrrega policial de què havien estat víctimes, juntament amb d'altres persones allí congregades, entonà, al bell mig del carrer, l'himne nacional de Catalunya. «Pienso que es muy positiva la participación de los ciudadanos en la justicia dando acogimiento al acusado, pero lo que es desafortunado y preocupante es que eso puede ser una presión sobre los órganos de la Administración de justicia [...] el entonar un himno, que es de todos nosotros, como modo de apoyo puede hacer que la Fiscalía sienta una cierta presión inconveniente [...] Lo lamento porque hasta ahora no me había sentido agredido por un himno nuestro, que hemos cantado todos muchas veces»,[381] foren paraules seves tan bon punt tingué coneixement del fet, paraules que no quedarien sense resposta per part d'Isabel-Clara Simó,[382] Pere Guinovart,[383] Magí Sunyer,[384] Josep Bargalló[385]

375 Cf. *El País: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 1.

376 Cf. *El Periódico*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 30.

377 Cf. *El Mundo: Catalunya*, dissabte 7 de juliol del 2001, p.1.

378 Cf. *ABC: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 1; diumenge 8 de juliol del 2001, p. 9.

379 Cf. *La Razón: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p.24.

380 Cf. *La Razón digit@l - Nacional*, dissabte 7 de juliol de 2001.

381 Cf. *El Mundo: Catalunya*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 3; *La Razón: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p.24; *El Periódico*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 30; *El Punt*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 5; *El País: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 1; *Avui*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 20; *La Vanguardia*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 36.

382 Cf. «El judici», *Avui*, diumenge 8 de juliol del 2001, p. 3.

383 Cf. *Avui*, dilluns 9 de juliol del 2001, p. 22.

384 Cf. «Els Segadors», *El Punt*, dimecres 11 de juliol del 2001, p. 20.

385 Cf. «Unió de Pagesos», *El Punt*, dissabte 14 de juliol del 2001, p. 18.

i Francesc Ferrer i Gironès.[386] També hi digué la seva el cor d'assidus col·laboradors dels mitjans de comunicació escrita: a l'article *SOS lengua*, de Pilar Rahola, replicà Félix de Azúa amb un altre de quiasmàtic encapçalament, *Estado de la lengua y lengua del Estado*, que seria contestat per Pilar Rahola amb un nou article titulat *Contra la torre de Babel...*, el qual ja només mereixeria uns darrers aclariments del seu corresponsal a la secció *Opinión del lector*;[387] Josep Ramoneda s'hi sumà, a *El País*, amb l'article *Justicia y razón patriótica*,[388] i Ivan Tubau no s'abstingué de ficar-hi cullerada en el *Prisma* del diari *El Mundo*, en termes similars als quals ja ho havia fet amb anterioritat al judici, amb el seu *Puritito fascismo*.[389] *Parresía* i *isegoría*, total llibertat d'expressió i mateix dret per a tots d'expressar-se en públic, foren els pilars de la democràcia atenesa i ho han de continuar sent dels sistemes no autoritaris i respectuosos amb les llibertats individuals.

El 23 de juliol del 2001, la Il·lma. Sra. María José Gago García, jutgessa substituta del Jutjat Penal número 2 de Tarragona sentencià «QUE DEBO ABSOLVER y ABSUELVO libremente a LUIS MARIA AROLA FERRER y a JOAN IGUAL RIPOLLES, del delito de prevaricación de los que venían acusados con todos los pronunciamientos favorables, con declaración de oficio de las costas procesales. // QUE DEBO ABSOLVER y ABSUELVO a la Universidad Rovira i Virgili como responsable civil subsidiario en la presente causa», si bé no fou fins a les nou del matí del dia següent, vigília de Sant Jaume, patró d'Espanya, quan es comunicà als interessats, en presència dels seus advocats. En conèixer-se l'esperada notícia, una alegria desbordant s'apoderà dels membres de la comunitat universitària i de tots els ciutadans que havien cregut des del primer moment en la innocència de Lluís Arola i Joan Igual, en clar contrast amb la moderació i la benevolència que presidiren el comunicat públic del rector i el coordinador de les PAAU: «Per a mi, la història està acabada i només demano que es procuri per la pacífica convivència dins la universitat, on hi caben totes les opinions, totes les postures, totes les ideologies i tots els professors i professores tenen dret a ex-

386 Cf. «Quina mena de fiscals volem», *El Punt*, diumenge 15 de juliol del 2001, p. 29.

387 Cf. Pilar Rahola. «SOS lengua», *El País: Cataluña*, dissabte 7 de juliol del 2001, p. 3; Félix de Azúa. «Estado de la lengua y lengua del Estado», *El País: Cataluña*, dijous 12 de juliol del 2001, p. 3, on es pot llegir: «La escena de Tarragona, por citar el ejemplo de Rahola, con los rectores y otros funcionarios del *establishment* arropando a uno de los suyos, era una imagen terrible. Parecía una reunión de comandantes de Iberia protegiendo a un compañero de las denuncias de una pasajera. A un lado, la *nomenklatura* y su coches oficiales; al otro, una modesta profesora más sola que un hongo»; Pilar Rahola. «*Contra la torre de Babel...*», *El País: Cataluña*, dissabte 14 de juliol del 2001, p. 3, on li replica: «Tampoco me sirve el ejemplo de la pobre y modesta profesora de la Rovira, acorralada por todo el *establishment* catalanista, como metáfora de la pérdida de épica que pudiera tener la reivindicación lingüística. Primero porque en cuanto pobre y solitaria, nada de nada... No en vano otro tipo de *establishment*, no menos poderoso e igualmente cargado de ideología e intencionalidad política, la arropó, la defendió y le dio los mecanismos de actuación. ¿O es que nos hemos vuelto todos ingenuos?»; *El País: Cataluña*, dimarts 17 de juliol del 2001, p. 2.

388 Cf. *El País: Cataluña*, dimarts 10 de juliol del 2001, p. 3.

389 Cf. *El Mundo: Catalunya*, divendres 13 de juliol del 2001, p. 4.

pressar-se i actuar amb tota llibertat. Per la meva banda, jo ho faré, com sempre he fet, d'aquesta manera. // Aquesta sentència absolutòria no volem que s'utilitzi com a eina de victòria enfront de ningú, perquè tan sols ha de ser expressió d'un resultat final que acabi amb els conflictes que han portat als processos judicials, i obri el camí de la bona convivència universitària i de l'harmonia social.»[390] I una vegada més la premsa tingué matèria per omplir pàgines i més pàgines a la fi del mes de juliol;[391] els decebuts pel resultat del procés que encara no havien iniciat les vacances d'estiu pogueren fer sentir novament el seu parer sobre la notícia;[392] l'advocat de l'acusació particular s'apressà a anunciar que interposaria un recurs d'apel·lació contra la sentència davant l'Audiència Provincial, malgrat opinions contràries a la conveniència de fer-ho —«[...] la profesora Albert que no necesitaría, en mi opinión recurrir, porque ya logró un cambio de la reglamentación, incorporándole sentido común, y porque ya no ha sido más excluida de las pruebas de selectividad. // Para todos, y seguramente para ella más que para nadie, esta película dura ya demasiado»—,[393] i Convivencia Cívica Catalana denuncià la «inadmisible campaña orquestada por los habituales salvadores de la patria para confundir a la ciudadanía sobre la verdadera naturaleza del procedimiento judicial» i instà la fiscalia a recórrer l'absolució dels professors Arola i Igual.[394]

L'absència per vacances del fiscal en cap de l'Audiència de Tarragona, José María Parra, ajornà fins al 7 d'agost l'anunci de recórrer davant l'Audiència Provincial la sentència dictada en primera instància per la jutgessa María José Gago García, afegint-se així a la decisió presa per l'acusació particular. Com havia estat ja habitual des del primer moment, aprofità l'ocasió per fer unes manifestacions que aixecaren una forta polseguera i mereixeren dures crítiques de tots els partits polítics: «La Fiscalía considera que la actuación administrativa de los acusados fue injusta deliberadamente. [...] Espero no tener las presiones que ha habido en primera instancia; no es que hayan podido influir en el fallo, pero no es una actitud democrática i sí contraria al ordenamiento jurídico.»[395]

390 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 25 de juliol del 2001, p. 3; *El Punt*, dimecres 25 de juliol del 2001, p. 5.

391 Novament el diari *ABC* atribuí al rector Lluís Arola la fotografia corresponent al seu predecessor, tal com havia fet arran de l'inici del judici oral. Cf. dimecres 25 de juliol del 2001, p. 11 i dissabte 7 de juliol del 2001, p. 21.

392 Ivan Tubau. «De Arolas y Galindos», *El Mundo: Catalunya*, divendres 27 de juliol del 2001, p. 4; Emilio Lamo de Espinosa. «Analizando un analizador», *El País*, dilluns 30 de juliol del 2001, p. 18; Xavier Pericay. «Noticias enamoradas», *ABC: Cataluña*, dissabte 28 de juliol del 2001, p. 7; Francisco Caja. «La amnesia», *Diari de Tarragona*, diumenge 5 d'agost del 2001, p. 6.

393 Cf. Antoni Coll Gilabert. *La plumilla*: «Reacciones a la sentencia», *Diari de Tarragona*, dijous 26 de juliol del 2001, última pàgina.

394 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 26 de juliol de 2001, p. 7; *La Razón: Cataluña*, dijous 26 de juliol del 2001, p. 30.

395 Cf. *Diari de Tarragona*, dimecres 8 d'agost del 2001, p. 7; *La Vanguardia*, dimecres 8 d'agost del 2001, p. 20; *El Punt*, dimecres 8 d'agost del 2001, p. 4; editorial, p. 18, i Josep Maria Pascual. *La crònica*: «No useu el nom de la democràcia en va», p. 23; *El Punt*, dijous 9 d'agost del 2001, p. 4; Josep Bargalló Valls. «No anem bé», *El Punt*, dissabte 11 d'agost del 2001, p. 18; Oriol Magrinyà. «Iguals davant la llei», *El Punt*, diumenge 12 d'agost del 2001,

Amb una celeritat i dedicació sorprenents, el dia 14 d'agost, vigília de l'Assumpció de Maria, la fiscalia de Tarragona presentà al Jutjat Penal número 2 el recurs d'apel·lació anunciat una setmana abans, datat l'11 del mateix mes i no conegut fins al 3 de setembre. En els 38 folis de què consta, escrits en català, el fiscal Ignacio Monreal criticà amb duresa la sentència de la jutgessa María José Gago —«La sentència no fa ni un sol esment a les proves i argumentacions del fiscal. Si la jutgessa penal no ha entès els motius de les acusacions, tota la sentència ha de caure»—, dedicà especial atenció al testimoni del vicerector de Projecció Exterior —«Atès que no estava acusat, el vicerector Estanislau Pastor pretenia assumir la responsabilitat de totes les actuacions»— i es reafirmà en la seva acusació de prevaricació —«Les diferents versions sobre els fets, contradiccions inexplicables, mentides i omissions, no tenen sentit en si mateixes. Des del punt de vista de la intenció de represaliar els professors, resulten plenament coherents.»[396] No obstant això, per a l'advocat Antoni Húber el recurs de la fiscalia no aportava res de nou i, per tant, se'l podia haver estalviat. D'altra banda, l'advocat de l'acusació particular, després d'haver anunciat que sol·licitaria a l'Audiència Provincial una nova vista oral, en la qual només hi fossin presents els advocats i el fiscal, si hi accedia el seu president, Rafael Albiach, presentà el seu recurs de 24 pàgines el dia 5 de setembre, en el qual es reafirmava en les tesis defensades durant el judici oral. Sense cap mena de dilació, els advocats de la defensa hi presentaren les corresponents al·legacions. La Secció Segona de l'Audiència Provincial de Tarragona, integrada pels magistrats Eduardo López Causapé, com a president, Francesc Abellanet Guillot i Xavier Nouvilas Puig, com a ponent, fixà el dia 21 de gener de 2002, a dos quarts de deu del matí, la vista oral dels recursos presentats per l'acusació pública i l'acusació particular contra l'absolució del rector i del coordinador de les PAAU de la Universitat Rovira i Virgili, la qual seria ajornada en el darrer moment per una afecció gripal del ponent. Certament era com el conte de mai acabar! Per últim, el 28 de gener, se celebrà la vista oral, que resultà també maratoniana, ja que es desenvolupà al llarg de cinc hores, sense que s'hi aportés ni una sola dada nova. No hi assistí cap dels acusats, els quals estigueren representats pels seus advocats, que ocuparen només uns tres quarts d'hora en la defensa. L'exposició més llarga, dues hores i mitja, correspongué novament al fiscal Ignacio Monreal, a la qual seguí la de l'advocat de l'acusació particular, Juan Carlos Zayas Sádaba. Mentre que la demandant, acompanyada de Francisco Caja, president de Convivencia Cívica Catalana, i d'una amiga, hi fou present, no hi hagué cap representant de la comunitat universitària. Si Lluís Arola i Joan Igual no hi

---

p. 25; Josep M. Pena. «Sentència i recurs», *El Punt*, dimarts 14 d'agost del 2001, p. 20; Matias Vives March. «Les pressions a la justícia. La manifestació ciutadana davant el jutjat durant el judici contra el rector de la URV no es pot interpretar mai com una pressió al jutge, sinó com l'expressió d'un sentiment generalitzat de vergonya per la celebració d'una vista penal que no s'hauria d'haver celebrat mai», *El Punt*, dilluns 20 d'agost del 2001, p. 15.

396 Cf. *El Punt*, dimecres 5 de setembre de 2001, p. 7.

eren, no calia anar a donar-los ànims, com succeí durant el primer judici oral. Quedava així clar que no hi havia hagut cap intenció d'intimidar ni pressionar la Justícia, sinó només de donar suport als encausats. L'11 de febrer es féu pública la sentència de la Secció Segona de l'Audiència Provincial, contra la qual ja no hi havia possibilitat de cap recurs ordinari: «Que debemos declarar y declaramos NO HABER LUGAR a los recursos de apelación formulados por el Ministerio Fiscal y la Acusación Particular contra la sentencia dictada el 23.7.01 por el Juzgado de lo Penal 2 de Tarragona, cuya resolución CONFIRMAMOS.» A més a més, per primera vegada, la sentència de la Secció Segona de l'Audiència Provincial reconeixia, en els seus fonaments jurídics, l'incompliment de la normativa reguladora de les PAAU per part de la demandant: «En todo momento concurre una causa troncal que a juicio de la Sala es la esencia de la exclusión, cual es el incumplimiento de la normativa reguladora de las PAAU en tanto se estimó que, omitiéndose por los profesores Sr. Fernández y Sra. Albert cualquier trámite interno relativo a presentación de quejas por motivos lingüísticos, aquéllos acuden a una institución extrauniversitaria. Tal extremo es fácilmente asimilable ideológicamente en tanto que afectaba a una circunstancia rodeada de una gran sensibilidad en la U.R.V. como era la cuestión lingüística, siendo claramente deducible que por los acusados se entendió que el trato de dicha cuestión de forma extrauniversitaria contravenía la normativa interna de desarrollo de las PAAU.»[397] La sentència fou acollida de manera desigual per una i altra part: amb gran satisfacció pels encausats, que veien com els era reconeguda definitivament la seva innocència, i amb sorpresa i desil·lusió per la demandant, que albirava com es frustrava el seu il·lusori protagonisme de més de dos anys i mig. No faltaren tampoc les crítiques al Ministeri Fiscal pel seu incomprensible capteniment abans i durant tot el procés. El mateix rector, en el seu comunicat, no s'abstingué de referir-s'hi, amb claredat i severitat, al reflexionar públicament sobre la justícia en la qual reiterava la seva confiança: «Tercer, i molt especialment, per la fiscalia. De tot plegat, és el que no he aconseguit entendre. El fiscal és l'acusador públic: quan detecta un delicte el persegueix perquè els magistrats puguin fer justícia. Però qui garanteix la imparcialitat de la fiscalia? Deuen tenir els seus sistemes, però és curiós i fins i tot estrany que tot i actuar d'acusadors públics i ser, per tant, funcionaris públics, no puguin ser reprovats perquè tenen un estatut singular. L'obsessió de la fiscalia per condemnar-me i no generalitzar el procés a tots els rectors que utilitzen la mateixa normativa, la politització que en tot moment ha introduït, la virulència dels seus arguments, l'ha fet posicionar molt clarament en aquest conflicte i ara resulta que no tenia raó, que la justícia ha decidit que no vaig cometre cap delicte. Què li passa a la fiscalia? Per què ha actuat sense aportar proves ni demostrar els fets?

397 Cf. *Audiencia Provincial de Tarragona, Sección Segunda. Rollo Apelación 902/01. P.A. 1481/99 Instrucción 3 Tarragona. J.O. 177/00 Penal 2 Tarragona. Sentencia de 11 de febrero de 2002. Fundamentos jurídicos: Sexto.*

Quina responsabilitat assumeix pel mal que ens ha fet i que, sobretot, ha fet a la Universitat? No hauria d'assumir la responsabilitat del seu error i deixar d'actuar com ho ha fet en aquest conflicte? Sincerament, penso que la fiscalia de Tarragona hauria de revisar a consciència, una vegada més, la seva actuació. Vulguem o no aquest procés haurà provocat ferides que acabaran cicatritzant, però que no podrem defugir de la nostra història.»[398] Josep Miquel Prats, catedràtic de Dret Penal de la Universitat Rovira i Virgili, volgué posar punt final al procés en el qual havia deixat sentir més d'una vegada la seva ponderada opinió amb un article d'opinió titulat *I ara què, senyor fiscal?*, que finalitzava amb aquesta conclusió: «Crec que tot el procés en si mateix deixa una sensació de desmesura, de desproporció, comprensible però no atendible en qui actua de part, però injustificable en qui atén un servei públic com és el de la justícia. Ni era necessària la causa, ni era imaginable la intensitat del ministeri públic, ni era concebible la falta de rigor jurídic, ni, en definitiva, era oportuna la intervenció en els mitjans de comunicació de la màxima autoritat del ministeri fiscal a Catalunya. Res és més insuportable a la idea de justícia que la manca de respecte al principi de proporcionalitat, i és per això que aquest procés deixa un amarg sabor d'injustícia, perquè no és cert —perdonin que em remeti a un altre refrany— que «tot va bé si acaba bé». Aquí tot ha estat malament, encara que hagi acabat bé, però en el camí, i torno al principi, han quedat cicatrius, algunes, afortunadament, guarides, ja que la universitat ha resistit amb elogiosa fortalesa l'envestida; en canvi, la nostra fiscalia s'hi ha deixat prestigi i credibilitat, i no és la primera vegada que això passa: són ja massa errors importants en causes transcendents, i em dol dir-ho; és per això que li demano, senyor fiscal, que no mal interpreti el meu article: com vostè, només vull que la nostra Audiència disposi d'una fiscalia que sigui l'orgull de tots els ciutadans que serveix, i és per això que entenc que s'imposa per part seva una reflexió que el porti a reconduir el rumb que ha pres.»[399] Sens dubte les paraules de l'exdegà de la Facultat de Ciències Jurídiques traspuaven l'amargor d'un excel·lent professional del dret penal pels vuit judicis perduts per la Fiscalia de Tarragona en els dos últims anys.

Malgrat que l'advocat de l'acusació particular manifestà la seva decisió de no recórrer davant del Tribunal Constitucional, decisió que mantingué, la seva representada decidí encomanar el cas a un nou advocat de Madrid i presentar un recurs d'empara al màxim garant de la Constitució pel «carácter injusto de la sentencia recurrida».[400] L'anunci el féu a Barcelona, en una roda de premsa en què llegí un comunicat de quatre folis, signat també pel president de Convivencia Cívica Catalana, Francisco Caja, en el qual manifestava que: «Ni la sentencia ni las circunstancias que han rodeado al proce-

398 Cf. *Més Tarragona*, divendres 15 de febrer del 2002, p. 7.

399 Cf. *El Punt*, dimecres 13 de febrer del 2002, p. 4.

400 Cf. *El Mundo: Catalunya*, dijous 28 de febrer del 2002, p. 8.

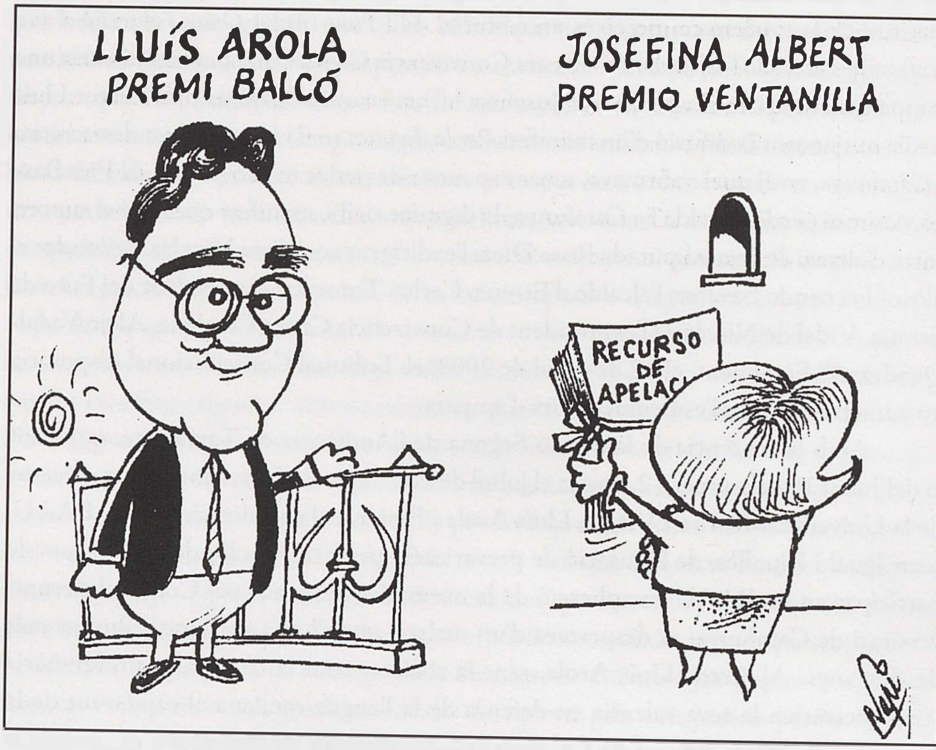
so pueden ser consideradas justas y propias de un Estado de Derecho», i que la campanya orquestrada pel president de la Generalitat i el conseller d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació, segons els signants, havia servit per «torcer la voluntad de unos jueces que con su resolución instauran un espacio de inmunidad que otorga patente de corso para cometer cualquier delito [...] otorga plenos poderes a las autoridades políticas, haciendo retroceder el derecho a fundamentos medievales, aboliendo el principio de supremacía de los derechos y libertades fundamentales y de seguridad jurídica, entronizando la arbitrariedad en lugar de la Ley».[401] No és gens estrany que l'actitud de la professora mereixés un editorial d'*El Punt* titulat *Quan l'obsessió d'una professora s'acosta a l'esperpent*.[402] Encara Convivencia Cívica Catalana organitzaria una campanya de suport a la professora Josefina Albert i contra l'absolució del rector Lluís Arola mitjançant la difusió d'un manifest *Per la dignitat civil i la normalitat democràtica a Catalunya*, en el qual s'afirmava, sense cap mena de pudor ni rubor, que «al País Basc les víctimes perden la vida i a Catalunya, la dignitat civil», manifest que rebé el suport, entre d'altres, de l'eurodiputada Rosa Díez; l'exdirigent socialista Nicolás Redondo; el filòsof Fernando Savater; l'alcalde d'Ermua, Carlos Totorika; el president del Foro de Ermua, Vidal de Nicolás; i l'expresident de Convivencia Cívica Catalana, Alejo Vidal-Quadras.[403] Finalment, el 12 de juliol de 2004, el Tribunal Constitucional disposaria no admetre a tràmit l'esmentat recurs d'empara.

Amb la sentència de la Secció Segona de l'Audiència de Tarragona, ratificant la del Jutjat Penal número 2, emesa el juliol de 2001, que declarava innocents el rector de la Universitat Rovira i Virgili, Lluís Arola i Ferrer, i el coordinador de les PAAU, Joan Igual i Ripollès, de l'acusació de prevaricació per haver exclòs dos professors de participar en les PAAU en aplicació de la normativa aprovada pel Consell Interuniversitari de Catalunya, es despertava d'un malson que s'havia perllongat durant més de dos anys. Al rector Lluís Arola, tant la societat com la comunitat universitària li reconeixerien la seva valentia en defensa de la llengua catalana al capdavant de la Universitat pública del sud de Catalunya. L'Ajuntament de Bellpuig li concediria el premi Estel 2001 per haver «destacat en el seu comportament i acció en la defensa de la identitat catalana»; Òmnium Cultural del Tarragonès i l'Ajuntament de Tarragona li atorgarien el premi Balcó com a Tarragoní de l'Any 2001, i la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL) li lliuraria el premi Joan Coromines 2002 per la seva trajectòria personal de l'any en pro del català, guardons que se sumarien al XV Premi a la Normalització Lingüística conferit per l'Ateneu d'Acció Cultural de Girona (ADAC), el juny de 2000. D'altra banda, la comunitat universitària l'elegiria

401 Cf. *Diari de Tarragona*, dijous 28 de febrer del 2002, p. 12.

402 Cf. *El Punt*, divendres 1 de març del 2002, p. 20.

403 Cf. *El Punt*, dijous 11 d'abril del 2002, p. 4 i dimecres 11 de setembre del 2002, p. 10.

La Vanguardia: Vivir en Tarragona, dilluns 10 de setembre de 2001.

novament rector amb el 53% dels vots emesos —per primera vegada l'elecció seria directa i per sufragi universal lliure i secret com a resultat de l'aplicació de l'article 20 de la *Ley Orgánica de Universidades*—, amb la qual cosa li reiterava la confiança que ja li havia fet quatre anys abans. Joan Igual deixaria el càrrec de coordinador de les PAAU i retornaria a la seva tasca docent i investigadora a la Facultat de Química. La Universitat Rovira i Virgili oblidaria ben aviat el tràngol passat, immersa en la seva activitat pròpia, que no s'havia interromput mai, i mirant cap al futur amb el respecte a les idees i l'esperit de convivència lingüística que sempre l'han distingit. La professora Josefina Albert Galera continuaria impartint la seva docència a la Facultat de Lletres i esdevindria tot un símbol de la defensa de la maltractada llengua castellana a Catalunya per a Convivencia Cívica Catalana, que la inclouria entre les seves principals icones en els actes que organitzaria dins i fora de la Universitat. Tot plegat, un procés inútil que havia pertorbat les vides de dos professors, havia lesionat la imatge d'una institució, havia utilitzat la justícia amb fins espuris i que, àdhuc, hauria pogut provocar una fractura social de resultats imprevisibles.

Endavant

Un, cinc, deu, vint, vint-i-cinc anys no són més que períodes de temps aleatoris, sense cap significació concreta, però útils com a referents per recordar els esdeveniments que s'hi han succeït i evitar així que l'oblit se n'apoderi vertiginosament, per construir la història que ens permet explicar-nos el present i projectar el futur, en aquest cas la història encara breu, però vívida de la institució pública universitària del sud de Catalunya. Deu anys són un període de temps gairebé imperceptible dins la història secular de les universitats europees, espanyoles o catalanes, però els deu primers anys d'una institució es revesteixen d'una especial significació i importància. És cert que en aquest cas la Universitat Rovira i Virgili no havia estat una creació *ex nihilo*, ja que es comptava amb una experiència prèvia de més de vint anys, però no ho és menys que les circumstàncies en què s'havia desenvolupat eren molt diferents, sense personalitat jurídica pròpia ni capacitat per dissenyar el seu futur, lligada als interessos i als designis de la Universitat de Barcelona.

Han estat deu anys intensos en què les llums i les ombres hi han estat presents, però amb un clar predomini de les primeres sobre les segones; en què s'han viscut moments difícils o situacions insòlites superades amb èxit; en què s'han definit amb claredat la raó de ser, la visió de futur i els eixos d'actuació de la institució per continuar progressant i no perdre el pas; en què la Universitat Rovira i Virgili s'ha consolidat com la quarta universitat de Catalunya per la seva activitat docent i investigadora. S'han complert amb un balanç satisfactori aquests primers deu anys, però res més que això i sense que hi hagi lloc per a cap tipus de cofoisme obnubilador. Només s'ha cobert una breu etapa d'un interminable camí que cal recórrer sense defallir ni zigzaguejar, amb pas ferm i rumb fix, amb la implicació de tots els seus membres i la complicitat de les institucions, entitats i societat de la qual ha de ser motor de canvi. Als deu primers anys els seguiran uns altres deu, i als primers vint, uns altres vint i així fins no se sap quan, impel·lida per generacions universitàries futures que relegaran les anteriors al record o al mer oblit.

La història es repeteix, però mai és la mateixa història. La història no és un cercle que es tanca sobre si mateix i es reinicia, sinó que és una línia en espiral que s'allunya progressivament del seu punt de partida. Es repeteixen els fets perquè així està previst que succeeixi —l'elecció periòdica dels òrgans de govern— o perquè circumstàncies externes així ho determinen —l'elaboració d'una norma de rang superior—, però les circumstàncies i els protagonistes canvien. Aquests deu primers anys es clouen amb l'expectativa d'unes noves eleccions de rector, en complir-se els quatre anys de mandat previst, i amb l'elaboració d'uns nous Estatuts com a conseqüència de l'aprovació de la *Ley Orgánica de Universidades* i de la imminent Llei d'universitats de Catalunya. La revisió del marc legal de la institució després de deu anys de vigència, en els quals ha experimentat un profund canvi estructural, sembla, al marge d'imperatius legals, oportuna i, fins i tot, necessària per adequar-la a la nova realitat universitària. Cal preveure

el repte de la integració en l'espai europeu d'educació superior, que implicarà un gir copernicà en el procés d'aprenentatge, en esdevenir-ne el protagonista l'alumne i no el professor; la incorporació generalitzada de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació a la docència i a la discència; la revisió de les titulacions i dels seus continguts per tal de proporcionar una formació integral a les persones, i l'oferta d'una formació continuada necessària per afrontar els canvis constants i cada vegada més accelerats de la societat del coneixement. La Universitat Rovira i Virgili ha de crear coneixement a partir de la recerca i ha de socialitzar-lo mitjançant la transferència i la innovació, si vol continuar sent una universitat i no esdevenir una simple acadèmia o un *college*. Això exigeix la consolidació d'unes estructures de referència en recerca i estudis avançats, capaces d'atreure investigadors de fora del seu immediat àmbit d'influència. Finalment, la Universitat que porta el nom d'un insigne polític i historiador català ha d'esdevenir el veritable motor del canvi social de les comarques del sud de Catalunya, però no n'hi ha prou amb la voluntat de la institució per ser-ho, sinó que és necessari el reconeixement i la valoració del seu potencial per part de la societat. Per aconseguir aquests objectius, cal disposar d'uns recursos humans, materials i econòmics adequats, suficients i estables, però sobretot d'un desenvolupament harmònic dels seus centres, heterogenis i complexos, que proporcioni un equilibri sòlid i eviti una fractura interna de conseqüències nocives per a la institució. S'hi han posat els fonaments; ara cal anar bastint entre tots el far que difongui el coneixement a les terres del sud de Catalunya.

Índex antroponímic

Els números de pàgina en cursiva corresponen a noms que apareixen en notes a peu de pàgina.

Els números de pàgina en cursiva corresponen a fonts que apareixen en notes a peu de pàgina.

Sumari

HOC OPUS
IMPRIMITUR
TARRACONE IDIBUS
DECEMBRIBUS ANNO MMV

788496 366817

[publicacions]
urv